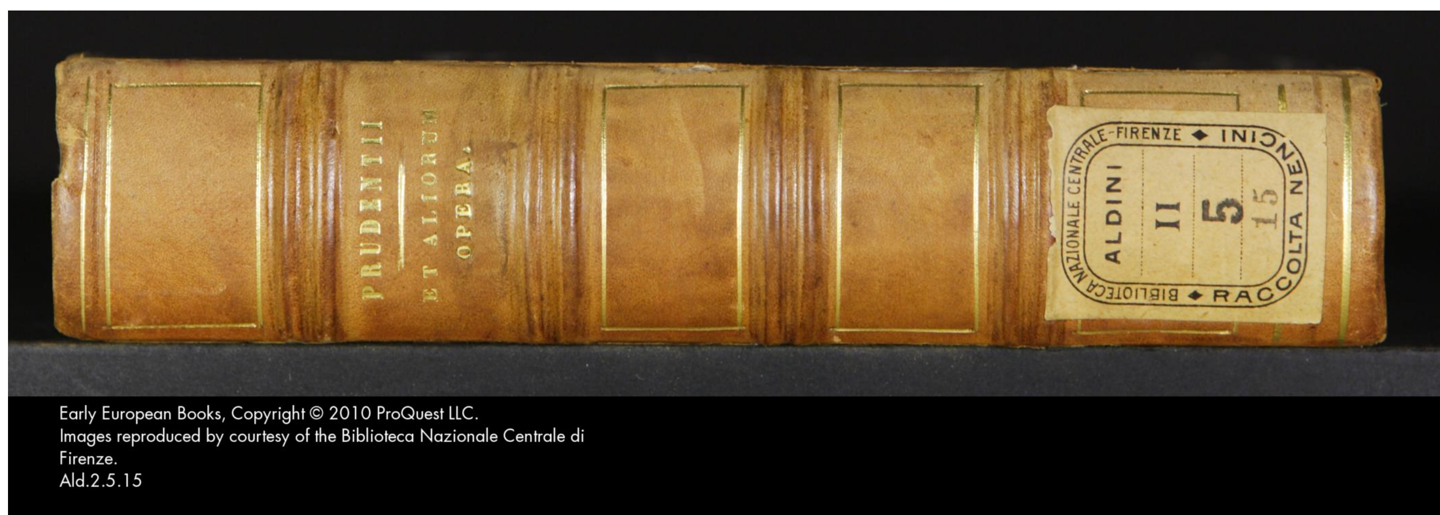

PRUDENTII
ET ALIORUM
OPERA.
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
RACCOLTA NENCINI
ALDINI
II
5
15

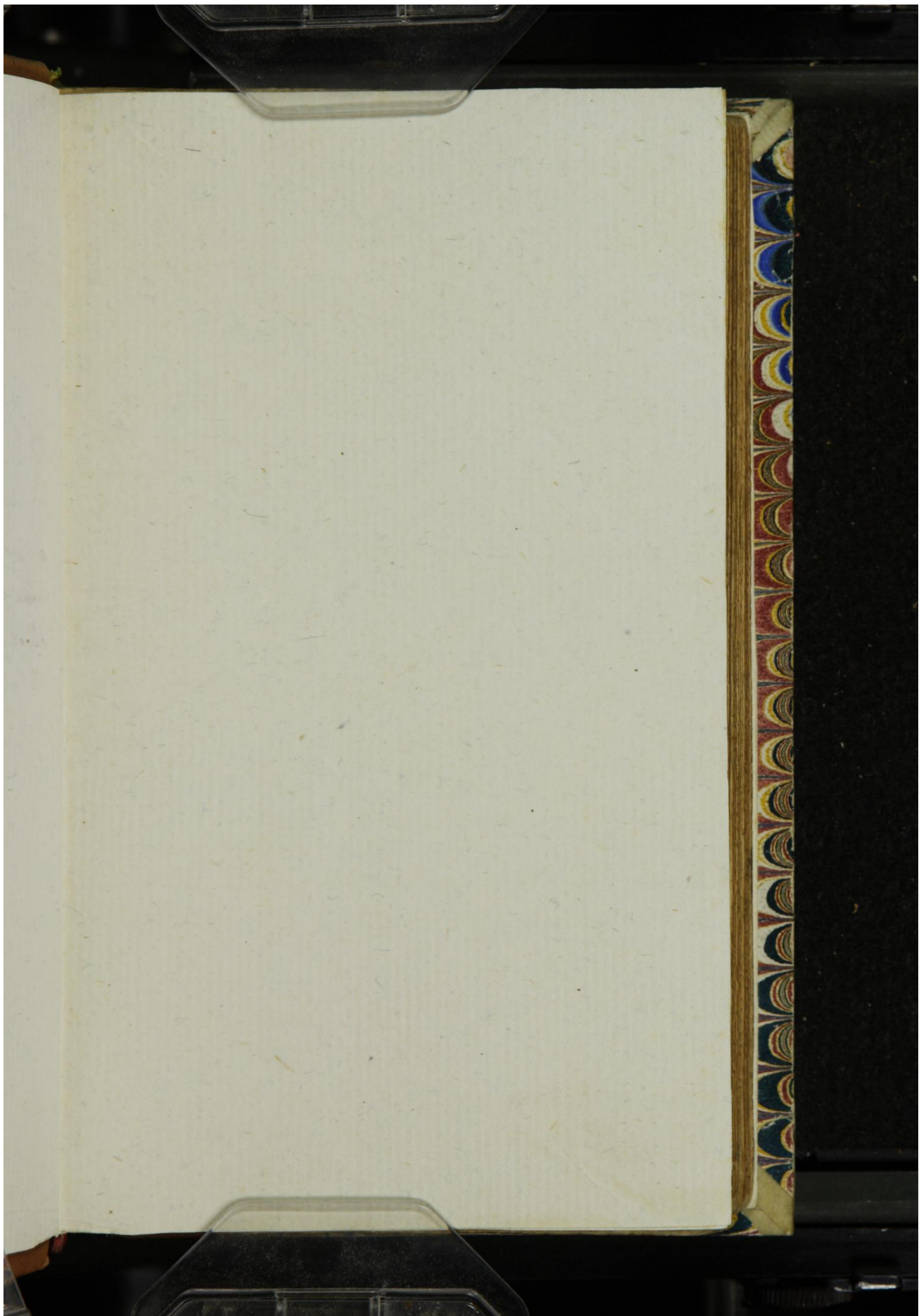

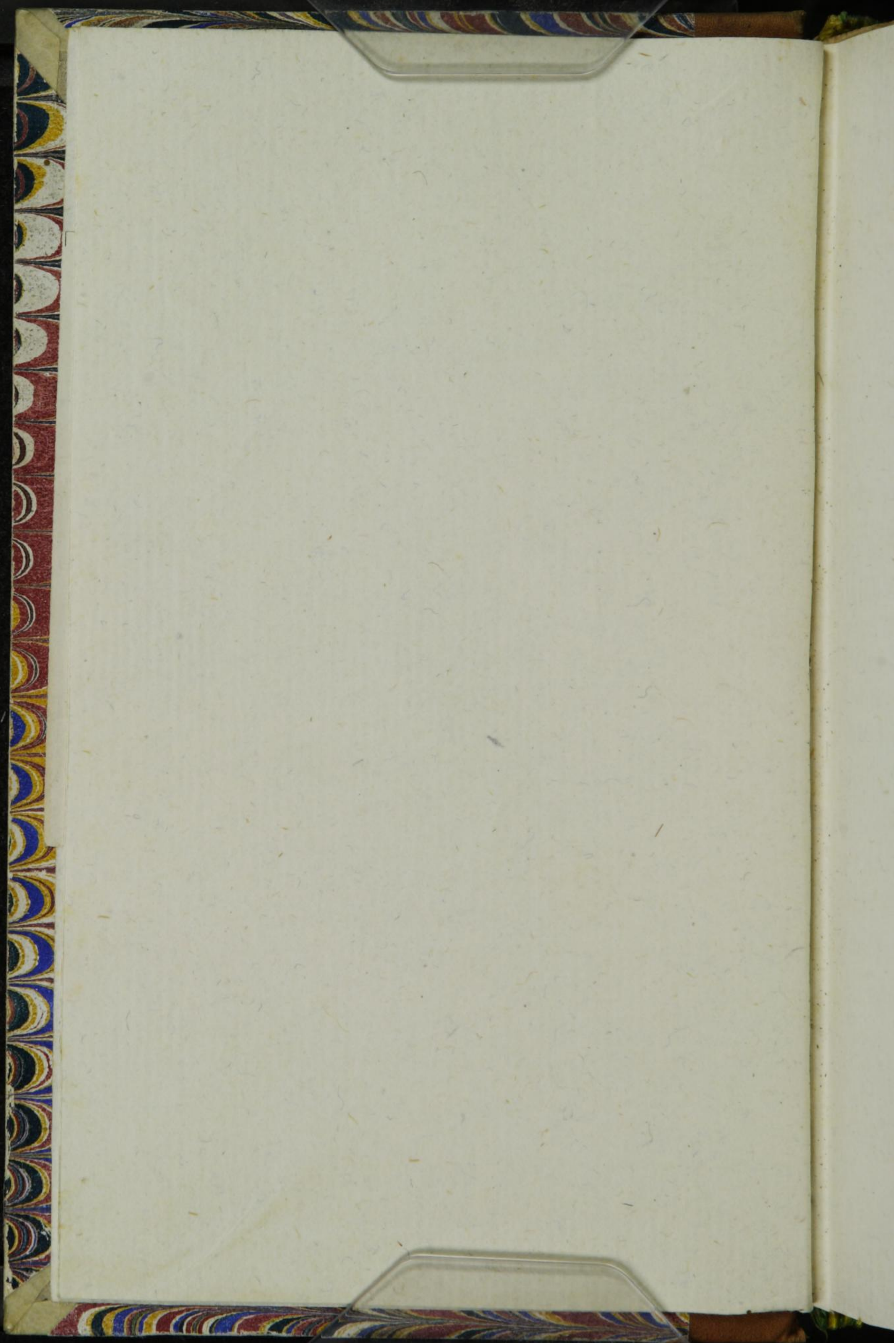
Ex Libris Ioannis Nencini
1874

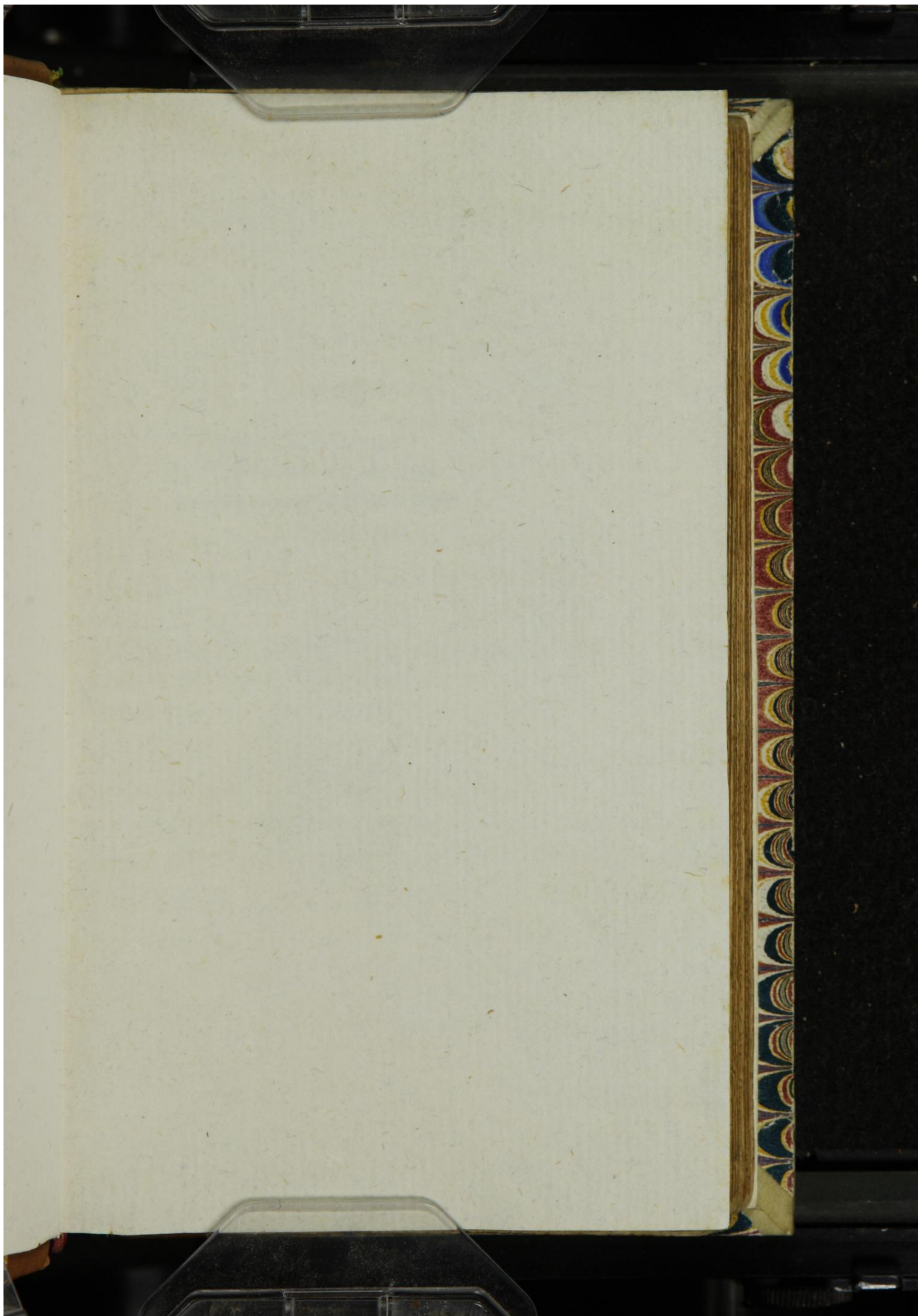
Gio. Nencini

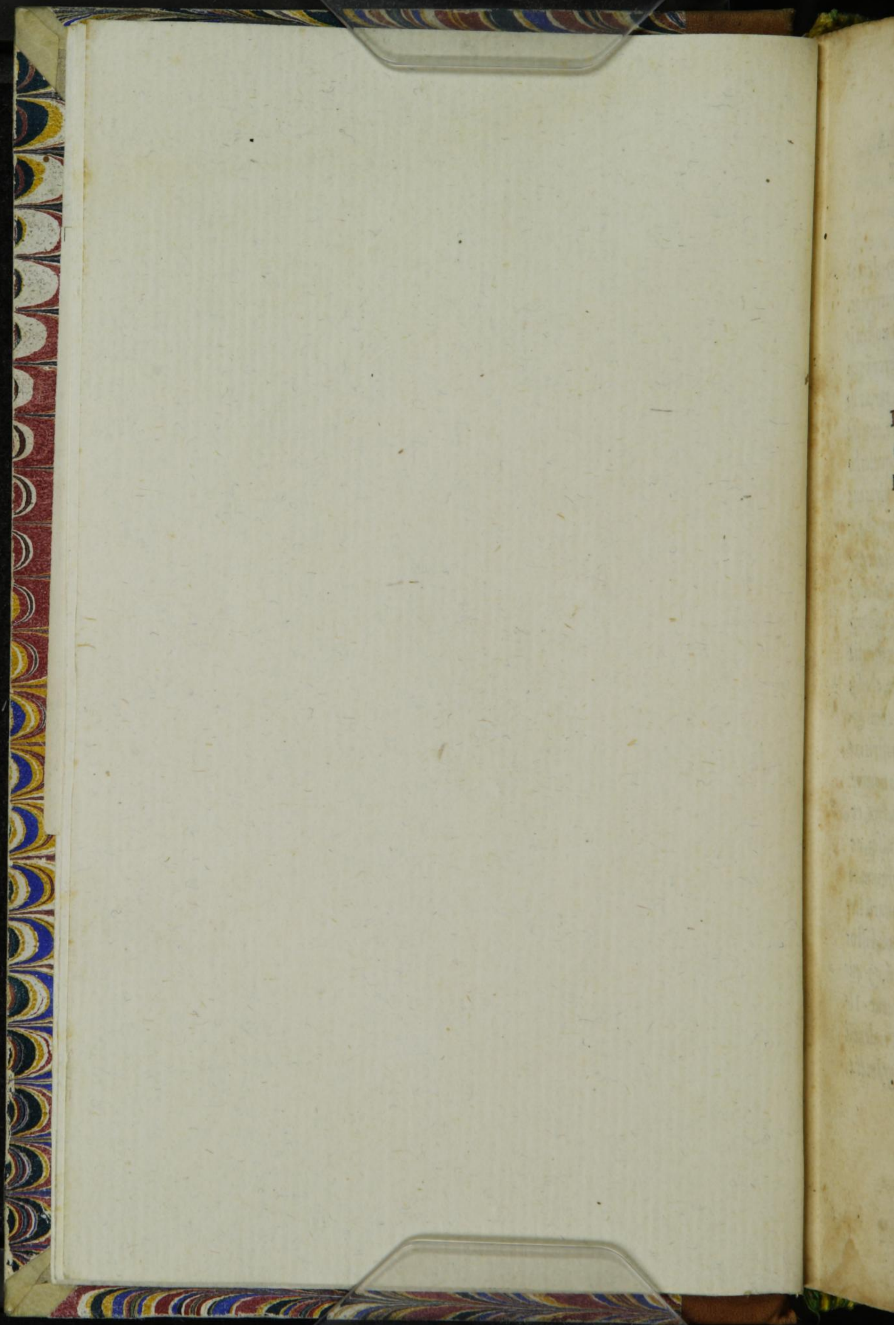
1863

Questo raro Volume stampato indubitatamente a Lione, è stato molto spesso ritenuto come Edizione Aldina. Contiene una parte della raccolta dei Poetae Christiani pubblicata da Aldo nel 1501-2.

PRVDENTIVS.

Prosper.

Ioannes Damascenus.
Cosmus Hierosolymitanus
Marcus episcopus Taluontis
Theophanes.

ALDVS ROMANVS DANIELI CLA RIO PARMENSI BONAS LIT TERAS RAGVSII PROFI- TENTI, S.

Vide an ita sit, quod aiunt mi Clari, malos & dæmonas, & homines rebus bonis semper esse contrarios, quod, ex quo statui Christianos poetas cura nostra ĩpressos publicare, ut loco fabularum, & librorũ gentilium infirma puerorum ætas illis imbueretur, ut uera pro ueris, & pro falsis, falsa cognosceret, atq; ita adolescentuli, nõ in prauos, & in infideles, quales hodie plurimi, sed improbos, atq; orthodoxos uiros euaderent, quia adeo a teneris assuescere multum est, tot illico oborta sunt impedimenta malorũ inuidia & domesticorum, ut pene opprimerer. Tãdem Iesu christo, Deo optimo, maximo adiuuãte. (Nam si ipse pro nobis, quis cõtra nos?) Prudentius primus ex christianis poetis, qui in manus nostras peruenerunt, ab usq; Britannis accitus, cum iam mille & centũ annis & plus eo delituisset, exit in publicum typis nostris excusus, ut prosit Christianis suis, Idq; sub tuo nomine Clari suauissimus. ut in ista urbe Ragusio inclyta, et plena nobilitatis, serẽo uultu, quo optimus quisq;, ac doctissimus istic solet, excipiatur. Vtetur primum te hospite, ut per te, qui uitæ integritate, ac bonarũ literarum, quas publice profiteris doctrina, apud istos optimos, uirtutisq; amantissime, ciues multũ, & authoritate, & gratia uales, ab oibus cognoscatur. Illud fortasse miraberis dittochæum inter Prudentii opera connumeratum, necnon Prosperi epigrãmata,

digna lectu, quod una cum Prudentio imprimẽda c&
rarim, me censuisse, sed magis mirabere, cum & dit
tochæum plegeris, & epigrammata cur ab omnibus
ferè doctis ætatis nostræ barbara, indignaq; lectu ha-
bita fuerint, cõdemnataq; indicta causa. nemo enim
exdoctis ea opera (ut opinor) legit, nec qui adhuc in-
uenire, qui nisi primum uersum legerit. In quibus et
ipse annumerabar. Quædam tamen correctiora desi
derabis, quæ nos, ut in antiquissimo inuenimus exem
plari, quod unum erat duntaxat, dimisimus. Iuuen-
cum præterea, Sedulium, Aratorem, quos tandiu Ty
pi nostri parturiunt ob circiter octomillia Grægorii
Nãzanzeni Carminũ, & Nonnum, qui Euangelium
heroico carmine elegãtissime scripsit, & id genus cæ
tera quæ græce addidimus cum latina interpretatio-
ne, perbreui parient, confestimq; nata ad te aduo-
labunt. Vale.

DE METRIS QVIBVS HOC IN LIBRO PRVDENTIVS VSVS EST. AD DANIELEM CLARIVM PARMENSEM VIRVM DOCTISSI.

Metra quoq;, quibus Prudētius usus est, breuiter enarrata sub tuo nomine exire in manus studiosorū placuit Clari Doctiss. ꝗ & numerosus sis; & uere Clarius, ea uero sunt.

Senex fidelis prima credendi uia est. O de monocolos hoc est uni membris. carmen iambicū senariū acatalecticum. recipit in locis imparibus. Spondeū, Anapæstum, iambum, tribrachum. paribus uero iambum, et nonnunꝗ Anapæstum. In sexto etiam pyrrichium, ob ultimā, quæ in omni metro, & maxime Lyrico indifferenter, seu longa, seu breuis fuerit, ex omniū cōsuetudine ponitur. scanditur uero sic. Senex, iābus. fide, iambus. lis pri, spondeus. macre, iābus. dendi, spondeus. uia est, iambus. scribit hoc genere carminis hæc.

Procemium Psychomachiæ.

Senex fidelis prima credendi uia est.

Hymnum Ieiunantium

O nazarene dux bethlæm, uerbum patris.

Procemium Amartigeniæ.

Fratres ephebi fossor, & pastor duo.

Martyrium Romani.

Romane Christi fortis adsertor dei.

Christe graues hominū semper miserate labores, carmē est dactylicum heroicū monocolon acatalecticū, recipit in locis oibus spōdeū, & dactylū indifferēter,

Sed in quinta sede spondeus, & in sexta dactylus rarissime ponuntur. Interdum etiam recipitur Anapæstus, et pceleusmaticus. scribit hoc genere carmis hæc.
P sychomachiam.
C hriste graues hominum.
H ymnum De trinitate.
E st tria summa Deus.
A potheosim.
P lurima sunt, sed pauca &c.
A martigeniam.
Q uo te precipitem rabies &c.
L ibros duos contra Symmachum.
C redebam &c.
D ittochæum
E ua Columba fuit &c.
P er quinquēnia iā decē. O de tricolos tristrophos, hoc est carmē trimēbre treis cōuersiones habens. Primus uersus ē Glyconius cōstās spōdeo. choriābo, & pyrrichio, seu iābo. sic em̄ scāditur. perquin, spōdeus. quennia iam, choriābus. decē, pyrrichius, seu iābus. Secundus est Asclepiadeus cōstās spōdeo, duobus choriambis, et pyrrichio, seu iābo, scāditur sic. Nisal. spōdeus. Lor fuimus, choriambus. Septimus in, choriābus. Super. Pyrrichius. Tertius uersus ē choriābicus sapphicus cōstās spōdeo, tribus choriābis, et pyrrichio, seu iābo. scāditur sic, Annū. spōdeus. Cardo rotat. choriābus. dū fruimur. choriābus. soleuolu. choriābus. bili. pyrrichius, uel iābus. usus est hoc genere carminis semel dumtaxat in proœmio.
A les diei nuncius, o de monocolos. Metrum iambicū di

metrum acatalecticum recipiens in locis imparibus spondeum, & interdum Anapestum, paribus uero iambum. In quarto etiam pyrrichium propter ultimam liberiorem. scanditur sic. Ales, spondeus. die, iãbus. inun, spondeus. tius, pyrrichius, seu iambus. scribit hoc metri gænere.

Hymnum Ad Gallicantum.

Ales diei nuntius.

Hymnum Ad Matutinum.

Nox & tenebræ & nubila.

Hymnum In natiuitate Domini.

Quid est quod arctum circulum.

Hymnum in Epiphania.

Quicunq; Christum quæritis.

Martyrium diui Laurentii.

Beate martyr prospera.

O crucifer bone lucisator, Ode monocolos, metrũ Alcmanium dactylicum trimetrũ hypercatalecticũ constans tribus dactylis & semipede, scãditur sic. O cruci, dactylus. fer bone, dactylus. lucisa, dactylus. tor, hepthimemeris heroica, usus est hoc metro bis.

In hymno Ante cibum.

O crucifer bone lucisator.

In martyrio diuæ Eulaliæ.

Germine nobilis Eulalia.

Pastis uisceribus, ciboq; sumpto. Ode monocolos. carmen phaleciũ hẽdecasyllabũ acatalecticũ, cõstans spõdeo, dactylo, & tribus trochæis. scãditur sic. Pastis, spõdeus. uisceri, dactylus. bus ci, trochæus. bo'que, trochæus. sũpto, trochæus. scribit hoc metro duas odas.

O den Post cibum.
P astis uisceribus, ciboq; sumpto.
M artyrium diui Fructuosi.
F elix Terraco Fructuose uestris
I nuentor rutili dux bõe luminis. O de monocolos, carmen Asclepiadeum cõstans spondeo, duobus choriambis, & pyrrichio, seu iambo. scanditur sic. inuen, spõdæus. tor rutili. choriambus dux bonelu. choriãbus. minis. pyrrichius seu iambus. usus ẽ hoc carmine bis.
I n ode ad Ascensionem Lucernæ.
I nuentor rutili dux bone luminis.
In prolo. i. liber Aduersus Symmachum.
P aulus præco dei &c.
A des pater supreme. O de monocolos, carmen est dimetrum iambicũ catalecticum constans tribus pedibus, & syllaba. hoc est in prima sede, spondeo uel iambo. in secũda sede, iambo. et in tertia sede, spõdeo uel iambo. scãditur aũt sic. ades, iambus. pater iãbus supre, iãbus. me, semipes. i. semiseptenaria iãbica. usus est hoc metro semel tantum, in hymno ante somnum.
C hriste seruorũ regimẽ tuorũ, O de dicolos tetrastrophos primi tres uersus sũt saphici hendecasyllabi, cõstat trochæo, spondeo, dactylo, & duobus trochæis, hoc modo. Christe, trochæus seruo, spondæus. rum regi, dactylus. mẽtu, trochæus. orum, trochæus. Quartus ẽ adonius cõstans dactylo dimetro catalectico hoc ẽ dactylo, & spõdeo, siue trochæo, sic legeco, dactylus. erces. spõdeus. scribit hoc metro hymnũ post ieiuniũ,
C hriste seruorum regimen tuorum.
O den duodeuigĩti martyrum Cæsaraugustanorum.

B is nouem noster populus sub uno.
D a puer plectrũ, choreis ut canam fidelibus. O de Monocolos. carmen est Trochaicum tetrametrũ, quadratum catalecticum, Archilochium constans septem pedibus, & sillaba recipiens ꝓprie quidem Trochæos, sed & spondeos quoq; hoc mõ. Dapu, trochæus. erple spõdeus, ctrũcho, trochæus. reis, spõdeus. ut ca, trochæꝰ. nã fi, trochæus. deli, trocheus. bus, scribit hoc metro.
H ymnum ad omnes horas.
D a puer plectrum choreis, &c.
H ymnum Hemeterii & ch eledonii.
S cripta sunt cœlo duorum. &c.
D eus ignee fons animarum. O de monocolos. carmen ẽ Anapæsticum Partheniacum dimetrum catalecticũ constans tribus pedibus, & syllaba. recipit autem in duabus primis sedibus apud Prudẽtium Anapæstum, et spõdeũ idifferẽter. in tertia aũt semꝑ anapæstum, hoc modo. Deus i, anapæstus, gnee fons, anapæstus, anima, anapæstus, rum. V titur hoc metro.
I n exequiis mortuorum.
D eus ignee fons animarum.
E st uera secta te magister consulo. Carmen est Epodõ, cõstans uersu senario iambico, cui Dimeter iambicus subditur, de utroq; dictum est superius. utitur hoc metro dũtaxat in prologo apotheoseos.
E st uera secta te magister consulo.
R ecta ne seruamus fide.
I nsignem Meriti uirum. carmen est Glyconium constans, spõdeo, choriambo, & pyrrichio, seu iambo. de quo superius scribit eo metro.

M artyrium Q uirini
I nsignem meriti uirum.
Procœmium secundi libri aduersus Symmachum
S ymon quem uocitant.
E lectus Christo locus est ubi corda probata.
C armen elegum notissimum. utitur eo bis.
I n descriptione Baptisterii.
E lectus Christo locus est &c.
I n passione hippolyti.
I nnumeros cineres sanctorum romula in urbe.
S ylla forum statuit Cornelius hoc Itali urbem. Carmen epodon constans heroico carmīe cui subditur senarium. Iambicum, de utrisq; dictum ē. scribit eo metro dūtaxat, Martyrium Cassiani.
P lus solito coeunt ad gaudia dic amice quid sit. carmē Epodon constans altero archilochio, qui ex tetrametro bucolico, & tribus trochæis componitur. altero autem, qui ex semiquinaria iambica, & tribus item trochæis. utitur hoc metro in Martyrio apostolorū Petri & Pauli. scāditur sic, Plus soli, dactylus to coe, dactilus unt ad, spondeus, gaudia, dactylus. dic a, trochæus. mice, trochæus. quid sit, trochæus.
Punica terra tulit quo splendeat omne quicquid usquā est, O de Monocolos carmen Archilochium, de quo dictum est. utitur hoc metro In martyrio Cypriani.
A gnes sepulchrum est Romulea in domo, O de monocolos carmen Alcaicum constans semiquinaria iambica, & duobus dactylis. scribit hoc metro. Martyriū beatæ Agnetis uirginis. scanditur sic, Agnes, spondeus, sepul, iambus. chrum est. semiquinaria iambica. ro

mulea in domo, duo dactyli.

P ius fidelis Innocēs pudicus. O de dicolos distrophos, primū carmē est Iambicū, trimetrū, cathalecticum, hipponactiū, quod colobū, qm̄ Curtum ē, dicitur, constans qnqꝫ pedibus, et syllaba. qui pedes ferè oēs iambi sunt ī hac ode, hoc mō, Pius, fide, lis in, nocēs, pudicus. Secundū carmen est Trochaicū Euripidiū Dimetrū catalecticū cōstans tribus pedibus, et syllaba, q pedes ferme oēs sūt trochæi. scāditur sic. Dona, cōsci, ēti, e. utitur hoc metro in hac ode tantum ueluti totius libri coronide. FINIS.

AVRELII PRVDENTII VITA PER ALDVM ROMANVM.

A urelius Prudētius Clemens uir cōsularis genere fuit Hispanus ex urbe Cæsaraugusta, ut ex eo hymno colligimus, quē in laudem duodeuiginti martyrū Cæsaraugustanorū scripsit. Fuit hō ingeniosus, grauis, & ornatus moribus, ac xpianæ religionis obseruantissimus, quod ex ipsius opibus facile est cognoscere, Licet adolescentiam, & iuuentutē, cū bonis litteris indulgeret, incōtinenter egerit. Q uod dolet ipse in prooemio his uerbis. Aetas prima crepantibus.

F leuit sub ferulis, mox docuit toga
I nfectum uitiis falsa loqui non sine crimine,
T unc lasciua proteruitas,
E t luxus petulans (heu pudet, ac piget,)
F œdauit iuuenē nequitiæ sordibus, ac luto.

Fuit & iurisperitus, ac Massaliæ consul. Militauit etiam non sine laude, puto sub Honorio, Q uod sic ipse testatur.

B is legum moderamine

Frenos nobilium reximus urbium.
Ius ciuile bonis reddidimus, terruimus reos.
Tandem militiæ gradu
Euectum pietas principis extulit
Assumptum propius stare iubens ordine proximo.
Postremo septimũ et quiquagesimũ ãnũ Agẽs res ecclesiasticas uario metrorũ genere cœpit cõponere ingeniose qdẽ, et elegãter, sed spreta interdũ syllabarum quãtitate in peregrinis dictiõibus, et maxie græcis, nõ quod putẽ ipm ignorasse litteras græcas, qm tituli librorũ eius redarguũt, Psychomachiã Cathamerinón Apothèosis Amartigènia Peri stephànón Dittochæõ Sed Ectasin, Systoleq; facere posse iterdũ in rebus sacris sibi licuisse (nisi mendosi codices) fortasse uoluit. dolens præterea nihil scribendo eo ætatis uenisse, sic (queritur.
Instat terminus, & diem
Vicinum senio iam deus applicat,
Quid nos utile tanti spatio temporis egimus?
Floruit temporibus Valẽtiniani secũdi, & Theodosii magni, & filiorũ eius Arcadii & Honorii Imperatorũ, Quibus & Ausonius & Claudianus poetæ, Item Hieronymus Ambrosius, Augustinus diui ecclesiæ sanctæ doctores floruerunt. Nam in proœmio primi libri Contra Symmachum, colligimus Prudentiũ eo tempore floruisse, quo Symmachus, his ad Christum pro Symmacho precibus.
Saluator generis Romulei precor,
Qui cunctis ueniam das pereuntibus,
Qui nullum statuis non operis tui
Mortalem, facili quem releues manu,
Huius, si potis est, iam miserescito

Præruptam in foueam præcipitis uiri.
Spirat sacrilegis flatibus inscius,
Erroresq; suos indocilis fouet.
Obtestor iubeas, ne citus impetus
Arsurum mediis inferat ignibus.

Tum, Quia contra Symmachum diuus etiam Ambrosius scripsit ad Valentinianum Augustum, perspicimus diui Ambrosii tempestate fuisse Prudentium. In fine autem secundi libri contra Symmachum uidetur Prudentius ad Honorium Theodosii magni filium dirigere sermonem his carminibus,

Te precor Ausonii dux Augustiss. regni
Etiam triste sacrum iubeas, ut cætera tolli.
Perspice, non 'ne uacat meriti locus iste paterni,
Quem tibi supplendum deus, & genitoris amica
Seruabit pietas? solus ne præmia tantæ
Virtutis caperet, partem tibi nate reseruo
Dixit, & integrum decus, intactumq; reliquit.
Arripe dilatam tua dux in tempora famam,
Quodq; patri superest, successor laudis habeto.
Ille urbem uetuit taurorum sanguine tingui,
Tu mortes miserorum hominum prohibeto litari.
Nullus in urbe cadat, cuius sit pœna uoluptas,
Nec sua uirginitas oblectet cædibus ora,
Iam solis contenta feris immanis Arena,
Nulla cruentatis homicidia ludat in armis.
Sit deuota deo, sit tanto principe digna,
Et uirtute potens, & criminis inscia Roma,
Quemq; ducem belli sequitur, pietate sequatur.

Prætereа meminit Stiliconis, quem et Rufinũ Theo-

dosius magnus, cũ Arcadius, & Honorius filii, quos
post liberatum orbem, subactosq; undiq;, domitosq;
tyrannos consortes imperii fecerat, nondum matu-
ri imperio forent, ductores legit. & Rufinum Arca
dio Adiunxit, & Stiliconem Honorio, & Arcadius
Constantinopoli, Romæ Honorius imperauit Carmi
na uero, quibus de Stilicone Honorii Comite memi-
nit, quoniã stragem barbarorum continẽt, qui Duce
Radagasio in Italiam irruperunt, (Fuit enim nume-
rus. cc. millium) operæpretium hoc loco recensere exi
stimauimus sunt autem hæc,

Tentauit geticus nuper dèere tyrannus
Italiam, patrio ueniens iuratus ab Istro
Has arces æquare solo, tecta aurea flammis
Soluere, mastrucis proceres uestire togatos.
Iamq; ruens Venètos turmis protriuerat agros,
Et ligurum uastarat opes, & amœna profundi
Rura padi, thuscumq; solum uicto amne premebat.
Depulit hos equitum nimbus, non peruigil Anser
Proditor occulti tenebrosa nocte pericli,
Sed uis cruda uirum, perfractaq; congredientum
Pectora, nec trepidans animus succumbere leto
Pro patria, & pulchram per uulnera quærere laudẽ.
Nunquid & ille dies ioue contulit auspice tantum
Virtutis pretium? dux Agminis, imperiiq;,
Christopotens nobis Iuuenis fuit, & comes eius,
Atq; parens Stilico, Deus unus Christus utriq;,
Huius adoratis altaribus, & cruce fronti
Inscripta, cecinere tubæ, prima hasta dracones
Præcurrit, quæ Christi apicem sublimior effert.

Illic terdenis gens exitiabilis annis
Pannoniæ pœnas tandem deleta pependit.
Corpora famosis olim ditata rapinis
In cumulos congesta iacent. mirabere seris
Posteritas seclis inhumata cadauera late,
Quæ pollentinos texerunt ossibus agros.
Romã quoq; ex Hispania pfectũ fuisse testatur ipse in libro peri stepha'non in Cassiani, Hippolyti, & Petri, & Pauli martyriis.

Cõposuit aũt multa quæ titulis græcis ornare opæpretiũ duxit, præter duos libros aduersus Symmachũ, ac Romani martyris tragœdiã. ea uero sunt Psychomachia, hoc est animi pugna heroico carmĩe. psyché enĩ grece, latine animus. et màchomai pugno. In eo enĩ libro uitia cũ Virtutibus pugnãt, et succũbũt uitia. Cathemerinón hoc ẽ diurnarũ rerũ opus. Sũt enĩ odæ ex uario metrorũ genere a matutino ad uespertinũ crepusculũ. Apothèosis, hoc ẽ diuinitas, deificatio, apotheóo, deifico. ẽ enĩ opus de rebus diuinis. Amartigènia pctõrũ origo. amartia peccatũ, & gennào genero. Scribit enĩ aduersus Marcionẽ hæreticũ, q̃ duos eẽ deos dicebat, Alterũ ueteris testamẽti crudelẽ, sanguinariũ, ac pessimũ, noui alterũ, piũ, misericordẽ. optimũ, atq; aĩos a bono, a malo corpa eẽ creata, pugnasseq; eos iter se, atq; a malo bonũ uictum, aĩmq; in corpus imissum, et hic iter carnẽ, et aĩm bella geri intestina assidue, quod cõfirmabat his Apostoli uerbis, Caro cõcupiscit aduersus spm̃, Spũs aũt aduersus carnẽ. Id uero, quia fomes pctõrũ, origoq; ẽ, Amartigenia enĩ libello iditũ ẽ nomẽ. Peri stephànon, hoc ẽ de

coronis· Sũt em̃ hymni in laudẽ martyrũ, qui, qm̃ legi
time certauerunt, coronis honeſtati ſunt· dittochæõ,
duplex cibus, Dittòs, duplex, et ochè cibus· Sunt em̃ ti
tuli hiſtoriarũ ueteris, & noui teſti, atq; hinc puto
dittochæũ hoc eſt duplicẽ cibũ appellatũ hunc librũ a
Prudentio· Sed, qm̃ nõ ſic excultus ẽ, et elaboratus hic
liber, ut cæteri a Poeta cõpoſiti ſũt q nõ eẽ Prudẽtii di
cũt· Ego uero ipſum a cæteris ſeparare nõ ſum auſus,
tũ quia Genadiũ, q poſt diuũ Hieronymũ ſcripſit de
uiris illuſtribus, dittochæum a Prudẽtio cõpoſitũ di
cit, tũ etiã, qa in antiquiſſimo codice cæteris Pruden
tii opibus, quæ ĩprimẽda curauimus, inſertus & hic
erat libellus, & p dittochæũ, dirrochæũ titulus, ſcri-
ptorũ culpa, quod coniicio facile, qa interpretatum
inibi eſt antiqſſimis characteribus, duplex refectio, p
duplex cibus· Scripſit etiã aduerſus ſymmachũ libros
duos heroico carmĩe pulcherrimos· In qbus et doctri
nã ſuã, copiãq;, ac ĩgeniũ nõ mediocre oſtẽdit· Erat ãt
hic Symmachus urbis romæ præfectus, ac ſumma uir
eloquentia, q ad Valẽtinianũ, & Theodoſiũ, Arcadi
umq; Impatores legatus a Senatu miſſus, ut ueteres
deorum cultus reuocarẽtur hac de re elegantẽ habuit
orationem· Quæ impreſſa ĩter diui Ambroſii epiſto-
las uiſitur, cui & Ambroſius proſa oratione, & Pru
dentius duobus libris heroico carmine cõpoſitis, apte
copioſeq; reſpondent· Inquit quoq; Gennadius hexa
meron de mũdi fabrica, uſq; ad cõditionẽ primi parẽ
tis, & præuaricationem eiuſdem cõmentatum fuiſſe
Prudẽtium, Quod opus ſi ueniſſet in manus noſtras·
unà cum cæteris prodiiſſet in publicũ· FINIS·

GENNADIVS PRESBYTER IN CATALOGO VIRORVM ILLVSTRIVM HVIVS PRVDENTII SIC MEMINIT.

Prudentius uir ſecularis litteraturæ eruditus compoſuit dittochæum de ueteri, & nouo teſtamento pſonis excerptis. Cõmentatus eſt, et in morem græcorum hexameron de mundi fabrica uſq; ad cõditionem primi hominis, & præuaricationem eius. Compoſuit et libellos, quos græca appellatione prætitulauit, Apothéoſis Pſichamachia Amartigènia de Diuinitate, de Compugnantia animi, de, Origine peccatorum. Fecit & in laudem martyrum ſub aliquorum nominibus. Inuitatorium ad martyrium librũ unũ, & hymnorum alterum, Speciali tamẽ cõditione aduerſus Symmachum Idolatriam defendentem, ex quorum lectione agnoſcitur Palatinus miles fuiſſe.

Hæc Gẽnadius, ubi, quia dittochæum, & Cõmentarios in hexameron, cæteris ꝓponit, hinc ſubiungit, Cõpoſuit et libellos, an ditthochæum aliud opus fuerit, quam nos ſcripſimus, quærendum.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS PSYCHOMACHIE LIBER.

Senex fidelis prima credendi uia est,
Abram beati seminis serus Pater,
Adiecta cuius nomen auxit syllaba,
Abram parente dictus, Abraham Deo,
Senile pignus qui dicauit uictimæ,
Docens, ad aram cum litare quis uelit,
Quod dulce cordi est, quod pium, quod unicum,
Deo libenter offerendum credito.
Pugnare nosmet cum prophanis gentibus
Suasit, & suum suasor exemplum dedit,
Nec ante prolem coniugalem gignere
Deo placentem matre uirtute editam,
Quam strage multa bellicosus spiritus
Portenta cordis sæuientis uicerit.
Victum feroces forte reges ceperant
Loth, immorantem criminosus urbibus
Sodomæ & Gomorræ, quas fouebat aduena
Pollens honore patruelis gloriæ.
Abram sinistris excitatus nunciis
Audit propinquum sorte captum bellica,
Seruire duris barbarorum uinculis,
Armat trecentos terq; senos uernulas,
Pergant ut hostis terga euntis cædere,
Quem Gaza diues, ac triumphus nobilis
Captis tenebant impeditum copiis.
Quin ipse ferrum stringit, & plenus Deo

Reges superbos mole prædarum graues
Pellit, fugatos, sauciatos proterit,
Frangit catenas, & rapinam liberat,
Aurum, puellas, paruulos, monilia,
Greges equarum, uasa, uestes, buculas.
Loth ipse ruptis expeditus nexibus
Attrita baccis colla liber erigit.
Abraham triumphi dissipator hostici
Redit recepta prole fratris inclytus,
Ne qua fidelis sanguinis prosapiam
Vis pessimorum possideret principum.
Adhuc recente m cæde de tanta uirum
Donat sacerdos ferculis cœlestibus.
Dei sacerdos, Rex & idem præpotens,
Origo cuius fonte inenarrabili
Secreta nullum prodit authorem sui.
Melchisedech, qua stirpe, quis maioribus
Ignotus, uni cognitus tantum Deo.
Mox & triformis Angelorum trinitas
Senis reuisit hospitis mapalia.
Et iam uieta Sarra in aluo fertilis
Munus iuuentæ mater exanguis stupet
Hærede gaudens, & cachinni pœnitens.
Hæc ad figuram prænotata est linea,
Quam nostra recto uita resculpat pede,
Vigilandum in armis pectorum fidelium,
Omnemq; nostri portionem corporis,
Quæ capta fœde seruiat libidini,
Domi coactis liberandam uiribus.
Nos esse large uernularum diuites,

Si quid trecenti, bis nouenis additis,
Possint, figura nouerimus mystica.
Mox ipse Christus, qui sacerdos uerus est,
Parente natus alto & ineffabili,
Cibum beatis offerens uictoribus,
Paruam pudici cordis intrabit casam,
Monstrans honorem trinitatis hospitæ.
Animam deinde spiritus connexibus
Piæ maritam, prolis expertem diu,
Faciet perenni fertilem de semine.
Tum Sarra dotem possidens puerpera,
Hærede digno patris implebit domum.

CHriste graues hominum semper miserate labores,
Qui patria uirtute cluis, propriaq;, sed una,
Vnum nanq; Deum colimus de nomine trino,
Non tamen & solum, quia tu Deus ex patre Christe.
Dissere Rex noster, quo milite pellere culpas
Mens armata queat nostri de pectoris antro,
Exoritur quotiens turbatis sensibus intus
Seditio, atq; animam morborum rixa fatigat,
Quod tunc præsidium pro libertate tuenda,
Quæ'ue acies furiis inter præcordia mixtis
Obsistat meliore manu. nec enim bone ductor
Magnarum uirtutum inopes, neruisq; carentes
Christicolas uitiis populantibus exposuisti.
Ipse salutiferas obsesso in corpore turmas
Depugnare iubes. ipse excellentibus armas
Artibus ingenium, quibus ad ludibria cordis

Oppugnanda potens tibi dimicet, & tibi uincat.
Vincendi præsens ratio est, si cominus ipsas
Virtutum facies, & colluctantia contra
Viribus infestis liceat portenta notare.

Fidei, & Idolatriæ pugna.

Prima petit campum dubia sub sorte duelli
Pugnatura fides, agresti turbida cultu,
Nuda humeros, intonsa comas, exerta lacertos.
Nanq; repentinus laudis calor ad noua feruens
Prælia nec telis meminit, nec tegmine cingi,
Pectore sed fidens ualido, membrisq; retectis
Prouocat insani frangenda pericula belli.
Ecce lacescentem collatis uiribus audet
Prima ferire fidem ueterum cultura deorum.
Illa hostile caput phaleratáq; tempora uittis
Altior insurgens labefactat, & ora cruore
De pecudum satiata solo applicat, & pede calcat,
Elisos in morte oculos, animamq; malignam
Fracta intercepti commertia gutturis arctant,
Difficilemq; obitum suspiria longa fatigant.
Exultat uictrix legio, quam mille coactam
Martyribus Regina fides animarat in hostem.
Tunc fortes socios parta pro laude coronat
Floribus, ardentiq; iubet uestirier ostro.

Pudicitiæ, & Libidinis pugna.

Ex in gramineo in campo concurrere prompta

Virgo Pudicitia ſpecioſis fulget in armis,
Quam patrias ſuccincta faces ſodomita Libido
Aggreditur, piceamq; ardenti ſulphure pinum
Ingerit in faciem, pudibundaq; lumina flammis
Appetit, & tetro tentat ſuffundere fumo.
Sed dextram furiæ flagrantis & ignea diræ
Tela lupæ ſaxo ferit imperterrita uirgo,
Excuſſaſq; ſacro tedas depellit ab ore.
Tunc exarmatæ iugulum meretricis adacto
Tranſfigit gladio. calidos uomit illa uapores
Sanguine concretos cenoſo, ſpiritus inde
Sordibus exhalans uicinas polluit auras.
Hoc tibi habe exclamat uictrix Regina, ſupremus
Hic tibi finis erit, ſemper proſtrata iacebis,
Nec iam mortiferas audebis ſpargere flammas
In famulos famulaſq; dei, quibus intima caſti
Vena animi ſola feruet de lampade Chriſti.
Te ne ó uexatrix hominum potuiſſe reſumptis
Viribus extincti capitis recaleſcere flatu,
Aſſyrium poſtquam thalamum ceruix Olopherni
Cæſa cupidineo madefactum ſanguine lauit,
Geminatumq; torum mœchi ducis aſpera Iudith
Spreuit, & incæſtos compeſcuit enſe furores,
Famoſum mulier referens ex hoſte tropheum
Non trepidante manu uindex mea cœlitus audax.
At fortaſſe parum fortis matrona ſub umbra
Legis adhuc pugnans, dum tempora noſtra figurat,
Vera, quibus uirtus terreno in corpore fluxit,
Grande per infirmos caput exciſura miniſtros.
Nunquid & intactæ poſt partum uirginis ullum

Fas tibi iam superest? post partum uirginis, ex quo
Corporis humani naturam prisca progago
Deseruit, carnemq; nouam, uis ardua seuit.
Atq; innupta deum concepit foemina Christum,
Mortali de matre hominem, sed cum patre numen.
Inde omnis iam diua caro est, quae concipit illum,
Naturamq; dei consorti foedere sumit.
Verbum quippe caro factum, non destitit esse,
Quod fuerat, uerbum carnis dum glutinat usum,
Maiestate quidem non degenerante per usum
Carnis, sed miseros ad nobiliora trahente.
Ille manet, quod semper erat, quod non erat, esse
Incipiens. nos, quod fuimus, iam non sumus, aucti
Nascendo in melius. mihi contulit, & sibi mansit.
Nec Deus ex nostris minuit sua, sed sua nostris
Dum tribuit, nosmet dona ad coelestia uexit.
Dona haec sunt, quis uicta iaces lutulenta libido,
Nec mea post Mariam potis es perstringere iura.
Tu princeps ad mortis iter, tu Ianua leti
Corpora commaculans animas in tartara mergis.
Abde caput tristi iam feruida pestis abysso,
Occide prostibulum, manes pete, claudere auerno,
Inq; tenebrosum noctis detrudere fundum.
Te uoluant subteruada flammea, te uada nigra,
Sulphureusq; rotet per stagna sonantia uortex,
Nec iam Christicolas furiarum maxima tentes,
Vt purgata suo seruentur corpora Regi.
Dixerat haec. & laeta libidinis interfectae
Morte Pudicitia, gladium Iordanis in undis
Abluit infectum, sanies cui rore rubenti
Haeserat, & nitidum macularat uulnere ferrum,

Expiat ergo aciem fluuiali docta lauacro
Victricem uictrix, abolens baptismate labem
Hostilis iuguli, nec iam contenta piatum
Condere uagina gladium, ne tecta rubigo
Occupet. Ablutum scabrosa sorde nitorem
Catholico in templo diuini fontis ad aram
Consecrat, æterna splendens ubi luce nitescat.

Patientiæ, & Iræ pugna.

Ecce modesta graui stabat patientia uultu
Per medias immota acies, uarios' que tumultus,
Vulneraq;, & rigidis uitalia peruia pilis
Spectabat defixa oculos, & lenta manebat,
Hanc procul ira tumens spumanti feruida rictu,
Sanguinea intorquens suffuso lumina felle,
Vt belli exortem, teló que, & uoce lacescit,
Impatiensq; moræ conto petit, increpat ore
Hyrsutas quatiens galeato in uertice cristas.
En tibi Martis ait, spectatrix libera nostri
Excipe mortiferum securo in pectore ferrum,
Nec doleas, quia turpe tibi gemuisse dolore.
Sic ait, & stridens sequitur conuitia pinus
Per teneros crispata notos, & certa snb ipsum
Defertur stomachum, rectó q; illiditur ictu,
Sed resilit duro loricæ excussa repulsu.
Prouida nam uirtus conserto adamante trilicem
Induerat thoraca humeris, squamosaq; ferri
Texta per intortos commiserat undique neruos.
Inde quieta manet Patientia, fortis ad omnes

Telorum nimbos,& non penetrabile durans,
Nec mota est iaculo monstri sine more furentis,
Opperiens,propriis perituram uiribus iram,
Scilicet indomitos postquã stomachando lacertos
Barbara bellatrix impenderat,& iaculorum
Nube superuacua lassauerat irrita dextram,
Cum uentosa leui cecidissent tela uolatu,
Ictibus & uacuis hastilia fracta iacerent,
Vertitur ad capulũ manus improba,& ense corusco
Connixa in plagam dextra sublimis ab aure
Erigitur,mediumq; ferit librata cerebrum.
Aerea sed cocto cassis formata metallo
Tinnitum percussa refert,aciemq; retundit
Dura resultantem,frangit quoq; uena rebellis
Illisum calibem,dum cædere nescia cassos
Excipit assultus,ferienti & tuta resistit.
Ira ubi truncati mucronis fragmina uidit,
Et procul in partes ensem crepuisse minutas,
Iam capulum retinente manu sine pondere ferri,
Mentis inops,ebur infelix,decorisq; pudendi
Perfida signa abiicit,munimentaq; tristia longe
Spernit,& ad proprium succenditur effera letum,
Missile de multis,quæ frustra sparserat,unum
Puluere de campi peruersos sumit in usus.
Rasile figit humi lignum,ac se cuspide uersa
Perfodit,& calido pulmonem uulnere transit,
Quam super assistens Patientia,Vicimus,inquit,
Exultans uitium solita uirtute sine ullo
Sanguinis,ac uitæ discrimine.lex habet istud
Nostra genus belli,furias,omnemq; malorum

Militiam,& rapidas tolerando extinguere uires.
Ipsa sibi est hostis uesania,seq; furendo
Interimit,moriturq; suis ira ignea telis.
Hæc effata secat medias impune cohortes
Egregio comitata uiro.nam proximus Iob
Hæserat inuictæ dura inter bella magistræ
Fronte seuerus adhuc,& multo funere anhelus.
Sed iam clausa trunci subridens ulcera uultu,
Perq; cicatricum numerum sudata recensens
Milia pugnarum,sua præmia,dedecus hostis.
Illum Diua iubet tandem requiescere ab omni
Armorum strepitu,capitis,& perdita quæ sunt
Multiplicare opibus,nec iam peritura referre.
Ipsa globos legionum,& concurrentia rumpit
Agmina uulniferos gradiens intacta per imbres,
Omnibus una comes uirtutibus associatur,
Auxiliumq; suum fortis patientia miscet.
Nulla anceps luctamen init uirtute sine ista
Virtus,nam uidua est,quam non patientia firmat.

Superbiæ,& Humilitatis pugna.

Forte per effusas inflata Superbia,turmas
Effreni uolitabat equo,quem pelle leonis
Texerat,& ualidos uillis onerauerat armos.
Quo se fulta iubis iactantius illa ferinis
Inferret,tumido despectans agmina fastu,
Turritum tortis caput accumularat in altum
Crinibus,extructos augeret ut addita cirros
Congeries,celsumq; apicem frons ardua ferret.

Carbaſea ex humeris ſummo collecta coibat
Palla ſinu, teretem nectens à pectore nodum.
A ceruice fluens tenui uelamine limbus
Concipit infeſtas textis turgentibus auras.
Nec minus inſtabili ſonipes feritate ſuperbit
Impatiens madidis frenarier ora lupatis.
Huc illuc frendens obuertit terga, negata
Libertate fugæ, preſſis'qꝫ tumeſcit habenis.
Hoc ſeſe oſtentans habitu uentoſa uirago
Inter utranqꝫ aciem ſupereminet, & phaleratum
Circunflectit equum, uultuq́ꝫ, & uoce minatur
Aduerſum ſpectans cuneum, quem milite raro,
Et paupertinis ad bella coegerat armis
Mens humilis. Regina quidem, ſed egens alieni
Auxilii, proprio nec ſat confiſa paratu
Spem ſibi collegam coniunxerat, edita cuius,
Et ſuſpenſa ab humo eſt opulentia diuite regno.
Ergo humilem poſtquam male ſana Superbia mentẽ
Vilibus inſtructam nullo oſtentamine telis
Aſpicit, in uocem dictis ſe fundit amaris.
Non pudet ó miſeri plebeio milite claros
Attentare duces? ferroq́ꝫ laceſſere gentem
Inſignem titulis? ueteres cui bellica uirtus
Diuitias peperit? lætos & gramine colles
Imperio calcare dedit? nunc aduena nudus
Nititur antiquo (ſi fas eſt) pellere Reges.
En, qui noſtra ſuis in prædam cedere dextris
Sceptra uolunt. en qui noſtros ſulcare nouales?
Aruaq́ꝫ capta manu popularier hoſpite aratro
Contendunt? duros & pellere marte colonos.

Nempe ó ridiculum uulgus natalibus oris
Totũ hominẽ, et calidus à matre amplectimur artus,
Vimq; potestatum per membra recentis alumni
Spargimus, et rudibus dominamur in ossibus omnes.
Quis locus in nostra tunc uobis sede dabatur,
Congenitis cum regna simul ditionibus æquo
Robore crescebant? nati nam luce sub una,
Et domus, & domini paribus adoleuimus annis.
Ex quo plasma nouum de consepto paradisi
Limite progrediens amplum transfugit in orbem,
Pellitosq; habitus sumsit uenerabilis Adam,
Nudus adhuc, nisi nostra foret præcepta secutus.
Quis nam iste ignotis nunc hostis surgit ab oris
Importunus, iners, infelix, degener, amens?
Qui sibi tam serum ius uindicat, hactenus exul.
Nimirum uacuæ creduntur friuola famæ,
Quæ miseros optare iubet, quandoq; futuri
Spem fortasse boni, lenta ut solatia mollem
Desidiam pigro rerum medicamine palpent.
Quid ni illos spes palpet iners, quos puluere in isto
Tirones bellona truci non excitat ære,
Imbellesq; animos uirtus tepefacta resoluit?
An ne Pudicitiæ gelidum iecur utile bello est?
An tenerum pietatis opus sudatur in armis?
Quam pudet ó mauors, & uirtus conscia, talem
Contra stare aciem, ferroq; lacessere nugas,
Cumq; hanc uirgineis dextram conferre choreis.
Iustitia est nam semper egens, & pauper Honestas,
Arida Sobrietas, albo Ieiunia uultu,
Sanguine uix tenui Pudor interfusus, aperta

Simplicitas, & ad omne patens sine tegmine uulnus,
Et prostrata in humum, nec libera iudice sese
Mens humilis, quam degenerem trepidatio prodit.
Faxo ego sub pedibus stipularum more teratur
Inualida ista manus, neq; enim perstringere duris
Dignamur gladiis, algenti & sanguine ferrum
Imbuere, & fragili uires fœdare triumpho.
Talia uociferans rapidum calcaribus urget
Cornipedem, laxisq; uolat temeraria frenis,
Hostem humilem cupiens impulsuum bonis equini
Sternere, deiectamq; super calcare ruinam.
Sed cadit in foueam præceps, quam callida forte
Fraus interciso suffoderat æquore furtim.
Fraus detestandis uitiorum pestibus una est
Fallendi uersuta opifex, quæ præscia belli
Planiciem scrobibus uiolauerat insidiosis
Hostili de parte latens, ut fossa ruentes
Exciperet cuneos, atq; agmina mersa uoraret.
Ac ne fallacem puteum deprændere posset
Clara acies, uirgis adopertas texerat oras,
Et super imposito simularat cespite campum.
At Regina humilis quamuis ignara manebat
Vlteriore loco, nec adhuc ad fraudis opertum
Venerat, aut foueæ calcarat furta malignæ.
Hunc eques illa dolum, dum fertur præpete cursu,
Incidit, & cæcum subito patefecit hiatum.
Prona ruentis equi ceruice inuoluitur, ac sub
Pectoris impressu fracta inter crura rotatur.
At uirtus placidi moderaminis, ut leuitatem
Prospicit obtritam monstri sub morte iacentis,

Intendit gressum mediocriter, os quoq; parce
Erigit, & comi moderatur gaudia uultu.
Cunctanti Spes fida comes succurrit, & offert
Vltorem gladium, laudisq; inspirat amorem.
Illa cruentatam correptis crinibus hostem
Protrahit, & faciem leua reuocante supinat.
Tunc caput orantis flexa ceruice resectum
Eripit, & madido suspendit colla capillo.
Extinctum uitium sanctos Spes increpat ore,
Desine grande loqui, frangit Deus omne superbum,
Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premũtur.
Disce supercilium deponere, disce cauere
Ante pedes foueam, quisquis sublime minaris.
Peruulgata uiget nostri sententia Christi,
Scandere celsa humiles, & ad ima redire feroces.
Vidimus horrendum membris, animisq; Goliam
Inualida cecidisse manu, puerilis in illum
Dextera fundali torsit stridore lapillum,
Transiectamq; cauo penetrauit uulnere frontem.
Ille minax, rigidus, iactans, truculentus, amatus,
Dum tumet indomitum, dum formidabile feruet,
Dum sese ostentat clypeo, dum territat auras,
Expertus pueri quid possunt ludicra parui,
Succubuit teneris bellator turbidus armis.
Me tunc ille puer uirtutis pube secutus
Florentes animos sursum in mea regna tetendit,
Seruatur qua certa mihi domus omnipotentis
Sub pedibus domini, meq; ad sublime uocantem
Victores cæsa culparum labe capessunt.
Dixit. & auratis perstringens aera pennis

In cœlum se uirgo rapit. mirantur euntem
Virtutes, tollunt' que animos in uota, uolentes
Ire simul, ni bella duces terrena retardent.
Confligunt uitiis, sé que ad sua præmia seruant.

Luxuriæ, & Sobrietatis pugna.

Venerat occiduis mundi de finibus hostis
Luxuria, extinctæ iamdudum prodiga famæ,
Delibuta comas, oculis uaga, languida uoce,
Perdita delitiis, uitæ cui causa uoluptas,
Elumbem mollire animum, petulanter amœnas
Haurire illecebras, & fractos soluere sensus.
Et tunc peruigilem ructabat marcida cœnam
Sub lucem quia forte iacens ad fercula raucos
Audierat lituos, atq; inde tepentia linquens
Pocula, lapsanti per uina, & balsama gressu
Ebria calcatis ad bellum floribus ibat.
Non tamen illa pedes. sed curru inuecta uenusto
Saucia mirantum capiebat corda uirorum.
O noua pugnandi species, non ales harundo
Neruo pulsa fugit, nec stridula lancea torto
Emicat amento, framea nec dextra minatur.
Sed uiolas lasciua iacit, foliisq; rosarum
Dimicat, & calathos inimica per agmina fundit.
Inde' eblanditis uirtutibus halitus illex
Inspirat tenerum labefacta per ossa uenenum,
Et male dulcis odor domat ora, et pectora, et arma,
Ferratosq; toros oblito robore mulcet.
Deiiciunt animos, ceu uicti, & spicula ponunt

Turpiter, heu dextris languentibus obstupefacti,
Dum currum uaria gemmarum luce micantem
Mirantur, dum bracteolis crepitantia lora
Et solido ex auro preciosi ponderis axem
Defixis inhiant obtutibus, & radiorum
Argento albentem seriem, quam summa rotarum
Flexura electri pallentis continet orbe.
Etiam cuncta acies in deditionis amorem
Sponte sua uersis transibat perfida signis
Luxuriæ seruire uolens, dominæ'que fluentis
Iura pati, & laxa ganeorum lege teneri.
Ingemuit tam triste nefas fortissima uirtus.
Sobrietas, dextro socios decedere cornu,
Inuictamq; manum quondam sine cæde perire.
Vexillum sublime Crucis, quod in agmine primo
Dux bona prætulerat, defixa cuspide sistit,
Instaurat'que leuem dictis mordacibus alam,
Extimulans animos, nunc probris, nunc prece mixta.
Quis furor insanas agitat caligine mentes?
Quo ruitis? cui colla datis? quæ uincula tandem
Pro pudor, armigeris amor est perferre lacertis?
Lilia luteolis interlucentia sertis,
Et ferrugineo uernantes flore coronas,
His placet assuetas bello iam tradere palmas
Nexibus? his rigidas nodis innectier ulnas?
Vt mitra cæsariem cohibens aurata uirilem
Combibat infusum croceo religamine nardum.
Post inscripta oleo frontis signacula, per quæ
Vnguentum regale datum est, & crisma perenne.
Vt tener incessus uestigia syrmate uerrat,

Sericaq; infractis fluitent ut pallia membris
Post immortalem tunicam, quam pollice docto
Texuit alma fides, dans impenetrabile tegmen
Pectoribus lotis, dederat quibus ipsa renasci.
Ite ad nocturnas epulas, ubi cantharus ingens
Despuit effusi spumantia damna falerni,
Immensam cyathis stillantibus undam, ubi multo
Fulcra mero ueteriq; toreumata rore rigantur.
Excidit ergo animis heremi sitis, excidit ille
Fons patribus de rupe datus, quem mystica uirga
Elicuit scissi salientem è uertice saxi.
Angelicus ne cibus prima in tentoria nostris
Fluxit auis, quem nunc sero fœlicior æuo
Vespertinus edit populus de corpore Christi.
His uos imbutos dapibus iam crapula turpis
Luxuriæ ad madidum rapit importuna lupanar,
Quosq; uiros non ira fremens, idolaq; bello
Cœdere compulerant, saltatrix ebria flexit.
State precor uestri memores, memores quoq; Christi,
Quæ sit uestra tribus, quæ gloria, quis Deus, & rex,
Quis dominus, meminisse decet. Vos nobile iudæ
Germen ad usq; dei genitricem, qua deus ipse
Natus homo, procerum uenistis sanguine longo.
Excitet egregias mentes celeberrima Dauid
Gloria continuis bellorum exercita curis.
Excitet & Samuel, spolium qui diuite ab hoste
Attrectare uetat, nec uictum uiuere Regem
Incircumcisum patitur, ne præda superstes
Victorem placidum rediuiua in prælia poscat.
Parcere iam capto crimen putat ille tyranno.

At nobis

At nobis contra uinci, & succumbere uotum est,
Pœniteat, per si qua mouet reuerentia summi
Numinis. hoc tam dulce malum uoluisse nefanda
Proditione sequi, si pœnitet, haud nocet error.
Pœnituit Ionathan ieiunia sobria dulci
Conuiolasse fauo sumpto, mellisq; sapore
Heu male gustato, regni dum blanda uoluptas
Oblectat iuuenem iurataq; sacra resoluit.
Sed quia pœnituit, nec sors lachrymabilis illa est.
Nec tinxit patrias sententia sæua secures.
En ego sobrietas (si conspirare paratis)
Pando uiam cunctis uirtutibus, ut male suada
Luxuries multo stipata satellite pœnas
Cum legione sua Christo sub iudice pendat.
Sic effata crucem domini seruientibus offert
Obuia quadrigis, lignum uenerabile in ipsos
Intentans frenos, quod ut expauere feroces
Cornibus expansis, & summa fronte coruscum,
Vertunt præcipitem cæca formidine fusi
Per prærupta fugam, fertur resupina reductis
Nequicquam loris auriga, comasq; madentes
Puluere fœdat humi, tunc & uertigo rotarum
Implicat excussam dominam. nam prona sub axe
Labitur, & lacero tardat sufflamine currum,
Addit Sobrietas uulnus letale iacenti
Conniiciens silicem rupis de parte molarem.
Hunc uexiliferæ, quoniam sors obtulit, ictum
Spicula nulla manu, sed belli insigne gerenti
Casus agit saxum, medii spiramen ut oris
Frangeret, & recauo misceret labra palato,

Dentibus introrsum resolutis, lingua resectam
Dilaniatu gulam frustis cum sanguinis implet.
Insolitis dapibus crudescit guttur & ossa
Colliquefacta uorans reuomit, quas auserat, offas.
Ebibe iam proprium post pocula multa cruorem,
Virgo ait increpitans, sint hæc tibi fercula tandem
Tristia præteriti nimiis sub luxibus æui.
Lasciuas uitæ illecebras gustatus amaræ
Mortis, & horrifico sapor ultimus asperat haustu.
Cæde ducis dispersa fugit trepidante pauore
Nugatrix acies. Iocus, & Petulantia primi
Cymbala proiiciunt. bellum nam talibus armis
Ludebant resono meditantes uulnera systro.
Dat tergum fugitiuus amor, lita tela ueneno,
Et lapsum ex humeris arcum, pharetramq; cadentem
Pallidus ipse metu sua post uestigia linquit.
Pompa ostentatrix uani splendoris inani
Exuitur nudata peplo. discissa trahuntur
Serta uenustatis, colliq; uerticis aurum
Soluitur, & gemmas discordia dissona turpat.
Non piget attritis pedibus per acuta fruteta
Ire uoluptatem. quoniam uis maior acerbam
Compellit tolerare fugam, formido pericli
Perdurat teneras iter ad cruciabile plantas,
Qua se cumq; fugax trepidis fert cursibus agmen,
Damna iacent, crinalis acus, redimicula, uittæ,
Fibula, flameolum, strophium, dyadema, monile,
His se Sobrietas, & totus Sobrietatis
Abstinet exuuiis miles, damnataq; castis
Scandala proculcat pedibus, nec fronte seueros

Conniuente oculos prædarum ad gaudia flectit.

Auaritiæ,& Largitatis pugna.

Fertur Auaritia gremio præcincta capaci,
Quicquid edax luxus pretiosum liquerat,unca
Corripuisse manu,pulchra ad ludibria uasto
Ore inhians,auriq; legens fragmenta caduci
Inter arenarum cumulos,nec sufficit amplos
Impleuisse sinus.iuuat infarcire crumenis
Turpe lucrum,& grauidos furtis distendere fiscos,
Quos leua cœlante tegit,laterisq; sinist.i
Velat oprimento.uelox nam dextra rapinas
Abradit,spoliisq; ungues exercet ahenos.
Cura,fames,metus,anxietas,periuria,pallor,
Corruptela,dolus,commenta,insomnia sordes,
Eumenides furiæ,monstri comitatus aguntur.
Nec minus interea rabidorum more luporum
Crimina persultant tototo crassantia campo,
Matris Auaritiæ nigro de lacte creata.
Si fratris galeam fuluis radiare ceraunis
Germanus uidit commilito,non timet ensem
Exerere,atq; caput sotio mucrone ferire,
De consanguineo rapturus uertice gemmas.
Filius extinctum belli sub sorte cadauer
Aspexit si forte patris,fulgentia bullis,
Cingula,& exuuias gaudet rapuisse cruentas.
Cognatam ciuilis agit discordia prædam,
Nec parcit propriis amor insatiatus habendi
Pignoribus,spoliatq; suos fames impia natos.

Talia per populos edebat funera uictrix
Orbis Auaritia, ſternens centena uirorum.
Milia uulneribus uariis, hunc lumine adempto,
Effoſſisq; oculis uelut in caligine noctis
Cæcum errare ſinit, perq; offenſacula multa
Ire, nec oppoſitum baculo tentare periclum.
Porro alium capit intuitu, fallitq; uidentem,
Inſigne oſtentans aliquid, quod dum petit ille,
Excipitur telo incautus, cordisq; ſub ipſo
Saucius occulto ferrum ſuſpirat adactum.
Multos præcipitans in aperta incendia cogit,
Nec patitur uitare focos, quibus æſtuat aurum,
Quod petit arſurus pariter ſpeculator auarus.
Omne hominum rapit illa genus, mortalia cuncta
Occupat interitu, neq; eſt uiolentius ullum
Terrarum uitium, quod tantis cladibus æuum
Mundani inuoluat populi, damnetq; gehennæ.
Quin ipſos tentare manu (ſi credere dignum eſt)
Auſa ſacerdotes Domini, qui prælia forte
Ductores primam ante aciem pro laude gerebant
Virtutum, magnoq; implebant claſſica flatu.
Et fors innocuo tinxiſſet ſanguine ferrum,
Ni ratio armipotens gentis Leuitidis una
Semper fida comes, clypeum obiectaſſet, & atræ
Hoſtis ab incurſu claros texiſſet alumnos.
Stant tuti rationis ope, ſtant turbine ab omni
Immunes, forteſq; animi. uix in cute ſumma
Perſtringens paucos tenui de uulnere lædit
Cuſpis Auaritiæ. Stupuit lues improba caſtis
Heroum iugulis, longe ſua tela repelli.

Ingemit, & dictis ardens furialibus infit.
Vincimur heu segnes, nec nostra potentia perfert
Vim solitam, languet uiolentia sæua nocendi.
Sueuerat inuictis, quæ uiribus omnia ubiq;
Rūpere corda hominū, nec enim tam ferrea quēquam
Formauit natura uirum, cuius rigor æra
Sperneret, aut nostro foret impenetrabilis auro.
Ingenium omme neci dedimus, tenera, aspera, dura,
Docta, indocta simul, bruta & sapientia, nec non
Casta, incæsta meæ patuerunt pectora dextræ.
Sola igitur rapui quicquid styx abdit auaris
Gurgitibus. nobis ditissima tartara debent
Quos retinēt populos, quod uoluūt sæcula, nostrū est,
Quod miscet mundis uesana negotia, nostrum est
Qui fit, præualidas quod pollens gloria uires
Deserit. & cassos ludit fortuna lacertos,
Sordet Christicolis rutilantis fulua monetæ
Effigies. sordent argenti emblemata. & omnis
Thesaurus nigrante oculis uilescit honore.
Quid sibi docta uolunt fastidia? nonne triumphum
Egimus ex Scarioth? magnus qui discipulorum
Et conuiua Dei, dum fallit fœdere mensæ
Haud quaquam ignarū, dextramq; parapside tingit,
Incidit in nostrum flammante cupidine telum,
Infamem mercatus agrum de sanguine amici
Numinis eliso luiturus iugera collo.
Viderat & Iericho propria inter funera, quantum
Posset nostra manus, cum uictor concidit Achar,
Cædibus insignis, murali & strage superbus,
Succubuit capto uictis ex hostibus auro,

Dum uetitis insigne legens anathema fauillis,
Mœsta ruinarum spolia insatiabilis haurit.
Non illum generosa tribus, non plebis auitæ
Iuuit Iuda parens, Christo quandoq; propinquo
Nobilis, & tali felix Patriarcha nepote.
Quis placet exemplum generis, placeat quoq; forma.
Exitii sit pœna eadem, quibus & genus unum est.
Quid moror aut Iudæ populares, aut populares
Sacricolæ summi (Summus nam fertur Aaron)
Fallere fraude aliqua Martis congressibus impar.
Nil refert, armis contingat palma dolis'ue.
Dixerat, & toruam faciem, furialiaq; arma
Exuit, inq; habitum se se transformat honestum.
Fit uirtus specie, uultuq;, & ueste seuera,
Quam memorant frugi, parce cui uiuere cordi est,
Et seruare suum, tanquam nil raptet auare,
Artis adumbratæ meruit ceu sedula laudem,
Huius se specie mendax bellona coaptat,
Non ut auara lues, sed uirtus parca putetur,
Necnon et tenero pietatis tegmine crines
Obtegit anguineos, ut candida palla latentem
Dissimulet rabiem, diroq; intenta furori,
Quod rapere, & clepere est, auideq; abscōdere parta,
Natorum curam dulci sub nomine iactat.
Talibus illudens male credula corda uirorum
Fallit imaginibus. monstrum ferale sequuntur,
Dum credunt uirtutis opus, caput impia Erinnys
Consensu faciles, manicisq; tenacibus arctat.
Attonitis ducibus, perturbatisq; maniplis
Nutabat uirtutum acies errore biformis

Portenti, ignorans, quid amicum credat in illo,
Quidúe hostile uocet letum, uersatile & anceps
Lubricat incertos dubia sub imagine uisus.
Dum subito in medium frendens miseratio campum
Prosilit auxilio sociis, pugnamq́; capessit
Militiæ postrema gradu, sed sola duello
Impositura manum, ne quid iam triste supersit.
Omne onus ex humeris reiecerat, omnibus ibat
Nudata exuuiis, multo & se fasce leuarat,
Olim diuitiis, grauibusq́; oppressa talentis,
Libera nunc miscerendo inopum, quos larga benigne
Fouerat, effundens patrium bene prodiga censum,
Iam loculos ditata fide spectabat inanes,
Aeternam numerans redituro fœnore summam.
Horruit inuictæ uirtutis fulmen, inopsq́;
Mentis Auaritia stupefactis sensibus hæsit,
Certa mori. nam quæ fraudis uia restat? ut ipsa
Calcatrix mundi mundanis uicta fatiscat
Illecebris, spretoq́; iterum sese implicet auro.
Inuadit trepidam uirtutis fortissima duris
Vlnarum nodis, eliso & gutture frangit
Exanguem, siccamq́; gulam, compressa ligantur
Vincla lacertorum sub mentum, & faucibus arctis
Extorquent animam, nullo quæ uulnere rapta
Palpitat, atq; aditu spiraminis intercepto
Inclusam patitur uenarum carcere mortem.
Illa reluctanti genibusq́;, & calcibus instans
Perfodit & costas, atq; ilia rumpit anhela.
Mox spolia extincto de corpore dirripit, auri
Sordida frusta rudis, nec adhuc fornace recoctam

Materiem, cinctis etiam marsupia crebris
Exesa, & uirides obducta erugine nummos
Dispergit seruata diu uictrix, & egenis
Dissipat, ac tenues captiuo munere donat
Tunc circunfusam uultu exultante coronam
Respiciens, alacris media inter milia clamat.
Soluite procinctum iusti, & discedite ab armis.
Causa mali tanti iacet interfecta lucrandi
Ingluuie pereunte licet requiescere sanctis.
Summa quies, nil uelle, super q̃ postulat usus
Debitus, & simplex alimonia, uestis & una
Infirmos tegat, ac recreet mediocriter artus,
Expletumq; modum naturæ non trahat extra,
Ingressurus iter peram ne tollito, neue
De tunicæ alterius gestamine prouidus esto.
Nec te sollicitet res crastina, ne cibus aluo
Deffuerit, redeunt escæ cum sole diurnæ.
Nonne uides ut nulla auium cras cogitet? ac se
Pascendam præstante deo non anxia credat?
Confidunt uolucres uictum non defore uiles,
Passeribusq; subest modico uenalibus asse
Indubitata fides, dominum curare potentem
Ne pereant. tu cura dei, facies quoq; Christi
An dubitas ne te tuus unquam deserat auctor?
Ne trepidate homines. uitæ dator, est dator escæ.
Quærite luciferum cœlesti dogmate pastum,
Qui spem multiplicans alit inuiolabilis æui
Corporis immemores, memor est, qui condidit illud,
Suppeditare cibos. atq; indiga membra fouere.
His dictis curæ emotæ, metus, & labor, & uis,

Et ſcelus, & placidæ fidei fraus inficiatrix
Depulſæ uertere ſolum pax inde fugatis
Hoſtibus alma abigit bellum, diſcinditur omnis
Terror, & auulſus exfibulat ilia zonis.
Veſtis ad uſq; pedes deſcendens defluit imos.
Temperat & rapidum priuata modeſtia greſſum.
Cornicinum curua æra ſilent. placabilis implet
Vaginam gladius. ſedato & puluere campi
Suda redit facies. liquidæ ſine nube diei
Purpuream uideas cœli clareſcere lucem.
Agmina caſta ſuper uultum ſenſere tonantis
Arridere, hilares pulſo certamine turmæ,
Et Chriſtum gaudere ſuis uictoribus arcem
Aetheris, ac portum famulis aperire profundum.
Dat ſignum felix concordia, reddere caſtris
Victrices aquilas, atq; intentoria cogi.
Nunquam tentata fuit ſpecies, nec par Deus ulli
Militiæ, cum diſpoſitis bifida agmina longe
Duceret ordinibus, peditum pſallente caterua.
Aſt alia de parte equitum reſonantibus hymnis,
Non aliter cecinit reſpectans uictor hiantem
Iſrael rabiem ponti poſt terga minacis,
Cum iam progrediens calcaret littora ſicco
Vlteriora pede, ſtridensq; per extima calcis
Mons rueret pendentis aquæ, nigrosq; relapſo
Gurgite nilicolas fundo deprenderet imo,
Ac refluente ſinu iam redderet unda natatum
Piſcibus, & nudas præceps operiret arenas.
Pulſauit reſono modulantia timpana plectro
Turba Dei, celebrans mirum ac memorabile ſæclis

Omnipotens opus, liquidas inter freta ripas
Fluctibus incisis, & subsistente procella
Crescere, suspensosq; globos potuisse teneri.
Sic expugnata uitiorum gente resultant
Mystica dulcimodis uirtutum carmina psalmis.
Ventum erat ad fauces portæ castrensis, ubi arctum
Liminis introitum bifori dant cardine claustra.
Nascitur hic inopia mali lachrymabilis astu
Tempestas placidæ turbatrix inuida pacis,
Quæ tantum subita uexauit clade triumphum.

Concordiæ, & Discordiæ pugna.

Inter confertos cuneos Concordia forte
Dum stipata pedem iam tutis mœnibus infert,
Excipit occultum uitii latitantis ab ictu
Mucronem leuo in latere, squallentia quãuis
Texta catenato ferri subtegmine corpus
Ambirent, sutis, & acumen uulneris hamis
Respuerent, rigidis nec fila tenacia nodis
Impactum sinerent penetrare in uiscera telum.
Rara tamen chalybem tenui transmittere puncto
Commissura dedit, qua sese extrema politæ
Squama ligat tunicæ, sinus & sibi conserit oras
Intulit hoc uulnus pugnatrix subdola uictæ
Partis, & incautis uictoribus insidiata est.
Nam pulsa culparum acie Discordia, nostros
Intrarat cuneos, sociam mentia figuram.
Scissa procul palla, structum & serpente flagellum
Multiplici media camporum in strage iacebat.

Ipsa redimitos olea frondente capillos,
Ostentans festis respondit læta choreis.
Sed sicam sub ueste tegit. te maxima uirtus,
Te solam tanto in numero, Concordia tristi
Fraude petens. Sed non uitalia rumpere sacri
Corporis est licitum. summo tenus extima tactu
Læsa cutis tenuem signauit sanguine riuum.
Exclamat uirtus subito turbata, Quid hoc est?
Quæ manus hic inimica latet? quæ pectora nostra
Vulnerat, & ferrum tanta inter gaudia uibrat?
Quid iuuat indomitos bello sedasse furores?
Et sanctum uitiis pereuntibus omne receptum?
Si uirtus sub pace cadit? trepida agmina mœstos
Conuertere oculos. stillabat uulneris index
Ferrata de ueste cruor. mox et pauor hostem
Cominus astantem prodit. nam pallor in ore
Conscius audacis facti dat signa reatus,
Et deprensa tremit languens manus, & color albens,
Circumstat propere strictis mucronibus omnis
Virtutum legio, exquirens feruente tumultu
Et genus, & nomen, patriam, sectamq;, deumq;,
Quem colat, & iussu cuiatis uenerit illa.
Exanguis, turbante metu Discordia dicor,
Cognomento hæresis. Deus est mihi discolor inquit,
Nunc minor, aut maior, mõ duplex, & modo simplex.
Cum placet aereus & de phantasmate uisus,
Aut innata anima est. quoties uolo ludere numen
Præceptor Belial mihi est, domus est plaga mundi.
Non tulit ulterius capti blasphemia monstri
Virtutum Regina Fides, sed uerba loquentis

Impedit,& uocis claudit ſpiramina pilo,
Pollutam rigida tranſfigens cuſpide linguam.
Carpitur innumeris feralis beſtia dextris,
Fruſtatim ſibi quiſque rapit,quod ſpargat in auras,
Quod canibus donet,coruiſq; edacibus ultro
Offerat,immundis ceno exhalante cloacis
Quod tradat,monſtris quod mādet habere marinis.
Diſciſſum fœdis animalibus omne cadauer
Diuiditur,ruptis perit hæreſis horrida membris.
Compoſitis igitur rerum,morumq; ſecundis
In commune bonis,tranquillæ plebis ad unum
Contigit hac ſtatione frui,ualloq; foueri
Pacificos ſenſus,& in otia ſoluere curas.
Extruitur media caſtrorum ſede tribunal
Ediciore loco,tumulus quem uertice acuto
Excitat in ſpeculam,ſubiecta unde omnia late
Liber inoffenſo circumſpicit aere uiſus.
Hunc ſincera Fides,ſimul & Concordia ſacro
Fœdere iuratæ Chriſti ſub amore ſorores
Conſcendunt apicem,mox & ſublime tribunal
Par ſanctum,charumq; ſibi,ſupereminet æquo
Iure poteſtatis.conſiſtunt aggere ſummo
Conſpicuæ,populoſq; iubent aſtare frequentes,
Concurrunt alacres caſtris ex omnibus omnes.
Nulla latet pars mentis iners,quæ corporis ullo
Inter cæpta ſinu per conceptacula ſeſe
Degeneri languore tegat,tentoria apertis
Cuncta patent uelis,reſerantur carbaſa,nequis
Marceat obſcuro ſtertens habitator operto.
Auribus intentis expectat concio,quidnam

Victores post bella uocet Concordia princeps
Quam uelit atq; Fides uirtutibus addere legem.
Erumpit primam in uocem Concordia tali
Alloquio. cumulata quidem iam gloria uobis
O patris, o domini fidissima pignora Christi,
Contigit. extincta est multo certamine saeua
Barbaries, sanctæ, quæ circũsepserat urbis
Indigenas, ferroq; uiros, flammaq; premebat.
Publica sed requies priuatis rure, foroq;
Constat amiciciis. scissura domestica turbat
Rem populi, titubatq; foris, quod dissidet intus.
Ergo cauete uiri, ne sit sententia discors
Sensibus in uestris. ne secta exotica tectis
Nascatur conflata odiis, quia scissa uoluntas
Confundit uariis arcana biformia fibris.
Quod sapimus coniungat amor. quod uiuimus, uno
Conspiret studio, nil dissociabile firmum est.
Vtq; homini, atq; Deo medium interuenit Iesus,
Qui sociat mortale patri, ne carnea distent
Spiritui æterno sitq; ut Deus unus utrunq;,
Sic quicquid gerimus mentisq;, & corporis actu
Spiritus unimodis texat compagibus unus.
Pax plenum uirtutis opus. Pax summa laborum.
Pax belli exacti pretium est. pretiumq; pericli.
Sydera pace uigent. consistunt terrea pace.
Nil placitum sine pace Deo. non munus ad aram
Cum cupias offerre, probat, si turbida fratrem
Mens impacati sub pectoris oderit antro.
Nec si flammiuomis Christi pro nomine martyr
Ignibus insilias, seruans inamabile uotum

Bile sub obliqua, pretiosam prosit Iesu
Impendisse animam, meriti quia clausula Pax est.
Non inflata tumet. non inuidet æmula fratri.
Omnia perpetitur patiens, atq; omnia credit.
Nunquam læsa dolet. cuncta offensacula donat.
Occasum lucis uenia præcurrere gestit
Anxia, ne stabilem linquat sol conscius iram.
Quisq; litare Deo mactatis uult holocaustis,
Offerat in primis pacem, nulla hostia Christo
Dulcior, hoc solo sancta ad donaria uultum
Munere conuertens liquido oblectatur odore.
Sed tamen & niueis tradit deus ipse columbis
Pennarum tenera plumarum ueste colubrum
Rimante ingenio docte internoscere mixtum
Innocuis auibus. latet & lupus ore cruento
Lacteolam mentitus ouem sub uellere molli,
Cruda per a‹g›ninos exercens funera rictus.
Hac sese occultant Fotinus, & Arrius arte,
Immanes feritate Lupi. discrimina produnt
Nostra, recensq; cruor quamuis de corpore summo
Quid possit furtiua manus. gemitum dedit omnis
Virtutum populus casu concussus acerbo.
Tunc generosa Fides hæc subdidit, Immo secundis
In rebus cesset gemitus. Concordia læsa est,
Sed defensa Fide. quin & Concordia sospes
Germanam comitata fidem uulnera ridet.
Hæc mea sola salus, nihil hac mihi triste recepta.
Vnum opus egregium restat post bella labori
O proceres, regni quod tandem pacifer hæres
Belligeri, armatæ successor inermis & aulæ

Instituit Salomon, quoniam genitoris anheli
Fumarat calido regum de sanguine dextra.
Sanguine nam terso templum fundatur, & ara
Ponitur auratis Christi domus ardua tectis.
Tunc hic Ierusalem templo lustrata quieto
Suscepit iam diua Deum, circũuaga postquam
Sedit marmoreis fundata altaribus arca.
Surgat & in nostris templum uenerabile castris,
Omnipotens cuius sanctorum sancta reuisat.
Nam quid terrigenas ferro pepulisse phalanges
Culparum prodest, hominis si filius arce
Aetheris illapsus purgati corporis urbem
Intret in ornatam, templi splendentis egenus.
Hactenus alternis sudatum est cominus armis.
Munia nunc agitet tacitæ toga candida pacis,
Atq; sacris sedem properet discincta iuuentus.
Hæc ubi dicta dedit, gradibus regina superbis
Desiluit, tantiq; operis Concordia consors.
Metatura nouum iacto fundamine templum
Aurea planiciem spaciis percurrit arundo,
Dimensis quadrent, ut quattuor undiq; frontes,
Ne commissuris distantibus angulus impar
Argutam mutilet per dissona symmetra normam.
Auroræ de parte tribus plaga lucida portis
Illustrata patet. triplex aperitur ad austrum
Portarum numerus. tres occidualibus offert
Ianua trina fores. totiens aquilonis ad axem
Panditur alta domus. nullum illic structile saxum,
Sed caua per solidum, multoq; forata dolatu
Gemma relucenti limen complectitur arcu,

Vestibulumq; lapis penetrabile concipit unus.
Portarum summis inscripta in postibus auro
Nomina apostolici fulgent bissena Senatus.
Spiritus his titulis archana recondita mentis
Ambit. & electos uocat in præcordia sensus.
Quaq; hominis natura uiget, quam corpore toto
Quadrua uis animat, trinis ingressibus aram
Cordis adit, castisq; colit sacraria uotis.
Seu pueros Sol primus agat, seu feruor ephebos
Incendat nimius, seu consumabilis æui
Perficiat lux plena uiros, siue algida Borræ
Aetas decrepitam uocet ad pia sacra senectam.
Occurrit trinum quadrina ad compita nomen,
Quod bene discipulis disponit rex duodenis.
Quin etiam totidem gemmarum insignia textis
Parietibus distincta micant, animasq; colorum
Viuentes liquido lux euomit alta profundo.
Ingens chrysolitus natiuo interlitus auro
Hinc sibi saphyrum sociauerat inde beryllum,
Distantesq; nitor medius uariabat honores.
Hinc chalcedon hebes perfunditur ex hiacynthi
Lumine uicino, nam forte cyanea propter
Stagna lapis cohibens ostro fulgebat aquoso.
Sardonychen pingunt amethystina, pingit hiaspis
Sardonium iuxta appositum, pulcherq; topazon,
Has inter species smaragdina gramine uerno
Prata uirent, uoluitq; uagos lux herbida fluctus.
Te quoq; conspicuum structura interserit ardens
Crisoprase, & sydus saxis stellantibus addit.
Stridebat grauidis funalis machina uinclis

Immensas rapiens alta ad fastigia gemmas.
At domus interior septem subnixa columnis
Crystalli algentis uitrea de rupe recisis
Construitur, quarum tegit edita calculus albens
In conum cæsus capita, & sinuamina subter
Subductum conchæ in speciem, quod mille talentis
Margaritarum ingens opibus & uiribus arte
Adductis animosa Fides mercata pararat.
Hoc residet solio pollens Sapientia, & omne
Consilium regni celsa disponit ab aula,
Tutandiq; hominis leges sub corde retractat.
In manibus dominæ sceptrum, non arte politum,
Sed lignum uiuum est, uiridi quod stirpe recisum
Quãuis nullus alat terreni cespitis humor,
Fronde tamen uiret incolumi, tunc sanguine tinctis
Intertexta rosis candentia lilia miscet,
Nescia marcenti florem submittere collo.
Huius forma fuit sceptri gestamen Aaron,
Floriferum sicco, quod germina cortice trudens
Explicuit tenerum spe pubescente decorem,
Inq; nouos subito uiruit uirga arida fœtus.
Reddimus æternas indulgentissime doctor
Grates Christe tibi, meritosq; sacramus honores
Ore pio. nam cor uitiorum stercore sordet.
Tu nos corporei latebrosa pericula operti,
Luctantisq; animæ uoluisti agnoscere casus.
Nouimus ancipites nebuloso in pectore sensus
Sudare alternis conflictibus, & uariato
Pugnarum euentu, nunc indole crescere dextram,
Nunc inclinatis ceruicibus ad iuga uitæ

Deteriora trahi, seseq; addiscere noxis
Turpibus, & propriæ iacturam ferre salutis.
O quoties animam uitiorum peste repulsa
Sensimus incaluisse Deo, quoties tepefactum
Cœleste ingenium post gaudia candida tetro
Cessisse è stomacho. feruent bella horrida, feruent
Ossibus, atq; inclusa fremit discordibus armis
Non simplex natura hominis. nam uiscera limo
Effigiata premunt animum, contra ille sereno
Editus afflatu nigrantis carcere cordis
Aestuat, & sordes arcta inter uincla recusat.
Spiritibus pugnant uariis lux, atq; tenebræ,
Distantesq; animat duplex substantia uires,
Donec præsidio Christus Deus adsit, & omnes
Virtutum gemmas componat sede piata,
Atq; ubi peccatum regnauerat, aurea templi
Atria constituens, texat spectamine morum
Ornamenta animæ, quibus oblectata decoro
Aeternum solio diues Sapientia regnet.

FINIS.

VERSVS AVRELII PRVDENTII DE NOVO LVMINE PASCALIS SABBATI.

Inuentor rutili Dux bone luminis,
Qui certis uicibus tempora diuidis,
Merſo Sole chaos ingruit horridum,
Lucem redde tuis Chriſte fidelibus.
Quamuis innumero ſydere regiam,
Lunariq́; polum lampade pinxeris,
Incuſſu ſilicis lumina, nos tamen
Monſtras ſaxigeno ſemine quærere.
Hoc ſignas opere Conditor inclyte
Lumen ueridicum mentibus omnium,
In Chriſto Domino quærere iugiter,
Quem petram loquitur doctor egregius.
Ne neſciret homo ſpem ſibi luminis
In Chriſti ſolido corpore conditam,
Qui dici ſtabilem ſe uoluit petram
Noſtris igniculis unde genus uenit,
Pingui quos olei rore madentibus
Lychinis, ac facibus paſcimus aridis.
Quin, & fila fauis ſcirpea floreis
Preſſo melle prius collita fingimus.
Viuax flamma uiget, ſeu caua teſtula
Succum linteolo ſuggerit ebrio,
Seu pinus piceam fert alimoniam,
Seu ceram teretem ſtuppa calens bibit.
Nectar de liquido uertice feruidum
Guttatim lachrymis ſtillat alentibus,

Ambuſtum quoniam uis facit ignea
Imbrem de madido flere cacumine.
Splendent ergo tuis muneribus pater
Flammis mobilibus ſcilicet atria,
Abſentemq́; diem lux agit æmula,
Quam nox cum lacero uicta fugit peplo.
Sed quis non rapidi luminis arduam
Manentemq́; Deo cernat originem?
Moſes nempe Deum ſpinifero in rubo
Vidit conſpicuo lumine flammeum.
Felix, qui meruit ſentibus in ſacris,
Cœleſtis ſolii uiſere Principem,
Iuſſus nexa pedum uincula ſoluere,
Ne ſanctum inuolucris pollueret locum.
Hunc ignem populus ſanguinis inclyti
Maiorum meritis tutus, & impotens
Suetus ſub dominis uiuere barbaris,
Tum liber ſequitur longa per auia,
Qua greſſum tulerant, caſtraq́; cerulæ
Noctis per medium concita mouerant.
Plebem peruigilem fulgure præuio
Ducebat radius ſole micantior.
Sed Rex Niliaci littoris, inuido
Feruens felle, iubet præualidam manum
In bellum rabidis ire cohortibus,
Ferrataſq́; acies clangere claſſicum.
Sumunt arma uiri, ſeq́; minacibus
Accingunt gladiis. triſte canit tuba.
Hic fidit iaculis, ille uolantia
Præfigit calamis ſpicula gnoſiis.

Densatur cuneis turba pedestribus.
Currus pars & equos, & uolucres rotas
Conscendunt celeres, signaq; bellica
Prætendunt tumidis clara draconibus.
Hic iam seruitii nescia pristini,
Gens pelusiacis usta uaporibus
Tandem, purpurei gurgitis hospita
Rubris littoribus fessa resederat.
Hostis dirus adest cum duce perfido,
Infert & ualidis prælia uiribus.
Moses porro suos in mare præcipit
Constans, intrepidis tendere gressibus.
Præbent rupta locum stagna uiantibus,
Riparum in faciem peruia. sistitur
Circunstans uitreis unda littoribus,
Dum plebs sub bifido permeat æquore.
Pubes quin etiam decolor asperis
Iritata odiis, rege sub impio
Hebræum sitiens fundere sanguinem
Audet se pelago credere concauo.
Ibant præcipiti turbine percita
Fluctus per medios agmina regia.
Sed confusa dehinc unda reuoluitur
In semet reuolans gurgite confluo.
Currus tunc, & equos, telaq; naufraga,
Ipsos & proceres, & uaga corpora
Nigrorum uideas nare satellitum,
Arcis iusticium triste tyrannicæ.
Quæ tandem poterit lingua retexere
Laudes Christe tuas? qui domitam Pharon

Plagis multimodis, cædere Præsuli
Cogis iustitiæ uindice dextera.
Qui pontum rapidis æstibus inuium
Persultare uetas, ut refluo in salo
Securus pateat te duce transitus,
Et mox unda rapax deuoret impios.
Cui ieiuna eremi saxa madentibus
Exundant scatebris, & latices nouos
Fundit scissa silex, quæ sitientibus
Dat potum populis axe sub igneo.
Instar fellis aqua tristifico in lacu
Fit ligni uenia mel uelut atticum.
Lignum est, quo sapiunt aspera, dulcius,
Nam præfixa cruci spes hominum uiget.
Implet castra cibus, tunc quoq; pinguidus
Illabens gelida grandine densius.
His mensas epulis, hac dape construunt,
Quam dat sydereo Christus ab æthere.
Necnon imbrifero uentus anhelitu
Crassa nube leues inuehit alites,
Quæ conflata in humum cum semel agmina
Fluxere. reduci non reuolant fuga.
Hæc olim patribus præmia contulit,
Insignis pietas numinis unici,
Cuius subsidio nos quoq; uescimur,
Pascentes dapibus pectora mysticis.
Fessos ille uocat per freta sæculi,
Discussis populum turbinibus regens,
Raptatasq; animas mille laboribus
Iustorum in patriam scandere præcipit.

I llic purpureis tecta rasariis
O mnis fragrat humus, cultaq; pinguia,
E t molles uiolas, & tenues crocos
F undit forniculis unda fugacibus.
I llic & gracili balsama surculo
D esudata fluunt, raraq; cinnama
S pirant, & folium, fonte quod abdito
P rælabens fluuius portat in exitum
Felices animæ porta per herbida
C oncentu parili suaue sonantibus
H ymnorum modulis dulce canunt melos.
C alcant & pedibus lilia candidis.
S unt & spiritibus sæpe nocentibus
P œnarum celebres sub styge feriæ.
I lla nocte, sacer qua rediit Deus
S tagnis ad superos ex Acherontiis,
N on sicut tenebras de face fulgido
S urgens occeano lucifer imbuit,
S ed terris domini de cruce tristibus
M aior sole nouum restituens diem.
M arcent suppliciis tartara mitibus,
E xultatq; sui carceris ocio
V mbrarum populus liber ab ignibus,
N ec feruent solito flumina sulphure.
N os festis trahimus per pia gaudia
N octem conciliis, uotaq; prospera
C ertatim uigili congerimus prece,
E xtructoq; agimus liba sacrario.
P endent mobilibus lumina funibus
Q uæ suffixa micant per laquearia,

Et de languidulis fota natatibus
Lucem perſpicuo flamma iacit uitro.
Credas ſtelligeram deſuper aream
Ornatam geminis ſtare trionibus.
Et qua phoſphoreum temo regit iugum
Paſſim purpureos ſpargier heſperos.
O res digna Deus quam, tibi roſidæ
Noctis principio grex tuus offerat,
Lucem, quam tribuis, nil precioſius
Lucem, qua reliqua præmia cernimus,
Tu lux uera oculis, lux quoq; ſenſibus.
Intus tu ſpeculum, tu ſpeculum foris.
Lumen, quod famulans offero ſuſcipe
Tinctum pacifici chriſmatis unguine.
Per Chriſtum genitum ſumme pater tuum,
In quo uiſibilis ſtat tibi gloria,
Qui noſter dominus, qui tuus unicus
Spirat de patrio corde paraclitum,
Per quem ſplendor, honos, laus, ſapientia,
Maieſtas, bonitas, & pietas tua
Regnum continuat numine triplici
Texens perpetuis ſæcula ſæculis. Amen.

FINIS.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS VIRI CONSVLARIS IN LIBRVM CATHEMERI NON PRAEFATIO.

p Er quinquennia iam decem
(Ni fallor) fuimus, ſeptimus inſup
Annum cardo rotat, dum fruimur
ſole uolubili.
Inſtat terminus, & diem
Vicinum ſenio iã deus applicat.
Quid nos utile tanti ſpatio temporis egimus?
Aetas prima crepantibus
Fleuit ſub ferulis. mox docuit toga
Infectum uitiis falſa loqui, non ſine crimine.
Tum laſciua proteruitas,
Et luxus petulans (heu pudet, ac piget)
Fœdauit iuuenem nequitie ſordibus, ac luto.
Exin iurgia turbidos,
Armarunt animos, & male pertinax
Vincendi ſtudium ſubiacuit caſibus aſperis.
Bis legum moderamine
Frenos nobilium reximus urbium,
Ius ciuile bonis reddidimus, terruimus reos.
Tandem militiæ gradu
Euectum pietas principis extulit
Aſſumptum propius ſtare iubens ordine proximo.
Hæc dum uita uolans agit,

Inrepsit subito canities seni
Oblitum ueteris Massaliæ consulis arguens.
Sub quo prima dies mihi
Quam multas hyemes uoluerit, & rosas
Pratis post glaciem reddiderit, nix capitis probat.
Nunquid talia proderunt
Carnis post obitum uel bona, uel mala,
Cum iam quicqd id est, quod fuerã, mors aboleuerit
Dicendum mihi quisquis es.
Mundum, quem coluit, mens tua perdidit,
Non sunt illa dei, quæ studuit, cuius habeberis.
Atqui fine sub ultimo
Peccatrix anima stultitiam exuat,
Saltem uoce deum concelebret, si meritis nequit.
Hymnis continuet dies,
Nec nox ulla uacet, quin dominum canat.
Pugnet contra hereses. catholicam discutiat fidem.
Conculcet sacra gentium,
Labem Roma tuis inferat idolis,
Carmen martyribus deuoueat, laudat apostolos.
Hæc dum scribo, uel eloquor
Vinclis o utinam corporis emicem
Liber, quo tulerit lingua sono mobilis ultimo.

Hymnus ad Galli cantum.

Les diei nuncius
Lucem propinquam præcinit,
Nos excitator mentium
Iam Cristus ad uitam uocat.

Auferte clamat lectulos
Aegros, sopores. desides,
Castiq;, recti, ac sobrii
Vigilate iam sum proximus.
Post solis ortum fulgidi.
Serum est cubile spernere
Ni parte noctis addita
Tempus labori adieceris.
Vox ista, qua strepunt aues
Stantes sub ipso culmine
Paulo ante q̃ lux emicet,
Nostri figura est iudicis.
Tectos tenebris horridis,
Stratisq; opertos segnibus
Suadet quietem linquere
Iam iamq; uenturo die.
Vt cum coruscis flatibus
Aurora cœlum sparserit,
Omnes labore exercitos
Confirmet ad spem luminis.
Hic somnus ad tempus datus,
Est forma mortis perpetis,
Peccata ceu nox horrida
Cogunt iacere, ac stertere.
Sed uox ablato culmine
Cristi docentis præmonet,
Adesse iam lucem prope,
Ne mens sopori seruiat.
Ne sumnus usq; ad terminos
Vitæ socordis opprimat

Pectus ſepultum crimine,
Et lucis oblitum ſuæ.
Ferunt uagantes dæmonas
Lætos tenebris noctium
Gallo canente exterritos
Sparſim timere, & cedere.
Inuiſa nam uicinitas
Lucis. ſalutis. numinis.
Rupto tenebrarum ſitu
Noctis fugat ſatellites.
Hoc eſſe ſignum præſcii
Norunt repromiſſæ ſpei,
Qua nos ſoporis liberi
Speramus aduentum dei.
Quæ uis ſit huius alitis,
Saluator oſtendit Petro,
Ter ante, q̃ gallus canat,
Seſe negandum prædicans.
Fit nanq; peccator prius.
Quam præco lucis proximæ
Inluſtret humanum genus,
Finemq; peccandi ferat.
Fleuit negator denique
Ex ore prolapſum nefas,
Cum mens maneret innocens,
Animusq; ſeruaret fidem.
Nec tale quicquam poſtea
Linguæ locutus lubrico eſt
Cantuq; galli cognito,
Peccare iuſtus deſtitit.

Inde est ꝙ omnes credimus
Illo quietis tempore,
Quo gallus exultans canit,
Christum redisse ex inferis.
Tunc mortis oppressus uigor,
Tunc lex subacta est tartari,
Tunc uis diei fortior
Noctem coegit cedere.
Iam iam quiescant improba
Iam culpa furua obdormiat,
Iam noxa letalis suum
Perpessa somnum, marceat.
Vigil uicissim spiritus
Quodcunq; restat temporis
Dum meta noctis clauditur,
Stans, ac laborans excubet.
Iesum ciamus uocibus,
Flentes, precantes, sobrii
Intenta supplicatio
Dormire cor mundum uetat.
Stat conuolutis artubus
Sensum profunda obliuio
Pressit, grauauit, obruit
Vanis uagantem somniis.
Sunt nempe falsa, & friuola,
Quæ mundiali gloria
Ceu dormientes egimus,
Vigilemus, hic est ueritas.
Aurum, uoluptas, gaudium,
Opes, honores, prospera

Quæcunq; nos inflant mala,
Fit mane, nil sunt omnia.
Tu Christe somnum, disiice,
Tu rumpe noctis uincula,
Tu solue peccatum uetus,
Nouumq; lumen ingere.

Hymnus ad matutinum.

Ox, & tenebræ, & nubila
n Confusa mundi, & turbida
Lux intrat, albescit polus,
Christus uenit discedite.
Caligo terræ scinditur
Percussa solis spiculo,
Rebusq; iam color redit
Vultu nitentis sideris,
Sic nostra mox obscuritas,
Fraudisq; pectus conscium,
Ruptis retectum nubibus,
Regnante pallescit deo.
Tunc non licebit claudere,
Quod quisq; fuscum cogitat,
Sed mane clarescent noua
Secreta mentis prodita.
Furante lucem squalido
Impune peccat tempore,
Sed lux dolis contraria
Latere furtum non sinit.
Versuta fraus, & callida

Amat tenebris obtegi,
Aptamq; noctem turpibus
Adulter occultus fouet.
Sol ecce surgit igneus
Piget·pudescit·pœnitet·
Nec teste quisquam lumine
Peccare constanter potest·
Quis mane sumptis nequiter
Non erubescit poculis,
Cum fit libido, temperans
Castumq; nugator sapit·
Nunc nunc seuerum uiuitur·
Nunc nemo tentat ludicrum,
Inepta nunc omnes sua
Vultu colorant serio·
Hæc hora cunctis utilis
Qua quisq;, quod studet, gerat,
Miles, togatus, nauita
Opifex·arator·institor·
Illum forensis gloria,
Hunc triste raptat classicum
Mercator hinc, ac rusticus
Auara suspirant lucra·
At nos lucelli, ac fœnoris,
Fraudisq; prorsus nescii
Nec arte fortes bellica,
Te Christe solum nouimus·
Te mente pura, & simplici,
Te uoce, te cantu pio
Rogare curuato genu,

Flendo, & canendo discimus.
His nos lucramur quæstibus.
Hac arte tantum uiuimus,
Hæc inchoamus munera
Cum sol resurgens emicat.
Intende nostris sensibus,
Vitamq; totam dispice.
Sunt multa fucis inlita,
Quæ luce purgentur tua.
Durare nos tales iube,
Quales remotis sordibus
Nitere pridem iusseras
Iordane tinctos flumine.
Quodcunq; nox mundi dehinc
Infecit atris nubibus,
Tu rex Eoi syderis
Vultu sereno in lumina.
Tu sancte, qui terram picem
Candore tingis lacteo,
Ebenoq; crystallum facis,
Delicta terge liuida.
Sub nocte Iacob cœrula
Luctator audax angeli
Eousq; lux surgeret,
Sudauit impar prælio.
Sed cum iubar claresceret,
Lapsante claudus poplite,
Femurq; uictus debile
Culpæ uigorem perdidit.
Nutabat inguen saucium,

Quæ corporis pars uilior,
Longeq; sub cordis loco
Diram fouet libidinem.
Hæc nos docent imagines,
Hominem tenebris obsitum,
Si forte non cedat deo,
Vires rebelles perdere.
Erit tamen beatior
Intemperans membrum, cui
Luctando claudum, & tabidum
Dies oborta inuenerit.
Tandem facessat cæcitas,
Quæ nosmet in præceps diu
Lapsos sinistris gressibus
Errore traxit deuio.
Hæc lux serenum conferat,
Purosq; nos præstet sibi.
Nihil loquamur subdolum.
Voluamus obscurum nihil.
Sic tota decurrat dies.
Ne lingua mendax, ne manus
Oculiue peccent lubrici,
Ne noxa corpus inquinet.
Speculator adstat desuper,
Qui nos diebus omnibus,
Actusq; nostros prospicit
A luce prima in uesperum.
Hic testis. hic est arbiter,
Hic intuetur quicquid est
Humana quod mens concipit.

Hunc nemo fallit iudicem.

Hymnus ante Cibum.

Crucifer bone lucisator,
O Omniparens pie uerbigena,
Edite corpore Virgineo,
Sed prius ingenitore potens
Astra. solum. mare q̃ fierent.
Huc nitido precor intuitu,
Flecte salutiferam faciem
Fronte serenus, & in radia,
Nominis ut sub honore tui
Has epulas liceat capere.
Te sine dulce nihil domine.
Nec iuuat ore quid appetere
Pocula ni prius, atq; cibos
Christe tuus fauor imbuerit
Omnia sanctificante fide.
Fercula nostra deum sapiant.
Christus & influat in pateras
Seria, ludicra, uerba. iocos.
Deniq; quod sumus, aut agimus
Trina superna regat pietas.
Hic mihi nulla rosæ spolia.
Nullus aromate fragrat odor,
Sed liquor influit Ambrosius,
Nectareamq; fidem redolet
Fusus ab usq; patris gremio.
Sperne camœna leues ederas

Cingere tempora quis solita es,
Sertaq; mystica dactylico
Texere docta, liga strophio
Laude dei redimita comas.
Quod generosa potest anima
Lucis, & ætheris indigena
Soluere dignius obsequium?
Quam data munera si recinat
Artificem modulata suum?
Ipse homini, quia cuncta dedit,
Quæ capimus dominante manu
Quæ polus, aut humus, aut pelagus
Aere·gurgite·rure creant
Hæc mihi subdidit, & sibi me.
Callidus inlaqueat uolucres
Aut pedicis dolus, aut maculis.
Inlita glutine corticeo
Vimina plumigeram seriem
Impediunt, & abire uetant.
Ecce per æquora fluctiuagos
Texta greges sinuosa trahunt.
Piscis item sequitur calamum
Raptus acumine uulnifico
Credula saucius ora cibo.
Fundit opes ager ingenuas.
Diues aristiferæ segetis
Hic ubi uitea pampineo
Brachia palmite luxuriant
Pacis alumna ubi bacca uiret.
Hæc opulentia Christicolis

Seruit & omnia subpeditant.
Absit enim procul illa fames
Cædibus ut pecudum libeat,
Sanguineas lacerare dapes.
Sint fera gentibus indomitis,
Prandia de nece quadrupedum
Nos oleris comanos siliqua fœta
Legumine multimodo
Pauerit innocuis epulis.
Spumea mulctra gerunt niueos
Vbere de gemino latices,
Perq; coagula densa liquor
In solidum coit, & fragili
Lac tenerum premitur calatho
Mella recens mihi cecropia.
Nectare sudat olente fauus
Hæc opifex apis aerio
Rore liquat, tenuiq; thymo,
Nexilis inscia connubii.
Hinc quoq; pomiferi nemoris
Munera mitia proueniunt
Arbor onus tremefacta suum.
Deciduo grauis imbre pluit,
Puniceosq; iacit cumulos.
Quæ ueterum tuba, quæ'ue lyra
Flatibus incita, uel fidibus
Diuitis omnipotentis opus,
Quæq; fruenda patent homini
Laudibus æquiperare queat?
Te pater optime mane nouo.

Solis & orbita, cum media est,
Te quoq; luce sub occidua
Sumere cum monet hora cibum,
Nostra deus canet armonia,
Quod calet halitus interior.
Corde quod abdita uena tremit.
Pulsat & incita. quod resonat.
Lingua sub ore latens caueam
Laus superi patris esto mihi.
Nos igitur tua sancte manus
Cespite composuit madido
Effigiem meditata suam.
Vtq; foret rata materies
Flauit & indidit ore animam.
Tunc per amœna uireta iubet,
Frondicomis habitare locis.
Ver ubi perpetuum redolet,
Prataq; multicolora latex
Quadrifluo celer amne rigat
Hæc tibi nunc famulentur ait.
Vsibus omnia dedo tuis,
Sed tamen aspera mortifero
Stipite carpere poma ueto,
Qui medio uiret in nemore.
Hic draco perfidus. indocile
Virginis inlicit ingenium,
Vt socium malesuada uirum
Mandere cogeret ex uetitis
Ipsa pari peritura modo.
Corpora mutua nosse nefas

Post epulas inoperta uident
Lubricus error & erubuit.
Tegmina suta parant foliis
Dedecus ut pudor occuleret.
Consciat culpa deum pauitans
Sede propria procul exigitur
Innuba fœmina, quæ fuerat
Coniugis excipit imperium
Fœdera tristia iussa pati.
Author & ipse doli coluber,
Plectitur improbus, ut mulier
Colla trilinguia calce terat.
Sic coluber muliebre solum
Suspicit, atq; uirum mulier.
His ducibus uitiosa dehinc
Posteritas ruit in facinus,
Dumq; rudes imitatur auos,
Fasq;, nefasq; simul glomerans
Impia crimina morte luit.
Ecce uenit noua progenies,
Aethere proditus alter homo,
Non luteus, uel ut ille prius.
Sed deus ipse gerens hominem
Corporeisq; carens uitiis,
Fit caro uiuida, sermo patris
Numine quam rutilante grauis
Non thalamo, neq; iure tori,
Nec genialibus inlecebris
Intemerata puella parit.
Hoc odium uetus illud erat,

Hoc erat aſpidis atq; hominis
Digladiabile diſcidium,
Quod modo cernua fœmineis
Vipera proteritur pedibus.
Edere nanq; deum merita
Omnia uirgo uenena domat
Tractibus anguis inexplicitis
Virus inerme piger reuomit
Gramine concolor in uiridi.
Quæ feritas modo non trepidat
Territa de grege candidulo
Impauidas lupus inter oues
Triſtis obambulat, & rapidum
Sanguinis immemor os cohibet.
Agnus enim uice mirifica,
Ecce leonibus imperitat,
Exagitansq; truces, aquilas.
Per uaga nūbila, perq; notos
Sydere lapſa columba fugat.
Tu mihi Chriſte columba potens
Sanguine paſta cui cedit auis,
Tu niueus per ouile tuum,
Agnus hiare lupum prohibes
Sub iuga tigridis ora premens.
Da locuples Deus hoc famulis
Rite precantibus, ut tenui
Membra cibo recreata leuent.
Neu piger immodicis dapibus
Viſcera tanta grauet ſtomachus
Hauſtus amarus ab eſt eſto procul.

Nec libeat tetigisse manu
Exitialè quid, aut uetitum.
Gustus, & ipse modum teneat
Sospitet ut iecur incolume.
Sit satis anguibus horrificis
Liba quod impia corporibus
Ah miseram peperere necem
Sufficiat semel hoc facinus,
Plasma dei potuisse mori.
Oris opus, uigor igneolus.
Non moritur, quia flante Deo
Compositus, superoq; fluens
De solio patris artificis
Vim liquidæ rationis habet.
Viscera mortua, quin etiam
Post obitum reparare datur.
E`que suis iterum cumulis
Prisca renascitur effigies
Puluereo coeunte situ.
Credo equidem (neq; uana fides)
Corpora uiuere more animæ.
Nam modo corporeum memini
De Phlegethonte gradu facili
Ad superos remeasse deum.
Spes eadem mea membra manet,
Quæ redolentia funereo
Iussa quiescere sarcophago.
Dux parilis rediuiuus homo
Ignea Christus ad astra uocat.

FINIS.

Ode post Cibum

Pastis uisceribus, ciboq; sumpto,
Quem lex corporis imbecilla poscit
Laudem lingua deo patri rependat
Patri, qui cherubim sedile sacrum.
Nec non & Seraphim suum supremo
Subnixus solio tenet, regitq;.
Hic est, quem zebaoth deum uocamus,
Expers principii, carensq; fine.
Rerum conditor, & repertor orbis.
Fons uitæ liquida fluens ab arce.
Infusor fidei, sator pudoris,
Mortis perdomitor, salutis author.
Omnes quod sumus, aut uigemus inde est.
Regnat spiritus ille sempiternus
A Christo simul & parente missus.
Intrat pectora candidus pudica,
Quæ templi uice consecrata rident
Postquam combiberint deum medullis.
Sed si quid uitii, doline nasci
Inter uiscera iam dicata sensit
Ceu spurcum refugit celer sacellum.
Tetrum fragrat enim uapore crasso
Horror conscius æstuante culpa,
Offensumq; bonum niger repellit.
Nec solus pudor, innocensq; uotum
Templum constituunt perenne Christo
In cordis medii sinu, ac recessu,
Sed ne crapula ferueat cauendum est

Quæ sedem fidei cibis refertam
Vsq; ad congeriem coarctet intus.
Parcis uictibus expedita corda
Infusum melius eum receptant.
Hic pastus animæ est, saporq; uerus.
Sed nos tu gemino fouens paratu.
Artus, atq; animas utroq; pastu
Confirmas pater, ac uigore comples.
Sic olim tua præcluens potestas,
Inter raucisonos situm leones
Illapsis dapibus uirum refouit.
Illum fusile numen execrantem.
Et curuare caput sub expolita
Aeris materia nefas putantem,
Plebs diræ Babylonis, ac tyrannus
Morti subdiderant, feris dicarant
Seuis, protinus haustibus uorandum,
O semper pietas, fidesq; tuta
Lambunt indomiti uirum leones,
Intactumq; dei tremunt alumnum,
Astant comminus & iubas reponunt,
Mansuescit rabies, fameq; blanda
Prædam rictibus lambit incruentis.
Sed cum tenderet ad superna palmas
Expertumq; sibi deum rogaret.
Clausus iugiter, indigensq; uictus.
Iussus nuntius aduolare terris,
Qui pastum famulo daret probato,
Raptim desilit obsequente mundo.
Cernit forte procul dapes inemptas.

Quas messoribus Abbacuc propheta
Agresti bonus exhibebat arte.
Huius cæsarie manu prehensa
Plenis sicut erat grauem canistris
Suspensum rapit & uehit per auras,
Tum raptus simul ipse, prandiumq;
Sensim labitur in lacum leonum,
Et quas tunc epulas gerebat, offert.
Sumas lætus ait, libensq; carpas
Quæ summus pater, angelusq; Christi
Mittunt libatibus sub hoc periclo.
His sumptis Danielus excitauit
In cœlum faciem, ciboq; fortis
Amen reddidit alleluia dixit.
Sic nos muneribus tuis refecti,
Largitor deus omnium bonorum
Grates reddimus & sacramus hymnos.
Tu nos tristifico uelut tyranno,
Mundi scilicet impotentis actu
Conclusos regis, & feram repellis.
Quæ circum fremit, ac uorare tentat.
Insanos acuens furore dentes.
Tunc te summe deum precemur unum.
Vexamur. premimur malis. rotamur.
Oderunt. lacerant. trahunt. lacessunt.
Iuncta est suppliciis fides iniquis.
Nec desit tamen anxiis medela
Nam languente trucis leonis ira,
Illapsæ super ingeruntur escæ.
Quas siquis sitienter hauriendo

Non gustu tenui, sed ore pleno
Internis uelit implicare uenis.
Hic sancto satiatus ex propheta,
Iustorum capiet cibos uirorum
Qui fructum domino metunt perenni.
Nil est dulcius, ac magis saporum,
Nil quod plus hominum iuuare possit,
Quam uatis pia præcinentis orsa.
His sumptis licet insolens potestas
Prauum iudicet, inrogetq; mortem.
Impasti, licet inruant leones,
Nos semper dominum patrem fatentes,
In te Christe deus loquemur unum,
Constanterq; tuam crucem feremus.

Ode ad accensionem lucernæ.

Inuentor rutili Dux bone luminis,
i Qui certis uicibus tempora diuidis,
Merso sole chaos ingruit horridum,
Lucem redde tuis Christe fidelibus.
Quamuis innumero sydere regiam,
Lunariq; polum lampade pinxeris,
Incussu silicis lumina, nos tamen
Monstras saxigeno semine quærere.
Hoc signas opere Conditor inclyte
Lumen ueridicum mentibus omnium,
In Christo domino quærere iugiter,
Quem petram loquitur doctor egregius.
Ne nesciret homo spem sibi luminis

In Christi solido corpore conditam,
Qui dici stabilem se uoluit petram
Nostris igniculis unde genus uenit.
Pinguis quos olei rore madentibus
Lychnis, aut facibus pascimus aridis
Quin & fila fauis scirpea floreis
Presso melle prius collita fingimus.
Viuax flamma uiget, seu caua testula
Succum linteolo suggerit ebrio,
Seu pinus piceam fert alimoniam,
Seu ceram teretem stuppa calens bibit.
Nectar de liquido uertice feruidum
Guttatim lachrymis stillat alentibus,
Ambustum quoniam uis facit ignea
Imbrem de madido flere cacumine.
Splendent ergo tuis muneribus pater
Flammis mobilibus scilicet atria,
Absentemq; diem lux agit æmula,
Quam nox cum lacero uicta fugit peplo.
Sed quis non rapidi luminis arduam
Manentemq; deo cernat originem?
Moses nempe Deum spinifero in rubo
Vidit conspicuo lumine flammeum
Felix, qui meruit sentibus in sacris,
Cœlestis solii uisere Principem,
Iussus nexa pedum uincula soluere,
Ne sanctum inuolucris pollueret locum.
Hunc ignem populus sanguinis inclyti
Maiorum meritis tutus, & impotens,
Suetus sub dominis uiuere barbaris,

Iam liber sequitur longa per auia.
Qua gressum tulerant, castraq; cærulæ
Noctis per medium concita mouerant.
Plebem peruigilem fulgure præuio
Ducebat radius sole micantior.
Sed Rex Niliaci littoris, inuido
Feruens felle, iubet præualidam manum
In bellum rapidis ire cohortibus,
Ferratasq; acies clangere classicum.
Sumunt arma uiri, seq; minacibus
Accingunt gladiis. triste canit tuba.
Hic fidit iaculis, ille uolantia
Præfigit calamis spicula gnosiis.
Densatur cuneis turba pedestribus.
Currus pars, & equos, & uolucres rotas
Conscendunt celeres, signaq; bellica
Prætendunt tumidis clara draconibus.
Hinc iam seruitii nescia pristini
Gens pelusiacis usta uaporibus,
Tandem purpurei gurgitis hospita
Rubris littoribus fessa resederat.
Hostis dirus adest cum duce perfido,
Infert & ualidis prælia uiribus.
Moses porro suos in mare præcipit
Constans, intrepidis tendere gressibus.
Præbent rupta locum stagna uiantibus,
Riparum in faciem peruia. sistitur
Circunstans uitreis unda liquoribus,
Dum plebs sub bifido permeat æquore.
Pubes quin etiam decolor asperis

Irritata odiis, rege sub impio
Hebræum sitiens fundere sanguinem
Audet se pelago credere concauo.
Ibant præcipiti turbine percita
Fluctus per medios agmina regia.
Sed confusa dehinc unda reuoluitur
In semet reuoluans gurgite confluo.
Currus tunc, & equos, telaq; naufraga,
Ipsos & proceres, & uaga corpora
Nigrorum uideas nare satellitum,
Arcis iustitium ut triste tyrannicæ.
Quæ tandem poterit lingua retexere
Laudes Christe tuas? qui domitam Pharon
Plagis multimodis cædere Præsuli
Cogis iustitiæ uindice dextra.
Qui pontum rapidis æstibus inuium
Persultare ueras ut refluo in salo
Securus pateat te duce transitus,
Et mox unda rapax deuoret impios.
Cui ieiuna uiæ saxa loquacibus
Exundent scatebris, & latices nouos
Fundit scisa silex, quæ sitientibus
Dat potum populis axe sub igneo.
Instar fellis aqua tristifico in lacu
Fit ligni uenia mel uelit athicum.
Lignum est, quo sapiunt aspera, dulcius.
Nam præfixa cruci spes hominum uiget.
Implet castra cibus, tunc quoq; ninguidus
Illabens gelida grandine densius.
His mensas epulis, hac dape construunt,

Quam dat sydereo Christus ab æthere.
Necnon imbrifero uentus anhelitu
Crassa nube leues inuehit alites,
Quæ conflata in humum cum semel agmina
Fluxerunt reduci non reuolant fuga.
Hæc olim patribus præmia contulit,
Insignis pietas numinis unici,
Cuius subsidio nos quoq; uescimur,
Pascentes dapibus pectora mysticis.
Fessos ille uocat per freta seculi,
Discissis populum turbinibus regens,
Iactatasq; animas mille laboribus
Iustorum in patriam scandere præcipit.
Illic purpureis tecta rosariis
Omnis fragrat humus, caltaq; pinguia,
Et molles uiolas, & tenues crocos
Fundit fonticulis unda fugacibus.
Illic & gracili balsama surculo
Desudata fluunt, raraq; cinnama
Spirant, & folium, fonte quod abdito
Prælambens fluuius portat in exitum.
Felices animæ prata per herbida
Concentu parili suaue sonantibus
Hymnorum modulis dulce canunt melos,
Calcant & pedibus lilia candidis.
Sunt & spiritibus sæpe nocentibus
Pœnarum celebres sub styge feriæ.
Illa nocte, sacer qua rediit Deus
Stagnis ad superos ex Acheronticis,
Non sicut tenebras de face fulgida

Surgens

Surgens oceano lucifer imbuit,
Sed terris domini de cruce tristibus
Maior sole nouum restituens diem.
Marcent suppliciis tartara mitibus,
Exultatq; sui carceris ocio
Vmbrarum populus liber ab ignibus,
Nec feruent solito flumina sulphure.
Nos festis trahimus perpia gaudia
Noctem conciliis, uotaq; prospera
Certatim uigili congerimus prece,
Extructoq; agimus liba sacrario.
Pendent mobilibus lumina funibus
Quæ suffixa micant per laquearia,
Et de languidulis fota natatibus
Lucem per spicuo flamma iacit uitro.
Credas stelligeram desuper aream
Ornatam geminis stare trionibus.
Et qua bosphoreum temo regit iugum
Passim purpureos spargier hesperos.
O res digna Deus, quam tibi roscidæ
Noctis principio grex tuus offerat,
Lucem, qua tribuis nil pretiosius,
Lucem, qua reliqua præmia cernimus.
Tu lux uera oculis, lux quoq; sensibus.
Intus tu speculum, tu speculum foris.
Lumen, quod famulans offero, suscipe,
Tinctum pacifici chrismatis unguine.
Per Christum genitum summe pater tuum,
In quo uisibilis stat tibi gloria,
Qui noster dominus, quid tuus unicus

Spirat de patrio corde paraclitum,
Per quem ſplendor·honos·laus·ſapientia·
Maieſtas·bonitas,& pietas tua
Regnum continuat numine triplici,
Texens perpetuis ſecula ſeculis· Amen·

Hymnus ante ſomnum

Des pater ſupreme,
a Quem nemo uidit unquam
Patriſq; ſermo Chriſte,
Et ſpiritus benigne·
O trinitatis huius
Vis una,lumen unum,
Deus ex deo perennis,
Deus ex utroq; miſſus
Fluxit labor diei,
Redit & quietis hora·
Blandus ſopor uiciſſim
Feſſos relaxat artus·
Mens æſtuans procellis
Curiſq; ſauciata
Totis bibit medullis
Obliuiale poculum·
Serpit per omne corpus
Lithæa uis nec ullum
Miſeris doloris ægri
Patitur manere ſenſum·
Lex hæc data eſt caducis
Deo iubente membris,

Vt temperet laborem
Medicabilis uoluptas.
Sed dum pererrat omnes
Quies amica uenas,
Pectusq; feriatum
Placat rigante somno.
Liber uagat per auras
Rapido uigore sensus,
Variasq; per figuras,
Quae sunt operta cernit.
Quia mens soluta curis,
Cui est origo coelum.
Purusq; fons ab aethra,
Iners iacere nescit.
Imitata multiformes
Facies sibi ipsa fingit,
Per quas repente currens
Tenui fruatur actu.
Sed sensa somniantum
Dispar fatigat horror.
Nunc splendor interrat,
Qui dat futura nosse.
Plerunq; dissipatis
Mendax imago ueris,
Animos pauore moestos
Ambage fallit atra,
Quem rara culpa morum
Non polluit frequenter
Hunc lux serena uibrans
Res edocet latentes.

Atqui coinquinatum
Vitiis cor impiauit,
Lusus pauore multo
Species uidet tremendas.
Hoc patriarcha noster
Sub carceris cathena
Geminis simul minister
Interpres adprobauit.
Quorum reuersus unus
Dat poculum tyranno,
Ast alterum rapaces
Fixum uorant uolucres.
Ipsum deinde regem
Perplexa somniantem
Nouit famem futuram
Clausis cauere aceruis.
Mox præsul ac tetrarches
Regnum per omne iussus
Sociam tenere uirgam
Dominæ resedit aulæ.
O quam profunda iustis
Arcana per soporem
Aperit tuenda Christus.
Quam clara, quam tacenda.
Euangelista summi
Fidissimus magistri
Signata quæ latebant
Nebulis uidet remotis.
Ipsum tonantis agnum
Decede purpurantem,

Qui conscium futuri
Librum resignat unus.
Huius manum potentem
Gladius perarmat anceps,
Et fulgurans utrinque
Duplicem minatur ictum.
Quæsitor ille solus
Animæque, corporisque
Ensisque bis timendus
Prima, ac secunda mors est.
Idem tamen benignus
Ultor retundit iram,
Paucosque non piorum
Patitur perire in æuum.
Huic inclytus perenne
Tribuit pater tribunal
Hunc optinere iussit
Nomen supra omne nomen.
Hic præpotens cruenti
Extinctor Antichristi
Qui de furente monstro
Pulchrum refert trophæum.
Quam bestiam capacem,
Populosque deuorantem,
Quam sanguinis charybdim.
Ioannes execratur.
Hanc nempe quæ sacratum
Præferte nomen ausa
Imam petit gehennam
Christo perempta uero.

Tali sopore iustus
 Mentem relaxat heros,
 Vt spiritu sagaci
 Cœlum peragret omne.
Nos nil meremur horum,
 Quos creber implet error,
 Concreta quos malarum
 Vitiat cupido rerum.
Sat est quiete dulci
 Fessum fouere corpus
 Sat si nihil sinistrum
 Vanæ minentur umbræ.
Cultor dei memento
 Te fontis, & lauacri,
 Rorem subisse sanctum
 Te chrismate innotatum.
Fac cum uocante somno
 Castum petis cubile,
 Frontem, locumq; cordis
 Crucis figura signet.
Crux pellit omne crimen.
 Fugiunt crucem tenebræ.
 Tali dicata signo
 Mens fluctuare nescit.
Procul procul uagantum
 Portenta somniorum
 Procul esto peruicaci
 Præstigiator astu.
O tortuose serpens,
 Qui mille per mæandros,

Fraudesq; flexuosas
Agitas quieta corda,
Discede, Christus ius est.
Hic Christus est, liquesce.
Signum, quod ipse nosti
Damnat tuam cateruam.
Corpus licet fatiscens
Iaceat recline paulo,
Christum tamen sub ipso
Meditabimur sopore.

Hymnus ieiunantium.

Nazarene dux Bethlem uerbum patris,
O Quem partus alui uirginalis protulit,
Adesto castis Christe parsimoniis
Festumq; nostrum rex serenus aspice,
Ieiuniorum dum litamus uictimam.
Nil hoc profecto purius mysterio,
Quo fibra cordis expiatur liuidi
Intemperata quo domantur uiscera
Aruina putrem ne resudans crapulam
Obstrangulatæ mentis ingenium premat.
Hinc subiugatur luxus, & turpis gula,
Vini, atq; somni degener socordia
Libido sordes, inuerecundus lepos,
Variæq; pestes languidorum sensuum
Parcam subacte disciplinam sentiunt.
Nam si licenter diffluens potu, & cibo
Ieiuna rite membra non coherceas,

Sequitur frequenti marcida oblectamine
Scintilla uentis ut tempescat nobilis,
Animusq́; pigris stertat ut præcordiis.
Frenentur ergo corporum cupidines,
Detersa ut intus emicet prudentia,
Sic excitato perspicax acumine,
Liberq́; flatu laxiore spiritus
Rerum parentem rectius precabitur.
Helias tali creuit obseruantia
Vetus sacerdos. ruris hospes aridi,
Fragore ab omni quem remotum, & segregem
Spreuisse tradunt criminum frequentiam
Casto fruentem syrtium silentio.
Sed mox in auras igneis iugalibus,
Curruq́; raptus euolauit præpeti,
Ne de propinquo sordium contagio
Dirus quietum mundus afflaret uirum
Olim probatis inclytum ieiuniis.
Non ante cœli principem septemplicis
Moses tremendi fidus interpres throni
Potuit uidere quam decem recursibus
Quater uolutis sol peragrans sydera
Omni carentem cerneret substantia
Victus precantis solus in lachrymis fuit
Nam flendo pernox irrigatum puluerem,
Humi madentis ore pressit cernuo,
Donec loquentis uoce præstrictus dei
Expauit ignem non ferendum uisibus.
Ioannes huius artis haud minus potens
Dei perennis præcucurrit filium,

Curuos uiarum qui retorsit tramites,
Et flexuosa corrigens dispendia
Dedit sequendam calle recto lineam.
Hanc obsequelam præparabat nuncius
Mox a futuro construens iter Deo
Clinosa planis, confragosa ut leuibus
Conuerterentur, néue quicquam deuium
In lapsa terris inueniret ueritas.
Non usitatis ortus hic natalibus
Oblita lactis iam uieto in pectore
Matris tetendit serus infans uerbera
Necante partu de senili effusus est
Quam prædicaret uirginem plenam deo.
Post in patentes ille solitudines
Amictus hirtis bestiarum pellibus,
Setis'ue tectus hispida et lanugine
Secessit horrens inquinari, ac pollui
Contaminatis oppidorum moribus.
Illic dicata parcus abstinentia
Potum, cibumq; uir seueræ industriæ,
In usq; serum respuebat uesperum.
Parum locustis & fauorum agrestium
Liquore pastum corporis uetus dare.
Hortator ille primus, & doctor nouæ
Fuit salutis. nam sacrato in flumine
Veterum pietas lauit errorum notas,
Sed tincta postquam membra defecauerat
Cœlo refulgens influebat spiritus.
Hoc ex lauacro labe dempta criminum
Ibant renati non secus, quam si rudis

Auri recocta uena pulchrum splendeat
Micet metalli sine lux argentei
Sudum polito prænitens purgamine.
Referre prisci stemma'nunc ieiunii
Libet fideli proditum uolumine,
Vt diruendæ ciuitatis incolis
Fulmen benigni mansuefactum patris
Pie repressis ignibus pepercerit.
Gens insolenti præpotens iactantia
Pollebat olim quam fluentem nequiter
Corrupta uulgo soluerat lasciuia,
Et inde bruto contumax fastidio
Cultum superni negligebat numinis.
Offensa tandem iugis indulgentiæ
Censura, iustis excitatur motibus
Dextrà perarmat rhomphæali incendio
Nimbos crepantes, & fragosos turbines
Vibrans tonantum nubem flammarum quatit.
Sed pœnitendi dum datur diecula,
Si forte uellent improbam libidinem,
Veteresq; nugas condomare, ac frangere
Suspendit ictum terror exorabilis,
Paulumq; dicta substitit sententia.
Ionam Prophetam mitis ultor excitat,
Pœnæ imminentis iret ut prænuntius.
Sed nosset ille cum minacem iudicem
Seruare malle, q̃ ferrie, ac plectere,
Tectam latenter uertit in Tharsos fugam.
Celsam paratis pontibus scandit ratem
Vdo reuincta fune puppis soluitur.

Itur per altum. fit procellosum mare.
Tum causa tanti quæritur periculi.
Sors in fugacem missa uatem decidit,
Iussus perire solus è cunctis reus,
Cuius soluta crimen, urna expresserat
Præceps rotatur, & prófundo immergitur
Exceptus inde beluinis faucibus
Alui capacis uiuus hauritur specu.
Transmissa raptim præda cassos dentium
Eludit ictus, in cruentam transuolans
Impune linguam, ne retentam mordicus,
Offam molares dissecarent uiuidi
Os omne transit, & palatum præterit.
Ternis dierum, ac noctium processibus
Mansit ferino deuoratus gutture.
Errabat illic per latebras uiscerum,
Ventris recessus circumibat tortiles
Anhelus, extis intus æstuantibus.
Intactus exin tertiæ noctis uice
Monstri uomentis pellitur singultibus,
Qua murmuranti fine fluctus frangitur,
Salsosq; candens spuma tundit pumices,
Ructatus exit, seq; seruatum stupet.
In Niniuitas se coactus percito
Gressu reflectit, quos ut increpauerat
Pudenda censor imputans obprobria,
Impendet inquit, ira summi uindicis,
Vrbemq; flamma mox cremabit, credite.
Apicem deinde ardui montis petit
Visurus inde conglobatum turbidæ

Fumum ruinæ, cladis & diræ ſtruem,
Tectus flagellis multimodis germinis,
Nato & repente perfruens umbraculo,
Sed mœſta poſtquam ciuitas uulnus noui
Hauſit doloris, heu ſupremum palpitat,
Curſant per ampla congregatim mœnia
Plebs, & ſenatus, omnis ætas ciuium,
Pallens iuuentus. eiulantes fœminæ.
Placet frementem publicis ieiuniis
Placare Chriſtum. mos edendi ſpernitur.
Glaucos amictus induit monilibus
Matrona demptis, proq; gemma, & ſerico
Crinem fluentem ſordibus ſpargit cinis.
Squalent recincta ueſte pullati patres,
Setasq; plangens turba ſumit textiles
Impexa uillis uirgo beſtialibus,
Nigrante uultum contegit uelamine.
Iacens harenis & puer prouoluitur.
Rex ipſe coos æſtuantem murices
Lænam reuulſa diſſipabat fibula
Gemmas uirentes, & lapillos ſutiles
Inſigne frontis exuebat uinculum
Turpi capillos impeditus puluere.
Nullus bibendi, nemo ueſcendi memor
Ieiuna menſas pubes omnis liquerat,
Quin & negato lacte uagientium
Fletu madeſcunt paruulorum cunulæ.
Succum papillæ parca nutrix denegat.
Greges et ipſos claudit armentalium
Solers uirorum cura, ne uagum pecus

Contingat ore rorulenta gramina
Potum strepentis ne'ue fontis hauriant,
Vacuis querelæ personant præsepibus.
Mollitus his, & talibus breuem deus
Iram refrenat, temperans oraculum,
Prosper sinistrum, prona nam clementia
Haud difficulter supplicem mortalium
Soluit reatum. fitq; fautrix flentium.
Sed cur uetustæ gentis exemplum loquor
Pridem caducis cum grauatus artubus
Iesus, dicato corde ieiunauerit
Prænuncupatus ore, qui prophetico
Emanuhel est siue nobiscum Deus.
Qui corpus istud molle naturaliter
Captumq; laxo sub uoluptatum iugo
Virtutis arta lege fecit liberum
Emancipator seruientis plasmatis
Regnantis ante uictor, & cupidinis.
Inhospitali nanq; secretus loco
Quinis diebus octies labentibus
Nullam ciborum uindicauit gratiam
Firmans salubri scilicet ieiunio
Vas appetendis imbecillum gaudiis.
Miratus hostis posse limum tabidum
Tantum laboris sustinere, ac perpeti
Explorat arte sciscitator callida
Deus ne membris sit receptus terreis,
Sed increpata fraude post tergum ruit
Hoc nos sequamur quisq; nunc pro uiribus,
Quod consecrati tum magister dogmatis

Tuis dedisti Christe sectatoribus,
Vt cum uorandi uicerit libidinem
Late triumphet Imperator spiritus.
Hoc est quod atri liuor hostis inuidet
Mundi, poliq; quod gubernator probat
Altaris aram quod facit placabilem,
Quod dormientis excitat cordis fidem,
Quod limat ægram pectorum rubiginem.
Perfusa non sic amne flamma extinguitur,
Nec sic calente sole tabescunt niues,
Vt turbidarum scabra culparum seges
Vanescit almo trita sub ieiunio
Si blanda semper misceatur largitas.
Est quippe & illud grande uirtutis genus
Operire nudos. indigentes pascere.
Opem benignam ferre supplicantibus.
Vnam, paremq; sortis humanæ uicem
Inter potentes atq; egenos ducere.
Satis beatus quisque dextram porrigit
Laudis rapacem prodigam pecuniæ,
Cuius sinistra dulce factum nesciat
Illum perennes protinus complent opes,
Ditatq; fructus fœnerantem centuplex.

Hymnus post Ieiunium.

Hriste seruorum regimen tuorum
C Mollibus qui nos moderans habenis
Leniter frenas, faciliq; septos
Lege coherces

Ipse cum portans onus impeditum,
Corporis duros tuleris labores,
Maior exemplis famulos remisso
Dogmate palpas
Nona summissum rotat hora solem
Partibus uix dum tribus euolutis
Quarta deuexo superest in axe
Portio lucis.
Nos breuis uotis dape uindicata
Soluimus festum, fruimurq; mensis
Adfatim plenis, quibus imbuatur
Prona uoluptas.
Tantus æterni fauor est magistri
Doctor indulgens ita nos amico
Lactat hortatu leuis obsequela ut
Mulceat artus.
Adit & nequis uelit in uenusto
Sordidus cultum lacerare frontem,
Sed decus, uultus, capitisq; pexum
Comat honorem.
Terge ieiunans ait omne corpus,
Ne ue subducto faciem rubore
Lutens tingat color, aut notetur
Pallor in ore.
Rectius læto tegimus pudore
Quicquid ad cultum patris exhibemus
Cernit occultum deus, & latentem
Munere donat.
Ille ouem morbo residem, gregiq;
Perditam sanat male dissipantem

Vellus adfixis uepribus per hirtæ
Deuia siluæ.
Impiger pastor reuocat. lupisq;
Gestat exclusis humeros grauatos
Inde purgatam reuehens aprico
Reddit ouili.
Reddit & patris, uiridiq; campo
Vibrat in plexis ubi nulla lappis
Spina, nec germen sudibus perarmat
Carduus horrens.
Sed frequens palmis nemus, & reflexa
Vernat herbarum coma, tum pereuntis
Gurgitem uiuis uitreum fluentis
Laurus obumbrat.
Hisce pro donis tibi fide pastor.
Seruitus, quæ nam poterit rependi
Nulla compensant pretium salutis
Vota precantum.
Quamlibet spreto sine more pastu
Sponte confectos tenuemus artus,
Teq; contemptis epulis rogemus
Nocte, dieq;.
Vincitur semper minor obsequentum
Cura, nec munus genitoris æquat,
Frangit & cratem luteam laboris
Grandior usus.
Ergo ne limum fragilem solutæ
Deserant uires, & aquosus albis
Humor in uenis dominetur ægrum
Corpus eneruans,

Laxus

Laxus, ac liber modus abstinendi
Ponitur cunctis, neq; nos seuerus
Terror impellit, sua quenq; cogit
Velle potestas.
Sufficit quicquid facias uocato
Nummis nutu prius inchoare,
Siue tu mensam renuas, cibum ue
Sumere tentes.
Annuit dexter deus, & secundo
Prosperat uultu uelut hoc salubre
Fidimus nobis fore, quod dicatas
Carpimus escas.
Sit bonum supplex precor, & medelam
Conferat membris, animumq; pascat
Sparsus in uenas cibus obsecrantum
Christicolarum.

Hymnus ad omnes horas.

A puer plectrum choreis, ut canā fidelibus
d Dulce carmen, & melodum gesta Christi insignia
Hunc camœna nostra solū pangat hunc laudet lyra.
Christus est, quem rex sacerdos ad futurum protinus
Infulatus concinebat uoce chorda, & tympano,
Spiritum cœlo influentem per medullas hauriens.
Facta nos & iam probate pangimus miracula.
Testis est orbis, nec ipsa terra, quod uidit negat
Comminus deum docendis proditum mortalibus.
Corde natus ex parentis ante mundi exordium

Alpha & O cognominatus ipse fons, & clausula
Omnium, quæ sunt, fuerunt, quæq; post futura sunt.
Ipse iussit, & creata, dixit ipse, & facta sunt
Terra, cœlum, fossa, ponti, trina rerum machina.
Quæq; in his uigens sub alto solis, & lunæ globo.
Corporis formam caduci, membra morti obnoxia
Induit, ne gens periret primoplasti ex germine,
Merserat quam lex profundo noxialis tartaro
O beatus ortus ille, uirgo cum puerpera
Edidit nostram salutem fœta sancto spiritu,
Et puer redemptor orbis os sacratum protulit.
Psallat altitudo cœli, psallant te omnes angeli,
Quicquid est uirtutis usquam psallat in laudem dei
Nulla linguarum silescat, uox & omnis consonet.
Ecce quem uates uetustis, concinebant seculis,
Quem prophetarum fideles paginæ spoponderant,
Emicat, promissus olim, cuncta conlaudent eum.
Cantaris infusa lympha fit falernum nobile.
Nuntia uinum minister esse promptum ex hydria.
Ipse rex sapore tinctis obstupescit poculis.
Membra morbis ulcerosa uiscerum putredines
Mando, ut abluantur inquit, fit ratũ, quod iusserat.
Turgidam cutem repurgant uulnerum piamina
Tu perennibus tenebris iam sepulta lumina
Inlinis limo salubri sacri, & oris nectare
Mox apertis, hac medela lux reducta est orbibus.
Increpas uentum furentem, quod procellis tristibus
Vertat æquor fundo ab imo, uexet, & uagam ratem
Ille iussis obsecundat, mitis unda sternitur.

Extimum ueſtis ſacratæ furtim mulier attigit
Protinus ſalus ſecuta eſt·ora pallor deſerit·
Siſtitur riuus cruore,qui fluebat perpeti·
Exitu dulcis iuuentæ raptum ephebum uiderat
Orba quem mater ſupremis funerabat fletibus
Surge dixit·ille ſurgit matri,& ſtans redditur·
Sole iam quarto carentem iam ſepulchro abſconditũ
Lazarum iubet uigere reddito ſpiramine
Fœtidum iecur·reductus rurſus intrat halitus·
Ambulat per ſtagna ponti·ſumma calcat fluctuum·
Mobilis liquor profundi pendulam præſtat uiam,
Nec fatiſcit unda ſanctis preſſa ſub ueſtigiis·
Suetus antro buſtiali ſub cathenis frendere
Mentis impos efferatis percitus furoribus
Proſilit,ruitq́; ſupplex,Chriſtũ adeſſe,ut ſenſerat·
Pulſa peſtis lubricorum mille formis dæmonum
Corripit gregis ſuilli ſordida ſpurcamina,
Seq́; nigris mergit undis,ut pecus lymphaticum·
Fertq́; qualis ter quaternis ferculorum fragmina
Affatim referta iam ſunt accumbentum millia,
Quinque panibus pereſis,& gemellis piſcibus·
Tu cibus,paniſq́; noſter,tu perennis ſuauitas·
Neſcit eſurire in æuum,qui tuam ſumit dapem·
Nec lacunam uentris implet,ſed fouet uitalia·
Clauſus aurium meatus,et ſonorum neſcius
Purgat ad præcepta Chriſti craſſa quæque obſtacula
Vocibus capax fruendis,ac ſuſurris peruius·
Omnis ægritudo cædit,langor omnis pellitur·
Lingua fatur quam ueterna uinxerant ſilentia·
Geſtat & ſuum per urbem lætus æger lectulum·

Quin & ipsum ne salutis inferi expertes forent
Tartarum benignus intrat, fracta cedit ianua.
Vecttibus cadit, reuulsis cardo indissolubilis.
Illa prompta ad inruentes, ad reuertentes tenax
Obice retrorsum pulso porta reddit mortuos
Lege uersa, & limen atrum iam recalcãdum patet.
Sed deus dum luce fulua mortis antra inluminat
Dum stupentibus tenebris candidum præstat diem,
Tristia squallentis æthræ polluerunt sydera.
Sol refugit, & lugubri sordibus ferrugine
Ignem reliquit axem, seq; mœrens abdidit.
Fertur horruisse mundus noctis æternæ chaos.
Solue uocem mens sonoram. solue linguã mobilem
Dic Throphæum passionis. dic triumphalem crucẽ.
Pange uexillum notatis, quod refulget frontibus.
O nouum cæde stupenda uulneris miraculum
Hinc cruoris fluxit unda, lympha parte ex altera.
Lympha nẽpe dat lauacrũ. Tũ corona ex sanguie est
Vidit anguis immolatam corporis sacri hostiam,
Vidit & fellis perusti mox uenenum perdidit.
Saucius dolore multo, colla fractus sibilat.
Quid tibi profane serpens profuit rebus nouis
Plasma primum perculisse uersipelli astutia?
Diluit culpam recepto forma mortalis deo.
Ad breuem se mortis usum dux salutis dedidit,
Mortuosq; olim sepultos ut redire insuesceret
Dissolutis pristinorum uinculis peccaminum.
Tunc patres, sanctiq; multi, conditorem præuium
Iam reuertentem secuti. tertio demum die
Carnis indumenta sumunt, eq; bustis prodeunt.

Cerneres coire membra de fauillis aridis
Frigidum uenis resumptis puluerem tepescere
Ossa, neruos, ac medullas, gluttino cutis tegi.
Post ut occasum resoluit uitæ, & hominum reddidit
Arduum tribunal alti uictor ascendit patris
Inclytam cœlo reportans passionis gloriam.
Macte iudex mortuorum, macte rex uiuentium
Dexter in parentis arce, qui duis uirtutibus
Omnium uenturus inde iustus ultor criminum.
Te senes, & te iuuentus, paruulorum te chorus,
Turba matrũ, uirginumq; simplices puellulæ
Voce concordes pudicis perstrepent concentibus
Fluminum lapsus, & undæ, littorum crepidines
Imber, æstus, nix, pruina, silua, & aura, nox, dies.
Omnibus te concelebrent seculorum seculis.

Hymnus in exequiis defunctorum.

d Eus ignee fons animarum,
Duo qui socians elementa,
Viuum simul, ac moribundum
Hominem pater effigiasti.
Tua sunt, tua rector utraq;.
Tibi copula iungitur horum,
Tibi dum uegetata cohærent
Spiritus simul et caro uiuit.
Rescissa sed ista seorsum.
Soluunt hominem perimuntq;
Humus excipit arida corpus.
Animæ rapit aura liquorem.

Quia cuncta creata necesse est
Labefacta senescere tandem,
Compactaq; dissociari,
Et dissona texta retexi,
Hanc tu deus optime mortem
Famulis abolere paratus,
Iter inuiolabile monstrans·
Quo perdita membra resurgant
Vt dum generosa caducis,
Ceu carcere clausa ligantur
Pars illa potentior extet,
Quæ germen ab æthere traxit
Si terrea forte uoluntas·
Luteum sapit et graue captat,
Animus quoq; pondere uictus
Sequitur sua membra deorsum·
At si generis memor ignis
Contagia nigra recuset
Vehit hospita uiscera secum,
Pariterq; reportat ad astra·
Nam quod requiescere corpus
Vacuum sine mente uidemus
Spacium breue restat, ut alti
Repetat collegia sensus·
Venient cito secula, cum iam
Socius calor ossa reuisat,
Animataq; sanguine uiuo
Habitacula pristina gestet·
Que pigra cadauera pridem
Tumulis putrefacta iacebant

Volucres rapientur in auras
Animas comitata priores.
Hinc maxima cura sepulchris
Impenditur·hinc resolutos
Honor ultimus accipit artus,
Et funeris ambitus ornat.
Candore nitentia claro
Prætendere lintea mos est,
Aspersaq; myrrha sabæo
Corpus medicamine seruat.
Quidnam sibi saxa cauata?
Quid pulchra uolunt monumenta
Res quod nisi creditur illis
Non mortua sed data somno?
Hoc prouida christicolarum
Pietas studet utpote credens
Fore protinus omnia uiua,
Quæ nunc gelidus sopor urget.
Qui iacta cadauera passim
Miserans tegit aggere terræ
Opus exhibet ille benignum
Christo prius omnipotenti.
Quia lex eadem monet omnes
Gemitum dare sorte sublima,
Cognataq; funera nobis
Aliena in morte dolere.
Sancti sator ille Tobiæ
Sacer ac uenerabilis heros
Dapibus iam rite paratis
Ius prætulit exequiarum.

I am ſtantibus ille miniſtris
C yathos & fercula liquit,
S tudioq; accinctus humandi
Fleto dedit oſſa ſepulchro,
V eniunt mox præmia cœlo
P retiumq; rependitur ingens.
N am lumina neſcia ſolis
D eus inlita felle ſerenat.
I am tunc docuit pater orbis
Q uam ſit rationis egenis
M ordax & amara medela
C um lux animum noua uexat.
D ocuit quoq; non prius ullum
C œleſtia cernere regna,
Q uam nocte & uulnere triſti
T oleraueri t aſpera mundi.
M ors ipſa beatior indeſt,
Q uod per cruciamina leti
V ia panditur ardua iuſtis.
E t ad aſtra doloribus itur.
S ic corpora mortificata
R edeunt melioribus annis,
N ec poſt obitum recaleſcens
C ompago fatiſcere nouit.
H æc quæ modo pallida tabo
C olor albidus inficit ora.
T unc flore uenuſtior omni.
S anguis cute tinguet amœna
I am nulla deinde ſenectus
F rontis decus inuida carpet.

Macies neq; ſicca lacertos
Succo tenuabit adeſo.
Morbus quoq; peſtifer artus,
Qui nunc populatur anhelo
Sua nunc tormenta reſudans
Lucet inter uincula mille.
Hunc emimus aere ab alto
Victrix caro ianq; per ennis
Cernet ſine fine gementem
Quos mouerat ipſe dolores
Quid turba ſuperſtes inepta
Clangens ululamina miſcet?
Cur tam bene condita iura?
Luctu dolor arguit amens?
Iam mœſta quieſce querela.
Lachrymas ſuſpendite matres.
Nullus ſua pignora plangat
Mors hæc reparatio uitæ eſt.
Sic ſemina ſicca uireſcunt,
Iam mortua, iamq; ſepulta,
Quæ reddita ceſpite ab imo
Veteres meditantur ariſtas.
Nunc ſuſcipe terra fouendum,
Gremioq; hunc concipe molli
Nominis tibi membra ſequeſtro
Generoſa & fragmina credo
Animæ fuit hæc domus olim
Factoris ab ore creatæ
Feruens habitauit in iſtis
Sapientia principe Chriſto.

T u depositum tege corpus
N on immemor ille requiret
S ua munera fictor & auctor
Propriiq; enigmata uultus.
V eniant modo tempora iusta
C um spem deus impleat omnem
R eddas patefacta necesse est.
Q ualem tibi trado figuram.
N on si cariosa uetustas
D issoluerit ossa fauillis,
F ueritq; ciniscul us arens
M inimi mensura pugilli.
N ec si uaga flamina, & auræ
V acuum per inane uolantes
T ulerint cum pulere neruos,
H ominem periisse licebit.
S ed dum resolubile corpus
R euocas deus, atq; reformas,
Q ua nam regione iubebis,
A nimam requiescere puram.
G remio senis abdita sancti
Recubabit ut est Eleazar
Q uem floribus undiq; septum
D iues procul aspicit ardens.
S equimur tua dicta redemptor
Q uibus atra morte triumphans
T ua per uestigia mandas
S ocium crucis ire latronem.
Patet ecce fidelibus ampli
V ia lucida iam paradisi

Licet & nemus illud adire
Homini quod ademerat anguis.
Illud precor optime ductor
Famulam tibi precipe mentem
Genitali in sede sacrari,
Quam liquerat exul & errans.
Nos tecta fouebimus ossa
Violis & fronde frequenti
Titulumq; & frigida saxa
Liquido spargemus odore.

Hymnus octauo Kalendas Ianuarias.

Vid est quod arctum circulum
q Sol iam recurrens deserit.
Christus ne terris nascitur
Qui lucis auget tramitem.
Heu quam fugacem gratiam
Festina uoluebat dies.
Quam pene' subductam facem
Sensim recisa extinxerat.
Cœlum nitescat lætius.
Gratetur & gaudens humus
Scandit gradatim denuo
Iubar priores lineas.
Emerge dulcis pusio,
Quem mater edit castitas
Parens & Christus coniugis
Mediator & duplex genus
Ex ore quamlibet patris

Sis ortus & uerbo editus,
Tamen paterno in pectore
Sophia callebas prius.
Quæ prompta cœlum condidit,
Cœlum, diemq; & cætera.
Virtute uerbi effecta sunt,
Hæc cuncta. nam uerbum deus.
Sed ordinatis seculis,
Rerumq; digesto statu
Fundatur ipse & artifex
Permansit in patris sinu.
Donec rotata annalium
Transuoluerentur millia,
Atq; ipse peccantem diu
Dignatus orbem uiseret.
Nam cæca uis mortalium
Venerans inanes nenias,
Vel aera, uel saxa algida,
Vel ligna credebat deum.
Hæc dum sequuntur perfidi
Prædonis in ius uenerant
Et mancipatam fumido,
Vitam barathro immerserant.
Stragem sed istam non tulit
Christus cadentum gentium
Impune, ne forsan sui
Patris periret fabrica.
Mortale corpus induit,
Vt excitato corpore,
Mortis cathenam frangeret.

Hominemq; portaret patri.
Hic ille natalis dies,
Quo te creator arduus
Spirauit & limo indidit,
Sermone carnem glutinans.
Sentis ne uirgo nobilis
Matura per fastidia
Pudoris intactum decus,
Honore partus crescere?
O quanta rerum gaudia
Aluus pudica continet,
Ex qua nouellum seculum
Procedit, & lux aurea.
Vagitus ille exordium
Vernantis orbis prodidit
Nam tunc renatus sordidum
Mundus ueternum depulit.
Sparsisse tellurem reor
Rus omne densis floribus,
Ipsasq; harenas Syrtium
Flagrasse nardo & nectare.
Te cuncta nascentem puer
Sensere dura & barbara,
Victusq; saxorum rigor
Obduxit herbam cotibus.
Iam mella de scopulis fluunt,
Iam stillat ilex arido
Sudans amomum in stipite,
Iam sunt myricis balsama.
O sancta præsepis tui

Aeterne rex cunabula,
Populisq; per seculum sacra
Mutis & ipsis credita.
Adorat hæc brutum pecus
Indocta turba scilicet
Adorat excors natio
Vis cuius in pastu sita est.
Sed cum fideli spiritu
Concurrat ad præsepia
Pagana gens, & quadrupes,
Sapiatq; quod brutum fuit,
Negat patrum prosapia
Perosa præsentem deum.
Credas uenenis ebriam
Furiis'ue lymphatam rapi.
Quid prona per scelus ruis?
Agnosce si quicquam tibi
Mentis resedit integræ
Ducem tuorum principum.
Hunc quem latebræ & obstetrix
Et uirgo fœta & cunulæ,
Et imbecilla infantia
Regem dederunt gentibus.
Peccator intueberis
Celsum coruscis nubibus
Deiectus ipse & inritis
Plangens reatum fletibus.
Cum uasta signum buccina
Terris cremandis miserit,
Et scissus axis cardinem

Mundi ruentis ſoluerit.
Inſignis ipſe & præminens
Meritis rependet congrua
His lucis uſum perpetis.
Illis gehennam & tartarum.
Iudæa tunc fulmen crucis
Experta qui ſit ſenties,
Quem te furoris præſule
Mors hauſit & mox reddidit.

Hymnus Epiphaniæ

Vicunq; Chriſtum queritis
q Oculos in altum tollite
Illic licebit uiſere
Signum perennis gloriæ
Hæc ſtella quæ ſolis rotam
Vincit decore, ac lumine,
Veniſſe terris nuntiat
Cum carne terreſtri deum.
Non illa ſeruit noctibus
Secuta lunam menſtruam
Sed ſola cœlum poſſidens
Curſum dierum temperat.
Arctoa quamuis ſydera
In ſe retortis motibus
Obire nolint attamen
Plerũq; ſub nimbis latent.
Hoc ſidus æternum manet.
Hæc ſtella nunquam mergitur.

Nec nubis occursu abdita
O bumbrat obductam facem.
Tristis cometa intercidat.
E t si quod astrum sirio
F eruet uapore, iam dei
S ub luce destructum cadat.
E n Persici ex orbis sinu
S ol unde sumit ianuam
C ernunt periti interpretes
R egale uexillum magi.
Q uod ut refulsit, cæteri
C essere signorum globi,
N ec pulcher est ausum suam
C onferre formam lucifer.
Q uis iste tantus inquiunt
Regnator' astris imperans,
Q uem sic tremunt cœlestia.
Cui lux & æthra inseruiunt.
I n lustre quiddam cernimus
Q uod nesciat finem pati
S ublime. celsum. interminum.
A ntiquius cœlo & chao.
H ic ille rex est gentium,
P opuliq; rex iudaici
P romissus habrahæ patri,
E iusq; in æuum semini.
A equanda nam stellis sua
C ognouit olim germina
P rimus sator credentium
N ati immolator unici.

Iam flos subit Dauiticus
Radice iesse editus
Sceptriq; per uirgam uirens
Rerum cacumen occupat.
Ex in sequuntur perciti
Fixis in altum uultibus,
Qua stella sulcum traxerat,
Claramq; signabat uiam.
Sed uerticem pueri supra
Signum pependit imminens,
Pronaq; submissum face
Caput sacratum prodidit
Videre quod postq̃ magi
Eoa promunt munera,
Stratiq; uotis offerunt
Tus myrrham & aurum regium.
Agnosce clara insignia
Virtutis, ac regni tui
Puer o cui trinam pater
Prædestinauit indolem.
Regem, deumq; adnunciant
Thesaurus, & flagrans odor
Turis sabæi, ac myrrheus
Puluis sepulchrum prædocet.
Hoc est sepulchrum quo deus
Dum corpus extingui sinit
Atq; id sepultum suscitat
Mortis refregit carcerem.
O sola magnarum urbium
Maior Bethlem, cui contigit

D ucem salutis cœlitus
I ncorporatum gignere.
A ltrice te summo patri
H æres creatur unicus
H omo ex tonantis spiritu,
I demq; sub membris deus.
H unc et prophetis testibus,
I isdemq; signatoribus
T estator & sator iubet
A dire regnum & cernere.
R egnum quod ambit omnia
Dia, & marina, & terrea
A solis ortu ad exitum,
E t tartara & cœlum supra.
A udit tyrannus anxius
A desse regum principem
Q ui nomen Israel regat,
T eneatq; Dauid regiam.
E xclamat amens nuntio
S uccessor instat, pellimur
S atelles, i, ferrum rape,
P erfunde cunas sanguine.
M as omnis infans occidat,
S crutare nutricum sinus,
I nterq; materna ubera
E nsem cruentet pusio.
Suspecta per Bethlem mihi
Puerperarum est omnium
F raus nequa furtim subtrahat
P rolem uirilis indolis.

Transfigit ergo carnifex
Mucrone districto furens
Effusa nuper corpora,
Animasq; rimatur nouas.
Locum minutis artubus
Vix interemptor inuenit.
Quo plaga descendat patens,
Iuguloq; maior pugio est.
O barbarum spectaculum
Inlisa ceruix cautibus
Spargit cerebrum lacteum,
Oculosq; per uulnus uomit.
Aut in profundum palpitans
Mersatur infans gurgitem
Cui subter arcis faucibus.
Singultat unda & halitus.
Saluete flores martyrum,
Quos lucis ipso in limine
Christi insecutor sustulit,
Ceu turbo nascentes rosas.
Vos prima Christi uictima,
Grex immolatorum tener,
Aram ante ipsam simplices
Palma & coronis luditis.
Quid proficit tantum nefas?
Quid crimen Herodem iuuat?
Vnus tot inter funera
Impune Christus tollitur.
Inter coaeui sanguinis
Fluenta solus integer

Ferrum, quod orbabat nurus
Partus fefellit uirginis.
Sic stulta Pharaonis mali
Edicta quondam fugerat
Christi figuram præferens
Moses receptor ciuium.
Cautum & statutum iusserat,
Quo non liceret matribus
Cum pondus alui absolueret.
Puerile pignus tollere.
Mens obstetricis sedulæ
Pie in tyrannum contumax
Ad spem potentis gloriæ
Furata seruat paruulum.
Quem mox sacerdotem sibi
Assumpsit orbis conditor,
Per quem notatam saxeis
Legem tabellis traderet.
Licet ne Christum noscere
Tanti per exemplum uiri?
Dux ille cæso Aegyptio
Absoluit israel iugo.
At nos subactos iugiter
Erroris imperio graui
Dux noster hoste saucio
Mortis tenebris liberat.
Hic expiatam fluctibus
Plebem marino in transitu
Repurgat undis dulcibus
Lucis columnam præferens

Hic præliante exercitu
Pansis in altum brachiis
Sublimis Amalech premit
Crucis quod instar tunc fuit.
Hic nempe Iesus uerior
Qui longa post dispendia
Victor suis tribulibus
Promissa soluit iugera.
Qui ter quaternas denique
Refluentis amnis alueo
Fundauit & fixit petras
Apostolorum stemmata.
Iure ergo se Iudæ ducem
Vidisse testantur magi
Cum facta priscorum ducum
Christi figuram pinxerint.
Hic rex priorum iudicum
Rexere qui Iacob genus,
Dominæque rex ecclesiæ,
Templi & nouelli & pristini.
Hunc posteri Effrem colunt,
Hunc sancta manasse domus,
Omnesque suspiciunt tribus
Bissena fratrum semina.
Quin & propago degener
Ritum secuta inconditum,
Quæcunque durum feruidis
Baal caminis coxerant.
Fumosa auorum numina
Saxum. metallum. stipitem.

Rasum·dolatum·sectile·
In Christi honorem deserit
Gaudete quicquid gentium est
Iudæa·Roma,& Græcia·
Aegypte·thrax·persa·scythia·
Rex unus omnes possidet·
Laudate uestrum principem
Omnes beati,ac perditi
Viui·imbecilli,ac mortui·
Iam nemo posthac mortuus·

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS· V·C·APOTHEOSIS·

Hymnus de Trinitate·

St tria summa deus·trinum speci-
men·uigor unus
Corde patris genita est sapientia
filius ipse est·
Sctūs ab æterno subsistit spūs ore·
Tempore nec senior pater est,nec numine maior·
Nam sapiens retro semper deus edidit ex se
Per quod semper erat gignenda ad secula uerbum·
Edere sed uerbum patris est,at cætera uerbi
Adsumptum gestare hominem,reparare peremptū·
Conciliare patri,dextraq; in sede locare,
Spiritus ista dei complet·deus ipse fideles
In populos charisma suum diffundere promptus
Et patris,& Christi uirtutem in corpora transfert·

Hymnus in infideles.

St uera secta te magister consulo
e Rectam'ne seruamus fidem?
An uiperina non cauemus dogmata?
Et nescientes labimur?
Arctam salutis uix uiam discernere est
Inter reflexas semitas.
Tam multa surgunt perfidorum compita
Tortis polita erroribus,
Obliqua sese conferunt diuortia
Hinc inde textis orbitis
Quas si quis errans ac uagus sectabitur
Rectum relinquens tramitem
Scrobis latentis pronus in foueam ruet,
Quam fodit hostilis manus.
Manus latronum quæ uiantes obsidet
Iter sequentes deuium.
Quid non libido mentis humanæ struat?
Quid non malorum pruriat?
Statum lacessunt omnipollentis dei
Calumniosis litibus.
Fidem minutis dissecant ambagibus
Vt quisquis lingua est nequior
Soluunt ligantq; questiouum uincula
Per syllogismos plectiles.
Væ captiosis sycophantarum strophis
Væ uersipelli astutiæ
Nodos tenaces recta rumpit regula
Infesta dissertantibus.

Idcirco mundi stulta delegit Deus.
Vt concidant sophistica.
Deq; imbecillis subiugauit fortia
Simplex ut esset credere.
Lapis ecce nostro fixus offensaculo est,
Impingat in quem uanitas.
Signum caventi, non caventi scandalum.
Hunc sternit, illum dirigit.
Dum plura tentat cæcus in certo gradu
Incurrit id, quod obuium est.
Fax sola fidei est præferenda gressibus
Vt recta sint uestigia.
Quis in tenebris hostis errantes tamen
Pulsat, trahitq;, & proterit?
Qui sparsa ad ipsum comeantum transitum
Frumenta sæuus deuorat.
Qui læta Christi culta fur interpolat
Addens auenas æmulas.
Quas de ueneni lacte in herbam fertilem
Patitur colonos crescere.
Ne forte culmum fibra inani spiceum
Simul reuulsa internecet.
Expectat ergo deum dolosa, & farrea
Feruens coquat maturitas.
Det uentilabro lecta quæq;, ut horreis
Vrat recrementum focis
Refert sed ipsa nosse, quæ messem nequant.
Zizaniorum semina.

Contra hæreticos qui patrem passum affirmant.

P Lurima sũt sed pauca loquar ne dira relatu
Dogmata catholicam maculent male prodita linguam.
Ille patrem pellens solio detrudit in arctum
Corporis humani gestamen, nec pauet ipsum
Obiectare neci, duroq; adfigere ligno.
Passibilis'ne deus cuius species, & imago
Nulli uisa unquam. nec comprendier illa
Maiestas facilis sensu'ue, oculis'ue, manu'ue
Ioannis magni celebris sententia præsto est
Haud unquam testata deum potuisse uideri
Ille pater quem nulla acies uiolenta tuendo
Eminus ardentis penetrauit accumine uisus,
Qui se formam hominis non induit, & deitatis
Immensum adsumpto non temperat ore modo'ue
Aut euangelici pietas spernenda libelli.
Iam blasfeme tibi est, aut nunquam uisa beati
Vis intacta patris non admiscenda caducis,
Sed tamen. & patris est specimẽ, quod cernere fas sit
Humanis aliquando oculis. concurrere promptum
Quod q̃uis hebes intuitus speculamine glauco
Humentiq; acie potuit nebulosus adire
Quisq; hominum uidisse deum memoratur, ab ipso
Infusum uidit natum, nam filius hoc est
Quod de patre micans se prestitit inspiciendum
Per species quas possit homo comprendere uisu.
Nam mera maiestas est infinita, nec intrat
Obtutus aliquos, ni se moderamine formet.
Hoc uidit princeps generosi seminis Abram
Iam tunc dignati terras inuisere Christi

Hospes homo in triplicem numen radiasse figuram,
Hoc conluctantis tractarunt brachia Iacob
Ipse dator legis diuinæ accedere coram
Iussus, amicitiæ conlato qui stetit ore
Comminus & sacris coniunxit uerba loquelis
Carnis in effigie Christum se cernere sensit,
Sed maiora petens animum per uota tetendit
In concessa homini plusquam mortale laborans
Ipsum quantus erat sine corpore uisere Christum.
Denique post multi sermonis mutua, postq;
Conspectum præsentis heri, & consortia longa
Quæso ait, ut liceat te nunc deus optime nosse.
Respondit dominus, mea non me cernere iustis
Posteriora dabo, quod apertius absq; aliena,
Quam sumat facie uerbum non posse uideri,
Posse tamen cum malit idem nunquam patre uiso
Terrenis oculis habitu se ostendere nostro,
Sæpe, & in angelicas uel mortales moderatum
Induci species queat, ut sub imagine cerni
Hoc uerbum est, quod uibratum patris ore benigno
Sumpsit uirgineo fragilem de corpore formam.
Inde figura hominis non dum sub carne Moysi
Obiecta effigiem nostri signauerat oris,
Quod quandoq; deus uerbi uirtute coactum
Sumpturus corpus faciem referebat eandem,
Sed tamen & sentum uisa est excita cremare
Flamma rubum, deus in spinis uolitabat acutis
Vulnificasq; comas, innoxius ignis agebat,
Esset ut exemplo deus inlapsurus in artus
Spiniferos sudibus, quos texunt crimina densis,

Et peccata malis hirsuta doloribus implent
Inculto nam stirpe frutex uitiosus iniquis
Luxuriam iurgis inhonesto effundere succo
Cœperat, & nodos per acumina crebra ligabat
Cernere erat steriles subito splendescere frondes,
Accensisq; circum foliis magno impete late
Conlucere deum. nec spinea lædere texta
Lambere sanguineos fructus, & poma cruenta
Stringere mortiferi uitalia germina ligni.
Quandoquidem tristes purgantur sanguine culpæ,
Quem contorta rubus densis cruciatibus edit.
Ergo nihil uisum nisi quod sub carne uidendum
Lumen, imago dei, uerbum deus, & deus ignis,
Qui sentum nostri peccamen corporis implet.
Nam lucis genitor uerbi sator auctor, et ignis
Creditur extra oculos ut apostolus edocet author,
Qui negat intuitu fontem deitatis adiri.
Credite, nemo deum uidit, mihi credite nemo.
Visibilis de fonte deus, non ipse dei fons
Visibilis cerni potis est, qui nascitur. at non
Innatus cerni potis est. latet os patris illud,
Vnde deus, qui inuisibilem se præstitit olim
Tale aliquid formans in sese, quale secuta est
Passio, quæ corpus sibi uendicat. ardua nam uis
Est impassibilis. quoniam natura superni
Ignis ad horrificas nescit descendere pœnas,
Nec capit humanis angoribus excruciari
Pura. serena. micans. liquido prælibera motu,
Subdita nec cuiquam dominatrix ut pote rerum.
Cui non principium de tempore, sed super omne

Tempus,& ante diem maiestas cum patre summo,
Immo animus patris,& ratio,& uia consiliorum,
Quæ non facta manu,nec uoce creata iubentis
Protulit imperium patrio ructata profundo.
Hanc igitur non flagra secant,non sputa saliuis
Aspergunt,alapis non uexat palma relisis.
Nec perfossa cruci clauorum uulnera figunt.
His affecta caro est hominis,quam fœmina prægnans
Enixa est sub lege uteri,sine lege mariti.
Ille famem patitur.fel potat,& haurit acetum.
Ille pauet mortis faciem.tremit ille dolorem
Dicite sacrilegi doctores,qui a patre summo
Desertum iacuisse thronum contenditis,illo
Tempore quo fragiles deus est in lapsus in artus.
Ergo pater passus?quid non malus audeat error?
Ipse puellari conceptus sanguine creuit.
Ipse uerecundæ distendit uirginis aluum,
Etiam falsiloqua est diuini pagina libri,
Quæ uerbum in carnis loquitur fluxisse figuram.
At non qui uerbi pater est caro factus habetur,
Fige gradum scriptura tuum,nil mobile,& anceps
Adfirmasse decet,pater est quem cernere nulli
Est licitum,pater est qui nunquam uisus in orbe est.
Nec mundana inter radiauit lumina coram,
Verbum conspicuum misit,missumq; recepit,
Cum uoluit,uerbo præstrinxit uiscera puræ
Virginis,& uerbo struxit puerilia membra.
Ipse quidem in terris uirtute et numine præsens
Semper adest quocunq; loci,nec pars uacat ulla
Maiestate patris,nusquam est genitor deus absens

Per uerbum, sed semper adest, atq; inde Philippo
Christus ait, tanto tecum iam tempore uersor,
Et patrem te nosse negas, quem perspicis in me
Est inuisibilis donum patris edere natum
Visibilem, per quem ualeat pater ipse uideri.
Nec solis sanctorum oculis, sed lumine cassis,
Cæcorum cæcos loquor. atra secordia quorum
Corde tenebroso uerum perpendere nescit,
Quem si perspicuum mortalibus inficiaris
Fare age, quem uidear Babylonis abarce tyranni
Innocuas inter flammas procul exspaciantem
Calcantem rapidos inadustis fratibus ignes
Nempe ait, o proceres tres uasta incendia anhelis
Accepere uiros fornacibus, additus unus
Ecce uaporiferos ridens intersecat ignes
Filius ille dei est, fateor quem uictus adoro
Inrisas remouere faces, tedasq; tepentes
Subtrahite, friget succensi sulphuris ardor.
Filius haud dubium est, ait hæc miracula rerum,
Quem uideo deus ipse, dei certissima proles
Imperat, immensis ardoribus, & domat iras
Insultans famulante rogo, piceosq; furores
Comprimit, & rabiem flammarum algescere cogit
Barbaricos calida aura sinus non tangere iussa
Præterit, & tenues stridens transcurrit amictus
Ipse per Assyrias metuit uapor ire tiaras
Ne coma, fusa humeris fumo obsordescat amaro.
Hæc ait, & uarios iubet obmutescere cantus
Organa. sambucas. citharas. calamosq;, tubasq;.
Stulta superstitio tacuit. uox festa quieuit,

Quæ male conspicuæ celebrabat imaginis aurum
Carmina sanctorum resonant iam sola uirorum
Concentu triplici regem laudantia cœli,
Qui mare, qui terras, qui lucida sydera fecit
Ignibus & mediis securos texit alumnos.
Semper in auxilium sermo patris omnipotentis
Descendit seruando homini, mortalia semper
Admiscenda sibi proprio curauit amore,
Vt socianda caro, dominoq; implenda perenni
Degenerem uitam, quæ tunc animalis agebat
Exemplo mutaret heri, similesq; per artus
Cernere consortem terreni adsuesceret oris,
Participemq; suum uisu uelut obside nosse,
Et consanguineo paulatim accedere Christo,
Ergo animalis homo, quondam nunc spiritus illum
Transtulit ad superi naturam seminis. ipsum
Infundendo deum mortalia uiuificantem.
Nunc noua materies solidata intercute flatu.
Materies, sed nostra tamen de uirgine tracta
Exuit antiquæ corrupta exordia uitæ.
Immortale bonum proprio spiramine sumens.
Filius ille hominis, sed filius ille tonantis
Iam solum uultum patris aspicit, & uidet ipsum.
Nemo patrem nouit, nisi filius, & cui monstrat
Filius, & nostri mediator, & omnipotentis.
Denique concludam breuis ut compendia summæ,
Non pater in carnem descendit, sed patris arcem
Sumpta caro ascendit, natus per utrũq; cucurrit.

Contra Vnionitas. i. Sabelianos hæreticos.

Ede profanator Christi iam cede Sabelli,
c Depositorq; patris, natiq; insane negator.
Non'ne patrẽ uiolas, dum natũ scire recusas?
Quando quidem non est genitor, nisi filius extet,
Nec uocitare patrem potis es, quem germine fraudes.
Sed fortasse uelis patriæ pietatis honore
Despoliare deum contentus nomine nudo
Quod deus ẽ, adimasq; decus patris, & generis uim,
Et quis in idolio recubans inter sacra mille,
Ridiculosq; deos uenerans sale. cespite. ture.
Non putat esse deum summum, & super omnia solũ,
Quãuis Saturnis. Iunonibus, & Citheræis,
Portentisq; aliis fumantes consecret aras.
Attamen in cœlum quoties suspexit, in uno
Constituit ius omne deo, cui seruiat ingens
Virtutum ratio uariis instructa ministris.
Quæ gens tam stolida est animis? tã barbara linguis?
Quæ'ue superstitio tam sordida? quæ caniformem,
Latrantemq; throno cœli præponat Anubim
Nemo Cloacinæ, aut Thiphonæ super astra deabus
Dat solium, q̃uis solidam persoluat acerram,
Sacrilegisq; molam ma nibus rimetur, & exta.
Consule barbati deliramenta Platonis,
Consule & hircosus Cynicus quod somniat, et quos
Texit Aristoteles torta uertigine neruos.
Hos omnes q̃uis anceps labyrinthus, & error
Circunflexus agat, quãuis promittere & ipsi
Gallinam soleant, aut gallum, clinicus ut se
Dignetur præstare deus morientibus æquum,
Cum uentum tamen ad normam rationis, & artis

Turbidulos sensus, & litigiosa fragosis
Argumenta modis concludunt numen in unum.
Cuius ad arbitrium sphæra mobilis, atq; rotunda
Voluatur, seruentq; suos uaga sydera cursus.
Non recipit natura hominis, modo quadrupes ille
Non sit, & erecto spectet cœlestia uultu.
Non recipit, neget ut regimen pollere supremum,
Istud & ipse Numæ tacitus sibi sensit aruspex,
Semifer et Scottus sentit cane milite peior.
Sed nos qui dominum libris & corpore, iam bis
Vidimus, ante fide, mox carne, & sanguine coram,
Quinq; uoluminibus uatum Cruce teste probatis
Rimantes digitos costarum in uulnera cruda
Mersimus, & manuum uisu dubitante lacunas
Scrutati, æternum regem cognouimus Iesum.
Abiurare deo titulum, nomenq; paternum
Credimus esse nefas, qui regem protulit ex se
Non regem populi Parthorum, aut Romulidarum,
Sed regem summæ, & mediæ rationis, & imæ,
Atq; ideo rerum dominum, & super omnia regem
Carnis habet medium, summum patris, & stygis imũ
Defluit his gradibus, rursusq; reuoluitur in se
Est deus, est & homo, fit mortuus, & deus idem est
Omnia percurrit naturæ munia pronæ,
Et rursum patris in gremium replicata reportet,
Mortua quæ fuerant, ipsos quoq; subuehat artus,
Hæc fore cum ueterum cecinissent organa uatum,
Nos oculis. manibus. congressu. uoce. loquela.
Experti heroum tandem intelleximus orsa
Priscorum, & uiso patefacta oracula Sistro.

Hæc est

Hæc est nostra salus·hinc uiuimus·hinc animamur·
Hoc sequimur·nunq̃ detracto nomine nati
Appellare patrem,patris & sine nomine nunquam
Natum nosse deum·nunquam nisi sanctus & unus
Spiritus intersit,natumq;,patremq; uocare,
Sic tamen hæc constare tria,ut ne separe ductu
Tris faciam,tribus his subsistat,sed deus unus,
Nec pater ipse autem,qui filius,ut quia natum
Scimus ab innato,uere pater,& sata uere
Sit soboles,nec sit genitor sibi filius ipse,
Siue pater,natus fuerit,siue ipse repente
Per quam ridiculum est,& futile,natus ut ex se
Nascendi noua materies,ac se deus ultro
Ediderit,natumq; sibi se fecerit ipsum·
Nil falsum,aut mendax diuina uocabula fingunt,
Qui pater est,gignendo pater,tum filius ex hoc·
Filius authore ut genitus quod sit patre summo
Summus & ipse tamẽ,nec eñ minor aut patre dispar
Vnde in utroq; operis forma indiscreta,nisi omnem
Vim maiestatis patriæ generosus haberet
Filius,idq̃; deus genitor quod filius esset·
Pergunt ulterius scrutantes·quid sit idipsum
Gignere,si fas est humanos tendere sensus
Vsq; ad secretum,quod tempora cuncta,diesq;
Præuenit antiquos,& principium super ipsum
Eminet,& quodcunq; potest homo quærere, transit·
Cum sit difficilis uia noscere principiorum
Semina,cui dabitur mortali exquirere·quidnam
Vltra principium deus egerit·aut quo pacto
Ediderit uerbum,quod principio caret omni·

Hoc solum scimus, quod traditur esse, deumq;
Non genitus genitor generauerit, unus & unum.
Integer integrum. non cœptum, sed tamen ortum,
Et comperpetuum retro patris. sed patre natum,
Sed nec decisus pater est, Vt pars patris esset
Filius, extendens nec se substantia tractim
Produxit, minuit'ue aliquid de numine pleno.
Dum mutata nouum procudit portio natum,
Non conuertibilis, nec demutabilis unquams
Est deus, aut gignendo aliquid sibi detrahit, atq;
Totus & ex toto deus est de lumine lumen.
Quando autem lumen sine lumine, quando refulgens
Lux fulgore caret, quando est ut prodigus ignis
Ignem deminuat. quando pater & deus, & lux,
Non lucis deus, & pater est, qui si pater olim
Non fuit, & seruum genuit post tempora natum
Fit nouus. inq; nouum ius proficit, absit ut unquam
Plenus proficiat, qui non eget incremento,
Et deus, & genitor, lumenq;, & gloria semper
Ille fuit, nec post sibi contulit, ut pater esset.
Sic fit ut æternum credamus cum patre Christum
Illo authore satum, cui nullus præfuit author.
Hæc tu si dubitas nati mysteria Christi
Perdite, catholica non es de plebe, sed unus
De grege turifero uenerator deucalionum
Deuotus cippo, ficulni stipitis unctor.
Quin potius scrutare dei signacula in ipso
Fonte uetustatis. percurre scrinia primi
Scriptoris, quem non Bardus pater, aut a uus augur,
Fabula nec ueteris famæ, nec garrula nutrix.

Nec sago clangore loquax, & stridula cornix
Rem docuere dei, sed coram proditus ipse,
Ipse deus trepidum mortalem mitis amico
Imbuit alloquio, seq; ac sua summa retexit.
Nimirum meminit scriptor doctissimus illo
Orbis principio non solum, nec sine Christo
Informasse patrem facturæ plasma nouellæ.
Fecit ait condens hominem deus, et dedit olli
Ora dei. quidnam est aliud quam dicere solus
Non erat? atq; deo deus adsistebat agenti?
Cum dominus faceret domini sub imagine plasma?
Christus forma patris. nos Christi forma & imago
Condimur in faciem domini bonitate paterna
Venturo in nostram faciem post secula Christo,
Possum multa sacris exempla excerpere libris
Ni refugis quæ te doceant. non in patre solo
Vim maiestatis positam, sed cum patre Christum
Esse deum, uelut ille ait genealogus idem
A domino dominus flammas pluit in Sodomitas,
Quis dominus? de quo domino? si solus ab arce
Syderea spectat pater? aut ardescit in iras?
Filius armatam domini patris ignibus iram
Spargebat dominus. sunt unum fulmen utraq;.

Aduersus Iudæos.

Haec si iudaicos sic intellecta rigassent
b Auditus, stupidas ut possent tangere fibras.
Audissent dominũ uirtutum, qui pereuntes
Venerat ut seruaret oues, sed ab auribus oĩs

Fluxerat ornatus, caput & iam coctile Bahal
Finxerat, auriculasq; suo spoliarat honore.
Dux populi peccantis adest de monte corusci
Luminis. alloquioq; dei, tabulasq; tremendo
Incisas digito cæca ad tentoria defert.
Sed cadit in faciem plebs non uisura profundæ
Legis in effigie scriptum per ænigmata Christum
Infelix, quæ luce oculos præstricta pauentes
Texerit, & presso faciem uelarit amictu.
At nos reiecto Christum uelamine coram
Cernimus, atq; deum uultu speculamur aperto.
Nec sub lege graui depressa fronte iacemus,
Sed legis radium sublimi agnoscimus ore.
Heu frondosa prius ramis felicibus arbor
Pinguibus heu quondam radix oleagina baccis,
Ecce tibi inserto reuirescit nunc oleastro
Truncus, & externi uestitur cortice libri.
Iam miserere tui. non se siluestris oliui
Surculus, exultans alieno stipite iactat,
Sed monet ut generis proprii memor unguine amaro
Contristare comas desuescas, stirpe nec imo
Inuideas missis in celsa cacumina uirgis.
Blasphemas dominum gens ingratissima Christum
Pascha tuum dic dic cuius de sanguine festum
Tam solenne tibi est? quis tandem cæditur agnus?
Anniculus sacer ille tibi redeuntibus annis.
Sed sacer in pecude stultum est sic credere sacrum
Sanguine balantis summos contingere postes
Lasciuire choris, similaginis azimon esse
Cum fermentati turgescant crimine mores,

Non sapis imprudens nostrum te fingere pascha?
Legis & antiq; praeductis pingere sulcis
Omne sacramentum retinet, quod passio uera,
Passio quae nostram defendit sanguine frontem,
Corporeamq; domum signato conlinit ore.
Hanc fugit exclusis Aegyptia plaga flagellis,
Haec regis Ppharii regnum ferale resoluit,
Deq; potestatis mundanae grandine densa
Eripit Abraham cum stirpe, & gente fideli
Abrahae genus est, uerum cui sanguis in ore
Creditur. inscriptusq; rubet cui uisus in orbe,
Haud dubitante fide, deus est deus ex patre uerus.
Ille deum uidit. uisum mox credidit, at tu
Posteritas carnis carnaliter omnia cernens
Carnis opus sub lege geris, quam spiritus implet
Interior. nec enim lex coelo carnea fluxit,
Quam tu carne colis. sed Christo fixa, meamq;
Spem paritura utero, quam spem nisi numinis almum
Lumen, & aduentum domini quem uiderat Abrae
Prima fides. nostrisq; pater promiserat olim
Perspiciendum oculis, & legis uoce probandum.
Nec solum legis. nanq; iam littera Christum
Non habet, aut quae non scriptorum armaria Christi
Laude referta nouis celebrant miracula libris?
Hebraeus pangit stilus. Attica copia pangit.
Pangit, & Ausoniae facundia tertia linguae.
Pilatus iubet ignorans i scriba tripictis
Digere uersiculis, quae sit suffixa potestas
Fronte crucis, titulus sit triplex triplice lingua.
Agnoscat Iudaea legens, & Graecia norit,

E t uenerata deum percenſeat aurea Roma
Q uicquid in ære canore boans tuba curua remugit,
Q uicquid ab arcano uomit ingens ſpiritus hauſtu,
Q uicquid caſta chelys, quicquid teſtudo reſultat
O rgana diſparibus calamis quod conſona miſcent,
A emula paſtorum quod reddunt uocibus antra
C hriſtum concelebrat, Chriſtū ſonat. omnia Chriſtū.
M uta etiam fidibus ſanctis animata loquuntur.
O nomen prædulce mihi lux & decus, & ſpes,
P ræſidiumq́; meum, requies o certa laborum,
B landus in ore ſapor. flagrans odor. inriguus fons
C aſtus amor. pulchra ſpecies. ſincera uoluptas.
S i gens ſurda negat ſibi tot præconia de te
T am multas rerum uoces, clementaq́; tantæ
N uncia letitiæ ſtolidas intrare per aures
Audiat inſanum bacchantis energia monſtri
Q uod rabidus clamat capta inter uiſcera dæmon,
E t credat miſeranda ſuis, torquetur Apollo
N omine percuſſus Chriſti, nec fulmina uerbi
F erre poteſt, agitant miſerum tot uerbera linguæ
Q uod laudata dei reſonant miracula Chriſti.
I ntonat Antiſtes domini. fuge callide ſerpens,
E xue te membris, & ſpiras ſolue latentes
M ancipium Chriſti fur corruptiſſime uexas.
D eſine, Chriſtus adeſt humani corporis ultor,
N on licet ut ſpolium rapias, cui Chriſtus inhæſit.
P ulſus abi uentoſe liquor. Chriſtus iubet exi.
H as inter uoces medias Cyllenius ardens
E iulat, & notos ſuſpirat Iuppiter ignes.
E cce Geraſſenos legio ruit effera porcos,

Et post multiplices busti sub rupe cathenas.
Pœnarum gemitus longis grũnitibus edit.
Clamarat, sed ab ore hominis cognoscimus Iesum
Nate Deo. nate sceptris & germine Dauid.
Quis sis, quid uenias, qua nos uirtute repellas
Nouimus, aduentusq; tui terrore iacemus.
Hæc Iudæa tuas uox non peruenit ad aures,
Peruenit mentem, sed non penetrauit egenam
Lucis & a primis foribus disclusa refugit,
Audiit aduentum domini, quem solus hiberi
Vesper habet roseus, & quem nouus excipit ortus
Laxauit Scythicas uerbo penetrante pruinas
Vox euangelica, hircanas quoq; feruida brumas
Soluit, ut exutus glacie iam mollior amnis
Caucasea de cote fluat Rodopeius hebrus
Mansueuere Getæ. feritasq; cruenta Geloni
Lacte mero sitiens exanguia pocula miscet
Libatura sacros Christi de sanguine potus.
Nouit & Atlantis pridem plaga perfida Mauri
Dedere crinitos ad Christi alteria reges,
Ex quo mortalem præstrinxit spiritus aluum
Spiritus ille dei, deus. & se corpore matris
Induit atq; hominem de uirginitate creauit,
Delphica damnatis tacuerunt sortibus antra,
Non tripodas Cortyna regit. non spumat anhelus
Fata Sibyllinis fanaticus edita libris
Perdidit insanos mendax dodona uapores.
Mortua iam mutæ lugent oracula cumæ
Nec responsa refert libycis in syrtibus Ammon
Ipsa suis Christum capitolia romula mœrent

Principibus lucere deum, destructaq; templa
Imperio cecidisse ducum. iam purpura supplex
Sternitur Aeneadæ rectoris. ad atria Christi,
Vexillumq; crucis summus dominator adorat.
Principibus tamen é cunctis non defuit unus
Me puero, ut memini, ductor fortissimus armis.
Conditor & legum celeberrimus, ore, manuq;
Consultor patriæ. sed non consultor habendæ
Relligionis, amans tercentum millia diuum.
Perfidus ille deo, quãuis non perfidus urbi,
Augustum caput ante pedes currare Mineruæ
Fictilis, & soleas Iunonis lambere plantis
Herculis aduolui. genua incuruare Dianæ.
Quin & Apollineo frontem submittere gypso,
Aut Pollucis equum suffire ardentibus extis
Forte litans Hecaten placabat sanguine multo.
Pontificum festis ferienda securibus illic
Agmina uaccarum steterant, uitulasq; reuincta
Fronte coronatas umbrabat torta cupressus.
Iamq; insertato resararat uiscera cultro
Vittatus de more senex, manibusq; cruentis
Tractabat trepidas letali frigore fibras,
Postremosq; animæ pulsus in corde tepenti
Callidus interpres numeris & fine notabat,
Cum subito exclamat media inter sacra sacerdos
Pallidus, en quid ago, maius rex optime maius
Numen nescio puod nostris interuenit aris,
Quam sufferre queant spumantia cimbia lacte
Cæsarum sanguis pecudum uerbena coronæ
Accitas uideo longe dispergier umbras

Tertia Persephone uertit uestigia retro,
Extinctis facibus tracta fugitiua flagello
Nil agit hircanum murmur. nil Thessala prosunt
Carmina. turbatos reuocat nulla hostia manes.
Non'ne uides ut turibulis frigentibus ignis
Marceat? ut canis pigrescat pruna fauillis?
Ecce Palatinus pateram retinere minister
Non ualet. elisa destillant balsama dextra.
Flamen & ipse suas miratur uertice laurus
Cedere, & incertum frustratur uictima ferrum.
Nescio quis certe subrepsit christocolarum.
Hic iuuenũ genus hoc hominũ tremit. infula, & omẽ
Puluinar diuum, lotus procul absit & unctus.
Pulchra reformatis redeat Proserpina sacris.
Dixit, & exanguis conlabitur, ac uelut ipsum
Cerneret exerto minitantem fulmine Christum.
Ipse quoq; exanimis posito diademate princeps
Pallet, & astantes circunspicit. ecquis alumnus
Chrismatis inscripto signaret tempora ligno,
Qui zoroastreos turbas & fronte susurros
Armiger è cuneo puerorum flauicomantum
Purpurei custos lateris deprenditur unus.
Nec negat, & gemino gemmata hastilia ferro
Proiicit, ac signum Christi se ferre fatetur.
Prosiluit pauidus deiecto Antistite princeps
Marmoreum fugiens nullo comitante sacellum.
Dum tremefacta cohors, dominiq; oblita, supinas
Erigit ad cœlum facies, atq; inuocat ipsum.
Iam'ne piget facti? iam pœnitet. en tibi Christum
Infelix Iudæa deum, qui sabbata soluens

Terrea, mortales æterna in sabbata sumsit
Gentibus emicuit· præfulsit regibus orbem
Possidet imperii dominam, sibi cedere Romam
Compulit, & simulacra Deum Tarpeia subegit.
Disce tuis miseranda malis, quo uindice tandem
Vana superstitio lex· & carnaliter acta
Plectatur, cuius uirtus te proterat ultrix.
Destructo ne iacent Salomonia saxa metallo
Aedificata manu, iacet illud nobile templum.
Cur iacet? artificis quia dextra solubilis illud
Cementum struxit, resolubile, iure solutum est,
Et iacet, in nihilum quoniam redit omne politum,
Quod fieri recipit, recipit quandoq; perire
Si nostrum contra quod sit uis discere templum.
Est illud quod nemo opifex fabriliter aptans
Composuit, quod nulla abies, pinus'ue dolata
Texuit· exciso quod nunquam marmore creuit.
Cuius onus nullis fultum sublime columnis
Fornice curuato tenui super arce pependit,
Sed uerbo factum domini· non uoce sonora,
Sed uerbo, quod semper erat· uerbum caro factum est
Hoc templum æternum est· hoc finē non habet· hoc tu
Expugnare uolens flagris Crucefelle petisti,
Destructum iacuit pœnis uexantibus, esto
Matris enim ex utero, quod destrueretur, habebat,
Sed quod morte breui materna ex parte solutum est,
Maiestate patris uiuum lux tertia reddit.
Vidisti angelicis comitatum cœtibus alte
Ire meum cuius feruor munimine templum
Illius æternæ suspendunt culmina portæ,

Ac per inaccessas scalarum gloria turres
Tollitur, & gradibus lucet uia candida summis
At tua congestæ tumulant holocausta ruinæ.
Quid merere Titus docuit, docuere rapinis
Pompeianæ acies, quibus extirpata, per omnes
Terrarum, pelagiq; plagas tua membra feruntur
Exiliis uagus huc illuc fluitantibus errat
Iudæus, postquam patriæ de sede reuulsus
Supplicium pro cæde luit, Christiq; negati
Sanguine respersus commissa piacula soluit.
En quo priscorum uirtus defluxit auorum,
Seruit ab antiquis delapsa fidelibus hæres
Nobilitas, sed iam non nobilis illa recentem
Suspectat captiua fidem. uis tanta nouellæ
Credulitatis inest, Christum confessa triumphat.
Gens infida prius. Christi sed uicta negatrix
Subditur imperio, dominos sortita fideles.

Contra Hommoncionitas.

Sunt qui iudaico cognatum dogma furori
Instituunt media Christum ratione secuti
Hoc tātū, quod uerus hō est, at cœlitus illum
Adfirmant non esse deum, pietate fatentur,
Maiestate negant, morum pro laude sacratum.
Concelebrant, adimunt naturæ summa supernæ
Omne opus egregium, per quod solertia pollens
Emicat, ingenii est, aut roboris, illud acuto
Corde uiget, duris excellet uiribus, istud
Mortale est, sed utrūque homini, nam cana senescunt

Ingenia, & ualidos consumunt secla lacertos.
Hæc nos in domini uirtute, & laude perenni
Non sequimur, sequimur nullo quod semine terræ
Germinat in mundum, quod non de labe uirili
Sumit principium, tener illum seminat ignis.
Non caro. non sanguis patrius, nec fœda uoluptas
Intactam thalami uirtus diuina puellam
Sincero aflatu per uiscera casta maritat
Incomperta ortus nouitas. iubet ut deus esse
Credatur. Christus sic conditus innuba uirgo
Nubit spiritui uitium nec sentit amoris.
Pubertas signata manet, grauis intus, & extra
Incolumis florens, de fertilitate pudica
Iam mater, sed uirgo tamen, maris inscia mater.
Quid renuis? quid inane caput non credule quassas?
Angelus hoc sancto pronunciat ore, placet'ne
Credere? & angelicis aurem reserare loquelis?
Ipsa coruscantis monitum sacra uirgo ministri
Credidit, atque ideo concepit credula Christum.
Credentes nam Christus adit, dubitabile pectus
Sub titubante fide refugo contemnit honore
Virginitas, & prompta fides Christum bibit aluo
Cordis, & intactis condit paritura latebris.
Crede quod emissus solio patris angelus infit,
Vel si concretus liquidam de sydere uocem
Non capit auditus. mulier quid coniuge prægnans
Clamet anus credens, & tandem sobrius audi,
Mira fides, utero puer interceptus anili.
Virgineum dominum materno ex ore salutat,
Primus & infantem non natus nunciat infans

Iam nostrum uagire sibi, nam pusio nondum
Norat, & ora deo reserabat garrula Christo
Promite secretos, fastos date, pandite librum
Euomuit spirante deo quem sanctus Esaias
Percensere libet, calamiq; reuoluere sulcos
Sydereis quos illa notis manus aurea duxit.
Ite hinc dum rutilos apices submissus adoro
Dum lachrymans ueneror, dumq; oscula dulcia figo
Gaudia concipiunt lachrymas. dant gaudia fletum,
Aduenit promissa dies, quam dixerat iste
Adfore uersiculus, cum uirgo puerpera teste,
Haud dubie sponso, pacti cui cura pudoris
Edidit, Emanuelq; meum me cernere fecit.
Est ne deus iam noster homo, uersatur & astat
Nobiscum, nomenq; probat, uersumq; uetustis
Obscurum seclis præsenti inluminat ore
Est ne deus. cuius cunas ueneratus eous
Lancibus auratis regalia fercula supplex
Virginis ad gremium pannis puerilibus offert.
Quis tam pennatus, rapidoq; simillimus austro
Nuncius anroræ populos, atq; ultima bactra
Attigit inluxisse diem lactantibus oris,
Qua tener innupto penderet ab ubere Christus
Vidimus hunc aiunt puerum per sydera ferri,
Et super antiquos signorum ardescere tractus
Diriguit trepidans Chaldæo in uertice pernox
Astrologus cessisse Anguem, fugisse Leonem
Contraxisse pedes lateris manco ordine Cancrum.
Cornibus infractis domitum mugire Iuuencum.
Sydus & Hircinum laceris marcescere uillis.

Labitur hinc pulsus puer Hydrius·inde Sagittæ
Palantes Geminos fuga separat·improba Virgo
Prodit amatores tacitos in fornice mundi·
Quinque alii horrificis pendent in nubibus ignes
Luciferum timuere nouum·rota lurida solis
Hæret, & excidium sensit iam iamq; futurum,
Seq; die medio uelandam tegmine glauco,
Splendoremq; poli periturum nocte diurna
Orbe repentinis caput obnubente tenebris·
Hunc ego non cumulem myrrhæq;, & turis & auri
Muneribus, scio quem uideam, quæ dona rependam·
Hunc ego non uenerer, qui cœlo uisus, humiq;
Inuentus rex atq; deus moderatur utrunq;,
Naturæ speciem, tumuloq; inferna refringens
Regna, resurgentes secum iubet ire sepultos,
Cœlum habitat, terris interuenit, abdita rumpit
Tartara, uera fides deus est, qui totus ubiq; est·
Nunquid uana uiros, aut mens, aut lingua fefellit?
Nunquid fortuitis frustrantia dona dederunt
Casibus? aut cæco uotum sub honore dicarunt?
Quæ porro causa, aut ratio submittere colla
Ante pedes Mariæ, pueriq; crepundia parui?
Si tantum mortalis erat nec summa potestas
Implebat teneros diuinis flatibus artus·
Sed iam tolle magos·tus·aurum·myrrhea dona,
Quæ uerum docuere deum præsepia·pannos
Matris adoratum gremium face syderis ardens
Ipsa deum uirtus factorum, et mira loquantur
Insanos uideo subito mitescere uentos
Cum iubeat Christus·uideo luctantia magnis

Aequora turbinibus tranquillo marmore tendi.
Imperio Christi uideo calcatus eundem
Cum patitur gurges tergum solidante liquore,
Ipse super fluidas plantis nitentibus undas
Ambulat, ac presso firmat uestigia fluctu.
Increpat ipse notos, & flatibus ocia mandat
Quis iubeat sæuis aquilonibus, ite. silete
Carceribus uestris, amploq; facessite ponto
Sit nisi cœlipotens aquilonum conditor idem,
Ninguidus agnoscit boreas, atq; imbrifer eurus
Nimborum dominum, tempestatumq; potentem,
Excitamq; hyemem uerrunt ridente sereno
Quis pellagi calcarit aquas? quis per uada glauca
Gressibus impressis spaciatus triuerit udum
Non submersus iter, sola pendulus, & pede sicco
Aequoreæ nisi factor aquæ. qui spiritus olim
Ore superfusus patrio uolitabat in undis
Nondum discretis, nec certo littore clausis
Sustinuit gressum domini famulus liquor, ac se
Mobilitate carens solidos substrinxit adusus.
Quid diuersa dei memorem facta inclyta Christi?
Altius inspecta quæ maiestate negantur.
Haud dubitans hominem tute ipse fatebre numen
Inleuit cæcos oculos, & lumina limo
Reddidit humectam sacro sputamine terram
Contrectans digitis luteum medicamen operta
Nox habuit, tenebras obducta uligo remouit.
Insuper ostendit quo nam caligo lauacro
Expurganda foret. uariis siloa refundit
Momentis latices, nec fluctum semper anhelat,

Sed uice distincta largos lacus accipit haustus.
Agmina languentum sitiunt spem fontis auari
Membrorum maculas puro abluitura natatu.
Certatim interea roranti pumice raucas
Expectant scatebras, & sicco margine pendent
Hoc limum iubet impositum de fonte lauari
Christus, & infusa uultum splendescere luce.
Norat enim limo, sese informasse figuram
Ante tenebrosam proprii medicamen, & oris
Adiecisse nouo, quem primum finxerat, Adæ,
Nam sine diuino domini perflammine summi
Arida terra fuit, nulli prius apta medelæ,
Sed postquam liquidus cœlestis spiritus ore
Virgineam respersit humum, medicabilis illa est.
Inde trahit succum, lentoq; humore salutem
Inlinit, infunditq; diem baptismate lota.
Cæcus adest oculis iam Christi ex ore retectis.
Seq; luto & nitidis lucem sumpsisse fluentis
Clamat, & authorem stupefacta per oppida mõstrat
Authorem lucis, largitoremq; dierum
Non dedignatum medicæ purgamina limphæ
Corpore sub proprio monstrare errantibus ægris.
Millibus ex multis paucissima quæq; retexam,
Summatim relegam totus quæ non capit orbis.
Quinq; in deserto panes iubet, & duo pisces
Adponi in pastum populis, qui forte magistrum
Non reuocante fame stipabant undiq; septum,
Immemoresq; cibi uicos. castella. macellum.
Oppida. mercatus, & conciliabula, & urbes
Respuerant, largo contenti dogmate uesci,

Multa

Multa uirum strato feruent conuiuia fœno,
Centenos simul accubitus iniere sodales,
Seq; per innumeras infundunt agmina mensas.
Pisciculis iam crede deum saturanda duobus,
Et paucis crescente cibo per fragmina crustis
Ambesis dapibus cumulatim aggesta redundant
Fercula, bissenos micarum molibus implent
Post cœnam cophinos, crudus conuiua resudat
Congeriem uentris, gemit & sub fasce minister.
Quis cumulare potest epulas in grandia paruas?
Quos nisi, qui corpus, pastumq;, & corporis omnem
Condens ex nihilo nulla existente creauit
Mundum materia? non sicut sculptor ab æris
Rudere decoctam consuescit uiuere massam,
Sed deus omnipotens orbem sine semine finxit
Nil erat omne quod est, nil id procedere & esse,
Atq; nouum fieri mox, & grandescere iussum est.
Paruum de nihilo primum fuit, addita paruo
Incrementa modis auxerunt omnia plenis.
Ergo ego cum uideam manibus sic crescere Christi
Parua alimẽta hominum, possum dubitare per ipsum
Exiguas rerum species, elementaq; mundi
Ex nihilo primum modica, & mox grandia sensim
Creuisse ex modicis, quæ consumata uidemus,
Acne post hominum pastus calcata perirent,
Ne'ue relicta lupis, aut uulpibus, exiguis'ue
Muribus in prædam nullo custode iacerent.
Bis sex appositi cumulatim, qui bona Christi
Seruarent grauidis procul ostentata canistris.
Sed quid ego hæc autem titubanti uoce retexo?

Indignus qui sancta canam? procede sepulchro
Lazare, dic cuius uocem tellure sub ima
Audieris, quæ uis penetrauerit intima leti.
Quod cum te Christus penitus nigrante profundo
Immersum uocat, ut redeas ceu proximus audis.
Nec remoratus ades, quæ tam uicina charybdis
Regna tenebrarum tenui distantia fine
Coniungit superis, ubi tænara tristia uasto
In præceps deiecta chao? latebrosus & ille
Amnis inexpletis uoluens incendia ripis.
Ante fores tumuli, quas saxa immania duro
Obice damnarant, scopulis substructa cauatis
Stat dominus nomenq; ciet frigentis amici.
Nec mora funereus reuolutis rupibus horror
Euomit exequias gradiente cadauere uiuas.
Soluite iam lætæ redolentia uincla sorores,
Solus odor sparsi spiramen aromatis efflat.
Nec de corporeo nidorem sordida tabo
Aura refert, oculos sanie stillante solutos.
Pristinus in speculum decor excitat, & putrefactas
Tincta rubore genas paulatim purpura uestit,
Qui potuit fluidis animam suffundere membris?
Nimirum qui membra dedit, qui fictilis uluæ
Perflauit uenam madidam cui tabida gleba
Traxit sanguineos infecto humore colores,
O mors auritis iam mitis legibus, o mors
Surda prius iam docta sequi quacunq; iubetur,
Cui tantum de te licuit coniuncta fetere
Esse deum, solus qui me tibi præripit Iesum
Abde negatores Christi nemo inuidet, abde

V tere sorte tua blasphemis nocte tenendis,
P erpetuam plebem iustorum capta resolue
Q ui norunt hominem atq; deum sic dicere Christum
V t uerus summusq́; deus mortalia gestet
I pse gerit, quod struxit opus, nec ferre pudescit
F actor, quod peperit, corpus loquor, atq; animæ uim,
F inxerat hoc digitis animam sufflauerat ore,
T otum hominem deus adsumit, quia totus ab ipso est.
E t totum redimit, quem sumpserat, omne reducens
Q uicquid homo est, istud tumulis, ast illud abysso.

D e natura Animæ.

O C currit dubitans hic dissertator, et illud
O biicit, an'ne fides capit, ut substātia flāte
I n spirata deo cruciatum sentiat, utq́;
I nferni petat ima poli. barathroq́; coquatur.
C rede animam non esse deum, sed crede creatis
M aiorem cunctis, ipsam quoque crede creatam.
F ormata est nanque ore dei, quæ non erat ante,
S ed formata habitu pulcherrima, pictaq́; rebus
D iuinis, et plena deo, similisq́; creanti,
N on tamen ipsa deus, quoniā generatio non est,
S ed factura dei est, solus de corde parentis
F ilius emicuit, uerus deus ille, sed istud
C onlatum est animæ subito, ut quæ non erat, esset
I lle coæternus patris est, & semper in ipso,
N ec factus, sed natus habet, quodcunq; paternum est
H æc similis uelut umbra dei est, sic ipse locutus
F actor utroque hominē meditās de figmine iunctum

Aedificare sui similem, sed non habet umbra
Quod corpus solidum cuius imitatio in umbra est,
Atque aliud uerum est, aliud simulatio ueri,
Est similis seclis quod non consumitur ullis
Quod sapiens, iustiq; capax, reginaq; rerum
Imperat, ante uidet· perpendit· præcauet· infit
Verborum, morumq; opifex, instructaq; mille
Artibus, & cœlum sensu percurrere docta·
His animam similem sibi conditor effigiauit
Cætera dissimilem, quippe hãc cõprẽdere prõptũ est,
Quam modus, & species determinat, at deus ingens
Atque superfusus trans omnia nil habet in se
Extremum, ut claudi ualeat, sensu'ue teneri
Incomprensa manet uirtus cui linea desit
Vltima quam spacium non mensurabile tendit
Ergo animam factam, magno & factore minorem,
Maioremq; aliis atque omnibus imperitantem,
Corruptela putris nascentem turbida carnis
Concipit, ac membris tabentibus interfusam
Participat de fece sua, fit mista deinde
Peccandi natura luto cum simplice flatu,
Sed fortasse animam domini, quia fluxit ab ore
Compositam, factamq; neges, uelut ipsa dei pars
Quod dictu scelus est tetras trahat oblita culpas
Et pessum damnata ruens chaos intret opertum,
Sit res illa dei non abnuo, pars tamen illa
Haudquaquam dicenda dei est, quæ tempore cœpit,
Nec prior, aut senior, quam primũ plasma putãdest,
Tunc etenim factam uidet concordis amici
Intrauit germana domum limiq; recentis

Hospita & ipsa recens fraterna sedit in aula.
Illa quidem flatus domini est sed spiritus et uis
Non est plena dei, tanto moderamine missa,
Quantum flans uoluit flandi seruare tenorem.
Est impossibile spectare profunda sabaoth,
Sed speculum deitatis homo est, in corpore discas
Rem non corpoream solers interprete Christo,
Qui patrem propriũ mortali in corpore monstrat.
Perspice quam uarios fundamus ab ore uapores,
Spiramus quoties animæ sufflabilis auras.
Nunc flatum tepidum calor exhalatus anhelat
Rorantes nebulas udis de faucibus efflans,
Cum libet in gelidum flabrali frigore uentum
Spiritus existit tenuis, & sibilat aer.
Adde & distinctum, quem musica tibia flatum
Concipit aut ille est presso modulamine parcus,
Aut tumidum largo sublimat flamine bombum,
Aut raucos frangit modulos, aut lene susurrat,
Aut exile trahens sonitus producit acutos,
Aut murmur tenerum sublidit uoce minuta.
Hæc cum te uideas mortali in corpore posse,
Cur non æternum potuisse infundere credas
Qualẽ animam uoluit? præscriptis quam quia condẽs
Efflauit, fuditq; modis sit facta necesse est.
Deniq; multa sapit, sed non sapit omnia nostræ
Vis animæ, certum sapere, ac prænoscere iussa.
Iam cui certus inest modus, & cui nosse negatum est
Omnia factura est, nam condita, & aucta probatur,
Collige de simili sit ne hæc factura, creauit
Nempe manus domini corpus mortale, lutumq;

Composuit digitis. nunquid manus articulatim
Est digesta dei? nunquid uola? nunquid & ungues
Claudere flexibiles? patulam seu tendere palmam?
Ista figura manus nostræ est, quam non habet in se
Incircumscriptus dominus, sed tradita forma est,
Humanis quæ nota animis daret intellectum,
Vt per corpoream speciem plasmasse feratur
Corporis effigiem, sic est plasmata uicissim
Flatu incorporeo res flabilis oris, & esse
Fertur opus, tenuis per quod constructa refulsit
Forma animæ, atq; rudi factam se munere sensit.
Si non est factura manus caro nostra, nec oris
Est factura anima flatu, & spiramine cœpta,
Inq; locum deducta aliquem, nãq; omne quod hora
Natalis profert, locus accipit, & locus ullus,
Quod cohibere potest, modicũ est. nec in oĩa fusum.
Et quod tam modicum est, ut certa sede locetur,
Iam titubare potest, & quo titubauerit, intra
Naturam uitii est, uitiosum deniq; triste
Recidit in pœnam, deus hoc mihi credite non est,
Aut si maiestas anima est, ostendite quid sit,
Quod lapsam Christiq; inopẽ noua gratia mundat.
Spiritus & sanctus baptismate iustificatam
Nobilitat, famulæq; decus quod defuit, addit,
Quod quia præstatur meritis, meritisq; negatur,
Absurde fertur deus, aut pars esse dei, quæ
Diuinum, summumq; bonum de fonte perenni
Nunc bibit obsequio, nunc culpa aut crimine perdit
Et modo supplicium recipit, modo libera calcat.
Miraris peccare animam, quæ carne coactam

Sortita est habitare domum, cum peccet & ipse
Angelus, hospitium qui nescit adire caducum
Gratis tabifluæ, peccat. quia factus & ipse est
Non genitus, quocunq; modo sit factus, id unus
Scit factor dominus, factum mihi credere sat sit,
Solus labe caret peccati conditor orbis,
Ingenitus, genitusq;, deus pater, & patre natus,
Solus & exceptus tormentum admittere triste
Inuiolatus agit, nec quicquam sentit acerbi,
Exortem dic esse animam crucis, atq; doloris,
Si culpæ immunem, uacuamq; crimine nosti,
Quæ peccare ualet, ualet & succumbere pœnæ.
Ipsa quidem sincera fuit dum conditur olim,
Quæ conlata rudem fecit uiuiscere limum.
Vtpote de liquido naturæ seminæ primos
Accipiens habitus, superq; expressa sereno,
Sed mox ut grauido iussa est innectier aruo,
Suauibus in lecebris nimium blandita refrixit,
Deq; uolutabris pretiosum polluit ignem
Dum transgressa dei positum fas improba calcat,
Hæc prima est natura animæ sic condita simplex
Decidit in uitium per sordida fœdera carnis,
Ex in tincta malo peccamine principis Adæ
Infecit genus omne hominum quod pululat inde,
Et tenet ingenitas animarum infantia in ortu
Primi hominis maculas, nec quisquam nascitur insons
Vitandus tamen error erit, nec traduce carnis
Transfundi in sobolem credatur fons animarum
Sanguinis, exemplo cui texta propagine uena est,
Non animas animæ pariunt, sed lege latenti

Fundit opus natura suum, quo paruula anhelent.
Vascula, uitalisq; adsit scintilla coactis,
Quæ quãuis infusa, nouum penetret noua semper
Figmentum, uetus illa tamen de crimine auorum
Dicitur in luto, quoniam concreta ueterno est,
Inde secunda redit generatio, & inde lauatur
Naturæ inluuies. iterumq; renascimur intus
Perfusi, ut ueterem splendens anima exuat Adam,
Quæ quia materiam peccati ex fomite carnis
Consociata trahit, nec non simul ipsa sodali
Est incentiuum peccaminis, implicat ambas
Vindex pœna reas peccantes mente sub una,
Peccandiq; cremat socias cruciatibus æquis,
His crucibus Christus nos liberat incorruptæ
Matris, & innocui gestator corporis unus,
Naturam pœnæ expositam, sed non uitiorum
Naturam expositam, contactibus induit Iesus,
Atq; ideo pœnæ nil debuit intemeratus,
Fraude carens omni, culparum aspergine liber,
Quid Christi in membris peccati sæua satelles
Pœna ageret? quid mors hominis sine crimine posset?
Nimirum cassis conatibus & sine neruis
Concideret sterilis peccati fomite nullo.
Mors alitur culpa, culpam qui non habet ipso
Pastus defectu mortem consumit inanem.
Sic mors in domini consumpta est corpore Christi,
Sic periit solitum dum non habet arida pastum
Suspice quapropter solum inculpabile numen.
Virtutem patris & Christi, & iam desine nostræ
Inuidiam conflare animæ, quod sit deus, aut quod

Portio parua dei, cum Christo abscidere quicquam.
Et resecare deo partem, uel carpere tantum
Numen non liceat plenum sibi semper, & in se.

Aduersus fantasmaticos, qui Christum negant uerum hominis corpus habuisse.

St opæpretium nebulosi dogmatis umbram
e Prodere quã tenues atomi compage minuta
Instituunt, sed cassa cadit, uentoq; liquescit
Assimilis fluxu, nec se sustentat inani.
Aerium Manicheus ait sine corpore uero
Peruolitasse deum mendax phantasma, cauumq;
Corporis effigiem nil contrectabile habentem,
Ac primum specta an deceat quicquam simulatum
Adsignare deo, cuius mera gloria falsi
Nil recipit, membris hic se fallacibus aptans
Fingeret esse hominem uentos, ac subdolus arte.
Mentitus toties, cum diceret inueteratis
Do ueniam morbis, simul & peccata remitto.
Filius est hominis pestem, qui pellere carnis
Et scelerum nexus laxare & soluere possit
Surge ualens, surge innocuus iam tolle grabatum
Filius hoc hominis iubeo, dignus ne uidetur
Qui testis sibi sit, seq; ac sua carnea norit.
Quid cum discipulos hominis, quid filius esset
Passurus fido iam præscius ore monebat?
Non ne fatebatur secum uirtute paterna
Esse hominem uerum? quod si non credo fefellit,
Si natura dei quæ sit Manichæe requiris

Omne quod est, uerum est, nam si mendosus ait quid
Nec deus est, mendum diuinus non capit usus
Obiicis æterno domino quod lubricus ad nos
Venerit adsimulans aliud quam uerus habebat,
Obmutesce furor, linguam canis improbe morde
Ipse tuam lacero consumens uerba palato,
Latranti obsistit Matthæus, rabiemq; refellit
Qui notat omne genus carnalis stirpis adusq;
Corporeum Christum, per sex septena uirorum
Nomina descendens, & uenam sanguinis alti
Ex atauis longo texens per stemmata filo
Septimus ebdomadi uenit super addere sextæ.
Hunc numerum Christus placidum qui conficit annũ
Cuncta remittentem contractibus, inlaqueata
Multimodis, hominemq; hois de morte leuantem,
Imperfectus enim limus mortalis erat tunc
Vir solus perfectus adest, atq; integer Iesus
Cui nihil ex septem septenis defuit, ex quo
Perficeret mortale genus uirtute perenni.
Hic ille est nobis qui septima sabbata complet,
Vt caro nostra deo tandem sociata quiescat,
Quam bis terna malis uexabant sabbata noxis,
Curramus notis gradibus, tergumq; sequamur
Progeniem Christum inuenies, de carne parentum
Effluxisse hominum, qui sit de semine Dauid
Stirpe recensita numerandus sanguinis hæres,
Quid cum sanctilogus reuoluto germine Lucas
Sursum uersus ait seriem, scandente nepotis
Corpore, perq; tantos cursum relegente uetustos
Septenos decies conscendit Christus in ortus,

Et duo nam totidem doctores misit in orbem
Descensos nascendo gradus redeundo retexit
Actus adusque apicem terreni corporis Adam.
Inde parens deitas recipit sua nostraq; mistum
Fitq; dei summi per Christum filius Adam
Restat ut aeriam pingas ob origine gentem
Aerios proceres leui Iudam·Simeonem
Aerium Dauid, magnorum corpora regum,
Aeria, atque ipsam fœcundæ uirginis aluum
Aere fallaci, nebulisq; & nube tumentem,
Vanescat sanguis perflabilis· ossa liquescant
Mollia, neruorum pereat textura uolantum,
Omne quod est gestum notus auferat irritus, auræ
Dispergant tenues· sit fabula quod sumus omnes.
Et quid agit Christus si me non suscipit? aut quem
Liberat infirmum si dedignatur adire
Carnis onus, manuumq; horret monumenta suarum?
Indignum ne putat luteum consciscere corpus?
Qui non indignum quondam sibi credidit ipsum
Pertractare lutum, cum uas componeret aruo?
Nondum uiscereo, sed inertis gultine limi
Impressoq; putres sub pollice duceret artus.
Tantus amor terræ· tanta est dilectio nostri.
Dignatur præpinguis humi comprehēdere mollem
Diuinis glebam digitis, nec sordida censet
Hærentis massæ contagia, iusserat ut lux
Confieret, facta est, ut iusserat, omnia iussu
Imperitante nouas traxerunt edita formas.
Solus homo emeruit domini formabile dextra
Os capere, & flabro deitatis figmine nasci,

Quorſum igitur limo tanta indulgentia noſtro
Contigit, ut domini manibus tractatus honora
Arte ſacer fieret tactu iam nobilis ipſo?
Decrerat quoniam Chriſtum deus incorrupto
Admiſcere ſolo. ſanctis quod fingere uellet
Dignum habuit digitis & carum condere pignus,
Deſtituit natura quidem deſtructa coactæ
Telluris formam, mortiq; obnoxia ceſſit,
Sed natura dei nunquam ſoluenda caducam
Tellurem noſtro uitiatam primitus uſu
Eſſe ſuam uoluit, nec iam uitiabilis eſſet,
Chriſtus noſtra caro ē, mihi ſoluitur, & mihi ſurgit,
Soluor morte mea. Chriſti uirtute reſurgo,
Cum moritur Chriſtus, cum flebiliter tumulatur
Me uideo, & tumulo cum iam remeabilis adſtat,
Cerno deum, ſi membrorum phantaſma meorum eſt,
Et phantaſma dei eſt, mendax in utroq; neceſſe eſt
Sit Chriſtus ſpecie, ſi Chriſtus fallere nouit,
Si non uerus homo eſt, quem mors hoīem probat ipſa,
Nec uerus deus eſt operis quem gloria prodit
Eſſe deum, uel crede mori, uel adeſſe refelle non ſit,
Et gemina uerum Chriſtum ratione negato.
Nam quid magnificum, ſi non eſt mortuus Ieſus.
Et redit illa dei iuſtus memorabilis, eſt ut
Occiſus redeat ſuperis, ſurgatq; ſepultus,
Quiſq; deum Chriſtum uult dicere, dicat eundem
Eſſe hominem, ne maieſtas ſua fortia perdat.

De reſurrectione carnis humanæ.

O sco meũ in Christo corpus cõsurgere, q̃d me
D esperare iubes, ueniam, quibus ille reuenit
C alcata de morte uiis quod credimus hoc est,
E t totus ueniam, nec enim minor, aut alius quam
N unc sum, restituar, uultus. uigor & color idem
Q ui modo uiuit, erit, nec me uel dente, uel ungue,
F raudatum remouet patefacti fossa sepulchri.
Q ui iubet ut redeam, non reddet debile quicquam.
N am si debilitas redit, instauratio non est,
Q uod casus rapuit, quod morbus, quod dolor hausit,
Q uod truncauit edax senium populante ueterno
O mne reuertenti reparata in membra redibit,
D ebet enim mors uicta fidem ne fraude sepulchri
R eddat curtum aliquid, quamuis iam curta uorauit
C orpora debilitas, tamen & uiolentia morbi
V irtus mortis erat, reddet quod particulatim
S orbuerat. quodcunq; modo ne mortuus omnis
N on redeat, si quid pleno de corpore desit,
P ellite corde metum, meo membra, et credite uosmet
C um Christo reditura deo. nam uos gerit ille,
E t secum reuocat, morbos ridete minaces,
I nflictos casus contemnite, tetra sepulchra
D espuite, & surgens quo Christus prouocat, ite.

F init Apotheosis.

AVRELII PRVDENTII CLEMEN TIS VIRI CONSVLARIS AMARTIGENIA.

R atres Ephebi foſſor et paſtor duo,
Q uos fœminarũ prima primos pro-
creat,
f S iſtunt ad aram de laborũ fructibus
D eo ſacranda munerum primordia,
H ic terrulentis ille uiuis fungitur,
C ertante uoto diſcrepantes immolant
F œtum bidentis alter, aſt alter ſcrobis,
D eus minoris comprobauit hoſtiam.
R eiecit illam, quam parauit grandior,
V ox ecce ſummo miſſa pſultat throno,
C aim quieſce, nanque ſi recte offeras,
O blata nec tu lege recte diuidas,
P eruerſa nigram uota culpam traxerint.
A rmat deinde parricidalem manum
F rater probatæ ſanctitatis æmulus,
G ermana curuo colla frangit ſarculo,
M undum recentem cæde tinguit impia,
S ero expiandum iam ſeneſcentem ſacro
C ruore Chriſti, quo peremptor concidit
M ors prima cœpit innocentis uulnere,
C eſſit deinde uulnerato innoxio.
P er crimen orta, diſſoluta eſt crimine.
A bel quod ante perculit, Chriſtum dehinc.
F inita & ipſa eſt finis exortem petens.
E rgo ex futuris priſca cœpit fabula,

Factoq; primo res notata est ultima,
Vt ille mortis inchoator rusticus
Insulsa terræ deferens libamina
Deumq; rerum mortuarum deputans
Rastris redacta digna sacris crederet.
Viuentis atrox emulator hostiæ
Agnosco nempe, quæ figura hæc denotet,
Quis fratricida, quis peremptor inuidus
Praue sacrorum disciplinam diuidat
Mactare dum se uota censet rectius,
Marcionarii forma corruptissimi
Docet duetas discrepare a spiritu
Contaminatæ dona carnis offerens
Et segregatim numen æternum colens,
Qui si quiescat, nec monentem neglegat
Pacem quietam diligat germanitas
Vnum atq; uiuum fassa uiuorum deum.
Hic se caduco dedicans mysterio
Summam profanus diuidit substantiam
Malum, bonumq; ceu duorum seperans
Regnum duorum sceptra committit duo
Deum esse credens quem fatetur pessimum
Cain cruentus unitatis inuidus
Mundi colonus immolator squallidus
Cuius litamen sordet, & terram sapit,
Terram caduci corporis uenam putrem
Humore denso conglobatam, & puluere
Natura cuius fraude floret fertili
Fœcunda fundens noxiorum crimina,
Animæq; uitam labe carnis enecat

Caro in ſororem tela mentem dirigit,
Mens inlecebro uentilatur ebrio,
Ex quo furores ſucculentos colligit
Madens ueneno corporis lymphatico.
Deum perennem fingit in duos deos
Audet ſecare nomen inſecabile,
Cadet peremptor denegans unum deum,
Cain triumphat morte fratris alitus.

Aduerſus Marcionitas, qui duos deos eſſe affirmabant

Quo te præcipitat rabies tua perfide Cain
Diuiſor blaſpheme dei? tibi conditor unus
Non liquet, & bifidæ caligant nubila lucis.
Inſincera acies duo per diuortia ſemper
Spargitur in geminis uiſum fruſtrata figuris.
Terrarum tibi forma duplex obludit, ut excors
Diuiduum regnare deum ſuper ethera credas.
Bina boni atq; mali glomerat diſcrimina ſordens
Hic mundus domino, ſed cœlum obtemperat uni,
Non idcirco duos retinent cœleſtia reges,
Quod duo ſunt opera humanas agitantia curas,
Exterior terrenus homo eſt, qui talia cernens
Conicit eſſe duo uariarum numina rerum
Dum putat eſſe deum, qui praua effinxerit olim,
Et qui recta itidem condens induxerit, ambos
Autumat eſſe deos natura diſpare ſummos.
Quæ tandem natura poteſt conſiſtere duplex,
Aut regnare diu? quam fons diuiſus ab arce
Seperat, alternaq; apicum ditione recidit,

Aut unus deus est, rerum cui summa potestas,
Aut quæ iam duo sunt, minuuntur dispare summo
Porro nihil summum, nisi plenis uiribus unum,
Distantes quoniam proprium dum quisq; reuulso
Vindicat imperio nec summa nec omnia possunt.
Ius uarium uon est plenum, quia non habet alter
Quicquid dispar habet, cumulum discretio carpit,
Nos plenum sine parte deum testamur & unum,
In quo Christus inest, idem quoq; plenus & unus,
Qui uiget, ac uiguit super omnia quippe uigebit
Participem nullum conlato fœdere passus.
Summa potestatum, simplex dominatio rerum.
Virtutum sublime caput. fons unicus orbis.
Naturalis apex, generisq; & originis author.
Ex quo cuncta fluunt & lux & tempora & anni
Et numerus, qui post aliquid dedit esse secundum
Vnus enim princeps numeri est, nec dinumerari
Tantum unus potis est. sic cum pater, ac deus alter
Non sit, item Christus non sit genitore secundus,
Anterior numero est, cui filius unicus uni est,
Ille deus, meritoq; deus, quia primus & unus
In uirtute sua, primus tum primus in illo
Quem genuit, quid enim differt generatio simplex,
Vnum semper erit gignens, atq; unus ab uno
Ante chaos genitus, numeroq; & tempore liber,
Quis dixisse duos rem maiestate sub una
Regnantem, propriamq; sibi, retroq; perennem
Ausit? & unius naturæ excindere uires?
Nunquid adoptiuum genitor sibi sumsit, ut alter
Externi generis numerum præstare duorum

Debeat, & geminum distans inducere numen?
Forma patris ueri uerus stat filius, ac se
Vnum rite probat dum formam seruat eandem.
Non amor adscitus sociat, nec iungit utrunque
Coniurata fides, pietas sed certa, genusque;
Vnum, quod deus est, summam reuocatur ad unam.
Hæc tibi Marcion uia displicet, hanc tua damnat
Secta fidem dominis cœlum partita duobus.
Quæ te confundunt nebulæ? quis somnus inerti
Incubat ingenio? cui per phantasmata duplex
Occurrit species biuio dispersa superno?
Si uim mentis hebes stupor obsidet aspice saltim
Obuia terrenis occulis elementa, quibus se
Res occulta dei dignata est prodere signis.
Heresin hanc præsaga patris præuiderat olim
Maiestas fore, quæ rectorem lucis & orbis
Scinderet in partes geminatum se grege regno.
Idcirco specimen posuit spectabile nostris,
Exemplumque; oculis, ne quis duo numina credat,
Vna per immensam cœli caueam reuolutos
Præbet flamma dies, texit sol unicus annum
Triplex ille tamen nullo discrimine trina
Subnixus ratione uiget. splendet. uolat. ardet.
Motu agitur. feruore cremat. tum lumine fulget,
Sunt tria nempe simul lux, & calor, & uegetamen
Vna eademque; tamen rota sideris indiscretis
Fungitur his, uno seruat tot munera ductu.
Et tribus una subest mistum substantia rebus,
Non conferre deo uelut æquiparabile quicquam
Ausim. nec domino famulum componere signum

Ex minimis, sed grande suum uoluit pater ipse
Coniectare homines, quibus ardua uisere non est
Paruorum speculo non intellecta notamus.
Et datur occultum per proxima quærere uerum.
Nemo duos soles nisi sub glaucomate uidit,
Aut si fusca polum suffudit palla serenum
Oppositus quoties radiorum spicula nimbus
Igne repercusso mentitus spargit in orbes.
Sunt animis etiam sua nubila crassus et aer.
Est glaucoma aciem quod tegmine uellet aquoso
Libera ne tetrum penetret meditatio cœlum,
Ne'ue deum rapidis comprendat sensibus unum
Spargitur in bifidas malesana intentio luces,
Et duplices geminis authoribus extruit aras.
Si duo sunt igitur, cur non sint multa deorum
Millia? cur numero deitas contenta gemello est.
An non in populos dispersa examina diuum
Fundere erat melius, mundumq; implere capacem
Semideis passim nullo discrimine monstris?
Quis fera barbaries perituros mactat honores,
Dissona discretum retinent si numina cœlum,
Conuenit & nebulis, & fontibus & reboanti
Oceano, & siluis, & collibus, & speluncis
Fluminibus. uentis. fornacibus, atque metallis
Adsignare deos proprios, sua cuiq; iura,
Vel si gentiles sordet uenerarier umbras,
Et placet esse duos sceptris socialibus æquos,
Dic age quis terras ditionis sorte retentet?
Quis regat æquoreas æterna lege procellas?
E de cohæredum distinctum ius dominorum,

Vnus dis tristi residet sublimis in arce
Author nequitiæ scelerum deus, asper iniquus,
Qui quodcunq; malum uitioso feruet in orbe
Sæuit, & anguineo medicans noua semina succo,
Rerum principium mortis de fomite traxit.
Ipse opifex mundi terram, mare, sydera fecit.
Condidit ipse hominem lutulēta, & membra coegit
Effigians quod morbus edat, quod crimine multo
Sordeat, informi tumulus quod tabe resoluat.
Ast alii pietatis amor, placidumq; medendi
Ingenium, recreans homines, mortalia seruans,
Testamenta duo fluxerunt principe utroque.
Tradidit iste nouum melior, uetus illud acerbus.
Hæc tua Marcion grauis, & dialectica uox est.
Immo hæc attoniti cerebri manifesta phrenesis.
Nouimus esse patrem scelerum, sed nouimus ipsum,
Haudquanquam tamen esse deum, quin imo gehennæ
Mancipium stygio qui sit damnandus auerno.
Marcionita deus, tristis, ferus, insidiator.
Vertice sublimis, cinctum cui nubibus atris
Anguiferum caput, & fumo stipatur, & igni
Liuentes oculos subfundit felle perusto,
Inuidia impatiens iustorum gaudia ferre.
Hirsutos iuba densa humeros errantibus hydris
Obtegit, & uirides allambunt ora cerastæ,
Ipse manu laqueos per lubrica fila reflexos
In nodum reuocat, faciliq; ligamine tortas
Innectit pedicas, neruosq; in uincula tendit.
Ars olli captare feras animalia bruta,
Irretit ore plagis retinacula, denique cæcis

Indeprehensa locis erranti opponere prædæ.
Hic ille est uenator atrox, qui cæde frequenti
Incautas animas non cessat plectere Nebroth.
Qui mundum curuis anfractibus, & syluosis
Horrertem scopulis uersuto circuit astu
Fraude alios, tectisq; dolis innectit adortus,
Porro giganteis alios luctando lacertis
Frangere funereos late exercere triumphos,
Improba mors quid non mortalia pectora cogis?
Ipse suam (pudet heu contempto principe uitæ)
Perniciem ueneratur homo, colit ipse cruentum
Carnificem, gladiiq; aciem iugulandus adorat.
Intantum miseris peccati nectare captis
Dulce mori est. tanta in tenebris de peste uoluptas.
Qui mala principio genuit, deus esse putatur.
Quique bona infecit uitiis et candida nigris.
Par furor illorum, quos tradit fama dicatis
Consecrasse deas febrem scabiemq; sacellis.
Inuentor uitii non est deus, angelus illud
Degener infami conceptum mente creauit.
Qui prius Augustum radiabat sydus, & ingens
Ex nihilo splendor nutrito ardebat honore.
Ex nihilo nam cuncta retro, factumq; quod usquã est.
At non ex nihilo deus, et sapientia uera,
Spiritus & sanctus, res semper uiua, nec unquam
Cœpta, sed aerios etiam molita ministros.
Horum de numero quidam pulcherrimus ore
Maiestate ferox, nimiis dum uiribus auctus
Inflatur, dum grande tumens sese altius effert,
Ostentatq; suos licito iactantius ignes.

Persuasit propriis genitum se uiribus. ex se
Materiam sumpsisse sibi, qua primitus esse
Inciperet, nasciq; suum sine principe cœptum,
Hinc schola sub tacitam meditatur gignere sectam,
Quæ docet è tenebris subitum micuisse tyrannum,
Qui uelut æterna latitans sub nocte retrorsum
Vixerit, & tecto semper regnauerit æuo.
Aemulus, ut memorant, opera ad diuina repente
Correupenda, caput caligine protulit atra,
Hoc ratio sed nostra negat, cui non licet unam
Infirmare fidem, sacro quæ tradita libro est.
Nil ait absque deo factum, sed cuncta per ipsum,
Cuncta, nec est alius quisquam nisi factus ab ipso.
Sed factus de stirpe bonus bonitatis in usum
Proditus & primo generis de fonte serenus.
Deterior mox sponte sua dum decolor illum
Inficit inuidia stimulisq; instigat amaris.
Arsit enim scintilla odii de fomite zeli,
Vt dolor ingenium subitus conflauit iniquum,
Viderat argillam simulacrum & structile flatu
Concaluisse dei dominum quoque conditione
Impositum natura' soli, pelagiq;, poliq;
Vt' famulans homini locupletem fundere partum
Nosset, & effusum terreno addicere regi,
Qui cunctum proprio regeret moderamine mũdum.
Inflauit fermento animi stomachante tumorem
Bestia, deq; acidis uim traxit acerba medullis
Bestia, sorde carens cui tunc sapientia longi
Corporis enodem seruabat recta iuuentam,
Complicat ecce nouos sinuoso pectore nexus.

I nuoluit nitidam ſpiris torquentibus aluum.
S implex lingua prius uaria micat arte loquendi
E t diſciſſa dolis reſonat ſermone triſulco.
H inc natale caput uitiorum, principe ab illo
F luxit origo mali, qui ſe corrumpere primum
M ox hominem didicit, nullo informante magiſtro
V ltimus exitium ſubuerſo præſide mundus
S ortitur, mundiq; omnis labefacta ſupellex.
N on aliter quam cum incautum ſpoliare uiantem
F orte latro adgreſſus prædæ prius immemor ipſum
E nſe ferit dominum pugnæ nodumq́;, moramq́;,
Q uo pereunte trahat captiuos uictor amictus
I am non obſtanti locuples de corpore prædo,
S ic hominis ſubiecta domus, ditiſſimus orbis
S cilicet in facilem domino peccante ruinam
L apſus herile malum iam tunc uitiabilis hauſit,
T unc lolium, lappasq́; leues per adultera culta
F erre malignus age glebis male pinguibus auſus
T riticeam uacuis ſegetem uiolauit auenis,
T unc etiam innocuo uitulorum ſanguine paſci
I amq́; iugo edomitos rictu laniare iuuencos
O cciſo paſtore truces didicere Leones,
N ec non & querulis balatibus irritatus
P lenas nocte lupus ſtuduit perrumpere caulas
O mne animal diri callens ſolertia furti
I mbuit, & tortos acuit fallacia ſenſus,
Q uãuis maceries florentes ambiat hortos,
S æpibus & denſis uallentur uitea rura.
A ut populata rodit gemmantia germina bruchus
A ut auibus diſcerpta feris lacerabitur uua,

Quid loquar herbarum fibras medicante ueneno
Tinctas letiferi fudisse pericula succi
Noxius in teneris sapor æstuat ecce frutetis,
Cum prius innocuas tulerit natura cicutas,
Roscidus & uiridem qui uestit flos rhododaphnen
Pabula lasciuis dederit sincera capellis.
Ipsa quoq; oppositum distructo fœdere certo
Transcendunt elementa modum, rapiuntq;, ruuntq;
Omnia lege rupis quassantia uiribus orbem,
Frangunt umbriferos aquilonum prælia lucos.
Et cadit immodicis sylua ex stirpata procellis.
Parte alia uiolentus aquis torrentibus amnis
Transilit obiectas præscripta repagula ripas,
Et uagus euersis late dominatur in agris.
Nec tamen his tantam rabiem nascentibus ipse
Conditor instituit, sed laxa licentia rerum
Turbauit placidas rupto moderamine leges.
Nec mirum si membra orbis concussa rotantur.
Si uitiis agitata suis mundana laborat
Machina, si terras lues incentiua fatigat,
Exemplum datura hominum quo cætera peccent.
Vita hominum cui quicquid agit uesania. terror
Suppeditant ut bella fremant, ut fluxa uoluptas
Diffluat impuro ferueſcat ut igne libido,
Sorbeat ut cumulos nummorum faucibus amplis
Gurges auaritiæ, finis quam nullus habendi
Temperat aggestis addentem uota talentis,
Auri nanq; fames parto fit maior ab auro,
Inde seges scelerum radix, & sola malorum,
Dum scatebras fluuiorum omnes, & operta metalla

Eliquat ornatus ſoluendi leno pudoris,
Dum uenas ſqualentis humi ſcrutatur inepta
Ambitio ſcalpens naturæ occulta latentis.
Si quibus in foueis radiantes forte lapillos
Rimata inueniat, nec enim contenta decore
Ingenito externam mentitur fœmina formam.
Ac uelut artificis domini manus imperfectum
Os dederit, quod adhuc res exigat, aut iacinthis
Pingere ſculptilibus redimitæ frontis in arce,
Colla uel ignitis ſincera incingere ſertis,
Auribus aut grauidis uirides ſuſpendere baccas
Nectitur & nitidis concharum calculus albens
Crinibus, aureolisq́; riget coma texta cathenis.
Tædet ſacrilegas matrum percurrere curas,
Muneribus dotata dei, quæ blaſmata fuco
Inficiunt, ut figmentis cutis inlita perdat
Quod fuerat, falſo non agnoſcenda colore.
Hæc ſexus malefortis agit, cui pectore in arcto
Mens fragilis facili uitiorum fluctuat æſtu.
Quid? quod et ipſe caput muliebris corporis, & rex,
Qui regit inualidam propria de carne reſectam
Particulam qui uas tenerum ditione gubernat,
Soluitur in luxum. cernas molleſcere cultu
Heroas uetulos, opifex quibus aſpera membra
Finxerat, & rigidos durauerat oſſibus artus.
Sed pudet eſſe uiros, quærunt uaniſſima quæq;,
Quis niteant, genuina lues ut robora ſoluant.
Vellere non ouium, ſed eoo ex orbe petitis
Ramorum ſpoliis, fluitantes ſumere amictus
Gaudent, & durum ſcutulis perfundere corpus.

Additur ars,ut fila herbis saturata recoctis
Inludant uarias distincto stamine formas.
Vt quæq; est lanugo feræ mollissima tactu
Pectitur,hunc uideas lasciuas præpete cursu
Venantem tunicas,auium quoq; uersicolorum
Indumenta nouis texentem plumea telis.
Illum pigmentis redolentibus & peregrino
Puluere,fœmineas spargentem turpiter auras,
Omnia luxus habet nostræ uegetamina uitæ,
Sensibus in quinq; statuens quæ condidit author
Auribus,atq; oculis,tum naribus,atq; palato
Quæritur infectus uitiosis artibus usus.
Ipse etiam toto pollet qui corpore tactus
Palpamen tenerum blandis ex fotibus ambit.
Prò dolor ingenuas naturæ occumbere leges.
Captiuasq; trahi regnante libidine dotes,
Peruersum ius omne uiget,dum quicquid habendum
Omnipotens dederat studia in contraria uertunt.
Idcirco ne rogo speculatrix pupula molli
Subdita palpebræ est,ut turpia semiuirorum
Membra theatrali spectet uertigine ferri
Incæstans miseros fœdo oblectamine uisus,
Aut ideo spirant,mediaq; ex arce cerebri
Dimittunt geminas sociata foramina nares.
Vt bibat in lecebras male conciliata uoluptas,
Quas pigmentato meretrix iacit improba crine.
Num propter lyricæ modulamina uana puellæ
Neruorumq; sonos,& conuiuæ recalentis.
Carmen nequitiæ patulas deus addidit aures,
Perq; cauernosos iussit penetrare meatus

Vocis iter? nunquid madido sapor inditus ori
Viuit ob hanc causam, medicata ut fercula pigram
Ingluuiem, uegetamq; gulam ganeonis inescent?
Per uarios gustus instructa ut prandia ducat
In noctem, lassetq; grauem sua crapula uentrem?
Quid durũ, quid molle foret, quid lene, quid horrẽs,
Quid calidum, gelidum'ue deus cognoscere nosmet
Ad tactum uoluit palpandi interprete sensu,
At nos delitias plumarum, & linea texta
Sternimus, atque cute fulcro attenuante polimus.
Fœlix qui indultis potuit mediocriter uti
Muneribus, parcumq; modum seruare fruendi.
Quem locuples mundi species & amœna uenustas
Et nitidis fallens circumflua copia rebus
Non capit ut puerum, nec inepto addicit amori.
Qui sub adumbrata dulcedine triste uenenum
Deprendit latitare, boni mendacis operta.
Sed fuit id quondam nobis, sanctumq;, bonumq;
Principio rerum Christus cum conderet orbem.
Vidit enim deus esse bonum, uelut ipse Moises
Historicus mundi nascentis testificatus
Vidit ait deus esse bonum quodcunq; creauit,
Hoc sequar, hoc stabili conceptum mente tenebo
Inspirante deo quod sanctus uaticinator
Prodidit antiquæ recolens primordia lucis
Esse bonum quicquid deus, & sapientia fecit.
Conditor ergo boni pater est, & cũ patre Christus.
Nam deus, atque deus pater est, & filius unum,
Quippe unum natura facit, quæ constat utrique
Vna uoluntatis, iuris, uirtutis, amoris.

Non tamen idcirco duo numina, nec duo rerum
Artifices. quoniam generis dissensio nulla est.
Atque ideo nulla est operis distantia, nulla
Ingenii, peperit bona omnia conditor unus.
Nil luteum de fonte fluit, nec turbidus humor
Nascitur, aut primæ uiolatur origine uenæ.
Sed dum liuenteis liquor incorruptus harenas
Prælambit, putrefacta inter contagia sordent,
Nunquid equus. ferrum. taurus. leo. funis. oliuum
Inse uim sceleris cum formarentur, habebant,
Quod iugulatur homo non ferrum causa furoris,
Sed manus est nece cum uesania feruida circi
Authorem leuitatis habet, rapidi'ue fragoris,
Mens uulgi rationis inops, non cursus equorum
Perfurit, infami studio perit utile donum.
Sic Lacedæmonicas oleo maduisse palestras
Nouimus, & placidum seruire ad crimina succum.
Inde per aerium pendens audacia funem,
Ardua securis scandit proscenia plantis.
Inde feras uolucri temeraria corpora, saltu
Transiliunt, mortisq; inter discrimina ludunt,
Sanguinis humani spectacula publicus edit
Consessus, legesq; iubent uenale parari
Supplicium, quo membra hominum discerpta cruêtis
Morsibus oblectent hilaram de funere plebem.
Mille alia stolidi bacchantia gaudia mundi
Percensere piget, quæ ueri oblita tonantis
Humanum miseris uoluunt erroribus æuum.
Nemo animũ summi memorem genitoris in altum
Excitat, ad cœlum mittit suspiria nemo,

Nec recolens apicem solii natalis ad ipsum
Respicit authorem, nec spem super aera librat,
Sed mentem grauidis contentam sternere curis
Indigno subdit domino, perituraq; pronus
Diligit, & curuo quærit terrestria sensu,
Hoc pulchrum quod terra parit, quod gloria confert
Lubrica, commendat quod perniciosa uoluptas,
Quod uelut excitus difflato puluere uentus
Præterit, exemplo tenuis quod transuolat umbræ.
His ægras animas morborum pestibus urget
Prædo potens, tacitis quem uiribus interfusum
Corda bibunt hominum, ferit ille medullitus omnes
Nequitias, spargitq; suos per membra ministros.
Nanque illic numerosa cohors sub principe tali
Militat, horrendisq; animas circunsedit armis
Ira. superstitio. mœror. discordia. luxus.
Sanguinis atra sitis, uini sitis, & sitis auri
Liuor, adulterium. dolus. obtrectatio. furtum.
Informes horrent facies, halituq; minaces,
Ambitio uentosa tumet, doctrina superbit.
Personat eloquium. nodos fraus addita nectit.
Inde Canina foro latrat facundia toto.
Hinc gerit Herculeam uilis sapientia clauam.
Ostentatq; suos uicatim gymnosophistas
Incærat lapides fumosos idololatres
Relligio, & surdis pallens aduoluitur aris,
Heu quantis mortale genus premit improbus hostis
Armigeris, quanto ferrata satellite ductor
Bella gerit, quanta uictos ditione triumphat
Surgit in auxilium Chananæus, & agmina denset

Cassíde terribili setarum ponderamento
Concutiens, dextramq; graui cum cuspide quassans.
Ast alia de parte furens exercitus ardet
Regis Amorrei, tum millia Gergeseorum
Effundunt aciem toto uolitantia campo
Eminus hi feriunt, configunt comminus illi,
Ecce Gebusaicæ feruent ad prælia turmæ,
Aurea tela quibus de sanguine tincta draconis
Mortifero splendore micant, radiantq;, micantq;
Nec non terrificas pilis armare cateruas
Tecet hec iuuat, sed gens Ferezea sagittis
Insultat uirtute pari, sed dispare ferro,
Postremum cuneum rex promouet Euueorum
Squamosum thoraca gerens de pelle colubri.
His subnixa uiris scelerum peruersa potestas
Edomat inualidas mentes, quæ simplicitate
Indociles, belliq; rudes sub fœdere falso
Tristis amicitiæ primum socia agmina credunt,
Mammoneamq; fidem pacis sub amore sequuntur.
Mox faciles ad uincla rapi iuga dura uolentes
Addictis subeunt ceruicibus, & nebulonum
Spirituum iussis seruire ferocibus aptant.
Ille superuacuis augens patrimonia fundis,
Finitimisq; inhians contempto limite agellis,
Ducitur innexus manicis, & mille cathenis
Ante triumphales currus post terga reuinctus,
Nec se barbaricis addictum sentit habenis,
Hic qui uentosæ scandit fastigia famæ.
Inflaturq; cauo pompæ popularis honore,
Qui summum, solidumq; bonum putat ambitionis

Crescere successu, praeconum uoce trementes
Examinare reos, miserorum in corpora fasces
Frangere terribiles, legum exercere secures
In laqueum iam colla dedit iam compede dura
Nectitur, & pedibus seruilia uincula limat,
Credite captiui mortales, hostica quos iam
Damnatos cohibent ergastula, quos famulatu
Poenarum uirtus non intellecta coercet.
Haec illa est Babylon, haec transmigratio nostrae
Gentis, & horribilis uictoria principis Assur,
Carmine luctifico quam deflens Hieremias,
Orbatam propriis ululauit ciuibus urbem,
Non latet, aut dubium est animas de semine Iacob
Exilium gentile pati, quas persica regna
Captiuas retinent, atq; in sua foedera cogunt?
Illic natali desuescunt uiuere ritu,
Moribus & patriis exutae in barbara iura
Degenerant, liguamq; nouam, uestemq; sequuntur,
Deq; profanato discunt sordescere cultu,
Nutricemq; abolent petulanti e pectore Sion,
Iam patriae meminisse piget, iam mystica frangunt
Organa, & externi laudant anathemata regni.
Non'ne fuit melius saeuum Memphitidis aulae
Imperium tolerasse patres, penitusq; sinistris
Adsedisse focis, positos Pharaonis iniqui
Sub pedibus limo, & paleis seruire paratos?
Carnis & immodicae spurco ructamine crudos.
Quo tantum auxilii per prodigialia signa
Effudit dominus, populum dum forte rebellem
Seruat ope immerita, uinclis dum subdita colla

Soluit, & Aegyptum uirga ſerpente coercet?
Quid iuuat equoreum pelago cedente profundum
Puluerea calcaſſe uia, cum conſcia ponti
Saxa ſub ignoto patuerunt prodita cœlo?
Aruit & medio ſitiens in gurgite limus?
Si uictor uirtute dei, mediasq; tenebras
Luce columnari ſcindens exercitus olim.
Perdidit inuenti uallem botryonis opimam?
Si neſcit uerſare ſolum cui melle perenni
Gleba fluens niueos permiſcet lactea riuos,
Si domitam hierico lituis, atq; ære canoro
Rurſus in antiquos patitur conſurgere muros?
Si riuis refluì iordanis pellitur, & iam
Deſerit adſcriptam dimenſa in iugera ſortem?
Deniq; ſi ſtructam tantis ſudoribus urbem,
Et quæ nubigenas tranſcendunt culmina nimbos
Defenſare nequit, ſi neſcit, quis lapis illeſt
Hoſtibus obſiſtens, & inexpugnabile turris
Præſidium, quem non fragor hoſticus arietis, aut quē
Vix in pacta quatit. non æris machina roſtro
Arietat inſiliens, nec ferrea uerbera quaſſant?
Angulus hic portæ in capite eſt, hic continet omnem
Saxorum ſeriem conſtructaq; limina firmat.
Quem qui rite ſuis per propugnacula muris
Nouerit inſertum, ſeq; ac ſua mœnia uallo
Præcingat triplici celſa ſtans eminus arce
Fretus amore petræ, caſtis & peruigil armis
Non illum regina Tyri, non accola magni
Eufratis Parthus rapiet. non decolor Indus
Tempora pennatis redimitus nigra ſagittis.

Quin

Quin si fulmineos cogens ad bella gigantes
Allophylus tua castra uelit delere tyrannus,
Tutus eris, nec te firma statione mouebit
Ipse Charon mundi numen Marcionis ipse,
Qui regit aerio uanas sub sole tenebras.
Nam uanum quicquid sol aspicit, ex elementis
Cuncta solubilibus, fluxoq́; creamine constant,
Fallo, creaturam nisi doctor apostolus omnem
Subiectam uanis non sponte laboribus orsus
Periuro ingemuit miserãs seruire latroni
Errat ait, qui luctamen cum sanguine nobis,
Et carne, & uenis feruentibus, & uitioso
Felle putat, calidisq́; animam peccare medullis.
Non mentem sua membra premunt nec terrea uirtus
Oppugnat sensus liquidos, bello'ue lacessit
Sed cum spiritibus tenebrosis nocte, dieq́;
Congredimur, quorum dominatibus humidus iste,
Et pigris densus nebulis obtemperat aer.
Scilicet hoc medium, cœlum inter, & infima terræ.
Quod pater, & uacuo nubes suspendit hiatu,
Frena potestatum uariarum sustinet, ac sub
Principe Belial rectoribus horret iniquis.
His conluctamur prædonibus, ut sacra nobis
Oris apostolici testis sententia prodit,
Nemo habitum naturæ, aut in ritamina peccans
Corporis accuset, facile est frenare rebelles
Affectus carnis, nimiosq́; retundere pulsus
Materiæ fragilis, & uiscera uicta domare,
Quippe animus longe præstantior, utpote summo
Aethere demissus, subiectos, si uelit artus

Imperio quassare graui, iussisq; seueris
Dedere regnanti domino, uis nulla resistit.
Maior inest, uis illa homini, quæ flatile uirus
Ingerit, & tenuem tenui ferit aere mentem.
Parthica non æque uentos transcurrit harundo,
Cuius iter nullus potis est comprendere uisus,
Præpes enim uolucris dum pennis transuolat auras,
Improuisa uenit, nec stridor nuntiat ante,
Aduentum leti, quam pectoris abdita rumpat,
Securam rapiens medicato uulnere uitam.
Sed magis aligera est, magis & medicata sagitta,
Quam iacit umbrosi dominatio lubrica mundi,
Eludens excussa oculos, calamiq; uolantis
Præpete transcursu cordis penetralia figens.
Nec segnis natura animæ est, ut tarda cauendi
Vulneris ignitum, quoniam deus indidit olli
Ingenium purum. sapiens. subtile. serenum.
Mobile. sollicitum. uelox. agitabile. acutum.
Factorem modo facta suum ueneretur, & ipsi
Militet, ac uictum promulceat sobria mundum
Nil de pestiferis opibus, aut falsificatis
Terrarum spoliis stulto oblectamine libans
Nec sub fasce iacens alieno, & dedita regno,
Ne queat argutas hostis uitare sagittas.
Sed quid ego omne malum, mũdiq;, hoiumq; maligni
Hostis ad inuidiam detorqueo? cum mala nostra
Ex nostris concreta animis genus, & caput, & uim
Quid sint, quid ualeant sumant de corde parente?
Ille quidem fomes nostrorum, & causa malorum est.
Sed tantum turbare potest, aut fallere, quantum

Nos uolumus, qui decrepito suggesta Leoni
Armamenta damus. friget fera futile frendens,
Humani generis ni per suffragia gliscat.
Gignimus omne malum proprio de corpore nostro,
Vt genuit Dauid, alias pater optimus, unum
Crimen Abessalon, tetrum pater ille, sed unum
Innocuas inter soboles genuit patricidam,
Ausus in authorem generis qui stringere ferrum
Ah pietas, signis contraria signa paternis
Egit, & unius commisit sanguinis arma.
Nostra itidem diros urente propagine natos
Pectora parturiunt, uersis qui protinus in nos
Morsibus, insuescunt gignentum uiuere pœnis.
Depopulantur enim nimium fœcunda parentum
Viscera, & interitu genitalis stirpis aluntur.
Progeniem uerum ille suam rex utpote summus,
Atque dei uates pariturae, & uirginis author
Tristibus, atque piis uariauerat, ut Salomonis
Frater Abessalon misceret crimina iustis
Pignoribus, dulcemq; domum turbaret amaris.
Nos dignum Salomone nihil, nos degener implet
Solus Abessalon lacerans pia uiscera ferro.
Si licet ex ethnicis quicquam præsumere, uel si
De physicis exempli aliquid, sic uipera (ut aiunt)
Dentibus emoritur fusæ per uiscera prolis.
Mater morte sua non sexu fertilis, aut de
Concubitu distenta uterum, sed cum calet igni
Percita fœmineo, moriturum obscœna maritum
Ore sitit patulo. caput inserit ille trilingue
Coniugis in fauces, atque oscula feruidus intrat

Insinuans oris coitu genitale uenenum.
Nupta uoluptatis ui saucia, mordicus haustum
Frangit amatoris blanda inter fœdera guttur
Infusasq; bibit caro pereunte saliuas.
His pater inlecebris consumitur, at genitricem
Clausa necat soboles. nam postquam semine adulto
Incipiunt calidis corpuscula parua latebris
Serpere, motatumq; uterum uibrata ferire,
Aestuat interno pietatis crimine mater,
Carnificemq; gemit damnati conscia sexus
Progeniem septi rumpentem obstacula partus.
Nam quia nascendi nullus patet exitus, aluus
Fœtibus in lucem nitentibus excruciata
Carpitur, atq; uiam lacerata per ilia pandit.
Tandem obitu altricis prodit grex ille dolorum
Ingressum uitæ uix eluctatus, & ortum
Per scelus exculpens, lambunt natale cadauer
Reptantes catuli proles dum nascitur orba,
Haud experta diem, miseræ nisi posthuma matri.
Non dispar nostræ conceptus mentis, ab ore
Vipereo infusum sic combibit illa uenenum
Coniuge Beliadæ, sic oscula deuorat hausto,
Interiusq; rapit, sic felle libidinis ardens
Impletur uitiis periturο mista marito,
Tunc prægnans lætale genus concepta maligni
Fert opera ingenii de semine complicis hydri,
Quem pœnis pensare prius sua facta necesse est.
Corruptæ pro stupro animæ, proq; orbe perempto,
Ipsam porto animam crudelia uulnera carpunt
Mille puerperiis, soboles dum parturit ex se

Contra naturam genitas, peccamina crebra
Scilicet, & partos materno funere natos.
Hinc illa est domini iusta obiurgatio Christi,
Non'ne pater dæmon uos increpo peccatores
Concubitu carnis semen sitientis iniquum
Vos genuit, sanctum lector percense uolumen,
Quod loquor inuenies dominum dixisse profanis
Vera obiectantem mortalibus, ex patre nam uos
Esse meo genitos, pietas ait ipsa probaret,
Ac pietatis opus, pro cæca libido, quid hoc est?
Quod cum se thalamis desponsam mens bona iustis
Nouerit, inq; thronum regis nuptura uocetur,
Et regis semper iuuenis, senioq; repulso
Diuinum decus æterno seruantis in ore,
Malit adulterium, furuo & se munere uilem
Vendat nocticolæ spurcis complexibus indi,
Aspernata dei fusam per uirginis artus
Progeniem, dulcesq; uocans in fornice natos?
Sentio quam contra moueat pellacia litem,
Quod dente obnitens, spinosa calumnia pugnet,
Nosq; lacessito uocet ad luctamina uero.
Si non uult deus esse, malum cur non uetat inquit,
Nil refert author fuerit, factorq; malorum.
An'ne opera in uitium sceleris pulcherrima uerti
Cum possit prohibere, sinat? quia si uelit omnes
Innocuos agere omnipotens, nec sancta uoluntas
Degener, & facto nec se manus inquinet ullo.
Condidit ergo malum dominus, quod spectat ab alto,
Et patitur, fieriq; probat tanquam ipse crearit,
Ipse creauit enim, quod cum discludere possit.

Non abolet, longoq́; finit crassarier usu,
Damna aures pater alme meas, & claude meatus
O brutescentis capitis, ne peruia tales
Concipiat flexura sonos. est perdere tanti
Extinctum uitæ officium de parte cerebri,
Immunem modo, sese anima, expertemq́; nefandi
Auditus felix stolida conseruet ab aure
Quis ferat hæc iniecta, deo conuitia? qui se
Diuinis meminit præcellere nobilitatum
Muneribus, multa ut taceam, uel sola benignum
Res probat esse deum. uetiti quod amore peremptos
Excitat è tumulis homines, regniq́; per æuum
Participes iubet esse sui, qui si foret author,
Seruatorq́; mali nunquam post damna salutis
Peccantumq́; obitus rediuiuam ferre medelam
Vellet, & amissos opere instaurare secundo,
Labi hominis, seruare dei est, meritis perit iste,
Ille abolet pereuntis opus, meritumq́; resoluit.
Argumentum ingens, dominum, qui talia præstet,
Nolle malum, nec quod post abluit, ante probare
Inuito ne aliquis potis est peccare tonante?
Cui facile est in corde hominis componere sensus
Quos libeat, fibrasq́; omnes animare pudicis
Pulsibus, & totum uenis infundere honestum?
Nescis stulte tuæ uim libertatis ab ipso
Formatore datam? nescis ab origine quanta
Sit concessa tibi famulo super orbe potestas?
Et super ingenio proprio, laxeq́; soluto
Iure potestatis liceat cui uelle, sequiq́;
Quod placitum est. nulliq́; animũ subiungere uinclo?

A n cum te dominum cunctis quæcunq; crearat
P ræficeret mundumq; tuis seruire iuberet
I mperiis?cumq; arua·polum·mare·flumina·uentos
D ederit,arbitrium de te tibi credere auarus
N ollet ut indigno,libertatemq; negaret?
Q uale erat electus magni rex orbis ut esset,
N on rex ipse sui curto fœdatus honore·
N am quis honos domini est,cuius mens libera non est,
V na sed impositæ seruit sententia legi?
Q uæ laus porro hominis,uel quod meritũ sine certo
I nter utranq; uiam discrimine uiuere iuste?
N on fit sponte bonus,cui non est prompta potestas
V elle aliud,flexosq; animi conuertere sensus·
A t qui nec bonus est,nec conlaudabilis ille,
Q uin non sponte bonus·quoniam probitate coacta
Gloria nulla uenit,sordetq; in gloria uirtus·
N ec tamen est uirtus,ni deteriora refutans,
E micet,& meliore uiam petat indole rectam·
V ade ait ipse parens,opifexq;,& conditor Adæ
V ade homo ad flatu nostri prænobilis oris·
I n subiecta·potens·rerum arbiter·arbiter idem,
E t iudex mentis propriæ,mihi subdere soli
S ponte tua,quo sit subiectio & ipsa soluto
L ibera iudicio,non cogo,nec exigo per uim,
S ed moneo iniustum fugias,iustumq; sequaris,
L ux comes est iusti,comes est mors horrida iniqui,
E lige rem uitæ,tua uirtus temet in æuum
P rouehat,alternum tua damnet culpa uicissim,
P ræstat & alterutram permissa licentia sortem·
H ac pietate uagus,& tanto munere abundans

Transit propositum fas, & letalia prudens
Eligit, atq; uolens, magis utile dum sibi credit,
Quod prohibente deo persuasit callidus anguis,
Persuasit certe hortatu, non impulit acri
Imperio, hæc mulier rea criminis exprobranti
Respondit domino, suadelis se male fabris
Illectam suasisse uiro, uir & ipse libenter
Consensit, licuit ne hortantem spernere recti
Libertate animi? licuit, nãq; & deus ante
Suaserat, ut meliora uolens sequeretur, at ille
Spernens consilium sæuo plus credidit hosti.
Nunc inter uitæ dominum, mortisq; magistrum.
Consistit medius, uocat hinc deus, inde tyrannus
Ambiguum, atq; suis se motibus alternantem.
Accipe gestarum monumenta insignia rerum
Prælusit quibus historia spectabile signum.
Loth fugiens Sodomis ardentibus, omnia secum
Pignora cara domus properabat sede relicta
Nubibus urbicremis subducere, sulphere cum iam
Nimboso ignitus cœlum subtexeret aer,
Flagrantemq; diem crepitans incenderet imber.
Angelus hanc hospes legem prescripserat ollis
Emissus uirtute dei sub imagine dupla,
Omnis ut è portis iret domus, atq; in apertum
Dirigeret constans oculos, nec pone reflexo
Lumine regnantes per mœnia cerneret ignes.
Nemo memor Sodomæ, quæ mũdi forma cremãdi est,
Vt semel è muris gressum promouerit ore
Post tergum uerso respectet funera rerum.
Loth monitis sapiens obtemperat, at leuis uxor

Mobilitate animi torsit muliebre retrorsus
Ingenium, Sodomisq; suis reuocabilis hæsit.
Traxerit Eua uirum diræ ad consortia culpæ,
Hæc peccans sibi sola perit, solidata metallo
Diriguit fragilis, saxumq; liquabile facta
Stat mulier sicut steterat prius, omnia seruans
Caute, sigillati longum salis effigiata
Et decus, & cultum, frontemq;, oculosq;, comamq;,
Et flexam in tergum faciem, paulumq; relata
Menta retro, antiquæ monumenta rigentia noxæ.
Liquitur illa quidem salsis sudoribus uda,
Sed nulla ex fluido plenæ dispendia formæ
Sentit deliquio, quã ntumq; armenta saporum
Adtenuant saxum, tantum lambentibus humor
Sufficit attritamq; cutem per damna reformat.
Hoc meruit titulo peccatrix fœmina sisti
Infirmum, fluidumq; animum per lubrica soluens
Consilia, & fragilis iussa ad cœlestia uoti
Propositum contra non commutabile seruat.
Loth ingressus iter, nec mœnia respicit alto
In cinerem conlapsa rogo, populumq; perustum,
Et mores populi tabularia iura forumq;
Balnea propolas meritoria templa theatra.
Et circum cum plebe sua, madidasq; popinas.
Quicquid agunt homines, Sodomorũ incendia iustis
Ignibus inuoluunt, & Christo iudice damnant.
Hæc fugisse semel satis est, non respicit ultra
Loth noster, fragilis sed coniunx respicit, & quæ
Fugerat inuerso mutabilis ore reuisit,

Atq; inter patrias perstat durata fauillas,
En tibi signatum libertatis documentum,
Quod uoluit nos scire deus, quodcũq; sequendum est
Sub nostra ditione situm, passimq; remissum
Alterutram calcare uiam, duo cedere iussi
De Sodomis, alter se praeripit, altera mussat,
Ille gradum celerat fugiens, contra illa renutat.
Liber utriq; animus, sed dispar utriq; uoluntas,
Diuidit huc illuc rapiens sua quenq; libido.
Talem multa sacris speciem notat orbita libris.
Aspice Ruth gentis moabitidis, & simul Orfam.
Illa socrum Noemi fido comitatur amore.
Deserit haec, atqui thalamis, & lege iugali
Exutae, hebraeisq; thoris, sacrisq; uacantes,
Iure fruebantur proprio, sed pristinus Orfae
Fanorum ritus praeputia barbara suasit
Malle, & semiferi stirpem nutrire Goliae.
Ruth dum per stipulas agresti amburitur aestu,
Fulcra Booz meruit, costoq; adscita cubili
Christi genam foecunda domum, dauitica regna
Edidit, atq; deo mortales miscuit ortus.
Saepe ego met memini fratres geminos ad biulcum
Peruenisse simul biuium, nutante iuuenta,
Et dubitasse diu bifido sub tramite, quodnam
Esset iter melius, cum dextrum spinea sylua
Sentibus arctaret, scopulosaq; semita longe
Duceret aerium cliuoso margine callem.
At leuum, nemus umbriferum per amoena uireta
Ditibus ornaret pomis, & lene iacentem

Planicies daret ampla uiam, ſqualentibus unum
Contentum ſpinis reptaſſe per ardua ſaxa,
Porro alium campo ſeſe indulſiſſe ſiniſtro,
Illum ſyderibus caput immiſcere propinquis,
Hunc in cœnoſas ſubito cecidiſſe paludes.
Omnibus una ſubeſt natura, ſed exitus omnis
Non unus peragit placitorum ſegrege forma.
Haud ſecus, aut ſi olim per ſudum lactea forma.
Lapſa columbarum nubes deſcendit in aruum
Ruris frugiferi, laqueos ubi callidus auceps
Prætendit, lentoq; inleuit uimina uiſco,
Sparſit & inſidias ſiliquis, uel farre doloſo,
Inliciunt alias fallantia grana, gulamq;
Innectunt auidam tortæ retinacula ſetæ.
Molle uel implicitas gluten circunligat alas.
Aſt aliæ quas nullus amor prolectat edendi,
Greſſibus innocuis ſterili ſpatiantur in herba,
Suſpectamq; cauent oculos conuertere ad eſcam.
Mox ubi iam cœlo reuolandum, pars petit æthram
Libera ſydeream plaudens ſuper aera pennis,
Pars captiua iacet, laceris & ſaucia plumis,
Pugnat humi, & uolucres nequicquã ſuſpicit auras.
Sic animas cœli de fontibus unicolores
Infundit natura ſolo, ſed ſuauibus iſtic
Deuinctæ inlecebris retinentur, & æthera paucæ
Conſcendunt reduces, multas uiſcoſus ineſcat
Paſtus, & ad ſuperas percurrere non ſinit auras.
Præſcius inde pater liuentia tartara plumbo
Incendit liquido, piceasq; bitumine foſſas

Infernalis aquæ furuo suffodit auerno,
Et flegethonteo sub gurgite sanxit edaces
Perpetuis scelerum pœnis inolescere uermes.
Norat enim flatu ex proprio uegetamen inesse
Corporibus nostris, animamq; ex ore perenni
Formatam non posse mori, non posse uicissim
Pollutam uirtus rursum ad conuexa reuerti
Mersandam penitus puteo feruentis abyssi,
Vermibus, & flammis, & discruciatibus æuum
Immortale dedit, senio pœna ne periret
Non pereunte anima carpunt tormenta, fouentq;
Materiem sine fine datam, mors deserit ipsa
Aeternos gemitus, & flentes uiuere cogit.
At diuersa procul regionibus in paradisi
Præmia constituit maiestas gnara futuri
Spiritibus puris, & ab omni labe remotis,
Quiq; Gomorræas non respexere ruinas
Auersis sed rite oculis post terga tenebras,
Liquerunt miseri properanda pericula mundi,
Ac primum facili referuntur ad astra uolatu,
Vnde fluens anima structum uegetauerat Adam.
Nam quia naturam tenuem decliuia uitæ
Pondera non reprimunt, nec tardat ferrea compes,
Concretum celeri relegens secat aera lapsu,
Exsuperatq; polum feruens scintilla remensum
Carcereos exosa situs, quibus hæserat exul.
Tunc postliminio redeuntem suscipit alto
Cana fides gremio, tenerisq; oblectat alumnam
Delitiis, multos post diuersoria carnis

O re renarrantem querulo, quos passa labores,
I llic purpureo latus exporrecta cubili
F loribus æternis spirantes libat odores,
A mbrosiumq; bibit roseo de stramine rorem,
D itibus & longo fumantibus interuallo,
F luminaq;, & tutos cœli sitientibus imbres
I mplorata negat digitum insertare palato,
F lammarumq; apices humenti extinguere tactu,
N ec mirere locis longe distantibus inter
D amnatas, iustasq; animas concurrere uisus
C onspicuos, meritasq; uices per magna notari
I nterualla, polus medio quæ diuidit orbe,
E rrat quisque animas nostrorum fine oculorum
A estimat inuolui uitreo quos lucida palla
O bice, quis speculum concreta coagula texunt,
I mpediuntq; uagas obducto humore fenestras.
N um'ne animarum oculis denso uegetamine guttæ
V oluuntur teretes, aut palpebralibus extra
H orrescunt setis, cilio'ne umbrante teguntur?
I llis uiua acies, nec pupula parua, sed ignis.
T raiector nebulæ uasti, & penetrator operti est.
N il ferrugineum, solidum'ue tuentibus obstat,
N octurnæ cædunt nebulæ, nigrantia cedunt
N ubila, patenti cedit teres area mundi.
N ec tantum aerios uisu transmittit hiatus
S piritus, oppositos sed transit lumine montes,
O ceani fines, atque ultima littora Thyles
T rans adiit, uolucresq; oculos in tartara mittit.
N ostris nempe omnes pereunt sub nocte colores

Visibus, & cæco delentur tempore formæ.
Nunquid & exuti membris, ac uiscere perdunt
Agnitione notas rerum, uel greßibus errant?
Vna animam semper facies habet, & color unus
Aeris, ut cuiq; est meritorum summa sinistri,
Seu dextri alternas nec commutabile tempus
Conuertit, uariatq; uices, longum atq; perenne est,
Quicquid id est, unus uoluit sua secula cursus,
Expertus dubitas animas percurrere uisu,
Abdita corporeis oculis cum sæpe quietis
Rore soporatis cernat mens uiua remotos,
Distantesq; locos aciem per rura, per astra.
Per Maria intendens, nec enim se segregat ipsa
Ante obitum uiuis ex artubus, aut fugit exul
Sanguinis & carnis penetralia, seq; medullis
Exuit, abductam ue abiit de pectore uitam,
Viscera sed sede manens speculator acutis
Omnia luminibus, & qua circuntulit aerem
Naturæ leuis intuitum nullo obice rerum
Disclusa ante oculos subiectum prospicit orbem,
Atque orbis sub mole situm sordens elementum.
Obiacet interea tellus, nec uisibus obstat
Quin si stelligerum uultus conuertat ad axem,
Nil intercurrens obtutibus impedit ignem
Peruigilis animæ, quamuis densata grauentur
Nubila, & opposito nigrescat uellere cœlum.
Sic arcana uidet tacitis cooperta futuris
Corporeus Ioannes adhuc, nec carne solutus,
Munere sed somni paulisper carne sequestra

Liber, ad intuitum, sensuq;, oculisq; peragrans,
Ordine dispositos uenturis solibus annos,
Procinctum uidet angelicum, iam iamq; cremandi
Orbis in excidium, raucos & percipit aure
Mugitus grauium mundi sub fine tubarum.
Hæc ille ante obitum membrorum carcere septus
Secedente anima, non discedente uidebat.
Non'ne magis flatus sine corpore cuncta notabit
Corporis inuolucris tumulo frigente repostis
Certa fides rapidos subterna nocte caminos,
Qui pollutam animam per secula longa perenni
Igne coquunt oculis longum per inane remotis
Pauperis expositos. nec secius aurea dona
Iustorum dirimente chao, rutilasq; coronas
Eminus ostendit pœnarum carcere mersis.
Hinc paradisicolæ post ulcera dira beato
Proditur infœlix ululans in peste reatus
Spiritus, inq; uicem meritorum mutua cernunt.
O dee cuncti parens animæ dator, o dee Christe,
Cuius ab ore deus subsistit spiritus unus,
Te moderante regor, te uitam principe duco,
Iudice te pallens trepido, te iudice eodem
Spem capio fore quicquid ago ueniabile apud te,
Quālibet indignum uenia faciamq;, loquarq;,
Confiteor, dimitte libens, & parce fatenti.
Omne malum merui, sed tu bonus arbiter aufer
Quod merui, meliora fauens largire precanti
Dona animæ quandoq; meæ, cum corporis huius
Liquerit hospitium neruis. cute. sanguine. felle.

Offibus extructum, corrupta quod incola luxu
Heu nimium complexa fouet, cum flebilis hora
Clauserit hos orbes, & conclamata iacebit
Materies, oculisq; suis mens nuda fruetur,
Ne cernat truculentum aliquem de gente latronum
Immitem, rabidum, uultuq;, & uoce minaci
Terribilem. qui me maculosum aspergine morum
In præceps ut prædo trahat, nigrisq; ruentem
Immergat specubus, cuncta exacturus adusq;
Quadrantem minimum damnosæ debita uitæ.
Multa in thesauris patris est habitatio Christe
Disparibus discreta locis, non posco beata
In regione domum, sint illic casta uirorum
Agmina, puluereum quæ dedignantia censum
Diuitias petiere tuas, sit flore perenni
Candida uirginitas animum castrata recisum.
At mihi tartarei satis est si nulla ministri
Occurrat facies, auidæ nec flamma gehennæ
Deuoret hanc animam mersam fornacibus imis,
Esto cauernoso quia sic pro labe necesse est
Corporea, tristis me sorbeat ignis auerno
Saltem mirificos incendia lenta uapores
Exhalent, æstuq; calor languente tepescat,
Lux immensa alios, & tempora uincta coronis
Glorificent, me pœna leuis clementer adurat.

Finit Amartigenia.

AV·PRV·V·C·ROMANVS MARTYR·

Omane Christi fortis adsertor dei
Elinguis oris organũ fautor moue·
Largire cõptũ carmen ĩfantissimo
Fac ut tuarum mira laudũ concinã·
Nam scis et ipe posse mutos eloqui
Plectrũ palati,et fauciũ sæuus tibi
Tortor reuulsit,nec tamen silentiũ
Indixit ori,quo fatebaris deum·
Vox ueritatis testis,extingui nequit·
Nec si recisis palpitet meatibus·
Sic noster hærens sermo linguæ debili
Balbutit & modis laborat absonis·
Sed si superno rore respergas iecur,
Et spiritali lacte pectus inriges,
Vox impeditos raucos laxabit sonos·
Euangelista scripsit ipsum talia
Præcepta Messiam dedisse apostolis,
Nolite uerba,cum sacramentum meum
Erit cauendum,prouidenter quærere·
Ego imparatis quæ loquantur,suggeram·
Sum mutus ipse,sed potens facundiæ
Mea lingua Christus luculenter disseret
Ipse explicabit quos supremo spiritu
Dæmon tumultus dum domatur,mouerit
Furore pestis peior in nouissimo·
Sic uulneratus anguis ictu spiculi
Ferrum remordet,& dolore sæuior·
Quassando pressis immoratur dentibus?

A stile fixum sed manet profundius
Nec cassa sentit morsuum pericula.
Galerius urbis forte Romanæ statum
Ductor regebat (ut refert antiquitas)
Immitis. atrox. asper. implacabilis.
Edicta late mundum in omnem miserat,
Christum negaret quisque mallet uiuere.
Hæc ille serpens ore dictat regio,
Qui mortuorum de sepulchris exiens
Clamabat, quid ante tempus aduentu cito
Mea regna soluis? parce fili altissimi,
Vel possidere corda porcorum iube,
Præfectus istis imminens negociis
Asclepiades ire mandat milites
Ecclesiatenus quæ de sacrariis
Raptare plebem mancipandam uinculis,
Ni disciplinam Nazarenam respuat.
Mox ipse templum cogitans inrumpere,
Et dissipare sancta sanctorum studens
Armis profanis præparabat impiis
Altaris aram funditus pessundare,
Foresq; & ipsas in ruinam soluere,
Præcurrit index his repente cognitis
Romanus sacræ heros excellentiæ.
Venire in armis perduelles nuntiat
Animos pauentum præstruens hortatibus
Stent ut parati, ne ue cedant turbini.
Conspirat uno fœderatus spiritu
Grex Christianus agmen imperterritum
Matrum. uirorum. paruulorum. uirginum.

Fixa & statuta est omnibus sententia
Fidem tueri, uel libenter emori.
Refert repulsus miles ad subsellia
Plebis rebellis esse Romanum ducem
Flagrare cunctos peruicaci audacia
Iugulos retectos obstinate opponere,
Quo gloriosa morte fortes oppetant,
Praeceps iubetur inde Romanus rapi,
Solusq;, & incitator, & fax omnium
Pro contumaci plebe causam dicere.
It non resistens, seq; uinciri petit
Flexas & ultro torquet in tergum manus.
Amor coronae pene praeuenit trucem
Lictoris artem, sponte nudas offerens
Costas bisulcis execandas ungulis.
Irrumpit altum limen, & praeconibus
Stupore mutis ipse tortorem trahit
Adstanti ob ora sic tyrannus incipit.
Infame monstrum. uilis. intestabilis,
Tu uentilator urbis, & uulgi leuis
Procella mentes inquietas mobiles,
Ne se imperita turba dedat legibus,
Popularе quiddam sub colore gloriae
Inlitterata credidit frequentia,
Vt se per aeuum consecrandos autumant,
Si bella diuis ceu gigantes inferant,
Victiq; flammis obruantur montium.
Hoc tu parasti perdite spectaculum
Cladis cruentae de necandis ciuibus,
Quos ut profanos impiati, et seculi

Reos necesse est te magistro interfici,
Tu causa mortis, tu malorum signifer,
(Ni fallor) æquum est, ut quod author improbus
Tolerare multos compulisti, ut carnifex
In te recurrat, proq; tantis cædibus
Quæ mox futuræ primus exitum luas.
Feras & ipse quod ferendum suaseras.
His ille contra reddit ore libero.
Amplector o præfecte, nec me subtraho
Vt pro fideli plebe solus immoler,
Dignus subire cuncta si me consulis
Quæcunq; uestra iusserit crudelitas,
Intrare seruis idolorum, ac dæmonum
Sanctam salutis non licet nostræ domum
Ne polluatur purus orandi locus.
Confido in sancto spiritu nunquam tibi
Dandum, ut beatum limen attingas pede.
Nisi forte noster factus in nostrum gregem
Merear sumi, quod pater faxit deus,
Incensus his Asclepiades iusserat
Euiscerandum corpus eculeo eminus
Pendere, & uncis, uinculisq; crescere
Apparitores, sed furenti suggerunt
Illum uetusta nobilem prosapia,
Meritisq; multis esse primum ciuium,
Iubet amoueri noxialem stipitem,
Plebeia clarum pœna ne damnet uirum,
Tundatur inquit terga crebris ictibus,
Plumboq; ceruix uerberata extuberet.
Persona quæq; competenter plectitur,

Magniq; refert uilis, an sit nobilis
Gradu reorum forma tormentis datur,
Pulsatus ergo martyr illa grandine
Postquam inter ictus dixit hymnum plumbeos
Erectus infit, absit ut me nobilem
Sanguis parentum praestet, aut lex curiae
Generosa Christi secta nobilitat uiros,
Si prima nostris quae sit in cunabulis
Origo textu stemmatis recenseas,
Dei parentis esse ab ore coepimus,
Cui quisque seruit, ille uere est nobilis.
Patri rebellis, inuenitur degener,
Honos deinde stemmati accedit nouus,
Et splendor ingens, ut magistratus uenit
Si confitendi nominis testem probum
Signent inusta ferri, & ignis uulnera,
Et uim dolorum mors sequatur inclyta
Caue benignus esse peruerse uelis,
Nec mi remissus leniter peperceris.
Incumbe membris tortor, ut sim nobilis,
His ampliatus si fruar successibus
Genus patris, matrisq; floccifecere.
Haec ipsa uestra dignitatum culmina
Quid esse censes? non'ne cursim transeunt
Fasces. secures. sella. praetexta, togae.
Lictor. tribunal, & trecenta insignia
Quibus tumetis, moxq; detumescitis?
Cum consulatum initis, ut uernae solent,
(Pudet fateri) farre pullos pascitis,
Aquila ex eburna sumit arrogantiam

Gestator eius, ac superbit beluæ
Inflatus osse, cui figura est alitis.
Iam si suberis ad sigillorum pedes
Iaceatis infra sectilem quercum siti,
Quid esse uobis æstimem proiectius?
Nudare plantas, ante carpentum scio
Proceres togatos matris idææ sacris.
Lapis nigellus euehendus esseda,
Muliebris oris clausus argento sedet,
Quem dum ad lauacrum præeundo ducitis,
Pedes remotis atterentes calceis
Almonis usque peruenitis riuulum,
Quid illa turpis pompa? nempe ignobiles
Vos esse monstrat, cum luperci curritis.
Quem seruulorum non rear uilissimum,
Nudus plateas si per omnes cursitans
Pulset puellas uerbere actas ludicro?
Miseret tuorum me sacrorum et principum,
Morumq; Roma seculi summum caput.
Age explicemus, si placet mysteria
Præfecte uestra, iam necesse est audias
Nolis uelis ne, quid colatis sordium,
Nec terret ista, qua tumes uesania,
Quod uultuosus, quod supinus, quod rigens
Tormenta leti comminaris asperi,
Si me mouere rebus ullis niteris,
Ratione mecum, non furore dimica.
Iubes relictis patris, & Christi sacris,
Vt tecum adorem fœminas, ac mille mares,
Deas, deosq;, deq; sexu duplici

Natos, nepotes, abnepotes editos.
Et tot stuprorum sordidam prosapiem.
Nubunt puellæ, sæpe luduntur dolis.
A masionum comprimuntur fraudibus.
Incœsta feruent, furta mœchorum calent,
Fallit maritus, odit uxor pellicem.
Deos cathenæ colligant adulteros.
Ostende quæso quas ad aras præcipis
Veruece cæso fumet ut cespes meus.
Delphos ne pergam, sed uetat palæstrici
Corrupta ephœbi fama, quem uester deus
Effœminauit gymnadis licentia.
Mox fleuit impuratus occisum graui
Disco, & dicauit florulentum succubam.
Conductus idem pauit alienum pecus.
Furem deinde perditi passus gregis
Segnis bubulcus tela & ipsa perdidit.
An ad Cybellis ibo lucum pineum?
Puer sed obstat gallus ob libidinem
Per triste uulnus, perq; sectum dedecus
Ab impudicæ tutus amplexu deæ,
Per multa matri sacra plorandus spado.
Sed credo magni limen amplectar Iouis,
Qui si citetur legibus uestris, reus
Laqueis minacis implicatus Iuliæ
Luet seueram uictus & scantiniam.
Te cognitore dignus ire in carcerem.
Quid aureorum conditorem temporum
Censes colendum? quem fugacem non negas
Latuisse furtim dum reformidat malum.

Quem si beate uiuere audit Iuppiter,
Plectat necesse est occulendi conscios.
Quid inter aras dissidentum numinum
Putas agendum? Martis indignabitur
Offensa uirtus si colatur Lemnius
Iunonis iram sentiet quisq;, ut deum
Signo aut sacello consecrarit Herculem.
Dices licenter hæc poetas fingere,
Sed sunt & ipsi talibus mysteriis
Tecum dicati, quodq; describunt, colunt.
Tu cur piaclum tam libenter lectitas?
Cur in theatris te uidente id plauditur?
Cycnus stuprator peccat inter pulpita.
Saltat tonantem tauricornem lydius,
Spectator horum pontifex summus sedes,
Ridesq;, & ipse nec negando deluis,
Cum fama tanti polluatur numinis,
Cur tu Sacrate per cachinos solueris,
Cum se maritum fingit Alchimenæ deus?
Meretrix Adonin uulneratum scænica
Libidinoso plangit affectu palam.
Nec te lupanar cypridis sanctæ mouet?
Quicquid sub ipsis ueritas signis patet
Formata in ære, criminum uestigiis.
Quid uult sigillum semper adfixum Ioui
Auis ministræ? nempe uelox armiger
Leno exoletum qui tyranno pertulit.
Facem recincta ueste prætendit Ceres.
Cur si deorum nemo rapuit uirginem?
Quam nocte quærens, mater errat peruigil.

Fusos rotantem cernimus tyrinthium,
Cur sine ære non fuit ludibrio?
Quid rusticorum monstra detester deum?
Faunos·priapos·fistularum præsides,
Nymphas natantes·incolasq; aquatiles
Sitas sub alto more ranarum lacu?
Diuinitatis ius in algis uilibus?
Ad hæc colenda me uocas censor bone?
Potes ne quicquam tale, si sanum sapis,
Sanctum putare? non'ne pulmonem mouet
Derisus istas intuens ineptias
Quas uinolentæ somnis fingunt anus.
Aut si quid usquam est uanitatis mysticæ,
Nobis colendum est, ipse primum incipe,
Pronusq; adora quicquid in terris sacri est
Deos latinos, & deos Aegyptios
Quis Roma libat, quis canopus supplicat.
Venerem precaris? comprecare & simiam.
Placet sacratus aspis Aesculapii?
Crocodilus·ibis, & canes cur displicent?
Adpone porris religiosas arulas.
Venerare acerbum cepe·mordax allium.
Fuliginosi ture placantur lares,
Et respuuntur consecrata holuscula.
Aut unde maior esse maiestas focis,
Quam nata in ortis sarculatis creditur,
Si numen ignibus, ollis, & porris inest?
Sed pulchra res est forma in aere sculptilis.
Quid imprecabor officinis græciæ?
Quæ condiderunt gentibus stultis deos?

Forceps Myronis, Pollycleti malleus
Natura uerorum est, atq; origo cœlitum.
Ars seminandis efficax erroribus,
Barbam rigentem dum Iouis circumplicat.
Dum defluentem leniter flectens comam,
Limat capillos, & corymbos Liberi,
Et dum Mineruæ pectus hydris asperat,
Iniecit atram territis formidinem,
Vt fulmen aeris ceu tonantis horreant.
Tremant uenenum sibilantis Gorgonæ.
Putent ephebum post triumphos indicos,
Ferire thyrso posse cum sit hebrius.
Tum quod Dianam molle succinctam uident
Venantis arcum pertimescunt uirginis,
Si forte uultum tristioris Herculis
Liquore crispo massa finxit fusilis,
Clauam minari, ni colatur, creditur,
Iam quis pauentum corda terror occupat?
Iunonis iram si polite expresserit
Velut retortis intuens obtutibus
Auertat ora de litantis hostia,
Lapis seuera fronte mentitur minas.
Miror quod ipsum non sacratis Mentorem,
Nec templum & aras ipse Phidias habet
Fabri deorum uel parentes numinum.
Qui si caminis institissent segnius,
Cum condiderunt gentibus stultis deos,
Non esset ullus Iuppiter conflatilis.
Non erubescis stulte pago dedite
Te tanta semper perdidisse obsonia,

Quæ diis ineptus obtulisti talibus,
Quos trulla, peluis, cantharus, sartagines.
Fracta & liquata contulerunt uascula?
Ignosco fatuis hæc tamen uulgaribus,
Quos lana terret discolora in stipite,
Quos sæpe falsus circulator decipit,
Quibus omne sanctum est, quod pauendum uanulæ
Edentularum cantilenæ suaserint.
Vos eruditos miror, & doctos uiros,
Perpensa uitæ quos gubernat regula
Nescire uel diuina, uel moralia
Quo iure constent, quantum maiestas edat
Quicquid creatum, quæ creauit omnia
Deus perennis res inæstimabilis
Non cogitando, non uidendo clauditur.
Excedit omnem mentis humanæ modum,
Nec comprehendi uisibus nostris ualet
Extráq;, & intus implet, ac superfluit
Intemporalis ante quam primus dies
Esse et fuisse semper unus obtinet.
Lux ipse uera, ueri et author luminis
Cum lumen esset, lumen effudit suum.
Ex luce fulgor natus hic est filius.
Vis una patris, uis & una est filii
Vnusq; ab uno lumine splendor satus,
Pleno refulsit claritatis lumine,
Natura simplex pollet unius dei,
Et quicquid usquam est una uirtus condidit
Cœlum, solumq; uim marini gurgitis
Globos dierum, noctiumq; præsides.

Ventos·procellas·fulgura·imbres·nubila·
Septentriones·hesperos·æstus·niues·
Fontes·pruinas·& metalla,& flumina·
Prærupta·plana·montium conuallia·
Feras·uolucres·reptiles·natatiles·
Iumenta·pecua·subiugales beluas·
Flores·fruteta·germina·herbas·arbores·
Quæ sunt odori,quæque uernantes esui·
Hæc non labore & arte molitus deus
Sed iussione quam potestas protulit
Mandauit esse,facta sunt,quæ non erant·
Verbo creauit omniformem machinam·
Virtus paterna semper in uerbo fuit·
Cognostis ipsum,nunc conlendi agnoscite
Ritum,modumq́; quale sit templi genus·
Quæ dedicari sanxerit donaria,
Quæ uota poscat,quos sacerdotes uelit,
Quod mandet illic nectar immolarier·
Aedem sibi ipse mente in hominis condidit
Viuam·serenam·sensualem·flebilem·
Solui incapacem posse nec destructilem·
Pulchram·uenustam·præminentem culmine·
Discriminatis inlitam coloribus
Illic sacerdos stat sacrato in limine·
Foresq́; primas uirgo custodit fides·
Innexa crines uinculis regalibus
Poscit litari uictimas Christo,& patri,
Quas scit placere candidatas simplices·
Frontis pudorem·cordis innocentiam·
Pacis quietem·castitatem corporis·

D ei timorem·regulam ſcientiæ·
I eiuniorum parcitatem ſobriam,
S pem non iacentem,ſemper & largam manum
E x his amœnus hoſtiis ſurgit uapor
V incens odorem balſami·turis·croci·
A uras madentes perſicorum aromatum,
S ublatus inde cœlum aduſque tollitur,
E t proſperatum dulce delectat deum·
H anc diſciplinam quiſquis infenſus uetat,
V etat probatum uiuere,et ſanctum ſequi·
V etat uigorem mentis alte intendere,
N oſtriq; acumen ignis ad terram uocat·
N ec excitari uim ſinit prudentiæ·
O merſa limo cæcitas gentilium·
O carnulenta nationum pectora·
O ſpiſſus error,o tenebroſum genus·
T erris amicum·deditum cadaueri
S ubiecta ſemper intuens,nunquam ſupra,
F uror ne ſummus ultima,& dementia eſt
D eos putare,qui creantur nuptiis·
R em ſpiritalem terrulenter quærere·
E lementa mundi conſecrare altaribus
I d quod creatum eſt conditorem credere·
D eaſceato ſupplicare ſtipiti·
V erris cruore ſcripta ſaxa ſpargere·
A ras offellis obſecrare bubulis
H omines fuiſſe cum ſcias quos conſecras·
V rnas reorum morticinas lambere·
D eſiſte iudex ſeculi tantum nefas
V iris iubere,fortibusq; & liberis,

Nil est amore ueritatis celsius,
Dei perennis nomen asserentibus,
Nihil pauori est, & mors ipsa subiacet
Dudum coquebat differente martyre
Asclepiades intus iram subdolam.
Stomachatus alto felle dum longum silet,
Bilemq; tectis concipit præcordiis.
Tandem latentis uim furoris euomit,
Pro Iuppiter quid est, quod ex hoc audio?
Stat inter aras, & deorum imagines,
Et quod fateri cogor in medio phoro
Tacente memet hic perorat perditus,
Quicquid sacrorum est ore fœdans impio,
O fas piorum, moris o prisci status
Inuenta regum pro salute publica.
Pompiliorum nostra carpunt secula.
Quis hos sophistas error inuexit nouus,
Qui non colendos esse diuos disputent?
Nunc dogma nobis Christianum nascitur,
Post euolutos mille demum consules
Ab urbe Roma, ne retexam nestoras,
Quicquid nouellum surgit, olim non fuit
Vis summam rerum nosse? pyrrham consule.
Vbi iste uester tunc erat summus deus,
Diuum fauore cum puer mauortius
Fundaret arcem septicollem Romulus?
Quod Roma pollet auspicato condita
Ioui statori debet, & diis cæteris,
Hoc sanctum ab æuo est, hoc ab auis traditum
Placanda nobis pro triumphis principis

Delubra, faustus ut secundet gloriam
Procinctus, ut que subiugatis hostibus
Ductor quietum frenet orbem legibus.
Accingere ergo quisquis es nequissime
Pro principali rite nobiscum deos
Orare uita, uel quod hostem publicum
Pati necesse est, solue pœnam sanguine.
Spreuisse templa, respuisse est principem.
Tunc ille, nunq̃ pro salute, & maximis,
Fortissimisq́; principis cohortibus
Aliter precabor, quam fidele ut militent,
Christiq́; lymphis ut renascantur patri
Capiant & ipsum cœlitus paraclitum
Vti dolorum respuant caliginem,
Cernant ut illum lumen æternæ spei
Non succulentis influens obtutibus,
Nec corporales per fenestras emicans,
Puris sed intus, quod relucet mentibus,
Pupilla carnis crassa crassum perspicit,
Et res caduca, quod resoluendum est, uidet,
Liquidis uidendis aptus est animæ liquor
Natura feruens sola feruentissimæ
Diuinitatis uim coruscantem capit.
Hoc opto lumen Imperator nouerit
Tuus, meusq́;, si uelit fieri meus.
Nam si resistat Christiano nomini,
Meus ille talis Imperator non erit,
Scelus iubenti crede nunquam seruiam.
Statis ministri clamitans iudex ait,
Statis? manusq́; continetis uindices.

Non rupta ſulcis diſſecatis uiſcera?
Animam nec intus abditam rimamini,
Erumpit unde uox profana in principem?
Scindunt utrunq; milites teterrimi
Mucrone biulco penſilis latus uiri,
Sulcant per artus longa tractim uulnera.
Obliqua rectis, recta tranſuerſis ſecant.
Etiam retectis pectus albet oſſibus,
Nitendo anhelant diffluunt ſudoribus,
Cum ſit quietus heros in quem ſæuiunt.
Hæc inter addit ſponte Romanus loqui,
Si quæris o præfecte uerum noſcere,
Hoc omne quicquid lancinamur, non dolet,
Dolet, quod error pectori inſidet tuo,
Populos quod iſtos tecum trahis perditos.
Currunt frequentes undiq; ad ſpectaculum
Gentile uulgus, heu gemenda corpora,
Crudumq; noſtræ ſortis exemplum tremunt.
Audite cuncti, clamo longe, ac prædico.
Emitto uocem de cataſta celſior,
Chriſtus paternæ gloriæ ſplendor, deus
Rerum creator, noſter idem particeps
Spondet ſalutem perpetem credentibus
Animæ ſalutem, ſola quæ non occidit,
Sed iuge durans diſpares caſus ſubit,
Aut luce fulget, aut tenebris mergitur,
Chriſtum ſecuta patris intrat gloriam
Diſiuncta Chriſto mancipatur tartaro
Curanda mercis qualitas. quæ nam mihi
Contingat olim perpetis ſubſtantiæ.

Nam

Nam membra paruipendo quo pacto cadant
Casura certe lege naturæ suæ,
Instat ruina quod rasoluendum est ruat.
Nec distat ignis & fidiculæ sæuiant
An corpus ægrum langor asper torqueat
Cum sæpe morbos maior armet seuitia,
Non ungularum tanta uis latus fodit
Mucrone, quanto dira pulsat pleuresis.
Nec sic iniusta laminis ardet cutis,
Vt febris atro felle uenas exedit,
Vel summam pellis ignis obductus coquit,
Papulasq; feruor æstuosus excitat.
Credas, cremari stridulis cauteriis
Miserum putatis quod retortis pendeo
Extentus ulnis, quod reuelluntur pedes
Compago neruis quod sonat crepantibus
Sic eiulantes ossa clamant diuidi
Nodosa torquet, quos podagra & arthresis
Horretis omnes hasce carnificum manus.
Num mitiores sunt manus medentium?
Laniena quando sæuit Hippocratica?
Viuum secatur uiscus & recens cruor
Scarpellam tinguit dum putredo abraditur.
Putare ferrum triste chirurgo meis
Inferre coctis, quod secat salubriter.
Non est amarum quo reformatur salus,
Videntur isti carpere artus tabidos,
Sed dant medelam rebus intus uiuidis.
Quis nescit autem quanta corruptela sit
Contaminatæ carnis ac solubilis?

Sordet·tumescit·liquitur·fetet·& dolet·
Inflatur ira·soluitur libidine·
Plerunq; felle intincta liuores trahit
Aurum regestum non'ne carni adquiritur?
Inlusa uestis·gemma·bombix·purpura
In carnis usum mille queruntur dolis,
Luxus uorandi carnis aruinam fouet
Carnis uoluptas omne per nefas ruit,
Medere quæso carnifex tantis malis
Concidere·carpe fomitem peccaminum,
Fac ut resecto debilis carnis situ
Dolore ab omni mens supersit libera,
Ne gestet ultra quod tyrannos amputet·
Nec terrearis turba circunstantium,
Hoc prædo solum quod peribit omnibus
Regi·clienti,pauperiq; & diuiti
Sic uernularum,sic senatorum caro
Tabescit imo cum sepulchro condita est
Iactura uilis mordet & damnum leue
Si quo carendum est perdere extimescimus·
Cur quod necesse est non uoluntas occupat?
Natura cur non uertit in rem gloriæ?
Legale damnum deputemus premiis,
Sed præmiorum forma quæ sit fortibus
Videamus·illa nempe quæ nunquam perit·
Cælo refusus subuolabit spiritus·
Dei parentis perfruetur lumine
Regente Christo stans in arce regia,
Quandoq; cælum ceu liber plicabitur·
Cadet rotati solis in terram globus·

Spæram ruina menſtrualem deſtruet
Deus ſuperſtes ſolus, & iuſti ſimul
Cum ſempiternis permanebunt angelis,
Contemne præſens utile o prudens homo,
Quod terminandum, quod relinquendum eſt tibi,
Omitte corpus rem ſepulchri & funeris
Tende ad futuram gloriam· perge ad deum·
Agnoſce qui ſis· uince mundum & ſeculum·
Vix dum elocutus martyr hanc peregerat
Orationem, cum furens interſerit
Aſclepiades, uertat ictum carnifex
In os loquentis· inq; maxillas manus,
Sulcosq; acutos & fidiculas transferat·
Verboſitatis ipſe rumpatur locus·
Scaturientes perdat ut loquacitas
Sermonis auras perforatis follibus,
Quibus ſonandi nulla lex ponit modum·
Ipſa & loquentis uerba torqueri uolo·
Implet iubentis dicta lictor improbus
Charaxat ambas ungulis ſcribentibus
Genas, cruentis & ſecat faciem notis·
Hirſuta barbis ſoluitur carptim cutis,
Et mentum aduſq; uultus omnis ſcinditur·
Martyr fluentem fatur inter ſanguinem,
Grates tibi o præfecte magnas debeo,
Quod multa pandens ora, iam chriſtum loquor·
Arctabat ampli nominis præconium
Meatus unus impar ad laudes dei
Rimas patentes inuenit uox edita,
Multisq; fuſa rictibus reddit ſonos

Hinc inde plures, & profatur undique
Christi patrisq; sempiternam gloriam,
Tot ecce laudant ora, quot sunt uulnera,
Tali repressus cognitor constantia,
Cessare pœnam præcipit, tunc sic ait,
Per solis ignes iuro, qui nostros dies
Reciprocatis administrat circulis.
Cuius recursu lux & annus ducitur,
Ignes parandos iam tibi tristis rogi,
Qui fine digno corpus istud deuoret,
Quod perseuerans tam resistit nequiter
Sacris uetustis, nec dolorum spiculis
Victum fatiscit, fitq; pœnis fortius.
Quis hunc rigorem pectori iniecit stupor?
Mens obstinata est. corpus omne obcalluit,
Tantus nouelli dogmatis regnat furor.
Hic nempe uester Christus haud olim fuit,
Quem tu fateris ipse suffixum Cruci.
Hæc illa crux est omnium nostrum salus,
Romanus inquit, hominis hæc redemptio est,
Scio incapacem te sacramenti impie
Non posse cæcis sensibus mysterium
Haurire nostrum, nil diurnum nox capit.
Tamen in tenebris proferam claram facem
Sanus uidebit, lippus oclos obteget
Remouete lumen dicet insanabilis.
Iniuriosa est nil uidenti claritas.
Audi profane quod grauatus oderis,
Regem perennem rex perennis protulit
In se manentem, nec minorem tempore.

Q uia tempus illum non tenet·nam fons retro
E xordiorum est & dierum & temporum·
E x patre Christus·hoc pater, quod filius·
H ic se uidentum præstitit mortalibus·
M ortale corpus sumpsit immortalitas·
V t dum caducum portat æternus deus,
T ransire nostrum posset ad cœlestia·
H omo est peremptus, et resurrexit deus·
C ongressa mors est membra gestant ideo,
D um nostra tentat, cessit immortalibus,
S tultum putatis hoc sophistæ secli,
S ed stulta mundi summus eligit pater,
V t stultus esset seculi prudens dei,
A ntiquitatem Romuli, & mauortiam
L upam renarras primum, & omen uulturum·
S i res nouellas respuis, nil tam recens
V ix mille fastis implet hanc ætatulam
C ursus dierum condiore ab augure,
S excenta possum regna pridem condita
P roferre toto in orbe si sit ocium
M ulto ante clara, quam capellam gnosiam
S uxisse fertur Iuppiter Martis pater,
S ed illa non sunt hæc, & olim non erunt·
C rux ista Christi, quam nouellam dicitis,
N ascente mundo factus ut primum est homo
E xpressa signis, expedita est litteris,
A duentus eius mille per miracula
P rænunciatus ore uatum consono,
R eges·prophetæ·iudicesq́; & principes·
V irtute·bellis·cultibus, sacris·stilo

Non destiterunt pingere formam crucis.
Crux prænotata. crux adumbrata est prius.
Crucem uetusta combiberunt secula.
Tandem retectis uocibus propheticis
Aetate nostra comprobata antiquitas
Coram refulsit ore conspicabili,
Ne fluctuaret ueritas dubia fide,
Si non pateret teste uisu comminus.
Hinc nos, & ipsum non perire credimus
Corpus sepulchro, quod uorandum traditur,
Quia Christus in se mortuum corpus cruci
Secum excitatum uexit ad solium patris,
Viamq; cunctis ad resurgendum dedit,
Crux illa nostra est, nos patibulum ascendimus,
Nobis peremptus Christus, & nobis deus,
Christus reuersus ipse, qui moriens homo est,
Natura duplex, moritur & mortem domat,
Reditq; in illud, quod perire nesciat.
Dixisse pauca sit satis de mysticis
Nostræ salutis, deq; processu spei,
Iam iam silebo, margaritas spargere
Christi uetamur inter immundos sues,
Lutulenta sanctum ne terant animalia,
Sed quia profunda non licet luctarier
Ratione tecum, consulamus proxima,
Interrogetur ipsa naturalium
Simplex sine arte sensuum sententia.
Fuci imperitus fac ut adsit arbiter,
Da septuennem circiter puerum, aut minus,
Qui sit fauoris liber, & non oderit

Quenquam, nec ullum mentis in uitium cadat.
Periclitemur quid recens infantia
Dicat sequendum, quid nouus sapiat uigor.
Hanc ille sancti martyris uocem libens
Amplexus, unum de caterua infantium
Paruum, nec olim lacte depulsum, capi,
Captumq; adesse præcipit, quid uis roga
Inquit. sequamur quod probarit pusio.
Romanus ardens experiri innoxiam
Lactantis oris indolem, filiole ait,
Dic quid uidetur esse uerum, & congruens
Vnum ne Christum colere, & in Christo patrem,
An comprecari mille formarum deos?
Arrisit infans, nec moratus rettulit
Est quicquid illud quod ferunt homines deum
Vnum esse oportet, quod uni est unicum,
Cum Christus hoc sit, Christus est uerus deus.
Genera deorum multa nec pueri putant.
Stupuit tyrannus sub pudore fluctuans,
Nec uim decebat innocenti ætatulæ
Inferre leges, nec loquenti talia
Furor sinebat efferatus parcere.
Quis author inquit uocis est huius tibi?
Respondit ille mater, & matri deus.
Illa ex parente spiritu docta imbibit,
Quo me inter ipsa pasceret cunabula.
Ego ut gemellis uberum de fontibus
Lac paruus hausi, Christum & hausi credere.
Ergo ipsa mater adsit, exclamat cedo
Asclepiades, disciplinæ & exitum

Tristem suæ magistra spectet impia.
Male eruditi torqueatur funere
Infantis orba, quemq; corrumpit, fleat.
Absit ministros uilis ut muliercula
Nostros fatiget. quantulus autem dolor
Vexabat artus mortis auxilio breuis
Oculi parentis punientur acrius
Quam si cruentæ membra carpant ungulæ.
Vix hæc profatus pusionem præcipit
Sublime tollant, & manu pulsent nates,
Mox & remota ueste uirgis uerberent,
Tenerumq; duris ictibus tergum secent,
Plus unde lactis, quam cruoris defluat.
Quæ cautes illud perpeti spectaculum?
Quis ferre possit æris, aut ferri rigor?
Impacta quoties corpus attigerat salix,
Tenui rubebant sanguine uda uimina,
Quem plaga flerat roscidis liuoribus
Ferunt minaces uerberantium genas
In lachrymasse sponte dimanantibus
Guttis per ora barbarum frementia.
Scribas & ipsos, & coronam plebium,
Proceresq; siocis non stetisse uisibus.
At sola mater hisce lamentis caret.
Soli sereno frons renitet gaudio.
Stat impiorum corde pietas fortior
Amore Christi contumax doloribus,
Firmatq; sensum mollis indulgentiæ,
Sitire sese paruus exclamauerat.
Animæ æstuantis ardor in cruciatibus

Hoc exigebat lymphæ ut haustum posceret.
Quem torua mater eminus tristi intuens
Vultu, seueris uocibus sic increpat,
Puto imbecillo nate turbaris metu,
Et te doloris horror afflictum domat,
Non hanc meorum uiscerum stirpem fore
Deo spopondi. non in hanc spem gloriæ
Te procreaui, cedere ut leto scias
Aquam bibendam postulas, cum sit tibi
Fons ille uiuus præsto, qui semper fluit,
Et cuncta solus irrigat uiuentia,
Intus, forisq; spiritum, & corpus simul,
Aeternitatem largiens potantibus
Venies d illud mox fluentum, si modo
Animo, ac medullis solus ardor æstuet
Videre Christum, quod semel potum affatim
Sic sedat omnem pectoris flagrantiam,
Vita ut beata iam sitire nesciat,
Hic hic bibendus nate nunc tibi est calix,
Mille in Bethlem, quem biberunt paruuli
Oblita lactis, & papillarum immemor
Aetas amaris, mox deinde dulcibus
Refecta poclis mella sumpsit sanguinis
Exemplum ad istud nitere, o fortis puer,
Generosa proles matris, & potentia.
Omnes capaces esse uirtutum pater
Mandauit annos, neminem excepit diem.
Ipsis triumphos annuens uagitibus,
Scis sæpe dixi cum docenti adluderes,
Et garrulorum signa uerborum dares

Isaac fuisse paruulum patri unicum,
Qui cum immolandus aram & ensem cerneret
Vltro sacranti colla præbuerit seni.
Narraui & illud nobile, ac memorabile
Certamen, una matre quod septem editi
Gessere pueri, sed tamen factis uiri
Hortante eadem matre in ancipiti exitu
Pœnæ & coronæ sanguini ut ne parcerent,
Videbat ipsos apparatus funerum
Præsens suorum, nec mouebatur parens,
Lætata quoties aut oliuo stridula
Sartago frixum tortuisset puberem
Dira, aut cremasset laminarum impressio
Comam, cutemq; uerticis reuulserat
A fronte tortor nuda testa, ut tegmine
Ceruicem adusq; dehonestaret caput.
Clamabat illa, patere, gemmis uestiet
Apicem corona regio ex diademate.
Linguam tyrannus amputari iusserat
Vni ex ephœbis mater aiebat, satis
Iam parta nobis gloria est. pars optima
Deo immolatur. ecce nostri corporis
Digna est fidelis lingua quæ sit hostia
Interpres animi. enuntiatrix sensuum.
Cordis ministra. præco operti pectoris.
Prima offeratur in sacramentum necis,
Et sit redemptrix primo membrorum omnium.
Ducem dicatam mox sequentur cætera.
His Machabæos incitans stimulis parens,
Hostem subegit subiugatum septies,

Quot foeta natis, tot triumphis inclyta.
Me partus ut feracem gloriæ
Mea uita præstet, in tua est situm manu
Per huius alui fida conceptacula,
Per hospitalem mense bisquino larem,
Si dulce nostri pectoris nectar tibi,
Si molle gremium grata si crepundia,
Persiste, & horum munerum authorem adsere.
Qua nam arte nobis uiuere intus cœperis.
Nihilum que & illud, unde corpus, nescio,
Nouit animator solus, & factor tui,
Impendere ipsi, cuius ortus munere es.
Bene in datorem quod dedit, refuderis,
Talia canente matre iam lætus puer
Virgas strepentes, & dolorem uerberum
Ridebat, hic tum cognitor pronunciat,
Claudatur infans carcere, & tanti mali
Romanus author torqueatur acrius.
Illum. recentes per cicatricum uias
Denuo exarabant, quaq; acutum traxerant
Pauloante ferrum, mox recrudescentibus
Plagis apertas persequebantur notas.
Quos iam superbus uictor ignauos uocat,
O non uirile robur, o molles manus,
Vnam labantis dissipare tandiu
Vos non potesse fabricam corpusculi?
Vix iam cohæret, nec tamen penitus cadit.
Vincens lacertos dexterarum inertium.
Citius cadauer dentibus carpunt canes.
Longeq; morsus uulturum efficacior

Ad deuorandas carnis offas mortuæ.
Languetis imbelli fame, ac fatiſcitis.
Gula eſt ferina, ſed ſocors edacitas
Exarſit iſtis turbida ira iudicis,
Seq; in ſupremam concitat ſententiam.
Si te morarum pœnitet, finem citum
Subeas licebit, ignibus uorabere,
Damnatus, & fauilla iam tenuis fies
Abiens. at ille, cum foro abriperent uirum
Truces miniſtri, pone reſpectans ait,
Appello ab iſta perfide ad Chriſtum meum
Crudelitate, non metu mortis tremens,
Sed ut probetur eſſe nil, quod iudicas.
Quid differo inquit ille utroſq; perdere,
Puerum, ac magiſtrum complices ſectæ impiæ?
Gladius recidat uile uix hominis caput
Infantis, iſtum flamma uindex concremet.
Sit his ſub uno fine diſpar exitus
Peruentum ad ipſum cædis implendæ locum.
Natum gerebat mater amplexu, & ſinu,
Vt primitiuum crederes fœtum geri
Deo offerendum ſancti Abelis ferculo,
Lectum ex ouili puriorem cæteris.
Puerum popoſcit carnifex. mater dedit.
Nec immorata eſt fletibus, tantum oſculum
Impreſſit unum, uale ait dulciſſime,
Et cum beatus regna Chriſti intraueris,
Memento matris iam patrone ex filio,
Dixit deinde dum ferit ceruiculam
Percuſſor enſe, docta mulier pſallere

Hymnum canebat carminis dauitici.
Preciosa sancti mors sub aspectu dei;
Tuus ille seruus, proles ancillæ tuæ.
Talia retexens explicabat pallium,
Manusq; tendebat sub ictu, & sanguine
Venarum, ut undam profluam manantium,
Et palpitantis oris exciperet globum,
Excepit, & caro adplicauit pectori.
At parte campi ex altera immanem pyram
Texebat ustor fumidus pinu arida
Sarmenta mistim subdita, & fœni struem
Spargens, liquata rore feruentis picis,
Quo flamma pastu cresceret ferocius.
Etiam retortis brachiis furca eminus
Romanus actus ingerebatur rogo.
Scio inquit ille non futurum ut concremer,
Nec passionis hoc genus dictum est mihi,
Sed restat ingens, quod fiat miraculum.
Hæc eius orsa sequitur immensus fragor
Nubis ruentis. nimbus undatim nigro
Præceps aquarum flumine ignes obruit.
Alunt oliuo semicombustas faces,
Sed uincit imber iam madentem fomitem.
Trepidare teter carnifex rebus nouis
Turbatus, & qua posset arte, insistere,
Versare torres cum fauillis humidis,
Prunas maniplis confouere stupeis,
Et semen ignis inter undas quærere,
Quod cum tumenti nunciatum est iudici,
Commouit iram fellis implacabilis.

Q uousq; tandem summus hic nobis magus
I nludit inquit thessalorum carmine
P œnam peritus, uertere in ludibrium.
F ortasse ceruix, si secandam iussero,
F lecti sub ensem non patebit uulneri,
V el amputatum plaga collum diuidens
R ursus cohibit, ac reglutinabitur,
H'umerisq; uertex eminebit additus.
T entemus igitur ante partem quampiam
T runcate ferro corporis superstitis,
N e morte simpla criminosus multiplex
C adat, uel una perfidus cæde oppetat.
Q uot membra gestat, tot modis pereat uolo.
L ibet experiri lerna sicut traditur
V trum renatis pululescat artubus,
A c se imminutis corporis damnis nouum
I nstauret. ipse præsto erit tunc hercules
H ydrina suetus ustumire uulnera.
I am nunc secandi doctus adsit artifex.
Q ui cuncta norit uiscerum confinia,
V el nexa neruis disparare uincula.
D ate hunc reuulsis qui medetur ossibus,
A ut fracta nodis sarciens compaginat
L inguam priorem detrahat radicitus,
Q uæ corpore omni sola uiuit nequior,
I lla procaci pessima in nostros deos
I nuecta motu fas profanauit uetus,
A udax & ipsi non pepercit principi.
A risto quidam medicus accitus uenit.
P roferre linguam præcipit. profert statim

M artyr·retectam pandit, ima & faucium·
I lle & palatum tractat, & digito exitum
V ocis pererrans uulneri explorat locum·
L inguam deinde longe ab ore protrahens
S calpellum inusque guttur insertans agit·
I llo seccante fila sensim singula
N unquam momordit martyr aut os dentibus
C ompressit arctis, nec cruorem sorbuit,
I mmotus & patente rictu constitit·
D um sanguis extra defluit scaturiens
P erfusa pulcher menta russo stemmate
F ert, & cruenti pectoris spectat decus,
F ruiturque, & ostro uestis ut iam regiæ·
P ræfectus ergo ratus elinguem uirum
C ogi ad sacrandum posse cum uerbis carens
N il in deorum obblacteraret dedecus·
I ubet reduci iam tacentem & debilem
M ulto loquentis turbine olim territus,
R eponit aras ad tribunal denuo,
E t tus, & ignem uiuidum in carbonibus,
T aurina & exta, uel suilla abdomina·
I ngressus ille, ut hos paratus perspicit,
I nsufflat ipsos, ceu uideret dæmonas·
I rridet hoc Asclepiades lætior·
A ddit deinde, nunquid inclementius
S icut solebas es paratus dicere?
E ffare quod uis, ac per ora edissere·
P ermitto uocem libere ut exerceas·
R omanus alto corde suspirans diu,
G emitu querelam traxit, & sic orsus est,

Chriſtum loquenti lingua nunquam defuit,
Nec uerba quæras quo regantur organo,
Cum prædicatur ipſe uerborum dator,
Quis fecit ut uis uocis expreſſa intimo
Pulmone & oris torta ſub teſtudine,
Nnnc ex palato det repercuſſo ſonos,
Nunc temperetur dentium de pectine,
Sitq; his augendis lingua plectrum mobile,
Si mandet idem, faucium ſic fiſtulas
Spirare flatu concinentes conſono,
Vt uerba in ipſis explicent meatibus,
Vel exitu oris cymbalis profarier,
Nunc preſſa parce labra, nunc hiantia.
Dubitas'ne uerti poſſe naturæ ſtatum?
Cui facta forma eſt, qualis eſſet primitus?
Hanc nempe factor uertere, ut libet, poteſt.
Poſitasq; leges texere, ac retexere,
Linguam loquelam ne miniſtram poſtulet.
Vis ſcire noſtri numinis potentiam?
Fluctus liquentis æquoris preſſit pede.
Natura fluxa, ac tenuis in ſolidum coit,
Quæ diſpar illis legibus, quis condita eſt,
Solet natatus ferre, fert ueſtigia,
Habet uſitatum munus hoc diuinitas,
Quæ uera nobis colitur in Chriſto & patre,
Mutis loquelam. percitum claudis gradum.
Surdis fruendam reddere audientiam.
Donare cæcis lucis inſuetæ diem.
Hæc ſi quis amens fabuloſa exiſtimat,
Vel ipſe tute, ſi parum fidelia

Rebare

Rebare pridem, uera cognoscas licet.
Habes loquentem cuius amputaueras
Linguam. probatis cede iam miraculis.
Horror stupentem persecutorem subit,
Timorq;, & ira pectus in caliginem
Vertere. nescit uigilet, an'ne somniet.
Miratur hærens quod sit ostenti genus.
Formido frangit. armat indignatio.
Nec uim domare mentis effrenæ potest
Nec quo furoris tela uertat, inuenit.
Postremo medicum sæuus insontem iubet
Reum citari. nundinatum hunc arguit
Mercede certa pactus ut conluderet,
Aut ferrum in ore nil agens, & irritum
Versasse frustra, seu retunsis tactibus,
Aut arte quadam uulnus illatum breue,
Quod sauciata parte linguam læderet,
Neruos nec omnes usquequaq; abscinderet,
Manere saluam uocis armoniam probe
Non posse inani concauo uerba exprimi,
Quæ concrepare lingua moderatrix facit.
Esto ut resultet spiritus uacuo specu
Echo, sed extat inde non oratio.
Veris refutat medicus hanc calumniam,
Scrutare uel tu nunc latebras faucium,
Intraq; dentes curiosum pollicem
Circunfer haustus uel patentes inspice,
Lateat ne quicquam quod regat spiramina.
Quanquam forassem forte si puncto leui,
Tenui'ue linguam contigissem uulnere,

T itubante plectro fatus esset debilis.
N am cum magistra uocis in uitium cadit,
V sus necesse est, & loquendi intercidat,
F iat periclum si placet cuiusmodi
E dat querelam quadrupes lingua eruta
E linguis, & quem porca grunitum strepat,
C ui uox fragosa clamor est inconditus
P robabo mutam nil sonare stridulum.
T estor salutem principis me simplici
F unctum secantis arte iudex optime,
S eruisse iussis absq; fraude publicis
S ciat hic quis illi uerba suggillet deus.
E go unde mutus sit disertus, nescio.
H is se Aristo purgat, at contra impium
N il hæc latronem Christianorum mouent
M agis, magisq; fertur in uesaniam
Q uærit num alienus sanguis ille asperserit
V irum, suo'ne fluxerit de uulnere.
R espondit his Romanus eccum præsto sum,
M eus iste sanguis uerus est, non bubulus,
A gnoscis illum, quem loquor miserrime
P agane uestri sanguinem sacrum bouis,
C uius litata cæde permadescitis.
S ummus sacerdos nempe sub terram scrobe
A cta in profundum consecrandus mergitur,
M ire infulatus, festa uittis tempora
N ectens, corona tum repexus aurea,
C inctu gabino sericam fultus rogam,
T abulis superne strata texunt pulpita
R imosa rari pægmatis compagibus

Scindunt ſubinde uel terebrant aream,
Crebroq́; lignum perforant acumine,
Pateat minutis ut frequens hiatibus
Huc taurus ingens fronte torua, & hiſpida,
Sertis reuinctus aut per armos floreis,
Aut impeditis cornibus deducitur.
Nec non, & auro frons coruſcat hoſtiæ,
Setasq́; fulgor blattealis inficit,
Hic ut ſtatuta eſt immolanda belua,
Pectus ſacrato diuidunt uenabulo.
Eructat amplum uulnus undam ſanguinis
Feruentis, inq́; texta pontis ſubditi
Fundit uaporum flumen, & late æſtuat.
Tum per frequentes mille rimarum uias
Illapſus imber tabidum rorem pluit,
Defoſſus intus quem ſacerdos excipit,
Guttas ad omnes turpe ſubiectans caput,
Et ueſte & omne putrefactus corpore,
Qui nos ſupinat obuias offert genas.
Supponit aures. labra. nares obicit,
Oculos & ipſos perluit liquoribus,
Nec iam palato parcit, & linguam rigat
Donec cruorem totus atrum combibat
Poſtquam cadauer ſanguine egeſto rigens
Compage ab illa flamines retraxerint,
Procedit inde pontifex uiſu horridus,
Oſtentat udum uerticem. barbam grauem.
Vittas madentes, atque amictus ebrios.
Hunc inquinatum talibus contagiis.
Tabo recentis ſordidum piaculi,

O mnes ſalutant, atque adorant eminus.
V ilis quod illum ſanguis, & bos mortuus
F œdis latentem ſub cauernis lauerint.
A ddamus illam uis hecatonben tuam?
C entena ferro cum cadunt animalia,
V ariaq; abundans cæde reſtagnat cruor,
V ix ut cruentis augures natatibus
P oſſint meare per profundum ſanguinem.
S ed quid macellum pingue puluinarium?
Q uid maximorum lancinatores gregum?
E uiſcerata carne crudos criminor.
S unt ſacra, quando noſmetipſi exciditis,
V otiuus & cum membra detruncat dolor
C ultrum in lacertos exerit fanaticus,
S ectiſq; matrem brachiis placat deam,
F urere, ac rotare, ius putatur myſticum.
P arta ad ſecandum' dextra fertur impia.
C œlum meretur uulnerum crudelitas.
A ſt hic metenda dedicat genitalia.
N umen reciſo mitigans ab inguine
O ffert pudendum ſemiuir donum deæ.
I llam reuulſa maſculini germinis
V ena effluenti paſcit auctam ſanguine,
V terq; ſexus ſanctitati diſplicet.
M edium retentat inter alternum genus.
M as eſſe ceſſat ille, nec fit fœmina.
F œlis deorum mater imberbes ſibi
P arat miniſtros leuibus nouaculis.
Q uid cum ſacrandus accipit ſphragitidas,
A cus minutas ingerunt fornacibus.

His membra pergunt urere, ut igniuerint
Quancunq; partem corporis. feruens nota
Stigmarit hanc si consecratam prædicant
Functum deinde cum relinquit spiritus,
Et ad sepulchrum pompa fertur funeris,
Partes per ipsas imprimuntur bratteæ.
Insignis auri lamina obducit cutem.
Tegitur metallo, quod perustum est ignibus.
Has ferre pœnas cogitur gentilitas.
Hac dii coercent lege cultores suos
Sic dæmun ipse ludit hos, quos ceperit.
Docet execrandas ferre contumelias.
Tormenta inuri mandat infelicibus.
At noster iste sanguis ex uestra fluit
Crudelitate, uos tyrannide impia
Exulceratis innocentum corpora
Si uos sinatis, incruente uiuimus.
At si cruente puniamur, uincimus.
Sed iam silebo. finis instat debitus.
Finis malorum. passionis gloria.
Iam non licebit improbe, ut licuit modo,
Torquere nostra, uel secare uiscera.
Cedas necesse est uictus, & iam desinas,
Cessabit equidem tortor, & sector dehinc.
Iudex minatur, sed peremptoris manus
Succedet illis strangulatrix faucium.
Aliter silere nescit oris garruli
Vox inquieta, quam tubam si fregero,
Dixit, foroq; protrahi iussit uirum
Trudi in tenebras noxialis carceris,

Elidit illic fune collum martyris
Lictor nefandus, sic peracta est passio.
Anima absoluta uinculis, cœlum petit,
Gesta intimasse cuncta fertur principi
Præfectus addens ordinem uoluminum,
Seriemq; tantæ digerens tragœdiæ,
Lætatus omne crimen in fasces refert
Suum tyrannus chartulis uiuacibus.
Illas sed ætas conficit diutina.
Fuligo fuscat. puluis obducit situ.
Carpit senectus, aut ruinis obruit,
Inscripta Christo pagina immortalis est,
Nec obsolescet ullus in cœlis apex.
Excepit adstans angelus coram deo,
Et quæ locutus martyr, et quæ pertulit,
Nec uerba solum differentis condidit,
Sed ipsa pingens uulnera expressit stilo
Laterum. genarum. pectorisq;, & faucium,
Omnis notata est sanguinis dimensio,
Vt quanq; plagam sulcus exarauerit,
Altam. patentem. proximam. longam. breuem,
Quæ uis doloris, qui'ue segmenti modus.
Guttam cruoris ille nullam perdidit.
Hic intergestis est liber cœlestibus,
Monimenta seruans laudis indelebilis,
Relegendus olim sempiterno iudici
Libramine æquo, qui malorum pondera,
Et præmiorum comparabit copias,
Vellem sinister inter hedorum greges
Vt sum futurus eminus dinoscerer,

Atq; hoc precante diceret rex optimus
Romanus orat, transffer hunc hedum mihi.
Sit dexter agnus. induatur uellere.

V.PRV.CL.V.C.PERI
STEPHANON.

Hymnus in honorem Sanctorum Martyrum
Hemiterii & Cheledonii Cala
gurritanorum.

Cripta sunt cœlo duorum marty
rum uocabula,
Aureisq; Christus illic annotauit
litteris.
Sanguinis notis eadem scripta ter
ris tradidit.
Pollet hoc felix per orbem terra
hibera stemmate
Hic locus dignus tenendis ossibus uisus deo,
Qui beatorum pudicus esset hospes corporum.
Hic calentes hausit undas cæde tinctus duplici.
Illitas cruore sancto nunc arenas incolæ
Confrequentant obsecrantes uoce. uotis. munere.
Exteri necnon & orbis huc colonus aduenit.
Fama nam terras in omnes præcucurrit proditrix
Hic patronos esse mundi, quos precantes ambiant.
Nemo puras hic rogando frustra congessit preces
Lætus hinc tersis reuertit supplicator fletibus,
Omne quod iustum poposcit impetratum sentiens

I anta pro nostris periclis cura suffragantum est,
N on sinant inane ut nullus uoce murmur fuderit
A udiunt, statimq; ad aurem regis æterni ferunt.
I nde larga fonte ab ipso dona terris influunt.
S upplicum causas petitis quæ medelis inrigant.
N il suis bonus negauit Christus unquam testibus.
T estibus quos nec cathenæ, dira nec mors terruit
V nicum deum fateri. sanguinis dispendio
S anguinis sed tale damnum lux rependit longior.
Hoc genus mortis decorum est, hoc probis dignũ uiris.
M embra morbis exedenda texta uenis languidis
H ostico donare ferro, morte & hostem uincere.
P ulchra res ictum sub ense persecutoris pati.
N obilis per uulnus amplum porta iustis panditur.
L ota mens in fonte rubro sede cordis exilit,
N ec rudem crudi laboris ante uiam duxerant
M ilites, quos ad perenne cingului Christus uocat.
S ueta uirtus bello & armis militat sacrariis.
C æsaris uexilla linquunt, eligunt signum crucis,
P ro q; uentosis draconum quos gerebant palliis,
P ræferunt insigne lignum quod draconem subdidit
V ile censent expeditis ferre dextris spicula
M achinis murum ferire. castra fossis cingere.
I mpias manus cruentis inquinare stragibus.
F orte tunc atrox secundos israelis posteros
D uctor aulæ mundialis ire ad aram iusserat
I dolis litare nigris, esse Christi defugas.
L iberam succincta ferro pestis urgebat fidem,
I lla uirgas, & secures, & bisulcas ungulas
V ltro fortis expetebat Christi amore interrita.

Carcer inligata duris colla bacis impedit.
Barbaras forum per omne tortor exercet manus.
Veritas crimen putatur. uox fidelis plectitur.
Tunc & enſe cæſa uirtus triſte percuſſit ſolum,
Et rogis ingeſta mœſtis ore flammas ſorbuit.
Dulce tunc iuſtis cremari. dulce ferrum perpeti.
Hic duorum cara fratrum conualeſcunt pectora
Fida, quos per omne tempus iunxerat ſodalitas.
Stant parati ferre quicquid ſors tuliſſet ultima
Seu foret præbenda ceruix ad bipennem publicam,
Verberum poſt uim crepantum, poſt cataſtas igneas,
Siue pardis offerendum pectus, aut leonibus
Nos ne Chriſto procreati, mammonæ dicabimur?
Et dei formam gerentes ſeruiemus ſeculo?
Abſit ne cœleſtis igni ſe tenebris miſceat.
Sit ſatis quod capta primo uita ſub chirographo
Debitum perſoluit omne functa rebus Cæſaris.
Tempus eſt deo rependi quicquid eſt proprium dei.
Ite ſignorum magiſtri. & uos tribuni abſiſtite
Aureos auferre torques, ſauciorum præmia,
Clara nos hinc angelorum iam uocant ſtipendia.
Chriſtus illic candidatis præſidet cohortibus,
Et throno regnans ab alto damnat infames deos,
Vosq; qui ridenda uobis monſtra diuos fingitis.
Hæc loquentes obruuntur mille pœnis martyres,
Nexibus manus utraſq; flenus inuoluit rigor,
Et chalybs adtrita colla grauibus ambit ciclis.
O uetuſtatis ſilentis obſoleta obliuio
Inuidentur iſta nobis. fama & ipſa extinguitur.
Chartulas blaſphemus olim nam ſatelles abſtulit,

Ne tenacibus libellis erudita secula
Ordinem·tempus,modumq́; passionis proditum
Dulcibus linguis per aures posterorum spargerent·
Hoc tamen solum uetusta subtrahunt silentia
Iugibus longum cathenis an capillum pauerint·
Quo uiros dolore tortor,qua'ue pœna ornauerit,
Illa laus occulta non est,nec senescit tempore,
Missa quod sursum per auras euolarunt munera,
Quæ uiam patere cœli præmicando ostenderent·
Illius fidem figurans nubæ fertur anulus·
Hic sui dat pignus oris(ut ferunt)orarium·
Quæ superno rapta flatu lucis intrant intimum:
Per poli liquentis axem fulgor auri absconditur·
Ac diu uisum sequacem textilis candor fugit·
Subuehuntur usq; in astra,nec uidentur amplius·
Vidit hoc conuentus adstans·ipse uidit carnifex,
Et manum repressit hærens,ac stupore obpalluit
Sed tamen peregit ictum ne periret gloria·
Iam ne credis bruta quondam uasconum gentilitas,
Quam sacrum crudelis error immolarit sanguinem?
Credis in deum relatos hostiarum spiritus?
Cerne quam palam feroces hic domantur dæmones,
Qui lupino capta ritu deuorant præcordia·
Strangulant mentes & ipsas,seq; miscent sensibus·
Tunc suo iam plenus hoste sistitur furens homo
Spumeas efflans saliuas,cruda torquens lumina
Expiandus quæstione non suorum criminum·
Audias,nec tortor adstat,eiulatus flebiles·
Scinditur per flagra corpus,nec flagellum cernitur·
Crescit & suspensus ipse uinculis latentibus·

His modis spurcum latronem martyrũ uirtus quatit.
Hæc coercet. torquet. urit. hæc cathenas incutit.
Prædo uexatus relictis se medullis exuit.
Linquit in læsam rapinam faucibus siccis fugit.
Vngue ab imo usque ad capillum salua reddit omnia.
Confitens ardere sese nam gehennæ est incola.
Quid loquar. purgata longis alba morbis corpora
Algidus cum decoloros horror artus concutit.
Hic tumor uultum reliquit. hic color uerus redit.
Hoc bonum Saluator ipse, quo fruuamur, præstitit,
Martyrum cum membra nostro consecrauit oppido,
Sospitant quæ nunc colonos quos hiberus alluit.
State nunc hymnistæ matres pro receptis paruulis.
Coniugum salute læta uox maritarum strepet.
Sit dies hæc festa nobis. sit sacratum gaudium.

Finit peristephanon.

Hymnus in honorem passionis Laurentii
Beatissimi martyris.

a Ntiqua fanorum parens
Iam Roma Christo dicata
Laurentio uictrix duce
Ritum triumphas barbarum.
Reges superbos uiceras,
Populos frenis presseras,
Nunc monstruosis idolis
Imponis imperii iugum.
Hæc sola deerat gloria

Vrbis togatæ insignibus
Feritate capta gentium
Domaret ut spurcum Iouem.
Non turbulentis uiribus,
Cossi. Camilli, aut Cæsaris,
Sed martyris Laurentii
Non incruento prælio.
Armata pugnabat fides
Proprii cruoris prodiga.
Nam morte mortem diruit,
Ac semet impendit sibi.
Fore hoc sacerdos dixerat,
Iam Xistus adfixus cruci,
Laurentium flentem uidens,
Crucis sub ipso stipite,
Desiste discessu meo
Fletum dolenter fundere,
Præcedo frater, tu quoq;
Post hoc sequeris triduum.
Extrema uox episcopi
Prænunciatrix gloriæ
Nihil fefellit, nam dies
Prædicta palmam præstitit.
Qua uoce, quantis laudibus
Celebrabo mortis ordinem?
Quo passionem carmine
Digne retexens concinam?
Hic primus è septem uiris,
Qui stant ad aram proximi,
Leuita sublimis, gradu

Et cæteris præstantior,
Claustris sacrorum præerat,
Cœlestis arcanum domus,
Fidis gubernans clauibus
Votasq; dispensans opes.
Versat famem pecuniæ
Præfectus urbis regiæ
Minister insani ducis,
Exactor auri, et sanguinis.
Qua ui latentes eruat
Nummos, operta existimans
Talenta sub sacrariis,
Cumulosq; congestos tegi.
Laurentium sisti iubet,
Exquirit arcam ditibus
Nassis refertam, & fulgidæ
Montes monetæ conditos.
Soletis inquit conqueri
Sæuire nos iusto amplius
Cum Christiana corpora
Plus quam cruente scindimus.
Abest atrocioribus
Censura feruens motibus.
Blande & quiete efflagito
Quos sponte obire debeas
Hunc uestris horgiis,
Moremq; & artem proditum est
Hanc disciplinam fœderis,
Libent ut auro antistites.
Argenteis scyphis ferunt,

F umare sacrum sanguinem,
A uroq; nocturnis sacris
A dstare fixos cereos.
T um summa cura est fratribus,
V t sermo testatur loquax,
O fferre fundis uenditis
S estertiorum millia.
A ddicta auorum prædia
F œdis sub auctionibus
S ucceßor exhæres gemit
S anctis egens parentibus.
H æc occuluntur abditis
E cclesiarum in angulis,
E t summa pietas creditur
N udare dulces liberos.
D eprome thesauros, malis
S uadendo quos præstigiis
E xaggeratos obtines
N igrante quos claudis specu.
H oc poscit usus publicus.
H oc fiscus, hoc ærarium,
V t dedita stipendiis
D ucem iuuet pecunia.
S ic dogma uestrum est audio,
S uum quibusq; reddito.
E n Cæsar agnoscit suum
N omisma nummis inditum.
Q uod Cæsaris scis, Cæsari
D a. nempe iustum postulo,
(N i fallor) haud ullam tuus

S ignat deus pecuniam.
N ec cum ueniret, aureos
S ecum Philippos detulit,
P ræcepta ſed uerbis dedit
I nanis à marſupio.
I mplete dictorum fidem,
Q uæ uos per orbem uenditis.
N ummos libenter reddite,
E ſtote uerbis diuites.
N il aſperum Laurentius
R efert ad iſta, aut turbidum,
S ed ut paratus obſequi
O btemperanter annuit.
E ſt diues inquit non nego,
H abetq; noſtra eccleſia,
O pumq;, & auri plurimum,
N ec quiſquam in orbe ditior.
I s ipſe tantum non habet
A rgenteorum ænigmatum
A uguſtus arcem poſſidens.
C ui nummus omnis ſcribitur.
S ed nec recuſo prodere
L ocupletis arcam numinis,
V ulgabo cuncta & proferam
P retioſa quæ Chriſti tenet.
V num ſed orans flagito
I nduciarum paululum,
Q uo fungar efficacius
P romiſſionis munere.
D um tota digeſtim mihi

Christi supellex scribitur.
Nam calculanda primitus,
Tum subnotanda est summula.
Laetus tumescit gaudio
Praefectus, ac spem deuorat
Aurum uelut iam conditum
Domi maneret gestiens.
Pepigere tempus tridui,
Laudatus inde absoluitur,
Laurentius sponsor sui
Et sponsor ingentis lucri.
Tribus per urbem cursitat
Diebus infirma agmina,
Omnesq; qui poscunt stipem
Cogens in unum & congregans.
Illic utrisq; obtutibus
Orbes cauatos praeferens
Baculo regebat praeuio
Errore nutantem gradum.
Et claudus infracto genu,
Vel crure trunco semipes,
Breuior'ue planta ex altera,
Gressum trahebat imparem,
Est ulcerosis artubus,
Qui tabe corrupta fluat.
Est cuius arens dextera
Neruos in ulnam contrahat.
Tales plateis omnibus
Exquirit assuetos ali
Ecclesiae matris penu,

Quos ipse primus nouerat.
Recenset exin singulos
Scribens uiritim nomina.
Longo & locatos ordine
Adstare pro templo iubet.
Præscriptus & iam fluxerat
Dies, furebat feruidus
Iudex auaro spiritu
Promissa solui efflagitans.
Tum martyr assistas uelim,
Coramq; dispostas opes
Mirere, quas noster deus
Prædiues in sanctis habet.
Videbis ingens atrium
Fulgere uasis aureis,
Et per patentes porticus
Structos talentis ordines.
It ille, nec pudet sequi.
Ventum ad sacratam ianuam
Stabant cateruæ pauperum
Inculta uisu examina.
Fragor rogantum tollitur.
Præfectus horrescit stupens.
Conuersus in Laurentium,
Oculisq; turbatis minax.
Contra ille, quid frendens ait
Minitaris? aut quid displicet?
Num sordida hæc aut uilia?
Num despuenda existimas?
Aurum quod ardenter sitis

Effossa gignunt rudera,
Et de metallis squalidis
Pœnalis excudit labor.
Torrens uel amnis turbidis
Voluens arenis implicat,
Quod terrulentum, ac sordidum
Flammis necesse est decoqui.
Pudor per aurum soluitur.
Violatur auro integritas.
Pax occidit. fides perit.
Leges & ipsæ intercidunt.
Quid tu uenenum gloriæ
Extollis & magni putas?
Si quæris aurum uerius,
Lux est & humanum genus.
Hi sunt alumni luminis,
Quos corpus arctat debile.
Ne per salutem uiscerum
Mens insolescat turgida.
Cum membra morbus dissecat
Animus uiget robustior
Mentis uicissim fortibus
Vis sauciatur sensuum.
Nam sanguis in culpam calens
Minus ministrat uirium,
Si feruor effœtus malis
Elumbe uirus contrahat.
Si forte detur optio,
Malim dolore asperrimo
Fragmenta membrorum pati

E t pulcher intus uiuere.
C ommitte formas pestium,
E t confer alternas lues,
C arnis ne morbus fœdior,
A n mentis & morum ulcera?
N ostri per artus debiles
I ntus decoris integri
S ensum uenusti innoxium
L aboris expertes gerunt.
V estros ualentes corpore
I nterna corrumpit lepra,
E rrorq; mancum claudicat,
E t cæca fraus nihil uidet.
Q uemuis tuorum principum,
Q ui ueste & ore prænitent
M agis probabo debilem,
Q uam quis meorum pauperum.
H unc qui superbit serico
Q uem currus inflatum uehit
H ydrops aquosus lucido
T endit ueneno intrinsecus.
A st hic auarus contrahit
M anus recuruas & uolam
P licans aduncis unguibus
L axare neruos non ualet.
I stum libido fœtida
P er scorta tractum publica
L uto & cloacis inquinat
D um spurca mendicat stupra.
Q uid ille feruens ambitu,

Sitimq; honoris æstuans
Mersis ne anhelat febribus,
Atq; igne uenarum furit.
Quisquis tacendi intemperans
Silenda prurit prodere
Vexatur & scalpit iecur,
Scabiemq; cordis sustinet.
Quid inuidorum pectorum
Strumas retexam turgidas?
Quid purulenta & liuida
Malignitatum uulnera?
Tute ipse qui romam regis
Contemptor æterni dei,
Dum dæmonum sordes colis
Morbo laboras regio.
Hi quos superbus despicis.
Quos execrandos iudicas
Breui ulcerosos exuent
Artus, & incolumes erunt.
Cum carne corruptissima
Tandem soluti, ac liberi
Pulcherrimo uitæ statu
In arce lucebunt patris.
Non sordidati, aut debiles,
Sicut uidentur interim,
Sed purpurantibus stolis
Clari, & coronis aureis.
Tunc si facultas suppetat
Coram tuis obtutibus
Istos potentes seculi

Velim recensandos dari.
Pannis uideres obsitos,
Et mucculentis naribus.
Mentum saliuis uuidum,
Lipposq; palpebra putri.
Peccante nihil est tetrius.
Nil tam leprosum aut putridum.
Cruda est cicatrix criminum,
Oletq; ut antrum tartari.
Animabus inuersa uice
Corrupta forma infligitur,
Quas pulcher aspectus prius
In corpore oblectauerat.
En ergo nummos aureos,
Quos proxime spoponderam,
Quos nec fauillis obruat
Ruina, nec fur subtrahat.
Nunc addo gemmas nobiles,
Ne pauperem Christum putes
Gemmas corusci numinis,
Ornatur hoc templum quibus.
Cernis sacratas uirgines?
Miraris intactas anus?
Primiq; post damnum tori
Ignis secundi nescias?
Hoc est monile ecclesiæ.
His illa gemmis comitur.
Dotata sic Christo placet.
Sic ornat altum uerticem.
Eccum talenta suscipe,

Ornabis urbem Romulam.
Ditabis & rem principis,
Fies & ipse ditior.
Ridemur, exclamat furens
Præfectus, & miris modis
Per tot figuras ludimur,
Et uiuit insanum caput.
Impune tantas furcifer
Strophas cauillo mimico
Te nexuisse existimas,
Dum scurra saltas fabulam?
Concinna uisa urbanitas
Tractare nosmet ludicris
Egon cachinnis uenditus
Acronia festiuum fui?
Adeo ne ulla austeritas,
Ceusura nulla est fascibus,
Adeon securim publicam
Mollis retudit lenitas?
Dicis libenter oppetam.
Votiua mors est martyri.
Est ista uobis nouimus
Persuasionis uanitas.
Sed non uolenti impertiam
Præstetur ut mortis citæ
Compendiosus exitus,
Perire raptim non dabo.
Vitam tenebo, & differam
Pœnis morarum iugibus,
Et mors inextricabilis

Longos dolores protrahet.
Prunas tepentes sternite,
Ne feruor ignitus nimis
Os contumacis occupet,
Et cordis intret abdita.
Vapor senescens langueat,
Qui fusus afflatu leui
Tormenta sensim temperet
Semustulati corporis.
Bene est quod ipse ex omnibus
Mysteriarches incidit,
Hic solus exemplum dabit
Quid mox timere debeant.
Conscende constratum rogum,
Decumbe digno lectulo,
Tunc si libebit disputa
Nil esse Vulcanum meum.
Hæc stante præfecto, truces
Hinc inde tortores parant
Nudare amictu martyrem
Vincire membra, & tendere.
Illi os decore splenduit,
Fulgorq; circunfusus est,
Talem reuertens legifer
De monte uultum detulit.
Iudæa quem plebs aureo
Boue inquinata & decolor
Expauit & faciem retro
Detorsit impatiens dei.
Talemq; & ille prætulit

O ris corusci gloriam
Stephanus per imbrem saxeum
C œlos apertos intuens.
I lluminatum hoc eminus
R ecens piatis fratribus,
B aptisma quos nuper datum
C hristi capaces fecerat.
A st impiorum cæcitas
O s oblitum noctis situ
N igrante sub uelamine
O bducta, clarum non uidet.
A egyptiæ plagæ in modum
Q uæ cum tenebris barbaros
D amnaret hæbreis diem
S udo exhibebat lumine.
Q uin ipsa odoris qualitas,
A dusta quam reddit cutis
D iuersa utrosq; permouet
H is nidor, illis nectar est.
I demq; sensus dispari
V ariatur aura, aut adficit
H orrore nares uindice,
A ut mulcet oblectamine.
S ic ignis æternus deus
(N am Christus ignis uerus est)
I s ipse complet lumine
I ustos, & urit noxios.
P ostquam uapor diutinus
D ecoxit exustum latus
V ltro e catasta iudicem

Compellat affatu breui.
Conuerte partem corporis
Satis crematam iugiter,
Et fac periclum, quid tuus
Vulcanus ardens egerit.
Præfectus inuerti iubet,
Tunc ille, coctum est deuora,
Et experimentum cape
Sit crudum an assum suauius.
Hæc ludibundus dixerat.
Cœlum deinde suspicit,
Et congemiscens obsecrat
Miseratas urbem Romulam.
O Christe numen unicum.
O splendor, o uirtus patris.
O factor orbis, & poli,
Atq; author horum mœnium.
Qui sceptra Romæ in uertice
Rerum locasti sanciens
Mundum quirinali togæ
Seruire & armis cedere.
Vt discrepantum gentium
Mores & obseruantiam.
Linguasq;, & ingenia, & sacra
Vnis domares legibus.
En omne sub regnum Remi
Mortale concessit genus.
Idem loquuntur dissoni
Ritus ad ipsum sentiunt.
Hoc destinatum quo magis

Ius Christiani nominis
Quodcunque terrarum iacet
Vno illigaret uinculo.
Da Christe Romanis tuis
Sit Christiani ut ciuitas,
Per quam dedisti ut cæteris
Mens una sacrorum foret.
Confœderantur omnia
Hinc inde membra in symbolum
Mansuescit orbis subditus,
Mansuescat & summum caput.
Aduertat abiunctas plagas
Coire in unam gratiam
Fiat fidelis Romulus,
Et ipse iam credat Numa.
Confundit error troicus
Adhuc catonum curiam
Veneratus occultis focis
Phrygum penates exules.
Ianum bifrontem & sterculum
Colit senatus. horreo
Tot monstra patrum dicere,
Et festa Saturni senis.
Absterge Christe hoc dedecus,
Emitte Gabriel tuum,
Agnoscat ut uerum deum
Errans Iuli cæcitas.
Etiam tenemus obsides
Fidissimos huius spei.
Hic nempe iam regnant duo

A poſtolorum principes.
A lter uocator gentium,
A lter cathedram poſſidens
P rimam, recludit creditas
A eternitatis ianuas.
D iſcede adulter Iuppiter
S tupro ſororis oblite.
R elinque Romam liberam,
P lebemq; iam Chriſti fuge.
T e Paulus hinc exterminat.
T e ſanguis exturbat Petri.
T ibi id, quod ipſe armaueras
F actum Neronis officit.
V ideo futurum principem
Q uandoque, qui ſeruos dei
T etris ſacrorum ſordibus
S eruire Romam non ſinat,
Q ui templa claudat uectibus,
V aluas eburnas obſtruat,
N e faſta damnet limina
O bdens aenos peſſulos.
T unc pura ab omni ſanguine
T andem nitebunt marmora,
S tabunt & uera innoxia,
Q uæ nunc habentur idola.
H ic finis orandi fuit
E t finis idem uincula
C arnalis erupit uolens
V ocem ſecutus ſpiritus.
V exere corpus ſubditis

Ceruicibus quidam patres
Quos mira libertas uiri
Ambire Christum suaserat.
Repens medullas indoles
Afflarat, & coegerat
Amore sublimis dei
Odisse nugas pristinas.
Refrixit ex illo die
Cultus deorum turpium.
Plebs in sacellis rarior.
Christi ad tribunal curritur.
Sic dimicans Laurentius
Non ense præcinxit latus,
Hostile sed ferrum retro
Torquens in authorem, tulit.
Dum dæmon inuictum dei
Testem lacessit, prælio
Perfossus ipse concidit
Et stratus æternum iacet.
Mors illa sancti martyris,
Mors uera templorum fuit
Tunc uesta Palladios lares
Impune sensit deseri.
Quicquid quiritum sueuerat
Ornare res uanas Numæ
Christi frequentans atria,
Hymnis resultat martyrem.
Ipsa & senatus lumina
Quondam luperci, aut flamines
Apostolorum & martyrum

Exosculantur limina.
Videmus illustres domos
Sexu ex utroque nobiles
Offerre uotis pignera
Clarissimorum liberum.
Vittatus olim pontifex
Adscitur in signum crucis
Aedemq; Laurenti tuam.
Vestalis intrat claudia.
O ter quaterq; & septies,
Beatus urbis incola.
Qui te, ac tuorum comminus,
Sedem celebrat ossium,
Cui propter aduolui licet,
Qui fletibus spargit locum.
Qui pectus in terram premit.
Qui uota fundit murmure,
Nos ius ausco hiberus diuidit
Binis remotos alpibus
Trans cotianorum iuga,
Trans & pirenas ninguidos.
Vix fama nota est, abditis
Quam plena sanctis Roma sit,
Quam diues urbanum solum
Sacris sepulchris floreat.
Sed qui caremus his bonis
Nec sanguinis uestigia
Videre coram possumus.
Cœlum intuemur eminus.
Sic sancte Laurenti tuam

Nos passionem quærimus
Est aula nam duplex tibi,
Hic corporis, mentis polo.
Illic inenarrabili
Allectus urbi municeps
Aeternæ in arce curiæ.
Gestas coronam ciuicam.
Videor uidere illustribus
Gemmis coruscantem uirum,
Quem Roma cœlestis sibi
Legit perennem consulem.
Quæ sit potestas credita,
Et muneris quantum datum,
Probant quiritum gaudia,
Quibus rogatus annuis.
Quod quisq; supplex postulat
Fert impetratum prospere,
Poscunt. litantur. indicant.
Et tristis haud ullus redit,
Ceu præsto semper assies,
Tuosq; alumnos urbicos
Lactante complexus sinu
Paterno amore nutrias.
Hos inter o Christi decus
Audi poetam rusticum
Cordis fatentem crimina,
Et facta prodentem sua.
Indignus agnosco & scio,
Quem Christus ipse exaudiat,
Sed per patronos martyres

Poteſt medelam conſequi.
Audi benignus ſupplicem
Chriſti reum Prudentium,
Et ſeruientem corpori.
Abſolue uinclis ſeculi.

Ode in laudem Eulaliæ martyris.

Ermine nobilis Eulalia,
Mortis & indole nobilior
g Emeritam ſacra uirgo ſuam
Cuius ab ubere progenita eſt
Oſſibus ornat, amore colit.
Proximus occiduo locus eſt,
Qui tulit hoc decus egregium,
Vrbe potens, populis locuples,
Sed mage ſanguine martyrii,
Virgineoq; potens titulo.
Curriculis tribus atq; nouem,
Tris hyemes quater attigerat,
Cum crepitante pyra trepidos
Terruit aſpera carnifices
Supplicium ſibi dulce rata.
Iam dederat prius indicium
Tendere ſe patris ad ſolium,
Nec ſua membra dicata toro
Ipſa crepundia reppulerat,
Ludere neſcia puſiola.
Spernere ſuccina, flere roſas.
Fulua monilia reſpuere.
Ore ſeuera, modeſta gradu,

Moribus & nimium teneris,
Caniciem meditata senum.
Ast ubi se furiata lues
Excitat in famulos domini,
Christicolasq; cruenta iubet
Tura cremare, iecur pecudis
Mortiferis adolere deis,
Infremuit sacer Eulaliæ
Spiritus, ingeniiq; ferox
Turbida frangere bella parat,
Et rude pectus anhela deo
Fœmina, prouocat arma uirum.
Sed pia cura parentis agit
Virgo animosa domi ut lateat
Abdita rure & ab urbe procul,
Ne fera sanguinis in pretium
Mortis amore puella ruat.
Illa perosa quietis opem
Degeneri tolerare mora
Nocte fores sine teste mouet,
Septaq; claustra fugax aperit
Inde per inuia carpit iter.
Ingreditur pedibus laceris.
Per loca senta, situ, & uepribus
Angelico comitata choro,
Et licet horrida nox sileat,
Lucis habet tamen illa ducem.
Sic habuit generosa patrum
Turba columniferum radium
Scindere qui tenebrosa potens

Nocte uiam face perspicua
Præstitit intereunte chao.
Non aliter pia uirgo uiam
Nocte secuta diem meruit,
Nec tenebris adoperta fuit
Regna canopica cum fugeret,
Et super astra pararet iter.
Illa gradu cita peruigili
Milia multa prius peragit,
Quam plaga pandat eoa polum
Mane superba tribunal adit
Fascibus adstat, & in mediis
Vociferans, rogo quis pudor est
Perdere præcipites animas,
Et male prodiga corda sui
Sternere rasilibus scopulis,
Omnipatremq; negare deum?
Quæritis o miseranda manus
Christicolum genus? en ego sum,
Proxima dotibus & thalamo.
Non mouet aurea pompa thori
Dæmonicis inimica sacris,
Idola protero sub pedibus
Pectore & ore deum fateor.
Isis. Apollo. Venus nihil est,
Maximianus & ipse nihil.
Illa nihil, quia facta manu,
Hic manuum quia facta colit.
Friuola utraq; & utraq; nihil.
Maximianus opum dominus,

Et tamen ipſe cliens lapidum
Proſtituat, uoueatq́; ſuis
Numinibus caput ipſe ſuum
Pectora cur generoſa quatit?
Dux bonus· arbiter egregius
Sanguine paſcitur innocuo,
Corporibusq́; piis inhians
Viſcera ſobria dilacerat,
Gaudet & excruciare fidem·
Ergo age tortor adure· ſeca·
Diuide membra coacta luto·
Soluere rem fragilem facile eſt·
Non penetrabitur interior
Exagitante dolore animus·
Talibus excitus in furias
Prætor ait, rape præcipitem
Lictor, & obrue ſuppliciis·
Sentiat eſſe deos patrios,
Nec leue principis imperium·
Quam cuperem tamen ante necem,
Si potis es reuocare tuam
Torua puellula nequitiam,
Reſpice gaudia quanta metas,
Quæ tibi fert genialis honor·
Te lachrymis labefacta domus
Proſequitur, generisq́; tui
Ingemit anxia nobilitas,
Flore quod occidis in tenero·
Proxima dotibus & thalamo·
Non mouet aurea pompa tori

N on pietas ueneranda ſenum
Q uos temeraria debilitas.
E cce parata miniſteria
E xcruciabilis exitii.
A ut gladio feriere caput,
A ut laniabere membra feris,
A ut facibus data fumificis,
F lebiliterq; ululanda tuis
I n cineres reſoluta flues.
H æc rogo, quis labor eſt fugere
S i modicum ſalis è minulis,
T uris & exiguum digitis
T angere uirgo benigna uelis,
P œna grauis procul abfuerit.
M artyr ad iſta nihil, ſed enim
I nfremit, inq; tyranni oculos
S puta iacit. ſimulachra dehinc
D iſſipat, impoſitamq; molam
T uribulis pede proſubigit.
N ec mora carnifices gemini
I uncea pectora dilacerant,
E t latus ungula uirgineum
P ulſat utrinq;, & ad oſſa ſecat
E ulalia numerante notas.
S criberis ecce mihi domine
Q uam iuuat hos apices legere,
Q ui tua Chriſte trophæa notant,
N omen & ipſa ſacrum loquitur
P urpura ſanguinis eliciti.
H æc ſine fletibus & gemitu

Læta canebat et intrepida
Dirus abest dolor ex animo,
Membraq; picta cruore nouo
Fonte cutem recalente lauant.
Vltima carnificina dehinc
Non laceratio uulnifica
Cratetenus, nec arata cutis,
Flamma sed undiq; lampadibus
In latera, stomachumq; furit,
Crinis odorus ut in iugulos.
Fluxerat inuolitans humeris
Quo pudibunda pudicitia,
Virgineusq; lateret honos
Tegmine uerticis opposito.
Flamma crepans uolat in faciem,
Perq; comas uegetata caput
Occupat, exsuperatq; apicem
Virgo citum cupiens obitum,
Appetit & bibit ore rogum.
Emicat inde columba repens
Martyris os niue candidior
Visa relinquere, & astra sequi.
Spiritus hic erat Eulaliæ
Lacteolus. celer. innocuus.
Colla fluunt abeunte anima,
Et rogus igneus emoritur.
Pax datur artubus exanimis.
Flatus in æthere plaudit ouans,
Templaq; celsa petit uolucer.
Vidit & ipse satelles auem

Fœmina ab ore meare palam
Obstupefactus, & adtonitus
Prosilit & sua gesta fugit,
Lictor & ipse fugit pauidus.
Ecce niuem glacialis hyems
Ingerit, et tegit omne forum,
Membra tegit simul Eulaliæ
Axe iacentia sub gelido
Pallioli uice linteoli.
Cedat amor lachrymantum hominum,
Qui celebrare suprema solent
Flebile cedat & officium,
Ipsa elementa iubente deo
Exequias tibi uirgo ferunt.
Nunc locus Emerita est tumulo
Clara Colonia Vettoniæ
Quam memorabilis amnis Anas
Præterit & uiridante rapax
Gurgite mœnia pulchra lauat.
Hic ubi marmore perspicuo
Atria luminat alma nitor,
Et peregrinus, & indigena.
Reliquias, cineresq́; sacros
Seruat humus ueneranda sinu.
Tecta corusca super rutilant,
De laquearibus aureolis,
Saxaq́; cæsa solum uariant
Floribus ut rosulenta putes
Prata rubescere multimodis.
Carpite purpureas uiolas,

Sanguineosq; crocos metite,
Non caret his genialis hyems
Laxat & arua tepens glacies,
Floribus ut cumulet calathos.
Ista comantibus è foliis
Munera uirgo, puerq; date,
Ast ego serta choro in medio
Texta feram pede dactylico
Vilia, marcida, festa tamen.
Sic uenerarier ossa libet
Ossibus altar & impositum,
Illa dei sita sub pedibus
Prospicit hæc, populosq; suos
Carmin propitiata fouet.

Ode in laudem sanctorum decem & octo martyrum Cæsaraugustanorum.

Is nouem noster populus sub uno
b Martyrum seruat cineres sepulchro,
Cæsarangustam uocitamus urbem
Res cui tanta est.
Plena magnorum domus angelorum
Non timet mundi fragilis ruinam
Tot sinu gestans simul offerenda
Munera Christo.
Cum deus dextram quatiens coruscam
Nube subnixus ueniet rubente,
Gentibus iustam positurus æquo
Pondere libram.

Orbe de magno caput excitata
Obuiam Christo properanter ibit
Ciuitas omnis pretiosa portans
Dona canistris.
Afra Carthago tua promet ossa
Ore facundo Cypriane doctor.
Corduba Asciclum dabit & zoellum,
Tresq́; coronas.
Tu tribus gemmis diadema pulchrum
Offeres Christo genitrix piorum
Tarraco intexit cui fructuosus
Sutile uinclum.
Hoc nomen gemmæ strofio illigatum est.
Emicant iuxta lapides gemelli,
Ardet & splendor parilis duorum
Igne corusco.
Parua Felicis decus exhibebit
Artubus sanctis locuples Gerunda
Nostra gestabit Callagurris ambos
Quos ueneramur.
Barchinon claro Cucufate freta
Surget, & paulo speciosa Narbo,
Teq́; præpollens arelas habebit
Sancte Genesi.
Lusitanorum caput oppidorum
Vrbs Adoratæ & cineres puellæ
Obuiam Christo rapiens ad aram
Porriget ipsam.
Sanguinem iusti cui pastor hæret
Ferculum duplex, geminumq́; donum

Ferre Complutum gremio iuuabit
Membra duorum.
Ingeret Tingis sua Cassianum
Festa Massylum monumenta regum
Qui cinis gentes domitas coegit
Ad iuga Christi.
Singulis paucæ tribus aut duobus
Forsan & quinis aliquæ placebunt
Testibus Christi prius hostiarum
Pignere functæ.
Tu decem sanctos reuehes & octo
Cæsaraugusta studiosa Christi
Vertice flauis oleis reuincta
Pacis honore.
Sola in occursum numerosiores
Martyrum turbas domino parasti.
Sola prædiues pietate multa
Luce frueris.
Vix parens orbis populosa pœni.
Ipsa uix Roma in solio locata
Te decus nostrum superare in isto
Munere digna est.
Omnibus portis sacer immolatus
Sanguis exclusit genus inuidorum
Dæmonum, & nigras pepulit tenebras
Vrbe piata.
Nullus umbrarum latet intus horror.
Pulsa nam pestis populum refugit.
Christus in totis habitat plateis.
Christus ubiq; est.

Martyrum credas patriam coronis
Debitam sacris chorus unde surgens
Tendit in cœlum niueus togatæ
Nobilitatis.
Inde Vincenti tua palma nata est.
Clerus hic tantum peperit triumphum
Hic sacerdotum domus infulata
Valeriorum.
Sæuus antiquis quoties procellis
Turbo uexatum tremefecit orbem,
Tristior templum rabies in istud
Intulit iras.
Nec furor quisquam sine laude nostrum
Cessit, aut clari uacuus cruoris
Martyrum semper numerus sub omni
Grandine creuit.
Non'ne Vincenti peregre necatus
Martyr his terris tenui notasti
Sanguinis rore specie futuri
Morte propinqua?
Hoc colunt ciues uelut ipsa membra
Cespes includat suus, & paterno
Seruet amplectens tumulo beati
Martyris ossa.
Noster est q̃uis procul hinc in urbe
Passus ignota, dederit sepulchri
Gloriam uictor prope littus altæ
Forte Sagunti.
Noster & nostra puer in palæstra
Arte uirtutis, fideiq; oliuo

Vinctus, horrendum didicit domare
Viribus hostem.
Nouerat templo celebres in isto
Octies partas, deciesq; palmas
Laureis doctas patriis eadem
Laude cucurrit.
Hic & Encratis recubant tuarum
Ossa uirtutum, quibus efferati
Spiritum mundi uiolenta uirgo
Dedecorasti.
Martyrum nulli remanente uita
Contigit terris habitare nostris
Solatu morti propriæ superstes
Viuis in orbe.
Viuis ac pœnæ seriem retexis,
Carnis & cæsæ spolium recentans,
Tetra quam sulcos habeant amaros
Vulnera narras.
Barbarus tortor latus omne carpsit
Sanguis impensus lacerata membra
Pectus abscisa patuit papilla
Corde sub ipso.
Iam minus mortis pretium peractæ,
Quæ uenenatos abolens dolores
Concitam membris tribuit quietem
Fine supremo.
Cruda te longum tenuit cicatrix,
Et diu uenis dolor hæsit ardens,
Dum putrescentes tenuat medullas
Tabidus humor.

Inuidus quamuis obitum supremum
Persecutoris gladius negarit
Plena te martyr tamen ut peremptam
Pœna coronat.
Vidimus partem iecoris reuulsam
Vngulis longe iacuisse pressis
Mors habet pallens aliquid tuorum
Te quoque uiua.
Hunc nouum nostræ titulum fruendum
Cæsaraugustæ dedit ipse Christus
Iuge uiuentis domus ut dicata
Nartyris esset.
Ergo ter senis sacra candidatis
Diues optato simul & Luperco
Perge conscriptum tibimet senatum
Pangere psalmis.
Ede Successum. cane Martialem.
Mors & Vrbani tibi concinatur,
Iuliam cantus resonet, simulq;
Quintilianum.
Publium pandat chorus, et reuoluat
Quale Frontonis fuerit tropæum.
Quid bonus, Felix tulerit, quid acer
Cecilianus
Quantus Euenti tua bella sanguis
Tinxerit, quantus tua Primitiue,
Cum tuos uiuax recolat triumphos
Laus Apodemi.
Quattuor posthinc superest uirorum
Nomen extolli, renuente metro,

Quos Saturninos memorat uocatos
Prisca uetustas.
Carminis leges amor aureorum
Nominum paruifacit, & loquendi
Cura de sanctis ociosa non est
Haec rudis unquam.
Plenus est artis modus, annotatas
Nominum formas recitare Christo,
Quas tenet coeli liber explicandas
Tempore iusto.
Octo tunc sanctos recolet, decemq;
Angelus coram patre, filioq;,
Vrbis unius regimen tenentes
Iure sepulchri.
Quin ad antiquum numerum trahentur
Viua post poenae specimen puella,
Morsq; Vincenti, cui sanguis hinc est
Fons & honoris.
Additis Gagio, nec enim silendi,
Teq; Crementi, quibus, incruentum
Ferre prouenit decus, ex secundo
Laudis Agone.
Ambo confessi dominum steterunt
Acriter contra fremitum latronum.
Ambo gustarunt leniter saporem
Martyriorum.
Haec sub altari sita sempiterno
Lapsibus nostris ueniam precatur
Turba, quam seruat procerum creatrix
Purpureorum.

N os pio fletu, date, perluamus
M armorum ſulcos, quibus eſt operta
S pes, ut abſoluam retinaculorum
V incla meorum.
S terne te totam generoſa ſanctis
C iuitas mecum tumulis, deinde
M ox reſurgentes animas, & artus
T ota ſequeris

O de in Laudem ſancti Vincentii Martyris.

E ate Martyr proſpera
b D iem triumphalem tuum,
Q uo ſanguinis merces tibi
C orona Vincenti datur.
H ic te ex tenebris ſeculi
T ortore uicto, & iudice
E uexit ad cœlum dies,
C hriſtoq; ouantem reddidit.
N unc angelorum particeps
C onluces inſigni ſtola,
Q uam teſtis indomabilis
R iuis cruoris laueras.
C um te ſatelles idoli
P ræcinctus atris legibus
L itare diuis gentium
F erro, & cathenis cogeret.
A c uerba primum mollia
S uadendo blande effuderat
C aptator, ut uitulum lupus
R apturus adludit prius.

Rex inquit orbis maximus,
Qui sceptra gestat romula,
Seruire sanxit omnia
Priscis deorum cultibus.
Vos nazareni assistite,
Rudemq; ritum spernite.
Hæc saxa, que princeps colit,
Placate fumo, & uictima.
Exclamat hic Vincentius
Leuita de tribu sacra
Minister altaris dei
Septem ex columnis lacteis.
Tibi ista præsint numina,
Tu saxa, tu lignum colas,
Tu mortuorum mortuus
Fias deorum pontifex.
Nos lucis authorem patrem,
Eiusq; Christum filium,
Qui solus, ac uerus deus,
Datiane confitebimur.
Hic ille iam commotior,
Audes'ne non felix, ait,
Ius hoc deorum, et principum
Violare uerbis asperis?
Ius & sacratum & publicum
Cui cedit humanum genus,
Nec te iubente feruide
Instans periculum permouet.
Hoc nanque decretum cape,
Aut ara ture & cespite

Praecanda iam nunc est tibi,
Aut mors tuenda est sanguine.
Respondit ille altrinsecus
Age ergo quicquid uirium,
Quicquid potestatis tibi est,
Palam reluctor, exere.
Vox nostra quae sit, accipe.
Est Christus & pater deus.
Serui huius & testes sumus,
Extorque si potes fidem.
Tormenta·carcer·ungulae.
Stridensq; flammis lamina,
Atq; ipsa poenarum ultima
Mors Christianis ludus est.
O uestra inanis uanitas,
Scitumq; brutum Caesaris,
Condigna uestris sensibus
Coli iubetis numina.
Excisa fabrili manu,
Cauis recocta & follibus,
Quae uoce, quae gressu carent
Immota·caeca·elinguia.
His sumptuosa splendido
Delubra crescunt marmore.
His colla mugientium
Percussa taurorum cadunt.
Assunt & illic spiritus,
Sunt sed magistri criminum,
Vestrae & salutis auspices
Vagi·impotentes·sordidi·

Qui uos latenter incitos
In omne compellunt nefas.
Vastare iustos cædibus,
Plebem piorum carpere.
Norunt & ipsi, ac sentiunt
Pollere Christum & uiuere,
Eiusq; iam iamq; affore
Regnum tremendum perfidis
Clamant fatentes deniq;
Pulsi e latebris corporum
Virtute Christi & nomine,
Diuiq; & iidem dæmones.
His intonantem martyrem
Iudex profanus non tulit.
Conclamat, os obtrudite,
Ne plura iactet improbus.
Vocem loquentis claudite,
Raptimq; lictores date,
Illos reorum carnibus
Pastos, manuq; exercitos.
Iam faxo ius prætorium
Conuitiator sentiat.
Impune ne nostris sibi
Diis destruendis luserit?
Tibi ergo soli contumax
Tarpeia calcentur sacra?
Tu porro solus obteras?
Romam. senatum. Cæsarem?
Vinctum retortis brachiis,
Sursum, ac deorsum extendite.

Compago

Compago donec ossium
Diuulsa membratim crepet.
Post hinc hiulcis ictibus
Nudate costarum abdita,
Vt per lacunas uulnerum
Iecur retectum palpitet.
Ridebat hæc miles dei
Manus cruentas increpans,
Quod fixa non profundius
Intraret artus ungula.
Ac iam omne robur fortium
Euiscerando cesserat,
Nisusq; anhelos soluerat
Fessos lacertorum toros.
Ast ille tanto lætior
Omni uacantem nubilo
Frontem serenam luminat
Te christe præsentem uidens.
Quis uultus iste pro pudor
Datianus aiebat furens
Gaudet·renidet·prouocat
Tortor, & tortus acrior.
Nil illa uis exercita
Tot noxiorum mortibus
Agone in isto proficit
Ars & dolorum uincitur.
Sed uos alumni carceris
Pars semper inuictam mihi
Cohibete paulum dexteras
Respiret ut lassus uigor.

Præsicca rursus ulcera
Dum se cicatrix colligit
Refrigerati sanguinis
Manus resulcans diruet.
His contra leuites refert
Suam tuorum perspicis
Languere uirtutem canum,
Age ipse maior carnifex.
Ostende quo pacto queant
Imos recessus scindere
Manus & ipse intersere
Riuosq; feruentes bibe.
Erras cruente, si meam
Terere pœnam sumere,
Cum mæmbra morti obnoxia
Dilancinata interficis.
Est alter homo intrinsecus
Violare quem nullus potest,
Liber. quietus. integer?
Exors dolorum tristium.
Hoc quod laboras perdere
Tantis furoris uiribus,
Vas est solutum, ac fictile
Quocunq; frangendum modo.
Quin immo nunc enitere
Illum secare, ac plectere,
Qui perstat intus, qui tuam
Calcat tyranne insaniam.
Hunc tu lacesse. hunc discute
Inuictum. insuperabilem.

Nullis procellis subditum,
Soliq; subiectum deo.
Hæc fatur & stridentibus
Laniatur uncis denuo
Cui prætor ore subdolo
Anguina uerba exsibilat.
Si tanta callum pectoris
Prædurat obstinatio,
Puluinar ut nostrum manu
Abomineris tangere.
Saltem latentes paginas,
Librosq; opertos detege,
Quo secta prauum seminans
Iustis cremetur ignibus
His martyr auditis ait
Quem tu maligne mysticis
Minitaris ignem litteris,
Flagrabis ipse hoc iustius
Rhomphæa nam cœlestium
Vindex erit uoluminum
Tanti ueneni interpretem
Linguam perurens fulmine.
Vides fauillas indices
Gomorreorum criminum,
Sodomita nec latet cinis
Testis perennis funeris.
Exemplar hoc serpens tuum est,
Fuligo, quem mox sulphuris
Bitumen & mistum pice
Imo implicabunt tartaro,

His persecutor saucius
Pallet·rubescit·æstuat·
Insana torquens lumina,
Spumasq; frendens egerit·
Tum deinde cunctatus diu
Decernit extrema omnium
Igni grabato & laminis
Exerceatur quæstio·
Hæc ille sese ad munera
Gradu citato proripit,
Ipsosq; pernix gaudio
Pœna ministros præuenit·
Ventum ad palestram gloriæ
Spes certat, & crudelitas
Luctamen anceps conserunt
Hinc martyr, illinc carnifex·
Serrata lectum regula
Dente infrequenti exasperat,
Cui multa carbonum strues
Viuum uaporat halitum·
Hunc sponte conscendit rogum
Vir sanctus ore interrito,
Ceu iam coronæ conscius,
Celsum tribunal scanderet·
Subter crepante aspergine
Scintillat excussus salis,
Punctisq; feruens stridulis
Sparsim per artus figitur·
A ruina posthinc igneum
Impressa cauterem lauit

V is unde roris fumidi
I n membra sensim liquitur.
H æc inter immotus manet
T anquam dolorum nescius,
T enditq; in altum lumina.
N am uincla palmas presserant.
S ublatus inde fortior,
L ugubre in antrum truditur,
N e liber usus luminis
A nimaret altum spiritum.
E st intus imo ergastulo
L ocus tenebris nigrior,
Q uem saxa mersi fornicis,
A ngusta clausum strangulant.
A eterna nox illic latet
E xpers diurni syderis
H ic carcer horrendus suos
H abere fertur inferos.
I n hoc baratrum coniicit
T ruculentus hostis martyrem
L ignoq; plantas inserit
D iuaricatis cruribus.
Q uin addit & pœnam nouam,
C rucis peritus artifex,
N ulli tyranno cognitam
N ec fando compertam retro.
F ragmenta testarum iubet
H irta impolitis angulis
A cuminata·informia
T ergo iacentis sternerent.

Totum cubile ſpiculis
Armant dolores anxii.
Inſomne qui ſubter latus
Mucrone pulſent obuio.
Hæc ille uerſutus uafra
Meditatus arte ſtruxerat
Sed belzebulis callida
Commenta Chriſtus deſtruit.
Nam carceralis cæcitas
Splendore lucis fulgorat,
Duplexq́; morſuſ ſtipitis
Ruptis cauernis diſſilit.
Agnoſcit hic Vincentius
Adeſſe quod ſperauerat
Tanti laboris præmium,
Chriſtum datorem luminis.
Cernit deinde fragmina
Iam teſtularum mollibus
Veſtire ſemet floribus
Redolente nectar carcere.
Quin et frequentes angeli
Stant, ac loquuntur comminus,
Quorum unus ore auguſtior
Compellat his dictis uirum.
Exurge martyr inclyte,
Exurge ſecurus tui,
Exurge, & almis cœtibus
Noſter ſodalis addere.
Decuſſa iam ſatis tibi
Pœnæ minacis munia,

Pulchroq; mortis exitu
Omnis peracta est passio.
O miles inuictissime,
Fortissimisq; fortior
Iam te ipsa sæua & aspera
Tormenta uictorem tremunt.
Spectator hæc Christus deus
Compensat æuo intermino,
Proprieq; collegam crucis
Larga coronat dextera.
Pone hoc caducum uasculum
Compage textum terrea,
Quod dissipatum soluitur,
Et liber in cœlum ueni.
Hæc ille, sed clausas fores
Interna rumpunt lumina,
Tenuisq; per rimas nitor
Lucis latentis proditur.
Hoc cum stuperet territus
Obsessor atri liminis,
Quem cura pernox manserat
Seruare feralem domum.
Psallintes audit insuper
Prædulce carmen martyris,
Cui uocis instar æmulæ
Conclaue reddit concauum.
Pauens deinde introspicit,
Admota quantum postibus
Acies per arctas cardinum
Intrare iuncturas potest.

Vernare multis floribus
Stramenta testarum uidet,
Ipsumq; uulsus nexibus
Obambulantem pangere
Implentur aures turbidi
Prætoris hoc miraculo.
Flet uictus & uoluit gemens
Iram. dolorem. dedecus.
Exemptus inquit carcere.
Paulum benignis fotibus
Recreetur ut pastum nouum
Pœnis refectus præbeat.
Coire toto ex oppido
Turbam fidelem cerneres
Mollire præfultum torum,
Siccare cruda uulnera.
Ille ungularum duplices
Sulcos pererat osculis.
Hic purpurantem corporis
Gaudet & cruorem lambere
Pleriq; uestem lineam
Stillante tingunt sanguine,
Tu tamen ut sacrum suis
Domi reseruent posteris.
Tunc ipse manceps carceris,
E uinculorum ianitor,
Vt fert uetustas conscia,
Repente Christum credidit.
Hic obseratis uectibus
Densæ specum caliginis

Splendore lucis aduenæ
Micuisse clausum uiderat.
At uero postq̃ lectuli
Martyr quietem contigit
Aeger morarum tædio,
Et mortis incensus siti.
Si mors habenda huiusmodi est,
Quæ corporali ergastulo
Mentem resoluit liberam,
Et reddit authori deo.
Mentem piatam sanguine
Mortis lauacris inclytam,
Quæ semet ac uitam suam
Christo immolandam prebuit.
Ergo ut recliue mollibus
Reiecit auleis caput,
Victor relictis artubus
Cœlum capessit spiritus.
Cui recta celso tramite
Reseratur ad patrem uia,
Quam fratre cæsus impio
Abel beatus scanderat.
Stipant euntem candidi
Hinc inde sanctorum chori,
Pariq; missus carcere
Baptista Ioannes uocat.
At Christiani nominis
Hostem coquebant inrita
Fellis uenena, & liuidum
Cor efferata exusserant.

Sæuire inermem crederes
Fractis draconem dentibus
Euasit, exultans ait
Rebellis & palmam tulit.
Sed restat illud ultimum
Inferre pœnam mortuo
Feris cadauer tradere,
Canibus'ue carpendum dare.
Iam nunc & ossa extinxero,
Ne sit sepulchrum funeris?
Quod plebs gregalis excolat
Titulumq; figat martyris.
Sic frendit, & corpus sacrum
Profanus ah dirum nefas
Nudum negato tegmine
Exponit inter carices.
Sed nulla dirarum fames,
Aut bestiarum, aut alitum
Audet trophæum gloriæ
Fœdare tactu squallido.
Quin si qua clangens improbe
Circumuolaret eminus
Trucis uolucris impetu
Depulsa uertebat fugam.
Nam coruus Heliæ datus
Olim ciborum portitor
Hoc munus implet seculo,
Et irremotus excubat.
Hic ex frutetis proximis
Infestus alarum sono,

O culosq; pennis uerberans
Exegit immanem lupum.
Quis perfidorum credere,
Ausit rapacem belluam
Tauris paratam congredi
Cessisse plumis mollibus?
Ibat malignum murmurans
Leui uolatu exterritus,
Prædamq; uisam fugerat
Custodis imbellis minis.
Quis audiendi talia
Datiane tunc sensus tibi?
Quantis gementem spiculis
Figebat occultus dolor?
Cum te perempti corporis
Virtute uictum cerneres
Ipsis & impar ossibus,
Vacuisq; iam membris minor?
Sed quis tyranne pertinax
Hunc impotentem spiritum
Determinabit exitus
Nullus ne te franget modus?
Nullus, nec unquam desinam,
Nam si ferina immanitas
Mansuescit, & clementia
Coruos uoraces mitigat.
Mergam cadauer fluctibus.
Insana nunquam naufragis
Ignoscit unda, & spumeum
Nescit profundum parcere.

A ut ſemper illic mobilis
I ncerta per ludibria
A uſtris feretur flatibus
S quamoſa paſcens agmina,
A ut ſub fragoſis rupibus
S cabri petrarum murices
I nter receſſus ſcrupeos
D iſciſſa rumpent uiſcera.
Et quis uirorum ſtrenue
C umbam peritus pellere
R emo rudente & carbaſo
S ecare qui pontum queas?
R apias paluſtri e ceſpite
C orpus quod intactum iacet,
L euiq; uectum lembulo
A mplum per æquor auferas.
S ed complicatum ſparteus
C laudat cadauer culleus
Q uem fune connexus lapis
P ræceps in altum deprimat.
A t tu per undas emices
R orante præceps palmula,
D onec relictum longior
A bſcondat aſpectus ſolum.
H æc iuſſa quidam militum,
E umorphio nomen fuit
V iolentus. audax. barbarus.
F urore feruens arripit.
F unale textum conſerit
S uto quod implet corpore

Emensus & multum freti.
Inter procellas excutit.
O præpotens uirtus dei,
Virtus creatrix omnium,
Quæ turgidum quondam mare
Gradiente Christo strauerat.
Vt terga calcans æquoris
Siccis mearet passibus
Plantas nec undis tingueret
Vasti uiator gurgitis.
Hæc ipsa uirtus iusserat
Rubrum salum dehiscere,
Patente dum profundo aridum
Secura plebs incesserit.
Nec non & ipsa nunc iubet
Seruire sancto corpori
Pontum quietis lapsibus
Adcurua pronum littora.
Saxum molaris ponderis,
Vt spuma candens innatat,
Tantiq; custos pignoris
Fiscella fertur fluctibus.
Cernunt stupentes nauitæ
Vectam remenso marmore.
Labi retrorsum leniter
Aestu secundo & flamine.
Certant & ipsi concito
Pontum faselo scindere,
Longe sed artus præuolant
Telluris ad mollem sinum.

Prius relatos denique
Humus quieta suscipit
Quam pulsa summis nisibus
Carina portum tangeret.
Fœlix amœni littoris
Recessus ille, qui sacra
Fouens harenis uiscera
Vicem sepulchri præbuit.
Dum cura sanctorum pia
Deflens adornat aggerem,
Tumuloq; corpus creditum
Vitæ reseruat posteræ.
Sed mox subactis hostibus
Iam pace iustis reddita
Altar quietem debitum
Præstat beatis ossibus.
Subiecta nam sacrario,
Imamq; ad aram condita
Cœlestis auram muneris
Perfusa subter hauriunt.
Sic corpus ast ipsum dei
Sedes receptum continet
Cum Machabæis fratribus,
Secto Isaiæ proximum.
Simplex sed illis contingit
Corona pœnarum, quibus
Finem malorum præstitit
Mortis supremus exitus.
Quid tale sector ausus est?
Truncata nunquid corporis,

Segmenta post serram feris
O biecit, aut undis dedit?
Nam Machabœi martyris
Linguam tyrrannus erutam,
Raptam'ue pellem uerticis
Auibus cruentis obtulit.
Tu solus obis inclyte.
Solus brauii duplicis
Palmam tulisti, tu duas
Simul parasti laureas.
In morte uictor aspera
Tum deinde post mortem pari
Victor triumpho proteris
Solo latronem corpore.
Adesto nunc & percipe
Voces precantum supplices
Nostri reatus efficax
Orator ad thronum patris.
Per te, per illum carcerem
Honoris augmentum tui,
Per uincla·flammas·ungulas.
Per carceralem stipitem.
Per fragmen illud testeum,
Quo parta creuit gloria,
Per quem trementes posteri
Exosculamur lectulum.
Miserere nostrarum precum,
Placatus ut Christus suis
Inclinet aurem prosperam,
Noxas nec omnes imputet.

Si rite solennem diem
 Veneramur ore & pectore
 Si sub tuorum gaudio
 Vestigiorum sternimur.
Paulisper huc tu labere
 Christi fauorem deferens,
 Sensus grauati ut sentiant
 Leuamen indulgentiæ.
Sic nulla iam restet mora
 Quin excitatam nobilis
 Carnem resumat spiritus
 Virtute perfunctam pari,
Vt quæ laborum particeps
 Commune discrimen tulit,
 Sit & cohæres gloriæ
 Cunctis in æuum seculis.

Ode in laudem beatissimorum martyrum Fructuosi episcopi ecclesiæ Terraconensis, & Augurii, et Eulogii diaconi.

Felix Terraco Fructuose uestris
Attollit caput ignibus coruscum
Leuitis geminis procul relucens.
Hispanos deus aspicit benignus
Arcem quandoquidem potens hiberam
Trino martyre trinitas coronat.
Ardens Augurius capescit æthram.
Necnon Eulogius simul supernum
Christi lucidus ad sedile tendit.

Dux & præuius & magiſter illis
 Ad tantum decus ex epiſcopali
 Clarus nomine Fructuoſus ibat.
Accitus quia præſidis repente
 Iuſſu uenerat ad forum ſacerdos
 Leuitis comitantibus duobus.
Inde & carceream uiros cathenam
 Paſtus ſanguine carnis extrahebat,
 Gaudet currere Fructuoſus ultro.
Ac nequis ſocio timor feriret
 Præceptor uehemens eundo firmat,
 Incenditq́; fidem calore Chriſti.
Mecum ſtate uiri uocat cruentus
 Ab pœnam coluber dei miniſtros
 Ne mors terreat, eſt parata palma.
Carcer Chriſticolis gradus coronæ eſt
 Carcer prouehit ad ſuperna cœli
 Carcer conciliat deum beatis.
His dictis adeunt ſpecum reorum
 Exercent ibi myſticum lauacrum
 Et purgamen aquæ ſtupent tenebræ.
Sex hic continuis latent diebus,
 Tandem ſtant trucis ad tribunal hoſtis
 Fratres ter geminos tremunt cataſtæ.
Iudex Emilianus imminebat
 Atrox turbidus. inſolens. profanus.
 Aras dæmonicas coli iubebat
Tu qui doctor ait ſeris nouellum
 Commenti genus, ut leues puellæ
 Lucos deſtituant, Iouem relinquant,

D amnes si sapias anile dogma
I ussum est Cæsaris ore Galieni
Q uod princeps colit hoc colamus omnes.
H æc sancti placidus refert sacerdos
A eternum colo principem dierum
F actorem, dominumq; Gallieni,
E t Christum patre prosatum perenni,
C uius sum famulus, gregisq; pastor.
S ubridens ait ille. iam fuisti.
N ec differt furor, aut refrenat iram.
S æuis destinat ignibus cremandos,
E xultant, prohibentq; flere uulgum.
Q uosdam de populo uidet sacerdos
L ibandum sibi poculum offerentes,
Ie iunamus ait, recuso potum.
N ondum nona diem resignat hora,
N unquam conuiolabo ius dicatum
N æc mors ipsa meum sacrum resoluet.
S ic Christus sitiens crucis sub hora
O blatum sibi poculum recusans
N ec libare uolens sitim peregit.
I ntrant interea locum rotunda
C onclusum cauea, madens ferarum
M ulto sanguine quem furor frequentat.
C um spectacula perstrepunt cruenta
A c uilis gladiator ense duro
P ercussus cadit. & fremit uoluptas
H ic flammante pyra niger minister
A rdens supplicium parare iussus
C onstruxit facibus rogum supremis.

Qui dum corpora contremenda ſolui
Feruentes animas amore lucis
Fracto carceris expediuit antro.
Certant officiis piis ſodales
Plantis calciamenta diſſolutis
Pronus detrahere ſtudebat unus,
Sed ſanctus uetat, ora Fructuoſus
Inclinata premit. faceſſit te inquit
Ne noſtram grauet obſequela mortem.
Atquin ipſe meos pedes reſoluam,
Ne ueſtigia præpedita uinclis
Tardis greſſibus in ruant in ignem.
Cur lamenta rigant genas madentes?
Cur ueſtri memor ut ſiem rogatis?
Cunctis pro populis rogabo Chriſtum.
Vix hæc ediderat, relaxat ipſe
Indumenta pedum, uelut Moyſes
Quondam fecerat ad rubum propinquans.
Non calcare ſacram cremationem,
Aut adſtare deo prius licebat,
Quam ueſtigia pura figerentur.
Stabat calce mero. reſultat ecce
Cælo ſpiritus & ferit loquelam
Quæ cunctos tremefecit audientes.
Non eſt credite pœna quam uidetis
Quæ puncto tenui citata tranſit
Nec uitam rapit illa, ſed reformat.
Felices animæ, quibus per ignem
Celſa ſcandere contigit tonantis,
Quas olim fugiet perennis ignis

Hæc inter, rapidis focos crepantes
Intrant passibus, & minantur ipsis
Flammarum trepidantibus caminis.
Nexus deniq;, qui manus retrorsus
In tergum reuocauerant reuinctas,
Intacta cute, decidunt adusti.
Non ausa est cohibere pœna palmas,
In morem cruris ad patrem leuandas,
Soluit brachia, quæ deum precentur.
Priscorum specimen trium putares,
Quos olim Babylonicum per ignem
Cantantes stupuit tremens tyrannus.
Illis sed pia flamma tum pepercit,
Nondum tempore passionis apto,
Nec mortis decus incohante Christo.
Hos cum defugeret uaporus ardor,
Orant, ut celer ignis aduolaret,
Et finem daret anxiis periclis.
Exorata suos obire tandem
Maiestas famulos iubet caducis
Missos corporibus, sibiq; reddi.
Vidit præsidis ex domo satelles
Cœlum martyribus patere apertum,
Insignesq; uiros per astra ferri.
Quin & filiolæ monens herili
Ostendit sceleris notam paterni
Cælo uiuere, quos forum peremit.
Hæc tum uirginitas palam uidere
Per sudum meruit, patente cœlo,
Vt crimen domini domus timeret.

Tum de corporibus ſacris fauillæ,
Et perfuſa mero leguntur oſſa,
Quæ raptim ſibi quiſque uindicabat.
Fratrum tantus amor domum referre
Sanctorum cinerum dicata dona,
Aut geſtare ſinu fidele pignus
Sed ne relliquias reſuſcitandas,
Et mox cum domino ſimul futuras
Diſcretis loca diuidant ſepulchris.
Cernuntur niueis ſtolis amicti,
Mandant reſtitui, cauoq; claudi
Mixtim marmore puluerem ſacrandum.
O triplex honor, o triforme culmen,
Quo noſtræ caput excitatur urbis
Cunctis urbibus eminens hiberis.
Exultare tribus liber patronis,
Quorum præſidio fouemur omnes
Terrarum populi pyrenearum.
Circunſtet chorus ex utroq; ſexu
Heros·uirgo·puer·ſenex·anicla.
Veſtrum pſallite rite fructuoſum.
Laudans Augurium reſultet hymnus,
Miſtis Eulogium modis coæquans.
Reddamus paribus pares camœnas.
Hinc aurata ſonent in arce tecta,
Blandum littoris extet inde murmur,
Et carmen freta feriata pangant.
Olim tempus erit ruente mundo,
Cum te Terrarco Fructuoſus acri
Soluet ſupplicio tegens ab igni.

Fors dignabitur & meis medelam
Tormentis dare, prosperante Christo,
Dulces endecasyllabos reuoluens.

O de in laudem Quirini martyris
Episcopi ecclesiæ Siscianæ.

i Nsignem meriti uirum,
Quirinum placitum deo
Vrbis moœnia Sisciæ
Concessum sibi martyrem,
Complexu patrio fouent.
Hic sub Galerio duce,
Qui tunc illyricos sinus
Vrgebat ditionibus,
Fertur catholicam fidem
Inlustrasse per exitum.
Non illum gladii rigor,
Non incendia, non feræ
Crudeli interitu necant,
Sed lymphis fluuialibus
Gurges dum rapit abluit.
Nil refert uitreo æquore.
An de flumine sanguinis,
Tinguat passio martyrem.
Aeque gloria prouenit
Fluctu quolibet uuida.
Summo pontis ab ardui,
Sanctæ plebis episcopus
In præceps fluuio datur,

Suspensum laqueo gerens
Ingentis lapidem molæ.
Deiectum placidissimo
Amnis uorticæ suscipit,
Nec mergi paritur sibi.
Miris uasta natatibus
Saxi pondera sustinens.
Spectant eminus è solo
Doctorem pauidi greges.
Nam Christi populus frequens
Riparum sinuamina
Stipato agmine sepserat.
Sed Quirinus ut eminus
Os circuntulit, heu suos,
Exemplo trepidos uidet,
Nil ipse proprii memor,
Inter stagna periculi.
Confirmat pia pectora,
Verbis mirificis rogans,
Ne quem talia terreant,
Neu constans titubet fides,
Aut pœnam putet emori.
Dicentem fluitantibus
Amnis terga uehunt uadis,
Nec substrata profunditas
Saxoq;, & laqueo, & uiro
Audet sponte dehiscere.
Sensit martyr episcopus
Iampartam sibi praeripi
Palmam mortis, & exitus,

Ascensumq; negarier
Aeterni ad solium patris.
Iesu cunctipotens ait,
Haud quãquam tibi gloria
Hæc est insolita aut noua,
Calcare fremitum maris,
Prona & flumina sistere.
Scimus discipulum Petrum,
Cum uestigia tingueret
Mortali trepidus pede,
Dextræ subsidio tuæ
Subiecisse salum solo.
Iordanem quoq; nouimus
Tortis uorticibus uagum
Dum fertur rapido impetu.
Ad fontem refluis retro
Confugisse meatibus.
Hæc miracula sunt tuæ
Virtutis dominæ, ut modo
Suspendat leue prænatans
Summo gurgite fluminis
Cum collo scopulum traham.
Iam plenus titulus tui est,
Et uis prodita nominis,
Quam gentilis habet stupor,
Absoluas precor optime
Huius nunc animæ moras.
Quid possis probat amnicus
Qui uectat silicem liquor.
Hoc iam quod superest cedo,

Quo nil est pretiosius
Pro te Christe deus mori.
Orantem simul halitus,
Et uox deserit, & calor.
Scandit spiritus ardua.
Fit pondus graue saxeum.
Corpus suscipiunt aquæ.
Finis.

Locus ubi martyres passi sunt, quod nunc
Baptisterium appellatur.

Electus Christo locus est, ubi corda probata
Prouehat ad cœlum sanguine purget aqua.

Martyrium pulchra morte tulere uiri.
Hic etiam liquido fluit indulgentia fonte,
Ac ueteres maculas diluit amne nouo.
Qui cupit æternum cœli conscendere regnum.
Huc ueniat sitiens, ecce parata uia est.
Ante coronati scandebant ardua testes,
Atria nunc lotæ celsa petunt animæ.
Spiritus æterno solitus descendere lapsu,
Vt dederat palmam, sic tribuit ueniam.
Haurit terra sacros, aut fonte, aut sanguine rores,
Exundatq; suo iugiter unda Deo.
Ipse loci est dominus, laterum cui uulnere utroq;,
Hinc cruor effusus fluxit, & inde latex.
Ibitis hinc, ut quisq; potest per uulnera Christi,
Deuectus gladiis alter, & alter aquis.

Passio Cassiani martyris.

Sylla forum statuit Cornelius, hoc itali urbē
Vocant ab ipso conditoris nomine.
Hic mihi cū peterē te rerum maxima Roma,
Spes est oborta prosperum Christum fore.
Stratus humi tumulo aduoluebar, quem sacer ornat
Martyr dicato Cassianus corpore
Dum lachrymans mecum reputo mea uulnera, et oēs
Vitæ labores, ac dolorum acumina,
Erexi ad cœlum faciem, stetit obuia contra
Fucis colorum picta imago martyris.
Plagas mille gerens, totos lacerata per artus
Ruptam minutis præferens punctis cutem.
Innumeri circum pueri miserabile uisu,
Confossa paruis membra figebant stilis.
Vnde pugillares soliti præcurrere ceras
Scholare murmur adnotantes scripserant.
Aedituus consultus ait, quod prospicis hospes
Non est inanis aut anilis fabula.
Historiam pictura refert, quæ tradita libris
Veram uetusti temporis monstrat fidem.
Præfuerat studiis puerilibus, & grege multo
Sceptus magister litterarum sederat.
Verba notis breuibus comprendere cuncta peritus,
Raptimq; punctis dicta præpetibus sequi.
Aspera nonnunquam præcepta, & tristia uisa
Impube uulgus mouerant ira, & metu.
Doctor amarus enim discenti semper Ephœbo
Nec dulcis ulli disciplina infantiæ est.

Ecce fidem quatiens tempestas sæua premebat
Plebem dicatam christianæ gloriæ.
Extrahitur cœtu è medio moderator alumni
Gregis, q aris supplicare spreuerat.
Pœnatum artifici quærenti, quod genus artis
Vir nosset alto tam rebellis spiritu,
Respondent agmen tenerum, ac puerile gubernat
Fictis notare uerba signis imbuens.
Ducite conclamat captiuum ducite, & ultro
Donetur ipsis uerberator paruulis.
Vt libet inludant, lacerent impune, manusq;
Tinguant magistri feriatas sanguine.
Ludum discipulis uolupe est, ut præbeat ipse
Doctor seuerus, quos minis coercuit.
Vincitur post terga manus spoliatus amictu,
Adest acutis agmen armatum stilis.
Quantum quisque odii tacita conceperat ira,
Effudit ardens felle tantum libero.
Comiciunt alii lapides, inq; ora tabellas
Frangunt, relisa fronte lignum dissilit.
Buxa crepant cerata genis impacta cruentis,
Rubetq; ab ictu curta tumens pagina.
Inde alii stimulos & acumina ferrea uibrant,
Qua parte aratis cera sulcis scribitur.
Et qua secti apices abolentur, & æquoris hirti
Rursus nitescens innouatur area.
Hinc foditur Christi confessor, & inde secatur
Pars uiscus intrat molle, pars scindit cutem.
Omnia membra manus pariter fixere cruentæ,
Totidemq; guttæ uulnerum stillant simul.

Maior tortor erat, qui summa pupugerat infans,
Quam qui profunda perforarat uiscera.
Ille leuis quoniam percussor morte negata
Sæuire solis scit dolorum spiculis,
Hic quanto interius uitalia condita pulsat,
Plus dat medelæ dum necem prope applicat.
Este precor fortes, & uincite uiribus annos,
Quod desit æuo suppleat crudelitas
Sed male conatus tener, infirmusq; laborat
Tormenta crescunt dum fatiscit carnifex.
Quid gemis exclamat quidam, tute ipse magister
Istud dedisti ferrum, & armasti manus.
Reddimus ecce tibi nunc millia multa notarum,
Quæ stando, flendo te docente excepimus.
Non potes irasci ꝙ scribimus, ipse iubebas,
Nunquam quietum dextera ut ferret stilum.
Non petimus toties te præceptore negatas
Auare doctor iam scholarum ferias.
Pungere puncta libet, sulcisq; intexere sulcos,
Flexas cathenis impedire uirgulas.
Emendes licet inspectos longo ordine uersus
Mendosa forte siquid errauit manus.
Exerce imperium ius est tibi plectere culpam,
Siquis tuorum te notauit segnius.
Talia ludebant pueri per membra magistri,
Nec longa fessum pœna soluebat uirum.
Tandem luctantis miseratus ab æthere Christus
Iubet resolui pectoris ligamina.
Difficilesq; moras animæ, ac retinacula uitæ
Relaxat artus, & latebras expedit.

Sanguis ab interno uenarum fonte patentes,
Vias secutus deserit præcordia.
Totq; foraminibus penetrati corporis exit,
Fibrarum anhelans ille uitalis calor.
Hæc sunt quæ liquidis expressa coloribus hospes
Miraris, ista est Cassiani gloria.
Suggere si quod habes iustum, uel amabile uotum
Spes si qua tibi est, siquid intus æstuas.
Audite crede preces martyr prosperrimus omnes,
Ratas que reddit, quas uidet probabiles.
Pareo. complector tumulum lachrymas quoq; fundo,
Altar tepescit ore, saxum pectore.
Tunc arcana mei percenseo cuncta laboris,
Tunc quod petebam, quod timebam murmuro.
Et post terga domum dubia sub sorte relictam,
Et spem futuri forte nutantem boni.
Audior. urbem adeo. dextris successibus utor.
Domum reuertor. Cassianum prædico.

Passio Hippolyti martyris ad
Valerianum episcopum.

Innumeros cineres sanctorũ Romula in urbe
Vidimus o Christi Valeriane sacer.
Incisos tumulis titulos, & singula quæris
Nomina, difficile est, ut replicare queam.
Tantos iustorum populos furor impius hausit
Cum coleret patrios Troia Roma deos
Plurima litterulis signata sepulchra loquuntur
Martyris, aut nomen, aut epigramma aliquod.

Sunt & muta tamen tacitas claudentia tumbas,
Marmora quæ ſolum ſignificant numerum.
Quanta uirum iaceant congeſtis corpora aceruis
Noſſe licet, quorum nomina nulla legas.
Sexaginta illic defoſſas mole ſub una
Relliquias memini me didiciſſe hominum.
Quorum ſolus habet comperta uocabula Chriſtus,
Vt pote quos propriæ iunxit amicitiæ.
Hæc dum luſtro oculis, & ſic ubi forte latentes
Rerum apices ueterum per monumenta ſequor,
Inuenio Hippolytum qui quondam ſchiſma Nouati
Preſbyter attigerat noſtra ſequenda negans.
Vſq; ad martyrii prouectum inſigne tuliſſe
Lucida ſanguinei præmia ſupplicii.
Nec mirere ſenem peruerſi dogmatis olim
Munere ditatum catholicæ fidei,
Cum iam ueſano uictor raperetur ab hoſte
Exultante anima carnis ad exitium,
Plebis amore ſuæ multis comitantibus ibat,
Conſultus quænam ſecta foret melior,
Reſpondit fugite o miſeri execranda Nouati
Schiſmata, catholicis reddite uos populis.
Vna fides uigeat priſco, quæ condita templo eſt
Quam Paulus retinet, quamq; cathedra Petri.
Quæ docui, docuiſſe piget uenerabile martyr
Cerno quod a cultu rebar abeſſe dei.
His ubi deterſit leuo de tramite plebem,
Monſtrauitq; ſequi qua uia dextra uocat.
Seq; ducem recti ſpretis amfractibus idem
Præbuit, erroris qui prius author erat.

Sistitur insano rectori christicolas tunc
Ostia uexanti per tyberina uiros.
Illo nanque die Roma secesserat, ipsos
Peste suburbanos ut quateret populos.
Non contentus humũ celsa intra mœnia Romæ
Tinguere iustorum cædibus assiduis.
Ianiculum cum iam madidum, fora rostra, suburrã
Cerneret eluuie sanguinis affluere.
Protulerat rabiem tyrreni ad littoris oram,
Quæque loca æquoreus proxima portus habet.
Inter carnifices & constipata sedebat
Officia extructo celsior in solio.
Discipulos fidei, detestandique rebelles
Idolii, ardebat dedere perfidiæ.
Carcereo crinata situ stare agmina contra
Iusserat horrendis excrucianda modis.
Inde cathenarum tractus hinc lorea flagra
Stridere uirgarum concrepitare fragor.
Vngula fixa cauis costarum cratibus altos
Pandere secessus. & lacerare iecur.
Ac iam lassatis iudex tortoribus ibat
In furias cassa cognitione fremens.
Nullus enim Christi famulis per tanta repertus
Supplicia, auderet qui uitiare animam.
Inde furens quæsitor ait, iam tortor ab uno
Desine, si uana est quæstio, morte agito.
Huic abscinde caput, crux istum tollat in auras,
Viuentes que oculos offerat alitibus.
Hos cape præcipites, & uinctos coniice in ignem.
Sit pyra, quæ multos deuoret una reos.

En tibi quos properes rimosæ imponere cumbæ,
Pellere & immedii stagna profunda freti.
Quos ubi susceptos rapidum malesuta per æquor
Vexerit, & tumidis cæsa labarit aquis.
Dissociata putrem laxent tabulata carinam,
Conceptumq; bibant undiq; naufragium.
Squamea cœnoso præstabit uentre sepulchrum
Belua consumptis cruda cadaueribus.
Hæc persultanti celsum subito ante tribunal
Offertur senior nexibus implicitus.
Stipati circum iuuenes clamore ferebant
Ipsum christicolis esse caput populis.
Si foret extinctum propere caput, omnia uulgi
Pectora Romanis sponte sacranda deis.
Insolitum leti poscunt genus, & noua pœna
Inuenta, exemplo quo trepident alii.
Ille supinata residens ceruice, quis inquit
Dicitur? affirmant dicier Hyppolytum,
Ergo sit Hyppolitus quatiet, turbetq; iugales,
Intereatq; feris dilaceratus equis.
Vix hæc ille, duo cogunt animalia freni
Ignara insueto subdere colla iugo.
Non stabulis blandi'ue manu palpata magistri,
Imperiumq; equitis ante subacta pati.
Sed campestre uago nuper pecus è grege captum,
Quod pauor indomito corde ferinus agit.
Iamq; reluctantes sociarant uincula bigas,
Oraq; discordi fœdere nexuerant.
Temonis uice funis inest, qui terga duorum
Diuidit, & medius tangit utrunq; latus.

Deq;

Deq; iugo in longum se post uestigia retro
   Protendens trahitur, transit & ima pedum
Huius ad extremum, sequitur qua puluere summo
   Cornipedum refugas orbita trita uias.
Crura uiri innectit laqueus, nodoq; tenaci
   Astringit plantas, atq; rudente ligat.
Postquam composito satis instruxere paratu
   Martyris ad pœnam, uerbera, uincla, feras.
Instigant subitis clamoribus, atq; flagellis,
   Iliaq; infestis perfodiunt stimulis.
Vltima uox audita senis uenerabilis hæc est.
   Hi rapiunt artus, tu rape Christe animam.
Prorumpunt alacres, cæcoq; errore feruntur,
   Qua sonus, atq; tremor, qua furor exagitant.
Incendit feritas, rapit impetus, & fragor urget,
   Nec cursus uolucer mobile sentit onus.
Per syluas, per saxa ruunt, non ripa retardat
   Fluminis, aut torrens oppositus cohibet.
Prosternunt sepes, & cuncta obstacula rumpunt,
   Prona, fragosa petunt, ardua transiliunt.
Scissa minutatim labefacto corpore frusta
   Carpit spinigeris stirpibus hirtus ager.
Pars summis pendet scopulis, pars sentibus hæret,
   Parte rubent frondes, parte madescit humus.
Exemplar sceleris paries habet illitus, in quo
   Multicolor fucus digerit omne nefas.
Picta super tumulum species liquidis uiget umbris
   Effigians tracti membra cruenta uiri.
Rorantes saxorum apices uidi optime Papa,
   Purpureasq; notas uepribus impositas.

Docta manus uirides imitando effingere dumos,
Luserat & minio russeolam saniem.
Cernere erat ruptis compagibus ordine nullo
Membra per incertos sparsa iacere situs
Addiderat caro, gressu, lachrymisq; sequentes
Deuia quo fractum semita monstrat iter.
Mœrore attoniti atq; oculis rimantibus ibant,
Implebantq; sinus uisceribus laceris.
Ille caput niueum complectitur, ac reuerendam
Caniciem molli confouet in gremio.
Hic humeros, trũcasq; manus, & brachia, & ulnas,
Et genua, & crurum fragmina nuda legit.
Palliolis etiam bibulæ siccantur harenæ
Ne quis in intecto puluere ros maneat.
Siquis & in sudibus recalenti aspergine sanguis
Insidet hunc omnem spongia pressa rapit.
Nec iam densa sacro quicquam de corpore sylua
Obtinet, aut plenis fraudat ab exequiis.
Cumq; recensitis constaret partibus ille
Corporis integri qui fuerat numerus.
Nec purgata aliquid deberent auia toto
Ex homine, extersis frondibus & scopulis.
Metando eligitur tumulo locus, ostia linquunt,
Roma placet, sanctos quæ teneat cineres.
Haud procul extremo culta ad pomeria uallo
Mersa latebrosis cripta patet foueis.
Huius in occultum gradibus uia prona reflexis
Ire per anfractus luce latente docet.
Primas nanq; fores summotenus intrat hiatu,
Illustratq; dies limina uestibuli.

Inde ubi progressu facili nigrescere uisa est
Nox obscura loci per specus ambiguum.
Decurrunt celsis immensa foramina tectis,
Quæ iaciunt claros antra super radios,
Quamlibet ancipites texant hinc inde recessus
Arta sub umbrosis atria porticibus.
Attamen excisi subter caua uiscera montis
Crebra terebrato fornice lux penetrat.
Sic datur absentis per subterranea solis
Cernere fulgorem, luminibusq; frui.
Talibus Hippolyti corpus mandatur opertis
Propter ubi apposita est ara dicata deo.
Illa sacramenti donatrix mensa, eademq;
Custos fida sui martyris apposita.
Seruat ad æterni spem uindicis ossa sepulchro
Pascit item sanctis thybricolas dapibus.
Mira loci pietas & prompta precantibus ara
Spes hominum placida prosperitate iuuat.
Hic corruptelis, animiq; & corporis æger
Oraui quoties, stratus opem merui.
Quod lætor reditu, quod te ueneran de sacerdos
Complecti licitum est scribo quod hæc eadem.
Hippolyto scio me debere, deus cui Christus
Posse dedit, quod quis postulet annuere.
Ipsa illas animæ exuuias, quæ continet intus
Aedicula argento fulgurat ex solido.
Præfixit tabulas diues manus æquore leui
Candentes recauum quale nitet speculum.
Nec pariis contenta aditus obducere saxis
Addidit ornando clara talenta operi.

Mane salutatum concurritur omnis adorat
Pubis, emit, redeunt solis adusque obitum.
Conglobat in cuneum latios simul, ac peregrinos
Permixtim populos relligionis amor.
Oscula perspicuo figunt impressa metallo
Balsama diffundunt fletibus ora rigant.
Iam cum se renouat decursis mensibus annus,
Natalemq; diem passio festa refert.
Quanta putas studiis certantibus agmina cogi
Quaeue celebrando uota coire deo?
Vrbs augusta suos uomit, effunditq; quirites.
Vna & patricios ambitione pati
Confundit plebeia phalanx umbonibus aequis
Discrimen procerum praecipitante fide.
Nec minus albanis acies se candida portis
Explicat & longis ducitur ordinibus.
Exultant fremitus uariarum hinc inde uiarum
Indigena & Picens, plebs & Ethrusca uenit.
Concurrit Samnitis atrox habitator, & altae
Campanus Capuae, iamq; Nolanus adest.
Quisq; sua laetus cum coniuge, dulcibus & cum
Pignoribus rapidum carpere gestit iter.
Vix capiunt patuli populorum gaudia campi,
Haeret & magnis densa cohors spatiis.
Augustum tantis illud specus esse cateruis,
Haud dubium est, ampla fauce licet pateat.
Stat sed iuxta aliud quod tanta frequentia templum
Tunc adeat cultu nobile regifico.
Parietibus celsum sublimibus atq; superba
Maiestate potens, muneribusq; opulens.

Ordo columnarum geminus laquearia tecti
 Sustinet auratis suppositus trabibus.
Adduntur graciles tecto breuiore recessus,
 Qui laterum seriem iugiter exsinuent.
At medios aperit tractus uia latior alti
 Culminis exurgens editiore apice.
Fronte sub aduersa gradibus sublime tribunal
 Tollitur, antistes prædicat unde deum.
Plena laborantes ægre domus accipit undas,
 Artaq; confertis æstuat in foribus.
Maternum pandens gremium quo condat alumnos,
 Ac foueat fœtos accumulata sinus.
Si bene cõmemini, colit hunc pulcherrima Roma
 Idibus augusti mensis, ut ipsa uocat.
Prisco more diem quem te quoq; sancte magister
 Annua festa inter dinumerare uelim.
Crede salutigeros feret hic uenerantibus ortus
 Lucis honoratæ præmia restituens.
Inter solemnes Cypriani uel Chelidoni,
 Eulialiæq; dies currat & iste tibi.
Sic te pro populo cuius tibi tradita uita est
 Orantem Christus audiat omnipotens.
Sic tibi de pleno lupus excludatur ouili
 Agna nec ulla tuum capta gregem minuat.
Sic me gramineo remanentem deniq; campo
 Sedulus ægrotam pastor ouem referas.
Sic cum lacteolis caulas compleueris agnis
 Raptus & ipse sacro sis comes Hippolito.

FINIS.

P assio beatorum apostolorum
Petri & Pauli.

P Lus solito coeũt ad gaudia, dic amice qd sit,
R omam per omnem cursitant, ouantq;.
F estus apostolici nobis redit hic dies trium
P auli atq; Petri nobilis cruore. (phi,
V nus utrunq; dies, pleno tamen innouatus anno
V idit superba morte laureatum.
S cit Tyberina palus quæ flumine labitur propinquo
B inis dicatum cespitem trophæis.
E t crucis & gladii testis, quibus in rigans easdem
B is fluxit imber sanguinis per herbas.
P rima Petrum rapuit sententia legibus Neronis
P endere iussum præminente ligno.
I lle tamen ueritus celsæ decus æmulando mortis
A mbire tanti gloriam magistri,
E xigit ut pedibus mersum caput imprimat supinis,
Q uo spectet imum stipitem cerebro.
F igitur ergo manus subter fola uersus in cacumen
H oc mente maior, quo minor figura.
N ouerat ex humili cœlum citius solere adiri
D eiecit ora, spiritum daturus.
V t teres orbis iter flexi rota percucurrit anni,
D iemq; eundem Sol reduxit ortus.
E uomit in iugulum Pauli Nero feruidum furorem
I ubet feriri gentium magistrum.
I pse prius sibimet finem cito dixerat futurum
A d Christum eundum est, iam resoluor inquit.
N ec mora protrahitur. pœnæ datur. immolatur ense

Non hora uatem, non dies fefellit.
Diuidit ossa duum Tybris sacer ex utraque ripa
Inter sacrata dum fluit sepulchra.
Dextra Petrum regio tectis tenet aureis receptum
Canens oliua, & murmurans fluento.
Nanq; supercilio saxi liquor ortus excitauit
Fontem perennem chrismatis feracem.
Nunc preciosa ruit per murmura, lubricatq; cliuum
Donec uirenti fluctuet Colymbo.
Interior tumuli pars est ubi lapsibus sonoris
Stagnum niuali uoluitur profundo.
Omnicolor uitreas pictura superne tinguit undas
Musci relucent & uirescit aurum.
Cyaneusq; latex umbram trahit imminetis ostri
Credas moueri fluctibus lacunar.
Pastor oues alit, ipse illic gelidi rigore fontis
Vidit sitire quas fluenta Christi.
Parte alia Pauli titulum uia seruat ostiensis
Qua stringit amnis cespitem sinistrum.
Regia pōpa loci est princeps bonus has sacrauit arces,
Lusitq; magnis ambitum talentis.
Bracteolas trabibus subleuit ut omnis aurolenta
Lux esset intus ceu iubar sub ortu.
Subdidit & parias fuluis laquearibus columnas
Distinguit illic quas quaternus ordo.
Tum Camyros hyalo insigni uariæ cucurrit arcus
Sic prata uernis floribus renident.
Ecce duas fidei summo patre conferente dotes
Vrbi colendas quas dedit togatæ
Aspice per bifidas plebs romula funditus plateas

Lux in duobus feruet una festis.
Nos ad utrumq; tamen gressu properemus incitato
E his & illis perfruamur hymnis.
Ibimus ulterius qua fert uia pontis hadriani
Leuam deinde fluminis petemus.
Transtyberina prius soluit sacra peruigil sacerdos,
Mox hic recurrit, duplitatq; uota.
Hæc didicisse sat est Romæ tibi, tu domum reuersus
Diem bis festum sic colas memento.

FINIS.

Passio Cypriani martyris.

p Vnica terra tulit, quo splēdeat omē quicquid usquam est,
Inde domo Cyprianum, sed decus orbis, & magistrum.
Est proprius patriæ martyr, sed amore & ore noster
Incubat in Libya sanguis, sed ubiq; lingua pollet.
Sola superstes agit de corpore. sola obire nescit,
Dū genus esse hominū Christus sinet et uigere mūdū,
Dum liber ullus erit, dum scrinia sacra litterarum
Te leget omnis amans Christū, tua Cypriane discet.
Spiritus ille dei, qui fluxerat author in propheta
Fontibus eloquii te cœlitus auctus inrigauit
O niue candidius linguæ genus, ó nouum saporem
O liquor ambrosius, cor mitigat, imbuit palatum,
Sedē animæ penetrat, mentē fouet, & pererrat artus,
Sic deus interius sentitur. & inditur medullis.

Vnde bonum subitum terris dederis pater reuela.
Deerat apostolicis scriptis opulentus executor,
Eligitur locuples facundia quæ doceret orbem,
Quæq; uoluminibus pauli famulata disputaret
Quo mage cruda hominũ præcordia ꝑpolita nossent,
Siue timoris opus, seu mistica uel profunda Christi,
Vnus erat iuuenũ doctissimus artibus sinistris
Fraude pudicitiam perfringere, nil sacrum putare.
Sæpe etiam magicũ cantamen inire per sepulchra,
Quo genitale tori iusso lueret æstuante nupta.
Luxuriæ rabiem tantæ cohibet repente Christus,
Discutit & tenebras de pectore, pellit & furorem.
Implet amore sui. dat credere. dat pudere facti.
Iamq; figura alia est, quamq; fuit oris & nitoris.
Exuitur tenui uultus cute. transit in sæueram
Deflua Cæsaries compescitur ad breues capillos.
Ipse modesta loqui spem quærere, regulam tenere,
Viuere iustitia Christi, & penetrare dogma nostrũ.
His igitur meritis dignissimus usq; episcopale
Prouehitur solium doctor, capit & sedile summum,
Valerianus opum princeps erat, atq; Galienus,
Constituere simul pœna capitis dominum fatenti.
Milia terrigenum spurcissima iusserant sacrari,
Contra animos populi doctor Cyprianus incitabat
Ne quis ab egregiæ uirtutis honore discreparet.
Neu fidei pretiũ qui sumere degener timeret
Esse leuem cruciatum si modo conferas futura,
Quæ deus ipse uiris intermina fortibus spopondit
Merce doloris emi spem luminis, & diem perennem
Omne malum uolucri tempore transuolare cursim.

N il graue quod peragi finis facit, & quiete donat
S e fore principiũ pulchræ necis, & ducem cruoris,
S eq; caput gladio submittere, sanguinem dicare,
Q uis sociare animã Christo uelit, ut comes sequatur.
H is ubi corda uirum Christo calefacta præparauit,
D ucitur ante alios proconsule perfurente uinctus.
A ntra latent tyriæ Carthaginis abditis reposta
C onscia tartareæ caliginis abdicata soli.
C lausus ĩ his specubus sanctus Cyprianus. & cathena
N exus utranq; manum, nomen patris ĩuocat supmi.
O mnipotens genitor Christi decus, & creator orbis
C hriste parens hominis, quem diligis, & uetas pire.
I lle ego uipereis, quæ tu bonus oblitum uenenis
C riminibus uariis tinctum miseratus abluisti,
I anq; tuum fieri mandas, fio Cyprianus alter,
A t nouus ex ueteri, nec iam reus, aut nocens, ut ante,
S i luteum facili charismate pectus expiasti.
V ise libens tenebris ergastula cæca dissipatis
E ripe corporeo de carcere, uinculisq; mundi
H anc animã. liceat fuso tibi sanguine immolari,
N e qua ferum reprimat clementia iudicem tyranni
N eu sciat inuidia mitescere. gloriam negare.
D a quoq; ne quis iners sit de grege. quẽ tuũ regebam,
N e cadat impatiens pœnæ, titubetq; quis tuorum
I ncolumen ut numerum reddã tibi, debitumq; soluã.
V ocibus his dominũ permouerat, influebat inde
S piritus in populum Carthaginis, author acrioris
I ngenii stimulis, ut pectora subditis calerent
A d decus egregium discrimine sanguinis petendum
N on trepidiare docens, nec cedere. nec dolore uinci.

Laudis amore rapi christum sapere, & fidem tueri
Fama refert foueam campi in medio patere iussam
Calce uaporifera summos prope margines refertam,
Saxa recocta uomunt ignem, niueusq; puluis ardet
Vrere tacta potens, & mortifer ex odore flatus
Appositam memorant aram fouea stetisse summa
Lege sub hac salis, aut micam iecur & suis litarent
Christicolæ, aut mediæ sponte ruerent in ima fossæ.
Prosiluere alacres cursu rapido simul trecenti.
Gurgite puluereo mersos liquor aridus uorauit,
Præcipitemq; globum fundo tenus implicauit imo
Corpora candor habet, cãdor uehit ad superna mẽtes,
Candida massa dehinc dici meruit per omne seclum.
Lætior interea iam Thascius ob diem suorum,
Sistitur indomiti proconsulis eminus furori.
Dogmatis, atq; loci iussus genus edere, Christianus in
Trado salutiferi mysteria cõsecrata Christi, (quit.
Ille sub hæc satis est iam criminis, ipse confitetur
Thascius, ipse Iouis fulmen negat, expedite ferrum
Carnifices, gladio pœnam luat hostis idolorum.
Ille deo meritas grates agit, & canit triumphans.
Fleuit abire uirũ mœsta Africa quo docente, facta est
Cultior eloquio, cuius sibi docta gloriatur.
Mox tumulũ lachrymãs, struxit, ciceresq; consecrauit.
Desine flere bonum tantum, tenet ille regna cœli.
Nec minus inuolitat terris, nec ab hoc recedit orbe
Disserit, eloquitur, tractat, docet, instruit, prophetat.
Nec Libyæ populos tantum regit, exitusq; in ortum
Solis et usq; obitum, gallos fouet, imbuit britannos,
Præsidet hesperiæ, Christum serit ultimis hiberis.

Deniq; doctor humi est·idē quoq; martyr in supnis·
Instruit hic homines·illic pia dona dat patronus·

Passio Agnetis martyris·

a Gnes sepulchrum est Romuli in domo
Fortis puellæ martyris inclytæ·
Conspectu in ipso condita turrium
Seruat salutem uirgo quiritium·
Nec non & ipsos protegit aduenas·
Puro ac fideli pectore supplices
Duplex corona est præstita martyri,
Intactum ab omni crimine uirginal,
Mortis deinde gloria liberæ·
Aiunt iugali uix habilem toro
Primis in annis forte puellulam
Christo calentem fortiter impiis
Iussis renisam, quo minus idolis
Addicta, sacram desereret fidem·
Tentata multis nam prius artibus
Nunc ore blandi iudicis illice,
Nunc sæuientis carnificis minis,
Stabat feroci robore pertinax,
Corpusq; duris excruciatibus
Vltro offerebat non renuens mori·
Tum trux tyrannus, si facile est, ait
Pœnam subactis ferre doloribus,
Et uita uilis spernitur at pudor
Carus dicatæ uirginitatis es·
Hanc in lupanar trudere publicum

Certum est, ad aram ni caput adpliat,
Ac de Minerua iam ueniam rogat,
Quam uirgo pergit temnree uirginem,
Omnis iuuentus inruit, & nouum
Ludibriorum mancipium petit.
Haud inquit Agnes immemor est ita
Christus suorum, perdat ut aureum
Nobis pudorem, nos quoq; deserat,
Præsto est pudicis, nec patitur sacræ
Integritatis munera pollui.
Ferrum impiabis sanguine si uoles,
Non inquinabis membra libidine,
Sic elocutam, publicitus iubet
Flexu in plateas sistere uirginem,
Stantem refugit mœsta frequentia
Auersa uultus, ne petulantius
Quisquam uerendum conspiceret locum.
Intendit unus forte procaciter
Os in puellam, nec trepidat sacram
Expectare formam lumine lubrico,
En ales ignis fulminis in modum
Vibratur ardens, atq; oculos ferit,
Cæcus corusco lumine corruit,
Atq; in plateæ puluere palpitat.
Tollunt sodales seminecem solo,
Verbisq; deflent exequialibus.
Ibat triumphans uirgo deum patrem,
Christumq; sacro carmine concinens,
Quod sub profani labe periculi
Castum lupanar nec uiolabile

Experta uictrix uirginitas foret.
Sunt qui rogatam rettulerint preces
Fudisse Christo, redderet ut reo
Lucem iacenti, tum inuenit halitum
Vitæ innouatum uisibus integris.
Primum sed Agnes hunc habuit gradum
Cœlestis aulæ, mox alius datur.
Accensus iram nam furor incitat
Hostis cruenti, uincor ait gemens
Stringe ferrum miles & exere
Præcepta summi regia principis.
Vt uidit Agnes stare trucem uirum
Mucrone nudo, letior hæc ait.
Exulto talis, quod potius uenit.
Vesanus. atrox. turbidus. armiger,
Quam si ueniret languidus, ac tener,
Mollisq; Ephebus tinctus aromate,
Qui me pudoris funere perderet.
Hic hic amator iam fateor placet,
Ibo irruentis gressibus obuiam,
Nec demorabor uota calentia
Ferrum in papillas omne recepero,
Pectusq; ad imum uim gladii traham.
Sic nupta Christo transiliam poli
Omnes tenebras æthere celsior.
Aeternæ rector diuide ianuas
Cœli obseratas terrigenis prius,
Ac te sequentem Christe animam uoca,
Cum uirginalem, tum patris hostiam.
Sic fata Christum uertice cernuo

S upplex adorat, uulnus ut imminens
C eruix subiret prona paratius·
A st ille tantam spem peragit manu·
V num sub ictu· nam caput amputat·
S ensum doloris mors cita præuenit·
E xutus inde spiritus emicat,
L iberq; in auras exilit· Angeli
S epsere euntem tramite candido·
M iratur orbem sub pedibus situm·
S pectat tenebras ardua subditas·
V idetq; solis quod rota circuit·
Q uod mundus omnis uoluit, & implicat·
R erum quod atro turbine uiuitur·
Q uod uana secli mobilitas rapit
R eges· tyrannos· imperia· & gradus·
P ompasq; honorum stulta tumentium
A rgenti & auri uim, rabidam sitim
C unctis petitam per uarium nefas·
S plendore multo structa habitacula·
I llusa pictæ uestis inania,
I ram· timorem· uota· pericula·
N unc triste· longum· nunc breue gaudium·
L iuoris atri fumicas faces·
N igrescit unde spes hominum & decus·
E t quod malorum tetrius omnium est,
G entilitatis sordida nubila·
H æc calcat Agnes, ac pede proterit
S tans, & draconis calce premens caput,
T errena mundi qui ferus omnia
S pargit uenenis mergit & inferis·

Nunc uirginali predomitus solo
Cristas cerebri deprimit ingnei,
Nec uictus audet tollere uerticem.
Cingit coronis interea deus
Frontem duabus martyris innubæ
Vnam decemplex edita sexies
Merces perenni lumine conficit.
Centenus extat fructus in altera.
O uirgo felix, o noua gloria,
Cœlestis arcis nobilis incola,
Intende nostris colluuionibus
Vultum gemello cum diademate,
Cui posse soli cunctiparens dedit
Castum uel ipsum reddere fornicem.
Purgabo roris propitiabilis
Fulgore nostrum, si iecur impleas.
Nil non pudicum est, quod pia uisere
Dignaris, almo uel pede tangere.

FINIS.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS·V·C·CONTRA SYMMACHVM LIBER PRIMVS·

p Aulus præco Dei, qui fera gentium
Primus corda sacro perdomuit stilo,
Christum per populos ritibus asperis
Immanes placido dogmate seminans
In mansueta suas ut cærimonias
Gens pagana deo sperneret agnito
Actus turbinibus forte nigerrimis
Hybernum pelagus iam rate debili,
Et uim naufragi pertulerat noti
Sed cum cærulei prælia gurgitis
Iussisset domini dextra quiescere
Ad portum fluitans cumba relabitur,
Expositaq; solo littoris uuidi
Contractos pluuio frigore remiges,
Tunc de littoreis sepibus algidi
Arentum propere brachia palmitum
Conuectant, rapidos unde focos struant,
Fascem quisq; suum congerit ignibus,
Expectans calidi luxuriam rogi,
Paulus dum fragiles cogere surculos,
Et densare foci congeriem studet,
Innutam cumulis inseruit manum

Torpebat glacie pigra ubi uipera
Sarmentis laqueos corporis inplicans,
Quæ postquam intepuit fomite fumeo,
Laxauitq; ferox colla rigentia
Iam flecti facilis rettulit ad manum
Vibrato capite spicula dentium.
Hærentem digiti uulnere mordicus,
Pendentemq; gerens Paulus inhorruit.
Exclamant alii, quod cute liuida
Virus mortiferum serpere crederent.
At non intrepidum terret Apostolum
Tristis tam subiti forma periculi,
Attollenss oculos sydera suspicit.
Christum sub tacito pectore murmurans,
Excussumq; procul decutit aspidem.
Abiectus coluber uerberat aera,
Atq; oris patuli soluit acumina.
Mox omnis sanies deserit, & dolor,
Ceu nullo laceram uulnere dexteram,
Sicatusq; perit uipereus liquor.
Hydrum præcipitem dum rotat impetus,
Arsurum mediis intulit ignibus.
Sic nunc post hyemem, uimq; trucis freti,
Quo iactatata ratis tunc sapientia est,
Cum sub sacricolis territa regibus,
Vix panso poterat currere carbaso,
Afflictosq; suos turbine seculi
Vectat rabidis fluctibus innatans,
Morsum uulnificum lex pia pertulit.
Occultabat enim se prius abditum

Virus, nec grauidum protulerat caput,
Contentum inuolucris, atque cubilibus,
Subter quo premeret clausa silentia.
Sed dum fotte latens impietas riget,
Dextram iusticiae pigra momorderat
Succensi stomacho fellis inaestuans.
Heu quam catholicam nil prope profuit
Puppem nasse sacri remigio stili,
Quem Paulus uariis gentibus edidit.
Vix portu placido tuta quieuerat
Victrix, edomitis mille furoribus.
Vix adstricta suis iam retinaculis
Vectores stabili condiderat solo.
Erupit subito triste periculum.
Nam dum praecalidos igniculos sibi
Soluendis adolent, & senio, & gelu,
Dum uirgas steriles, atque superfluas
Flammis, de fidei palmite concremant,
Vt concreta uagis uinea crinibus
Siluosi inluuiem poneret idoli,
Palpauit nimius perniciem tepor
Spes insueta subit serpere flexibus,
Et uibrare sagax eloquii caput.
Sed dextra impatiens uulneris, inritos
Oris rhetorici depulit halitus.
Effusum ingenii uirus inaniter
Summa Christicolis in cute substitit.
Saluator generis Romulei precor,
Qui cunctis ueniam das pereuntibus,
Qui nullum statuis non operis tui

Mortalem, facili quem releues manu,
Huius si potis est iam miserescito
Præruptam in foueam præcipitis uiri
Spirat sacrilegis flatibus inscius,
Erroresq; suos indocilis fouet.
Obtestor iubeas, ne citus impetus
Arsurum mediis inferat ignibus.

Finit præfatio

Credebam uitiis ægram gentilibus urbem
Iam satis antiqui pepulisse pericula morbi,
Nec quicquam restare mali, postquam medicina
Principis immodicos sedarat in arce dolores.
Sed quoniam renouata lues turbare salutem,
Tentat Romulidum, patris imploranda medela est,
Ne sinat antiquo Romam squallere ueterno,
Néue togas procerum, fumoq; & sanguine tingui.
Inclytus ergo parens patriæ moderator & orbis,
Nil egit prohibendo, uagas ne pristinus error
Crederet esse deum nigrante sub aere formas,
Aut elementorum natura quæ patris ars est
Omnigeni summa pro maiestate sacraret
Vir solus, cui cura fuit, ne publica morum
Plaga cicatricem summa leuiter cute clausam,
Duceret, & latebram tabentis uulneris alte
Impressam, penitusq; putri de pure per escam
Iuncta superficies medico fallente foueret.
Sed studuit quo pars hominis generosior intus
Viueret, atq; animam letali peste piatam

Nosset ab interno tutam seruare ueneno.
Illa tyrannorum fuerat medicina uidere,
Qui status ante oculos præsentibus, ac perituris
Competeret rebus, nec curam adhibere futuris.
Heu male de populo meriti, male patribus ipsis
Blanditi, quos præcipites in tartara mergi
Cum Ioue fiuerunt, multa & cum plebe deorum.
Ast hic imperium protendit latius æuo
Posteriore suis cupiens sancire salutem.
Nimirum pulchre quidam doctissimus, esset
Publica res inquit tunc fortunata satis, si
Vel reges saperent, uel regnarent sapientes.
Est ne ille e numero paucorum, qui diadema
Sortiti ætheriæ coluerunt dogma sophiæ?
Contigit ecce hominum generi, gentiq; togatæ
Dux sapiens. felix. nostræ res publica Romæ
Iustitia regnante uiget. parete magistro
Sceptra gubernanti, monet ut deterrimus error,
Vtq; superstitio ueterum procul absit auorum.
Nec putet esse deum, nisi qui super omnia summus
Emineat, magniq; immensa creauerit orbis.

De Saturno.

Num melius Saturnus auos rexisse latinos
Creditur, edictis qui talibus informauit
Agrestes animos, & barbara corda uirorum?
Sum deus. aduenio fugiens. præbete latebras.
Occultate senem nati feritate tyranni
Deiectum solio. placet hic fugitiuus, & exul,

V t lateam genti, atq; loco latium dabo nomen,
V itibus incuruum siqua est ea cura putandis
P rocudam chalybem, nec non & mœnia uestri
F luminis in ripa statuam Saturnia uobis.
V os nemus, appositasq; meo sub honore sacrantes,
S um quia nam cœlo genitus, celebrabitis aras.
I nde deos, quorum patria spectata sepulchra
S cimus, in ære hebetes informauere minores,
A duena quos profugus gignens, & equina libido
I ntulit Italiæ, thuscis namq; ille puellis
P rimus adhinniuit simulato numine mœchus.

De Ioue.

M ox patre deterior siluosi habitator olympi
I uppiter incœstas spurcauit labe Lacœnas,
N unc boue subuectam rapiens ad crimen amatam,
N unc tenera pluma leuior, blandosq; susurros
I n morem recinens suaue immorientis oloris
C apta quibus uolucrem uirguncula ferret amorem.
N unc foribus surdis, sera quas, uel pessulus arctis
F irmarat cuneis, per tectum diues amator,
I mbricibus ruptis, undantis desuper auri
I nfundens pluuiam gremio excipientis amicæ.
A rmigero modo sordidulam curante rapinam
C ompressu immundo miserum cupiens catamytum,
P ellice iam puero magis indignante sorore.
H æc causa est, & origo mali, quod secla uetusto
H ospite regnante, crudus stupor aurea finxit
Q uodq; nouo ingenio uersutus iuppiter astus

M ultiplices,uariosq; dolos texebat,ut illum,
V ertere cum uellet pellem,faciemq;,putarent
E sse bouem·prædari aquilam·confingere cygnum,
E t nummos fieri,& gremium penetrare puellæ·
N am quid rusticitas non crederet indomitorum,
S tulta uirum,pecudes,inter,ritusq; ferinos
D edere sueta?animum diuæ rationis egenum
I n quacunq; fidem nebulonis callida traxit
N equitia·infelix facilem gens præbuit aurem·

De Mercurio·

S uccessit Iouis imperio corruptior ætas,
Q uæ docuit rigidos uitiis seruire colonos
E xpertes furandi homines,hac imbuit arte
M ercurius Maia genitus,nunc magnus habetur
I lle deus,cuius dedit experientia fures,
N ecnon thessalicæ doctissimus ille magiæ
T raditur,extinctas sumptæ moderamine uirgæ
I n lucem reuocasse animas,cocytia leti
I ura resignasse,sursum reuolantibus umbris·
A st alias damnasse neci,penitusq; latenti
I mmersisse chao·facit hoc ad utrunque peritus,
V t fuerit,geminoq; armarit crimine uitam·
M urmure nam magico tenues excire figuras,
A tq; sepulchrales scite incantare fauillas·
V ita itidem spoliare alios ars noxia nouit·
A rtificem scelerum simplex mirata uetustas
S upra hominē coluit,simulans per nubila ferri,
A lligerisq; leues pedibus transcurrere uentos

De Priapo.

Ecce deum innumero formatus & æneus adstat
Graius homo, augustaq; Numæ præfulget in arce.
Strenuus exculti dominus quondam fuit agri,
Hortorumq; opibus memorabilis. hic tamen idem
Scortator nimius, multaq; libidine suetus
Rusticulas uexare lupas, interq; salicta,
Et densas sepes obscœna cubilia inire,
Indomitum intendens animũ, semperq; paratum
Ad facinus, nunquam calidis dabat ocia uenis.
Hic deus è patrio prænobilis Hellesponto
Venit adusq; italos sacris cum turpibus hortos,
Sinum lactis, & hæc uotorum liba quotannis
Accipit, ac ruris seruat uineta sabini,
Turpiter adfixo pudeat quem uisere ramo.

De Hercule.

Herculeus mollis pueri famosus amore
Ardor, & in transtris iactatæ ferbuit Argo.
Nec maris erubuit nemeæa pelle fouere
Concubitus, & Hylan pereuntem quærere cœlebs.
Hunc salus, cantuq; domus. pinaria templum
Collis Auentini conuexa in sede frequentat.
Thebanus iuuenis superatis fit deus indis,
Successu dum uictor ouans lasciuit, & aurum
Captiuæ gentis reuehit, spoliisq; superbus
Diffluit in luxum cum semiuiro comitatu,
Atq; auidus uini multo se proluit haustu,

Gemmantis pateræ spumis, multoq; falerno,
Perfundens biiugum rorantia terga ferarum.
His nunc pro meritis Baccho caper omnibus aris
Cæditur, & uirides discindunt ore chelydros
Qui Bromium placare uolunt. quod & ebria iam tūc
Ante oculos regis satyrorum insania fecit,
Et fecisse reor stimulis furialibus ipsas
Mænadas inflammāte mero in scælus omne rotatas.
Hoc circum saltante choro temulentus adulter
Inuenit expositum secreti in littoris acta
Corporis egregii scortum, quod perfidus illis
Liquerat incœsto iuuenis satiatus amore.
Hanc iubet assumptam feruens post uina Neæram
Secum in delitiis fluitantis stare triumphi,
Regalemq; decus capitis gestare coronam
Mox Ariadnæus stellis cœlestibus ignis
Additur, hoc pretium noctis persoluit honore
Liber, ut ætherium meretrix illuminet axem.
Tantum posse omnes illo sub tempore reges,
Indocilis fatui ducebat ineptia uulgi,
Vt transire suis cum sordibus induperator
Posset in æternum cœli super ardua regnum.
Regia tunc omnis uim, maiestatis, & omnis
Parua licet cœli imperium retinere potestas
Credita, thure etiam ducibus, paruoq; sacello
Impertitus honos, quē dum metus, aut amor, aut spes
Accumulant longum miseris processit in æuum
Mos patrius. cœpit falsæ pietatis imago
Ire per ignaros nebuloso errore nepotes,
Tunc quia quæ uiuis ueneratio regibus ante

Contigerat functis eadem iam munere lucis
Cessit,& ad nigras altaria transtulit urnas,
Inde puellarum ludibria·pignora·partus·
Et furtiuus amor iuuenum,& deprehensa iugalis
Corruptela tori,quoniã regalibus aula
Feruere tunc uitiis solita est,nec predita luxu
Diuorum soboles sancti meminisse pudoris·
Atq; ut Roma tuos cœlesti ex sede parentes,
Quis te semideam iactant authoribus ortam,
Perstringam breuiter,Gradiuum,uel Cithéream·
Ille sacerdotem uiolat,contra illa marito
Succumbit Phrygio,coitus fuit impar utriq;·
Nec terrestre deam decuit mortale subire
Coniugium,nec cœlicolam descendere ephebum
Virginis ad uitium,furtiuoq; igne calere·
Sed Venus augusto de sanguine fœmina uili,
Priuatoq; uiro uetitum per dedecus hæsit,
Et si Rhea sacram lasciui Martis amore·
Lusa pudicitiam fluuiali amisit in ulua·
Crediderim generosæ aliquem stirpis,sed eundem
Moribus infamem,compressa uirgine per uim
Se dixisse deum,ne stuprum numinis ullus
Obicere auderet turpi,miseræq; puellæ·
Hæc Italos induxit auos uel fama,uel error,
Martia romuleo celebrarent ut sacra campo·
Vtq; palatinis capitolia condita saxis
Signarent titulo proaui Iouis,atq; pelasgæ
Palladis,& Libyca Iunonem ex arce uocarent
Cognatos de Marte deos,Veneris quoq; nudum
Accirent proceres hericino è uertice signum,

Vtq; deum mater Phrygia ueheretur ab ida,
Bacchica de uiridi peterentur ut orgia Naxo,
Facta est terrigenæ domus unica maiestatis.
Et tot templa deum Romæ, quot in urbe sepulchra
Heroum numerare licet, quos fabula manes
Nobilitat, noster populus ueneratus adorat.
Hos habuere deos Ancus. Numitor. Numa. Tullus,
Talia pergameas fugerunt numina flammas,
Sic Vesta est. sic Palladium. sic umbra penatum.
Talis & antiquum terra asseruauit asylum.
Vt semel obsedit gentilia pectora patrum
Vana superstitio, non interrupta cucurrit
Aetatum per mille gradus. tener horruit hæres,
Et coluit, quicquid sibimet uenerabile cani
Monstrarant ataui. puerorum infantia primo
Errorem cum lacte bibit, gustauerat inter
Vagitus de farre molæ, saxa inlita ceris
Viderat, unguentoq; lares humescere nigros,
Formatum fortunæ habitum cum diuite cornu,
Sacratumq; domi lapidem consistere paruus
Spectarat, matremq; illic pallere precantem,
Mox humeris positus nutricis, triuit & ipse
Impressis silicem labris, puerilia uota
Fudit, opesq; sibi cæca de rupe poposcit,
Persuasumq; habuit, quod quis uelit inde petendũ,
Non qui oculos, animumq; leuans rationis ad arcem
Rettulit, insulsum tenuit sed credulus usum,
Priuatos celebrans agnorum sanguine diuos,
Iamq; domo egrediens, ut publica festa, diesq;,
Et ludos stupuit, celsa & capitolia uidit,

Laurigerosq; deum templis astare ministros.
At sacram resonare uiam mugitibus ante
Delubrum Romæ, colitur nam sanguine et ipsa
More deæ, nomenq; loci ceu numen habetur,
Atq; urbis, Venerisq; pari se culmine tollunt
Templa, simul geminis adolentur thura deabus.
Vera ratus, quæcunq; senatu authore probentur,
Contulit ad simulacra fidem, dominosq; putauit
Aetheris, horrifico qui stant ex ordine uultu.
Illic Alcides spoliatis gadibus hospes
Archadiæ fuluo ære riget, gemini quoq; fratres
Corrupta de matre nothi ledeia proles,
Nocturniq; equites celsæ duo numina Romæ
Impendent retinente solo, magniq; triumphi,
Nuntia suffuso figunt uestigia plumbo.
Assistunt etiam priscorum insignia regum
Dux italus, Ianusq; bifrons, genitorq; Sabinus.
Saturnusq; senex, maculoso & corpore Picus,
Coniugis epotum sparsus per membra uenenum.
Omnibus ante pedes posita est sua cuiq; uetusta
Arula, Iano etiam celebri de mense litatur
Auspiciis, epulisq; sacris, quas inueterato.
Heu miseri sub honore agitant, & gaudia ducunt.
Festa calendarum sic obseruantia creuit.
Ex atauis quondam male cœpta, deinde secutis
Tradita temporibus, serisq; nepotibus aucta,
Traxerunt longam corda inconsulta cathenam,
Mosq; tenebrosus uitiosa in secula fluxit.
Hunc morem ueterum docili iam ætate secuta
Posteritas, mense, atq; adytis, & flamine, & aris

Auguſtum coluit, uitulo placauit, & agno.
Strata ad puluinar iacuit, reſponſa popoſcit.
Teſtantur tituli, produnt conſulta ſenatus,
Cæſareum Iouis ad ſpeciem ſtatuentia templum.
Adiceere ſacrum, fieret quo Liuia Iuno,
Non minus infamis thalami ſortita cubile,
Quam cum fraterno caluit Saturnia lecto.
Non dum maternam partu uacuauerat aluum,
Conceptamq; uiri ſobolem paritura gerebat,
Pronuba iam grauidæ fulcrum et geniale parãtur,
Iam ſponſus ſaliente utero nubentis amicos
Aducat, haud ſterilem certus fore iam ſibi pactam,
Vitricus ante uenit tardum præferuidus ortum
Priuigni nondum geniti, mox editur inter
Feſcennina nouo proles aliena marito,
Idq; deum ſortes & Appollinis antra dederunt
Conſilium, nunquam melius nam cederet ædes.
Reſpõſum eſt, quã cũ prægnãs noua nupta iugatur.
Hanc tibi Roma deam titulis & honore ſacratam,
Perpetuo flores inter, ueneresq; creaſti,
Nec mirum, quis enim ſapiens dubitauerat illas
Mortali de ſtirpe ſatas uixiſſe, & eaſdem
Laude uenuſtatis claras in amoribus uſq;
Ad fãmæ excidium formæ nituiſſe decore?
Quid loquar Antinoum cœleſti ſede locatum?
Illum delitias nunc diui principis, illum
Purpureo in gremio ſpoliatum ſorte uirili?
Adrianiq; dei Ganymedem non erat os dis
Pergere, ſed medio recubantem cum Ioue fulcro,
Nectaris Ambroſii ſacrum portare lyæum,

Cumq; suo in templis uota exaudire marito.
Ergo his aspicibus Traianus Nerua. Seuerus,
Et Titus, & fortes gesserunt bella Nerones,
Quos terrena uiros illustres gloria fecit,
Et uirtus fragilis prouexit in ardua famæ
Adscitæ terris sub relligione iacentes.
Quam pudet hoc illis persuasum talibus, ut se,
Romanasq; acies censerent Martis amore
Posse regi, dum se Paphiæ male blandus adulter
Venditat, æneadasq; suos successibus auget.
Felices si cuncta deo sua prospera Christo
Principe disposita scissent, qui currere regna
Certis ducta modis, Romanorumq; triumphis
Crescere, & impletis uoluit se infundere seclis.
Sed caligantes animas, & luce carentes
In Iouis, Augustiq; adytis, templisq; duarum
Iunonum, Martisq; etiam, Venerisq; sacellis
Mactatas tetro læti immersere baratro,
Suppremum regimen crassis in partibus orbem
Esse rati, mersoq; poli consistere fundo.
Quicquid humus. pelagus. cœlum mirabile gignunt,
Id duxere deos. colles. freta. flumina. flammas.
Hæc sibi peruarias formant elementa figuras.
Constituere patres, hominumq; uocabula mutis
Scripserunt statuis, uel Neptunum uocitantes
Oceanum. uel cyaneas caua flumina nymphas,
Vel siluam dryadas, uel deuia rura napæas.
Ipse ignis nostrum factus qui seruit ad usum,
Vulcanus perhibetur qui uirtute superna
Fingitur, ac delubra deus, & nomine, & ore

Assimilatus habet, necnon regnare caminis
Fertur, & æoliæ summus faber esse uel ætnæ.
Est qui conspicuis superos quæsiuit in astris
Ausus habere deum solem, cui tramite certo
Conditio imposita est uigilem tolerare laborem,
Visibus obiectum mortalibus orbe rotundo
Præcipitem, teretiq; globo per inane uolantem.
Et quod nemo negat, mundo, cœloq; minorem.
Area maior enim, quam qui percurrit in illa,
Et longe campi spatium diffusius, in quo
Emicat, ac uolucri feruens rota uoluitur axe.
Quamuis nonullis placeat, terram breuiore
Dicere circuitu, quam sit pulcherrimus ille
Circulus, & flammas immensi syderis, ultra
Telluris normam porrecto extendere gyro,
Num' ne etiam cœli minor, & contractior orbis,
Cuius planiciem longo transmittere tractu
Circinus excurrens meta interiore laborat?
Ille deus uerus, quo non est grandior ulla
Materies, qui fine caret, qui præsidet omni
Naturæ, qui cuncta simul concludit, & implet.
Solem certa tenet regia. plaga certa coercet.
Temporibus uariis distinguitur, aut subit ortu,
Aut ruit occasu, latet, aut sub nocte recurrens
Non torquere facem potis est ad signa trionum,
Orbe nec obliquo portas aquilonis adire,
Nec solitum conuersus iter reuocare retrorsum.
Hic erit ergo deus præscriptis lege sub una
Deditus officiis? Libertas laxior ipsi
Concessa est homini, formam cui flectere uitæ,

Atq; uoluntatis licitum est, seu tramite dextro
Scandere, seu leuo malit decurrere campo,
Sumere seu requiem, seu continuare laborem,
Seu parere deo, siue in contraria uerti.
Ista ministranti regimen solenne dierum,
Haud quaquam soli datura factore potestas.
Sed famulus subiectus ait, quodcunque necesse est.
Hoc sydus currum, rapidasq; agitare quadrigas
Commenti & radios capitis, & uerbere dextræ,
Et frenos, falerasq;, & equorum pectora anhela
Aeris inaurata, uel marmoris, aut orichalci
Iusserunt nitido fulgere polita metallo.
Post trabeas & eburnam aquilam, sellamq; curulē,
Cernuaq; ora senex barbatus, & oscula figit
Cruribus æripedum si fas est credere equorum,
Immotasq; rotas, & flecti nescia lora,
Aut ornat redimita rosis, aut ture uaporat.
Hoc tamen utcunque est tolerare. quid? quod & istos
Dant tibi Roma deos inferni gurgitis umbræ.
Eumenidum domina stygio caput exerit antro
Rapta ad tartarei thalamum Proserpina regis.
Et si quando suos dignatur adire quirites,
Placatur uaccæ sterilis ceruice resecta,
Et regnare simul, cœloq;, ereboq; putatur
Nunc bigas frenare boues, nunc sæua sororum
Agmina uipereo superis immittere flagro.
Nunc etiam uolucres caprearum in terga sagittas
Spargere, terq; suas eadem uariare figuras.
Denique cum luna est, sub lustri splendet amictu,
Cum succincta iacit calamos, latonia uirgo est.
Cum

Cum ſubnixa ſedet ſolio, plutonia coniunx
Imperitat furiis, & dictat iura Megæræ.
Si uerum quæris, triuiæ ſub nomine dæmon
Tartareus colitur, qui te modo raptat ad æthram,
Sydereoq́; deum uenerandum ſuadet in aſtro.
Per ſyluas modo mortiferi diſcurrere mundi,
Erroresq́; ſequi ſubigit, nemorumq́; putare
Eſſe deam, quæ corda hominũ pauitantia figat,
Quæq́; feras perimat letali uulnere mentes,
Depreſſos modo ſubter humũ formidine ſenſus
Obruit, implorent ut numina lucis egena,
Seq́; poteſtati committant noctis opertæ.
Reſpice terrifici ſcœlerata ſacraria Ditis,
Cui cadit infauſta fuſus gladiator harena.
Heu male luſtratæ phlegetontia uictima Romæ.
Nam quid ueſani ſibi uult ars impia ludi?
Quid mores iuuenũ? quid ſanguine paſta uoluptas?
Quid puluis caueæ ſemper funebris? & illa
Amphitheatralis ſpectacula triſtia pompæ?
Nempe Charon iugulis miſerorum ſe duce dignas
Accipit inferias placatus crimine ſacro.
Hæ ſunt delitiæ Iouis infernalis in iſtis.
Arbiter obſcuro placidus requieſcit auerno,
Non'ne pudet regem populis, ſceptriſq́; potentem
Talia pro patriæ cenſere litanda ſalute?
Relligionis opem ſubternis poſcere ab antris?
Euocat heu pœnis tenebroſa ex ſede miniſtrum
Interitus ſpecioſa hominũ cui funera ſoluat.
Incaſſum arguere iam'taurica ſacra ſolemus,
Funditur humanus laciali in munere ſanguis,

Confessusq; ille spectantum soluit ad aram
Plutonis fera uota sui, quid sanctius ara,
Quæ bibit egestum per mystica tela cruorem?
An'ne fides dubia est tibi sub caligine cæca
Esse deum? quem tu tacitis rimeris in umbris.
Ecce deos manes cur inficiaris haberi?
Ipsa patrum monumēta probant, dis manibus illic
Marmora secta lego, quacunque latina uetustos
Custodit cineres, densisq; salaria bustis.
Dic quibus hinc scribis titulum, nisi quod trucis orci
Imperium ueræ ceu maiestatis adoras?
En quibus implicita squallebat regia summi
Imperii tractis maiorum ab origine sacris.
Cum princeps gemini bis uictor cede tyranni
Pulchra triumphali respexit mœnia uultu,
Nubibus obsessam nigrantibus aspicit urbem,
Noctis ad umbratæ caligine turbidus aer
Arcebat liquidum septena ex arce serenum
Ingemuit miserans, & sic ait, exue tristes
Fida parens habitus. equidem prædiuite cultu
Illustrata cluis, spoliisq; insigne superbis
Attollis caput, & multo circunfluis auro.
Sed nebulis propter uolitantibus obsitus alti
Verticis horret apex, ipsas quoq; liuida gemmas
Lux hebetat, spissusq; dies, & fumus ob ora
Suffusus rutilum frontis diadema retundit.
Obscuras uideo tibi circunferrier umbras,
Caeruleasq; animas & nigra idola uolare.
Censeo sublimem tollas super aera uultum,
Sub pedibusq; tuis nimbosa elementa relinquas.

Omne quod ex mundo est, tibi subiacet, hoc deus ipse
Constituit, cuius nutu dominaris, & orbi
Imperitas, & cuncta potens mortalia calcas.
Non decet, ut submissa oculos regina caducum
Contemplere solum, maiestatemq; requiras,
Circa humiles rerum partes, quibus ipsa superstas,
Non patiar ueteres teneas ut me duce nugas,
Vt cariosorum uenereris monstra deorum.
Si lapis est, senio dissoluitur, aut crepat ictu
Percussum tenui, mollis si brattea gypsum
Texerit, infido rarescit glutine sensim.
Si formam statuae laminis commisit aenis
Lima terens, aut in partem caua membra grauata
Pondere curuantur, scabra aut erugo peresam
Conficit effigiem, crebroq; foramina rumpit.
Nec tibi terra deus coeli, nec sit deus astrum.
Nec deus oceanus, nec uis quae subter operta est
Infernis triste ob meritum damnata tenebris,
Sed nec uirtutes deus aut hominum, aut animarum,
Spirituum'ue uagi tenui sub imagine formae.
Absit ut umbra Deus tibi sit, genus'ue, locus'ue,
Aut deus aerias uolitans phantasma per auras.
Sint haec barbaricis gentilia numina pagis,
Quos penes oēs sacrū est quicqd formido tremendū
Suaserit, horrificos quos prodigialia cogunt,
Credere monstra deos, quos sanguinolentus edendi
Mos iuuat, ut pinguis luco lanietur in alto
Victima, uisceribus multa inter uina uorandis.
At te, quae domitis leges, ac iura dedisti
Gentibus, instituens magnus qua tenditur orbis,

Armorum, morumq; feros mansuescere ritus
Indignum, ac miserum est in relligione tenenda
Id sapere, immanes populi de more ferino
Quod sapiunt, nullaq; rudes ratione sequuntur.
Seu uos procinctus maneat, seu pace quietas
Dictemus leges, seu debellata duorum
Colla tyrannorum media calcemus in urbe,
Agnoscas Regina libens mea signa necesse est,
In quibus effigies crucis, aut gemmata refulget,
Aut longis solido ex auro præfertur in hastis.

De Potentia Crucis.

Hoc signo inuictus transmissis alpibus ultro
Seruitium soluit miserabile Constantinus.
Cum te pestifera premeret Maxentius aula,
Lugebas longo damnatos carcere centum
Vt scis ipsa, patres. aut sponsus fœdera pactæ
Intercepta gemens, diroq; satellite rapta,
Immersus tenebris dura inter uincla, luebat,
Aut si nupta torum regis conscendere iussa
Cœperat impurum domini oblectare furorem,
Morte maritalis dabat indignatio pœnas.
Plena puellarum, patrumq; ergastula sæui
Principis, abducta genitor si uirgine mussans
Tristius ingemuit, non ille impune dolorem
Prodidit, aut confessa nimis suspiria traxit.
Vim libertatis nimiam, patriumq; dolorem
Testis christicolæ ducis aduentantis ad urbem
Miluius, exceptum tyberina in stagna tyrannum

Præcipitans, qua nam uictricia uiderit arma
Maiestate regi, quod signum dextra uindex
Prætulerint, quali radiarint stemmate pila.
Christus purpureum gemmanti textus in auro
Signabat labarum. clypeorum insignia Christus
Scripserat. ardebat summis crux addita cristis.
Ipse senatorum meminit clarissimus ordo,
Qui tunc concreto processit crine, cathenis
Squallens carcereis, aut nexus compede uasta,
Complexusq; pedes uictoris ad inclyta flendo
Procubuit uexilla iacens, tunc ille senatus
Militiæ ultricis titulum, Christiq; uerendum
Nomen adorauit, quod collucebat in armis.
Ergo caue egregium caput orbis inania posthac
Prodigia, esse deos solito tibi fingere cultu,
Atq; experta dei uirtutem spernere ueri.
Deponas iam festa uelim puerilia. ritus
Ridiculos, tantoq; indigna sacraria regno.
Marmora tabenti respergine tincta lauare.
O proceres liceat statuas consistere puras,
Artificũ magnorũ opera, hæc pulcherrima nostræ,
Ornamenta fuant patriæ, nec decolor usus
In uitium uersæ monumenta coinquinet artis.
Talibus edictis urbs informata refugit
Errores ueteres, & turbida ab ore uieto
Nubila discussit iam nobilitate parata
Aeternas tentare uias, Christumq; uocante
Magnanimo doctore sequi, & spem mittere in æuũ.
Tunc primam senio docilis, sua secula Roma
Erubuit, pudet exacti iam temporis. odit

Præteritos fœdis cum relligionibus annos.
Mox ubi contiguos fossis muralibus agros
Sanguine iustorum innocuo maduisse recordans,
Inuidiosa uidet tumulorum millia circum
Tristis iudicii mage pœnitet, ac ditionis
Effrenis, nimiæq; sacris pro turpibus iræ
Compensare cupit teterrima uulnera læsæ
Iustitiæ sero obsequio, ueniaq; petenda,
Ne tanto imperio maneat pietate repulsa
Crimen sæuitiæ monstrata piacula quærit,
Inq; fidem Christi pleno transfertur amore
Laurea uictoris Marii minus utilis urbi
Cum traheret Numidam populo plaudente Iugurtã.
Nec tantum Arpinas consul tibi Roma medelæ
Contigit extincto iusta inter uincla Cethego
Quantum præcipuus nostro sub tempore princeps
Præscripsit, tribuitq; boni. multos Catilinas
Ille domo pepulit non sæua incendia tectis,
Aut sicas patribus, sed tartara nigra animabus,
Internoq; hominum statui tormenta parentes
Errabant hostes per templa, per atria passim,
Romanumq; forum, & capitolia celsa tenebant,
Qui coniuratas ipsa ad uitalia plebis
Moliti insidias intus serpente ueneno
Consuerant tacitis pestem miscere medullis.
Ergo triumphator latitanti ex hoste togatus
Clara trophæa refert sine sanguine, remq; Quirini
Adsuescit supero pollere in secula regno.
Deniq; nec metas statuit, nec tempora ponit
Imperium sine fine docet, ne Romula uirtus

Iam sit anus·norit ne gloria parta senectam·

Romanorũ Senatũ conuersum ad Christum·

Exultare patres uideas pulcherrima mundi
Lumina,conciliumq́; senum gestire Catonum
Candidiore toga niueum pietatis amictum
Sumere,& exuuias deponere pontificales·
Iamq́; ruit paucis tarpeia in rupe relictis
Ad sincera uirum penetralia Nazareorum,
Atq́; ad apostolicos euandria curia fontes·
Anniadũ soboles,& pignora clara proborum·
Fertur enim ante alios generosus Anitius urbis
Illustrasse caput,sic se Roma inclyta iactat·
Quin & Olibriaci generisq́;,& nominis hæres,
Adiectus fastis palmata insignis abolla
Martyris ante fores Bruti submittere fasces
Ambit & Ausoniam Christo inclinare securem
Non Paulinorum,non Bassorum dubitauit
Prompta fides dare se Christo,stirpemq́; superbam
Gentis patriciæ uenturo attollere seclo
Iam quid plebicolas percurram carmine gracchos
Iure potestatis fultos,& in arce Senatus
Præcipuos,simulacra deum iussisse reuelli?
Cumq́; suis pariter lictoribus omnipotenti
Suppliciter Christo se congregasse regendos?
Sexcentas numerare domos de sanguine
Nobilium licet ad christi signacula uersas,
Turpis ab idoli uasto emersisse profundo,
Si persona aliqua est aut si status urbis in his est·

Si formam patriæ facit excellentior ordo,
Hi faciunt, iuncta est est quoties sententia plebis,
Atq; unum sapiunt plures simul, ac potiores.
Respice ad illustrem lux est, ubi publica, cellam,
Vix pauca inuenies gentilibus obsita nugis
Ingenia obstrictos ægre retinentia cultus,
Et quibus exactas placeat seruare tenebras,
Splendentemq; die medio nec cernere solem.

Plebem Romanã in Christum credidisse.

Post hinc ad populũ conuerte oculos, quis in urbe est,
Qui Iouis infectam sanie non despuat aram?
Omnis qui celsa scandit cœnacula uulgus,
Quiq; terit silicem uariis discussibus atram,
Et quem panis alit gradibus dispensus ab altis,
Aut uaticano tumulum sub monte frequentat,
Quo cinis ille latet genitoris amabilis obses
Cœtibus, aut magnis Laterani accurrit ad ædes,
Vnde sacrum referat regali chrismate signum.
Et dubitamus adhuc Romam tibi Christe dicatam
In leges transisse tuas? omniq; uolentem
Cum populo, & summis, cum ciuibus, ardua magni
Iam super astra poli terrenum extendere regnum?
Nec moueor, quod pars hominũ rarissima clausos
Non aperit sub luce oculos, & gressibus errat.
Quamuis illustres meritis, & sanguine clari
Præmia uirtutum titulis, & honoribus aucti
Ardua rettulerint, fastorumq; arce potiti
Annales proprio signarint nomine chartas,

Atq; inter ueteres cera numerentur & aere,
Attamen in paucis iam deficiente caterua,
Nec persona sita est patriæ, nec curia constat,
Et quodcunque fouent studii priuata uoluntas,
Ac iam rara tenet, ac publica uota reclamant
Dissensu celebri trepidum damnantia murmur,
Sic consulta patrum subsistere conscriptorum,
Non aliter licitum prisco sub tempore, quam si
Tercentum sensisse senes legerentur in unum,
Seruemus leges patrias, infirma minoris
Vox cedat numeri, paruaq; in parte silescat.
Aspice quam pleno subsellia nostra Senatu
Discernant, infame Iouis puluinar, & omne
Idolum longe purgata ex urbe fugandum,
Qua uocat egregii sententia principis, illuc
Libera tum pedibus, tum corde frequentia transit,
Nec locus inuidiæ est, nullum uis aspera terret
Ante oculos, sic uelle patet, cunctiq; probatu
Non iussu, sola capti ratione sequuntur.
Deniq; pro meritis terrestribus æqua rependens
Munera sacricolis, summos impertit honores
Dux bonus, & certare sinit cum laude suorum,
Nec pago implicitos per debita culmina mundi
Ire uiros prohibet. quoniã cœlestia nunquam
Terrenis solitum per iter gradientibus obstant.
Ipse magistratum tibi consulis, ipse tribunal
Contulit, auratumq; togæ donauit amictum,
Cuius relligio tibi displicet ó pereuntum
Assertor regum, solus qui restituendos
Vulcani, Martisq; dolos, Venerisq; per oras.

Saturniq́; senis lapides, phœbiq́; furores.
Iliacæ matris megalesia. bacchica Nisi.
Isidis amissum semper plangentis Osirim.
Mimica, ridendaq́; suis solennia caluis,
Et quascunque solent capitolia claudere laruas.
O linguam miro uerborum fonte fluentem.
Romani decus eloquii, cui cedat & ipse
Tullius, has fundit diues facundia gemmas,
Os dignum æterno tinctum quod fulgeat auro
Si mallet laudare deum, cui sordida monstra
Prætulit, & liquidam temerauit crimine uocem.
Haud aliter, quam cum rastris quis tentat eburnis
Cœnosum uersare solum, limoq́; madentes
Excolere aureolis si forte ligonibus uluas,
Splendorem dentis nititi scrobis inquinat atra,
Et prociosa acies, squallenti sordet in aruo.
Non uereor ne me nimium confidere quisquam
Arguat, ingeniiq́; putet luctamenti inire.
Sum memor ipse mei satis, & mea friuola noui
Non ausim conferre pedem, nec spicula tantæ
Indocilis fandi coniecta lacessere linguæ.
Illæsus manet liber, excellensq́; uolumen.
Obtineat partam dicendi fulmine famam,
Sed liceat tectum seruare a uulnere pectus,
Oppositaq́; uolans iaculum depellere parma.
Nam si nostra fides seclo iam tuta quieto,
Viribus infestis, hostiliq́; arte petita est,
Cur mi fas non sit lateris sinuamine flexi
Ludere uentosas iactu pereunte sagittas.
Sed iam tempus iter longi cohibere libelli,

Ne tractum ſine fine ferat faſtidia carmen.

Finit contra Symmachum
Liber primus.

AV. P. V. C. CONTRA SYMMACHVM LIBER SECVNDVS.

Ymon, quem uocitant Petrum
S ummus diſcipulus dei,
Lucis forte ſub exitu
C um ueſper croceus rubet,
Curuam uulſerat ancoram
C aptans flamina linteis.
E t tranſnare uolens fretum
N ox uentum mouet obuium
Fundo, qui miſceat mare.
I actatam quatiat ratem.
Clamor nauticus æthera
P langens, atq; ululans ferit
C um ſtridore rudentium.
N ec quicquam ſuberat ſpei
M ergendis prope naufragis,
C um Chriſtum procul aſpicit
Pallens turba periculis
Calcantem pedibus mare,
A c ſi per ſolidam uiam,
S iccum littus obambulet.
H æc miracula cæteri

Vectores pauidi ſtupent.
Solus non trepidus Petrus
Agnoſcit dominum poli,
Terræq;, & maris inuii,
Cuius omnipotentiæ eſt
Plantis æquora ſubdere.
Tendit ſuppliciter manus,
Notum ſubſidium rogat.
Aſt ille placide annuens,
Puppi ut deſiliat iubet,
Iuſſis obſequitur Petrus,
Sed ueſtigia fluctibus
Summus tinguere cœperat,
Et lapſante gradu pedes
Peſſum mergere lubricos,
Mortalem deus increpat,
Qui ſit non ſtabili fide,
Nec calcare fluentia,
Nec Chriſtum ualeat ſequi.
Tum dextra famulum leuat,
Siſtitq;, & docet ingredi
Tergum per tumidum freti.
Sic me tuta ſilentia
Egreſſum dubiis loquax
Infert lingua periculis.
Non ut diſcipulum Petrum
Fidentem merito, & fide,
Sed quem culpa frequens leuem,
Voluat per freta naufragum.
Sum planè temerarius,

Qui noctis mihi conscius,
Quam uitæ in tenebris ago
Puppem credere fluctibus
Tanti non timeam uiri·
Quo nunc nemo disertior
Exultat·fremit·intonat·
Ventisq; eloquii tumet,
Cui uersare facillimum est
Tractandæ indocilem ratis,
Ni tu Christe potens manum
Dextro numine porrigas,
Facundi oris ut impetus
Non me fluctibus obruat
Sed sensim gradiens uadis·
Insistam fluitantibus·

Finit Præfatio·

hActenus & ueterũ cunabula prima deorũ,
Et causas, q̃bus error hebes cõflatus ĩ orbe ẽ
Diximus, et nostro Romã iã credere christo·
Nunc obiecta legam, nunc dictis dicta refellam·
Vnde igitur cœpisse ferunt, aut ex quibus orsum
Quo mage sancta ducum corda illice flecteret arte·

SYMMACHVS·

qVis ita familiaris est barbaris, ut aram Vi-
ctoriæ non quærat? cauti in posterum simus,
& talium rerum ostenta uitemus· reddatur
saltem nomini honor, qui numini denegatus est· mul-

ta Victoriæ debet æternitas uestra, & adhuc plura debebit. Auersentur hanc potestatem, quibus nihil profuit. Vos amicum triumphis patrocinium nolite deserere. Cunctis potentia ista uotiua est, Nemo colendam neget, quam profitetur optandam.

PRVDENTIVS

Rmorum dominos uenerantes flore iuuentæ
a Inter castra patris genitos sub imagīe auita
Eductos, exempla domi congesta tenentes,
Orator catus instigat, ceu classica belli
Clangeret, exacuitq; animos, & talia iactat,
Si uobis uel parta uiri Victoria cordi est,
Vel parienda dehinc, templum dea uirgo sacratum
Obtineat uobis regnantibus, & quis magnus
Hostibus hanc sancte uestro negat esse colendam
Imperio cui semper adest, quod laudibus implet?
Hæc ubi dicta dedit, reddunt placidissima fratrum
Ora ducum, scimus quam sit Victoria dulcis
Fortibus ausoniæ, uir facundissime lingua,
Sed quibus illa modis qua sit ratione uocanda,
Nouimus. hac primum pueros pater imbuit arte.
Hanc genitore suo didicit puer ipse magistro.
Non aris. non farre. sale uictoria felix
Exorata uenit, labor impiger, aspera uirtus.
Vis animi excellens. ardor uiolantia. cura,
Hanc tribuunt durum tractandis robur in armis,
Quæ si defuerint bellantibus, aurea quamuis
Marmoreo in templo rutilas Victoria pennas

Explicet, & multis surgat formata metallis,
Non aderit, uersisq; offensa uidebitur hastis,
Quid miles propriis diffisus uiribus, aptas
Irrita fœmineæ tibimet solatia formæ?
Nunquam pennigeram legio ferrata puellam,
Vidit anhelantem, regeret quæ tela uirorum.
Vincendi quæris dominam? sua dextera cuiq; est,
Et deus omnipotens, non pexo crine uirago,
Nec nudo suspensa pede, strophioq; recincta,
Nec tumidas fluitante sinu uestita papillas.
At uos pictorum docuit manus assimilatis
Iure poetarum numen componere monstris.
Aut lepida ex uestro sumpsit pictura sacello,
Quod uariis imitata notis, ceraq; liquenti
Duceret in faciem, sociiq; pœmatis arte,
Aucta coloratis auderet ludere fucis.
Sic unum sectantur iter, & inania rerum
Somnia concipiunt & Homerus, & acer Apelles,
Et Numa, cognatumq; uolunt pigmenta camenæ.
Trinaq; conflauit fallendi Idola potestas
Hæc si non ita sunt, edatur cur sacra uobis
Ex tabulis, cerisq; poetica fabula præstat.
Cur berecynthiacus perdit truncata sacerdos
Inguina, cum pulcher sese castrauerit Atys?
Cur etiam templo triuiæ, lucisq; sacratis
Cornipedes arcentur equi, cum phedra pudicum
Raptarit iuuenem uolucri per littora curru?
Idq; etiam paries tibi uersicolorus adumbret?
Desine si pudor est, gentilis ineptia, tandem
Res incorporeas simulatis fingere membris.

D esine terga hominis plumis obducere frustra.
F ertur auis mulier, magnusq; eadem dea uultur.
V is decorare tuum ditissima Roma Senatum?
S uspende exuuias armis, & sanguine captas.
C ongere cæsorum uictrix diademata regum.
F range repulsorum fœda ornamenta deorum.
T unc tibi non terris tantum Victoria parta,
S ed super astra etiam media seruabitur æde.
T alia principibus dicta in te fantibus, ille
P rosequitur, magnisq; tubam concentibus inflat,
A llegat morem ueterum, nil dulcius esse
A dfirmat solitis, populosq;, hominesq; teneri
L ege sua, sicut uariæ nascentibus inquit.
C ontingunt pueris animæ, sic urbibus adfert,
H ora, diesq; suus cum primum mœnia surgunt
A ut fatum, au genium, cuius moderamine regnent.
A ddit & arcanum rerum. ueriq; latebras
P rosperitate aliqua deprendi posse secundis
P er documenta boni, si sint felicia, quæ quis
E xperiendo probet cessisse parentibus omne
I dolum semper feliciter, & pede dextro,
E numerat longi uim temporis. excitat ipsam
C rinibus albentem niueis, & fronte uieta
O re reposcentem querulo sua numina Romam.
L ibera sum, liceat proprio mihi uiuere more.
E t quis erit, qui mille meos reprehenderit annos?
V no omnes sub sole siti, uegetamur eodem
A ere, communis cunctis uiuentibus aura,
S ed qui sit, qualisq; deus diuersa secuti
Q uærimus, atq; uiis longe distantibus unum

Imus

Imus ad occultum, proprius genti cuiq; est, mos
Per quod iter properans eat ad tam grāde profundū·
His tam magnificis, tantaq; fluentibus arte
Respondit uel sola fides doctissima primum
Pandere uestibulum ueræ ad penetralia sectæ·
Nam cum diuinis agimus de rebus, & illum
Qui uel principio caruit, uel fine carebit,
Quiq; chao anterior fuerit, mumdumq; crearit·
Coniectare animo contendimus, exigua est uis
Humani ingenii, tantoq; angusta labori·
Quippe·minor natura aciem si intendere tentet
Acrius, ac penetrare dei secreta supremi,
Quis dubitet uicto fragilem lacessere uisum,
Vimq; fatigatæ mentis sub pectore paruo
Turbari, inualidisq; hebetem succumbere curis?
Sed facilis fidei uia prouocat omnipotentem
Credere, qui bona non tantum præsentia donat,
Sed uentura etiam, longisq; intermina seclis
Promittit, totus eam resolutus inane
In nihilum, pereamq; breuem post luminis usum
Muneris authorem ipso de munere pendas·
Aeterna æternus tribuit, mortalia confert
Mortalis·diuina deus·peritura caducus·
Omnia quæ tempus peragit, quæq; exitus aufert,
Vilia sunt breuitate sui·nec digna perenni
Largitore, cui propria est opulentia, nunquam
Desinerē, idq; homini dare quod non desinat unquā·
Nam si corruptum, corrumpendum'ue deus quid
Præstat, habetq; nihil quod sit pretiosius istis,
Pauper & infirmus, & summo indignus honore,

Et non omnipotens, ſed inanis numinis umbra eſt.
Hac ratione fides ſapienter coniicit. immo
Non dubitat uerũ eſſe deũ, qui quod ſumus, & quod
Viuimus, illæſam ſemper fore, ſi mereamur,
Nos ſperare iubet, cœleſtia ſi placet inquid
Scandere, terrenas animo depellite curas.
Nam quantum ſubiecta ſitu tellus iacet infra,
Diuiditurq́; ab humo conuexi regia cœli,
Tantum ueſtra meis diſtant mundana futuris
Dira bonis. ſcelerata piis. tenebroſa ſerenis
Quicquid obire poteſt fugiatis cenſeo, quicquid
Naturæ ratione capit uitium. atq; ſeneſcit.
Pro nihilo in nihilum quia ſunt reditura putetis,
Cuncta quidem quæ gignit humus, quæ continet ipſa
Principio inſtitui, nitidoq́; inſignia mundo
Ornamenta dedi. ſpecioſaq́; ſemina finxi,
Sed tamen eſſe modum uolui, parciſq́; fruenda
Moribus indulſi, quantum moribundus & ægri
Corporis, ac uitæ uolucris ſibi poſceret uſus,
Non ut captus homo ſtudiis, & inaniter ardens
Duceret omne bonum poſitum in dulcedine rerum,
Et ſpecie tenui, quas currere tempore iuſſi,
Atq; æuum ſtatui, ſub quo generoſa probarem
Pectora, ne torpens, & non exercita uirtus,
Eneruare ſuum corrupta per ocia robur
Poſſet, & in nullo luctamine pigra iaceret.
Illecebroſus enim ſapor eſt, & peſtifer horum,
Quæ dum prætereunt, miro oblectamine mentes
Implicitas, uinctasq́; tenent, Vincenda uoluptas,
Elaqueanda animi conſtantia, ne retinaclis

Mollibus, ac lentis nexa & captiua prematur.
Nitendum summis conatibus inter acerba.
Sectandum uirtutis iter, ne suauia fluxæ
Conditionis amet, nimium ne congerat aurum,
Ne uarios lapidum cupide spectare colores
Ambitiosa uelit, ne se popularibus auris
Ostentet, pulchroq; inflata tumescat honore.
Ne natale solum, patrii ne iugera ruris
Tendat, & externos animum diffundat in agros,
Et ne corporeis addicati sensibus omne
Quod uult, aut quod gait, ne præferat utile iusto,
Spemq; in me omnem statuat, nunquam peritura
Quæ dedero, sunt. æternum mea dona manebunt.
Hæc igitur spondente deo, quis fortis, & acer,
Virtutisq; capax breue quidq; perennibus in se
Prætulerit? uel quis sapiens potiora putarit
Gaudia membrorum, quam uiuæ præmia mentis?
Non'ne hominem ac pecudem distātia separat una?
Quod bona quadrupedū āte oculos sita sūt, ego cōtra
Spero quod extra aciem longum seruatur in æuum.
Nam si tota mihi cum corpore uita peribit,
Nec poterit superesse meum post funera quicquam,
Quis mihi regnator cœli? quis conditor orbis?
Quis deus? aut quæ iam merito metuenda potestas?
Ibo per impuros feruente libidine luxus,
Incestabo toros. sacrum calcabo pudorem.
Inficiabor habens aliquod sine teste propinqui
Depositum. tenues auidus spoliabo clientes,
Longæuam perimam magico cantamine matrem.
Tardat anus dominum dilata morte secundum.

Nec formido malum. falluntur publica iura.
Lex armata sedet, sed nescit crimen opertum,
Aut si res pateat, iudex corrumpitur auro.
Rara reos iusta percellit pœna securi.
Sed quid ego hæc meditor, reuocat deus ecce seuera
Maiestate minax, negat interritura meorum
Per mortem momenta operum. non occidit inquit
Interior qui sperat homo. luet ille perenne
Supplicium, quod subiectos male rexerit artus.
Nec mihi difficile est liquidam circundare flammis
Naturam, quamuis perflabilis illa feratur
More noti, capiam tamen, & tormenta adhibebo.
Ipse incorporeus, ac spirituum sator unus.
Quin & corporibus parili consortia pœna
Decernam, possum quoniam renouare fauillas
Antiquam in faciem, nec desperanda potestas.
Qui potui formare, nouum reparabo peremptum.
Non desunt exempla meæ uirtutis, in ipsis
Seminibus, natura docet reuirescere cuncta
Post obitum. siccantur enim pereunte uigore,
Quo uixere prius, tunc sicca & mortua sulcis
Aut foueis mandata latent, & more sepulchri
Obruta, de tumulis rediuiuo germine surgunt.
Nunquid nosse potes, uel coniectare, quis istud
Tam solers opifex struat, aut quæ uis agat intus?
Ne uos o miseri physicorum dogmata fallant.
En ego gignendi dominus, ac restitundi,
Quod periit, fluxitq;, potens siccissima quæque
In ueteres formas, aut flores, aut fronde reduco,
Idq; ipsum quandoq; homini facturus, inani

Surgat ut ex cinere, structuraq́; pristina constet,
Quæ mihi pro meritis, uel per tormenta rependat
Crimina, uel summæ uirtutis in arce coruscet.
Non peritura dehinc quacunq; in sorte manebit.
Interea dum mista uiget substantia in unum,
Sit memor authoris proprii, ueneretur, & oret
Artificem submissa suum. Non condidit alter,
Halantis animæ figmentum, & corporis alter,
Nec bona præsentis uitæ numerosa gubernant
Numina. non alius segetes & spicea farra
Suppeditat deus, haud alius dat musta racemis,
Purpureumq́; graui fundit de palmite succum.
Ipse ego sum uirides oleas pinguescere baccis
Qui facio, graia quas Pallade fingitis ortas,
Et qui lucinas tribuo nascentibus horas.
Duplex lege mea per mutua fœdera sexus
Gignere amat sobolem, generisq́; propagine gaudet,
Quem uos lasciuis uiolatis amoribus ignem,
Stupraq́; uestra deæ Veneris prætexitis umbra
Vnus ego hæc elementa rego, nec mole laboris
Vt miser, infirmus'ue aliquis, fragilis'ue fatigor.
Lux immensa mihi est, & non resolubilis ætas,
Sensibus & uestris haud intellecta uetustas.
Inde ministeriis ad tot moderamina mundi
Non egeo, nec participes, socios'ue requiro.
Porro autem angelicas legiones, quas mea fecit
Dextera, nosse meum est, & quæ natura creatis
Subsistat, qualesq́; mihi seruentur ad usus.
Tu me præterito, meditaris numina mille,
Quæ simules parere meis uirtutibus. ut me

Per uarias partes minuas, cui nulla recidi
Pars, aut forma potest, quia sum substantia simplex,
Nec pars esse queo. solis diuisio rebus
Compositis, factisq; subest. me nemo creauit,
Vt scindi ualeam. cunctorum conditor unus.
Crede quod ex nihilo formaui, pars mea non est.
Quare age mortalis soli mihi construe templum,
Meq; unum uenerare deum. cœmenta remitto,
Et quæ saxa Paros secat, & quæ punica rupes,
Quæ maculosa tenet Synna, & uiridis Lacædæmon.
Natiuum nemo scopuli mihi dedicet ostrum.
Templum mentis amo, non marmoris, aurea in illo
Fundamenta manent. fidei structura niuali
Consurgit pietate nitens, tegit ardua culmen
Iustitia. interius spargit. sola picta rubenti
Flore pudicitiæ pudor almus, & atria seruat.
Hæc domus apta mihi est, hæc me pulcherrima sedes
Accipit, æterno, cœlestiq; hospite digna,
Nec nouus hic locus est, fluxit mea gloria in artus,
Vt lux uera dei, deus illustrauit alumnam
Materiem, corpusq; parans habitabile fecit
Ipse sibi, placito ut posset requiescere templo.
Condideram perfectum hominem spectare superna,
Mandatam totis conuersum sensibus in me
Recto habitu, celsoq; situ & sublime tuentem,
Sed despexit humum, seq; inclinauit ad orbis
Diuitias, pepulitq; meum de pectore numen.
Restituendus erat mihimet, summissus in illum
Spiritus ipse meus descendit, & edita limo
Viscera diuinis uirtutibus, informauit.

Iamq; hominē ad sumptū summus deus in deitatem
Transtulit, ac nostro docuit recalescere cultu.
Scire uelim præcepta patris, quibus auribus hæc tu
Accipias italæ censor doctissime gentis.
An ueterum tantum morem ratione relicta
Eligis, & dici id patitur sapientis acumen,
Ingeniumq; uiri. potior mihi pristinus est mos,
Quā uia iustitiæ, pietas quam prodita cœlo,
Quamq; fides ueri. rectæ quam regula sectæ.

SYMMACHVS.

Suus cuiq; mos, suus cuiq; ritus est, Iam si longa ætas authoritatem religionibus faciat, seruanda est tot seculis fides, Et sequēdi sunt nobis parentes, qui feliciter secuti sunt suos.

PRVDEN.

Si quicquid rudibus mundi nascentis in annis
Mos habuit, sācte colere, ac seruare necesse est,
Omne reuoluamus sua per uestigia seclum
Vsq; ad principium, placeat damnare gradatim,
Quicquid posterius successor repperit usus.
Orbe nouo nulli subigebant arua coloni.
Quid sibi aratra uolunt? quid cura superflua rastri?
Ilignis melius saturatur glandibus aluus.
Primi homines cuneis scindebant fissile lignum.
Decoquat in massam feruens strictura secures
Rursus, & ad proprium restillet uena metallum.
Induuias cæsæ pecudes, & frigida paruas
Præbebat spelunca domos. redeamus ad antra

Pellibus insutis. hirtos sumamus amictus.
Immanes quondam populi feritate subacta
Edomiti iam triste fremant, iterumq; ferinos
In mores redeant, atq; ad sua prisca recurrant.
Præcipitet scythica iuuenis pietate uietum
Votiuo de ponte patrem. sic mos fuit olim.
Cædibus infantum fument saturnia sacra,
Flebilibusq; truces resonent uagitibus aræ.
Ipsa casas fragili texat gens Romula culmo.
Sic tradunt habitasse Remum. regalia fœno
Fulcra supersternant, aut pelle libystidis ursæ
Compositam chlamydem uillosam corpore gestent.
Talia Trinacrius ductor, uel Thuscus habebant.
Roma antiqua sibi non constat uersa per æuum,
Et mutata sacris. ornatu. legibus. armis.
Multa colit, quæ non coluit sub rege Quirino,
Instituit quædam melius, nonnulla refugit,
Et morem uariare suum non destitit, & quæ
Pridem condiderat iura, in contraria uertit.
Quid mihi tu ritus solitos Romane Senator
Obiectas? cum scita patrum, populiq; frequenter
Instabilis placiti sententia flexa nouarit?
Nunc etiam quoties solitis decedere prodest,
Præteritosq; habitus cultu damnare recenti,
Gaudemus compertum aliquid, tandemq; retectum,
Quod latuit, tardis semper processibus aucta
Crescit uita hominis, & longo proficit usu
Sic æui mortalis habet se mobilis ordo,
Sic uariat natura uices. infantia repit.
Infirmus titubat pueri gressusq;, animusq;.

Sanguine praecalido feruet neruosa iuuenta.
Mox stabilita uenit maturi roboris aetas.
Vltima, consiliis melior, sed uiribus aegra,
Corpore succumbit mentem purgata senectus.
His genus humanū per dissona tempora duxit
Curriculis aeuum mutabile, sic hebes inter
Primitias, uersumq; solo titubauit, & instar
Quadrupedis pueri lactantia uiscera traxit.
Mox tenerum docili ingenio, iamq; artibus aptus
Noscendis, uaria rerum nouitate politum est.
Inde tumens uitiis, calidos adoleuit in annos,
Donec decocto solidaret robore uires.
Tempus adest, ut iam sapiat diuina serenae
Mentis, consilio uiuatius. abdita solers
Quaerere, & aeternae tandem inuigilare saluti.
Quanquam si tantum studium est, & cura uetusti
Moris, & a prisco placet haud discedere ritu,
Extat in antiquis exemplum nobile libris
Iam tunc diluuii sub tempore, uel prius, uni
Inseruisse deo gentem, quae prima recentes
Incoluit terras, uacuoq; habitauit in orbe.
Vnde genus nostrae ducit porrecta propago
Stirpis, & indigenae pietatis iura reformat.
Sed quia Romanis loquimur de cultibus, ipsum
Sanguinis hectorei populum pro bo tempore longo
Non multos coluisse deos, rarisq; sacellis
Contentum, paucas posuisse in collibus aras.
Innumeros post inde deos uirtute subactis
Vrbibus & claris peperit sibi Roma triumphis,
Inter fumantes templorum armata ruinas

D extera uictoris simulachra hostilia cepit,
E t captiua domum uenerans ceu numina uexit.
H oc signum rapuit bimaris de strage Corinthi,
I llud ab incensis in prædam sumpsit Athenis,
Q uasdam uicta dedit capitis Cleopatra canini
E ffigies, quasdam domitis Ammonis harenis.
S yrtica cornutas facies habuere trophæa.
R oma triumphantis quoties ducis inclyta currum
P lausibus excepit, toties altaria diuum,
A ddidit, & spoliis sibimet noua numina fecit,
N umina, quæ patriis cum mœnibus eruta, nullum
P ræsidium potuere suis afferre sacellis.
C ernis ut antiqui semper uestigia moris
G ressibus incertis uarie titubasse probentur?
Adsciscendo deos maioribus incompertos?
S eq; peregrina sub relligione dicasse?
N ec ritus seruasse suos? quodcunq; sacrorum est
E xulat, æternumq; inimicam uenit in urbem.
F rustra igitur solitis praua obseruatio inhæres.
N on est mos patrius, quem diligis improba, non est,
S ed solers orator ait fataliter urbem
S ortitam quo nam genio proprium exigat æuum.
C unctis nam populis, seu mœnibus inditur inquit
A ut fatum, aut Genius, nostrarum more animarum,
Q uæ sub disparili subeunt noua corpora sorte.

SYMMACHVS.

Varios custodes urbibus mēs diuina distribuit,
ut animæ nascentibus, Ita populis fatales Genii induntur.

PRVDENTIVS

i Am primū quid sit Genius, uel qui status illi
Cōpetat, ignoro, et q̄d possit, et unde oriatur
Spūs informis, sine corp̄e, forma'ne, an ulla
Sit species, & quid sapiat, quæ munera curet·
Contra animas hominum uenis uitalibus intus
Sic interfusas intelllgo, sanguis ut ex his
Accipiat, motumq; leuem, tenerumq; uaporem·
Vnde pererratis uiget & præcordia membris·
Frigida succendat· riget arida· dura relaxet·
Sic hominis uitam sibi temperat, atq; gubernat
Viuida mens, quam tu ficto componere tentas
Membrorum genio, qui nusquam est, nec fuit unquā·
Quin & corporibus uersat mens uiua regendis
Summum consilium fida ut tutacula nudis,
Inualidisq; paret· metuenda pericula uitet·
Vtile prospiciat· uarias agitetur ad artes·
Consultet cui se domino submittat, & orbis
Quem putat authorem, quæ rerum summa sequatur,
At tuus hic urbis Genius dicas uolo, quando
Cœpit adhuc paruæ primum se infundere Romæ·
Fluxit ab uberibus nemorosa in ualle lupinis,
Infantesq; aluit dum nascitur ipse gemellos?
An cum uulturibus uolitans ignota per auras
Vmbra repentinam traxit de nube figuram?
Culminibus summis sedet? an penetralia seruat?
Instituit mores, & iura forensia condit?
An castrorum etiam fossis intruenit? acres
Cogit ad arma uiros, lituis ciet, urget in hostem?

Quæ quis non uideat sapientum digna cachinno?
Fingamus tamen esse aliquam, quæ talia curet
Vmbram siue animam, per quam res publica fatum
Hauserit, & calidis animetur tota medullis.
Cur non hæc eadem de relligione colenda
Consultat? cur non prospectat libera cœlum?
Cur tibi præscriptum non commutabile fatum
Vt captiua putat genesis, cur uincula fingit?
Cur iam nolle licet, quod tunc uoluisse licebat,
Erroresq; abolere suos, ac flectere sensus,
Sic septingentis errauit circiter annis,
Lubricaq;, & semper dubitans, quæ forma placeret
Imperii, & quæ regnandi foret æqua potestas.
Regius exortam iam tunc habuit status urbem,
Non sine grandæuis curatum in parte locatis,
Mox proceres de stirpe senum tractasse uidemus
Clauum consilii, plebeias inde cateruas
Collatas patribus mistum ditionibus æquis
Imperitasse diu, belloq; & pace regendis.
Consule nobilitas uiguit plebs. fisa tribuno est.
Displicet hic subito status, & bisquina creantur
Summorum procerum fastigia, quos duodeni
Circunstant fasces simul, & sua quemq; securis.
Rursus se geminis reddit ductoribus omnis
Publica res, & consulibus dat condere fastos.
Vltima sanguineus turbauit secla triumuir.
E luctibus his olim fatum, Genius'ue, animus'ue
Publicus errauit, tandem deprendere rectum
Doctus iter, caput Augustum diademate cinxit,
Appellans patrem patriæ, populi atq; Senatus

Rectorem, qui militiæ sit ductor, & idem
Dictator, censorq; bonus, morumq; magister.
Tutor opum· uindex scelerum· largitor honorum.
Quod si tot rerum gradibus toties uariatis.
Consiliis, egræ tandem peruenit ad illud,
Quod probet, ac sancto reuerentia publica seruet
Fœdere, quid dubitat diuina agnoscere iura
Ignorata prius sibimet, tandemq; retecta?
Gratemur, iam non dubitat· nam subdita Christo
Seruit Roma deo cultus exosa priores,
Romam dico, uiros, quos mentem credimus urbis
Non Genium cuius frustra simulatur imago,
Quamquam cur Genium Romæ mihi fingitis unum
Cum portis· domibus· thermis· stabulis, soleatis
Adsignare suos genios? perq; omnia membra
Vrbis, perq; locos geniorum millia multa
Fingere, ne propria uacet angulus ullus abumbra,
Restat ut & fatum similis clementia cunctis
Aedibus imponat, paries ut quisq; sub astro
Fundatus, structusq; suo, qua sorte maneret,
Quando autem rueret, primis acceperit horis.
Adscribunt saxis lachesis male fortia fila,
Rectorumq; trabes fusis pendere rotatis
Credunt, atq; ipsis tribuunt decreta tigillis.
Ceu distet, cuius stellæ sit fraxinus hortu
Eruta, quæ summum conscenderet ardua culmen.
Deniq; nulla hominum res est, nulla actio mundi,
Cui non fatalem memorem incumbere sortem.
Quæ quia constituunt, dicant cur condita sit lex
Bis sex in tabulis, aut cur rubrica minetur,

Quæ prohibet peccare reos, quos ferrea fata
Cogunt ad facinus, & ineuitabile mergunt.
Quin et uelle adigunt prauum insinuantia uotum,
Ne liceat miseris uetitum committere nolle.
Cedite si pudor est, gladiumq; retundite uestrum,
Aspera nil meritos pœnis plectentia iura,
Antrum carcereum dissoluite, corpora sub quo
Agminis innocui fato peccante tenetis.
Nemo nocens, si fata regunt, quod uiuitur, ac fit.
Immo nocens, quicunq; uolens, quod non licet, audet.
Alterutrum quia uelle suum est, nec fata reatum
Imponunt homini. sed fit reus ipse suapte
Arbitrio, placitumq; nefas, & facta rependit
Impia suppliciis, & merito non sorte peremptus.
Quis putat esse locum fato, sciat omnipatentem
Nosse deum nulli uetitum fatalibus astris,
Nec præscripto aliquo pellit pia uota mathesis.
Spirat enim maiora animus, seq; altius effert
Syderibus, transitq; uias, & nubila fati,
Et momenta premit pedibus, quæcunq; putantur
Figere propositam natali tempore sortem,
Huc ades omne hominum genus, huc cocurrite et urbes,
Lux immensa uocat. factorem noscite uestrum
Libera secta patet. nil sunt fatalia, uel si
Sunt aliqua. opposito uanescunt irrita Christo.

SYMMACHVS.

a Cedit utilitas, quæ maxime homini deos ad

ſerit, Nam cum ratio omnis in operto ſit, unde rectius quam memoria, atq; documentis rerum ſecundarum cognitio uenit numinum?

PRVDENTIVS·

Sed multa duxere dei per proſpera Romam,
Quos colit ob meritũ magis donata triũphis
Ergo age bellatrix quæ uis ſubiecerit ede
Europam, Libyamq; tibi· dic nomina diuum,
Iuppiter ut Cretæ domineris, Pallas ut argis,
Cynthius ut Delphis tribuerunt omine dextro·
Iſis Nilicolas, Rhodios Venus Alma reliquit·
Venatrix Epheſum uirgo· Mars dedidit Hebrum·
Deſtituit Thebas Bromius· conceſſit & ipſa
Iuno ſuos phrygiis ſeruire nepotibus Aphros,
Et quam ſubiectis dominam dea gentibus eſſe,
Si qua fata ſinant, iam tum, tenditq;, fouetq;,
Iuſſit Romuleis addictam uiuere frenis·
Perfidia ne deum indigenum cecidere tot urbes?
Deſtructæq; iacent ipſis prodentibus aræ?
O pietas· O ſancta fides, traduxit alumnos
Maieſtas infida locos, & creditur iſtis
Numinibus, quæ tranſfugio meruere ſacrari?
An uoluit ſeruare ſuos, luctataq; multum
Relligio infeſtas tentauit pellere turmas
Romanis obniſa globis? ſed fortior illam
Virtus luctifico camporum in puluere fregit,
Immo ita eſt· armis & uiribus indiga ueri·
Victa ſuperſtitio eſt, & inanem gloria fugit·

Sed nec difficilis fuit, aut satis ardua genti
Natæ ad procinctus uictoria frangere inertes,
Molliaq; omnigenum colla inclinare deorum.
Tunc cum dictæis bellum Corybantibus asper
Samnitis, Marsusq; leui sudore gerebat
Tum mastigophoris, oleoq; & gymnadis arte
Vnctis pugilibus miles pugnabat Etruscus,
Nec petaso insignit poterat lacedæmone capta
Mercurius seruare suas de clade palæstras.
Appenninicolam peditem Cybeleius hostis
Congressu excipiens Asiam defendere & idam,
Qui potuit cogente acies in prælia gallo?
Idalias nisi forte rosas. laurum cytharœdi
Vatis, siluicolæ calamos, arcumq; puellæ
Dedere seruitio, calcataq; sacra domare
Difficilis operis fuit, immensiq; laboris.
Fluctibus actiacis signum symphonia belli
Aegypto dederat. clangebat buccina contra.
Institerant tenues cymbæ, fragilisq; faselli,
Inter turritas memphitica rostra liburnas
Nil potuit Serapis deus, & latrator Anubis.
Stirpis iuleæ ductore exercitus ardens
Præualuit, gelido quem miserat Algidus axe.
Non armata Venus, non tunc clypeata Minerua
Venere auxilio, non diuum degener ordo,
Et patria extorris Romanis adfuit armis,
Victus & ipse prius, inimica nec agmina iuuit,
Si tamen antiquum norat retinere dolorem.
Sed dicis legisse deos, ubi sanctior usus
Templorum cultu celebri sine fine maneret,
Aeneadũ

Aeneadumq́; ultro uictricia ſigna uirorum
Regis amore Numæ nullo cogente ſecutos,
Num Diomedis item tentoria, & acris Vlixi
Caſtra uolens Pallas cæſis cuſtodibus arcis
Legit ubi humenti ſudaret mœſta ſigillo?
Aut quoties ductor macedum fortiſſimus altos
Templorum cineres uictis cumulauit Amyclis,
Optarunt prædis domini ſe numina capta
Miſceri, aſſyriæq́; uehi Babylonis ad arcem?
Non fero Romanum nomen, ſudataq́; bella,
Et titulos tanto quæſitos ſanguine carpi,
Detrahit inuictis legionibus, & ſua Romæ
Præmia diminuit, qui quicquid fortiter actum eſt
Adſcribit Veneri palmam, uictoribus aufert.
Fruſtra igitur currus ſummo miramur in arcu
Quadriiugos, ſtanteſq́; duces in curribus altis;
Fabricios, Curios, hinc Druſos, inde Camillos,
Sub pedibuſq́; ducum captiuos poplite flexo
Ad iuga depreſſos, manibuſq́; in terga retortis.
Et ſuſpenſa graui telorum fragmina trunco,
Si Brennũ· Antiochum· Perſen· Pyrrhum· Mitridatẽ
Flora· Matuta· Ceres· & Laurentina ſubegit·
His tamen auſpicibus ſucceſſus dextra dederunt
Omina lætificos, & felix adfuit ales.
Quid ſibi uult uirtus, quid gloria, ſi Coruinum
Coruus Appollineus penna, uel gutture iuuit?
Sed tamen hic coruus cur defuit exitiali
Forte die, in fauſtas tegerent cum funera cannas?
Oppeteretq́; ſuper congeſta cadauera conſul?
Cur Cremeræ in campis cornicæ uel oſcine parra.

&

Nemo deum monuit perituros Marte sinistro
Tercentum Fabios uix stirpe superstite in uno?
Nulla ne tristificis tritonia noctua carris
Aduolitans, præsto esse deam prenuntia Crasso
Prodidit? aut Paphiam niueæ uexere columbæ,
Cuius inauratum tremeret gens Persica lembum.
Sed uideo quæ te moueant exempla uetustæ
Virtutis dicis domitum, terraq;, mariq;
Orbem, res lætas, & prospera quæq; retexis,
Mille triumphorum memoras ex ordine pompas,
Ductaq; per mediam spoliorum fercula Romam.
Vis dicam quæ causa tuos Romane labores
In tantum extulerit? quis gloria fortibus aucta
Sic cluat, impositis ut mundum frenet habenis?
Discordes linguis populos, & dissona cultu
Regna uolens sociare deus, subiungier uni
Imperio quicquid tractabile moribus esset,
Concordiq; iugo retinacula mollia ferre
Constituit, quo corda hominũ coniuncta teneret
Relligionis amor, nec enim fit copula Christo
Digna, nisi implicitas societ mens unica gentes.
Sola deum nouit concordia. sola benignum
Rite colit tranquilla patrem, placidissimus illum
Fœderis humani consensus prosperat orbi.
Seditione fugat, sæuis exasperat armis.
Munere pacis alit, retinet pietate quieta
Omnibus in terris, quas continet occidualis
Oceanus, roseoq; aurora inluminat ortu,
Miscebat Bellona furens mortalia cuncta,
Armabatq; feras in uulnera mutua dextras,

Hanc frenaturus rabiem deus, undiq; gentes
Inclinare caput docuit sub legibus hisdem,
Romanosq; omnes fieri quos Rhenus, & Ister,
Quos Tagus aurifluus, quos magnus inũdat Hiberus,
Corniger Hesperidum quos interlabitur, & quos
Ganges alit, tepidiq; lauant septem hostia Nili·
Ius fecit commune pares, & nomine eodem
Nexuit, & domitos fraterna in uincla redegit·
Viuitur omnigenis in partibus, haud secus, ac si
Ciues congenitos concludat mœnibus unis
Vrbs patria, atq; omnes lare conciliemur auito·
Distantes regione plagæ, diuisaq; ponto
Littora, conueniunt nunc per uadimonia ad unum,
Et commune forum· nunc per commercia, & artes·
Ad cœtum celebrem, nunc per genialia fulcra
Externi ad ius connubii· nam sanguine misto
Texitur alternis ex gentibus una propago,
Hoc actum est tantis successibus, atq; triumphis
Romani imperii, Christo iam tunc uenienti
Crede parata uia est, quam dudum publica nostræ
Pacis amicitia struxit moderamine Romæ·
Nam locus esse deo quis posset in orbe feroci,
Principibusq; hominum discordibus, & sua iura
Dissimili ratione tuentibus, ut fuit olim?
Sic incompositos humano in pectore sensus,
Disiunctasq; animi turbato fœdere partes,
Nec liquida inuisit sapientia, nec deus intrat·
At si mentis apex regnandi iure potitus
Pugnacis stomachi pulsus, fibrasq; rebelles
Frenet & omne iecur ratione coerceat una,

Fit ſtabilis uitæ ſtatus, & ſententia certa
Haurit corde deum, domino & ſubiungitur uni.
Vna ades omnipotens concordibus influe terris.
Iam mundus te Chriſte capit, quem congrege nexu
Pax & Roma tenent. capita hæc & culmina rerum
Eſſe iubes, nec Roma tibi ſine pace probatur,
Et pax ut placeat. facit excellentia Romæ,
Quæ motus uarios ſimul & ditione coercet,
Et terrore premit, nec enim ſpoliata prioris
Robore uirtutis ſenuit, nec ſecula ſenſit,
Nec tremulis cum bella uocant, capit arma lacertis,
Nec tam degeneri uenerandis ſupplicat ore
Principibus, quam uult prænobilis ille ſenator
Orandi arte potens, & callida fingere doctus,
Mentitumq; grauis perſonæ inducere pondus.
Vt tragicus cantor ligno tegit ora cauato
Grande aliquod cuius per hiatum crimen anhelet.

SYMMACHVS

r Omam nunc putemus adſiſtere, atq; his uobiſcum agere ſermonibus, Optimi principes patres patriæ, Reueremini annos meos, in quos me pius ritus adduxit, Vtar cærimoniis auitis. neq; enim pœnitet. uiuam more meo, quia libera ſum. Hic cultus in leges meas orbẽ redegit. Hæc ſacra Hannibalem a mœnibus, a capitolio Senonas repulerunt.

PRVDENTIVS.

Iuocem ſimulare licet, nempe aptior iſta
Vox Romæ eſt, quã nunc eius ſub noie pmã,
Quæ qa turpe putat tẽplorũ flere repulſam,
Aegidaq́; in dubiis pro ſe pugnaſſe periclis
Dicere, ſeq́; grauem ſenio inclinante fateri,
Ductores complexa ſuos ſic læta profatur.
O clari ſaluete duces, generoſa propago
Principis inuicti, ſub quo ſenium omne renaſcens
Depoſui, uidiq́; meam flaueſcere rurſus
Canitiem, nam cum mortalia cuncta uetuſtas
Imminuat, mihi longa dies aliud parit æuum,
Quæ uiuendo diu didici contemnere finem.
Nunc nunc iuſta meis reuerentia competit annis.
Nunc merito dicor uenerabilis, & caput orbis.
Cum galeam ſub fronde oleæ, criſtas q́; rubentes
Concutio uiridi uelans fera cingula ſerto
Atq; armata deum ſine crimine cædis adoro.
Crimen enim piget heu crimen perſuaſerat atrox
Iuppiter, ut ſacro iuſtorum ſanguine tincta
Aſſuetum belli ſcelerarem in funere ferrum.
Illius inſtinctu, primus Nero matre perempta
Sanguinem apoſtolicum bibit, ac me ſtrage piorum
Polluit, & proprium facinus mihi ſæuus iuſſit.
Foſt hunc & Decius iugulis bacchatus apertis
Inſanam pauit rabiem. mox hæc ſitis arſit
Multorum ſimilis per uulnera triſtia flagrans
Extrahere inſignes animas, ac ludere pœnis,
Vndanteſq́; meum in gremium diffundere mortes,
Et ſub iure fori non noxia colla ſecare.
Hac me labe ream modo tempora ueſtra piarunt.

Viuo pie uobis authoribus· impia pridem
Arte Iouis fateor· quid enim non ille cruentum
Tradidit? aut quid mite sibi, placidum'ue poposcit?
Qui dum præmetuit cultus inolescere Christi,
Sæuit, ac miserum fœdauit sanguine seclum.
Et sunt qui uobis bella exprobrare sinistra
Non dubitent, postquam templorum spreuimus aras,
Affirmentq; libyn collinæ a cardine portæ
Hannibalem Iouis imperio, Martisq; repulsum.
Victores Senonas Capitoli ex arce fugatos
Cum super excelso pugnarent numina saxo.
Qui mihi præteritam cladem, ueteresq; dolores
Inculcant, iterum uideant me tempore uestro
Iam nil tale pati, nullus mea barbarus hostis
Cuspide claustra quatit· non armis· ueste, comisq;
Ignotus capta passim uagus errat in urbe
Transalpina meam rapiens in uincula pubem.
Tentauit Geticus nuper delere tyrannus
Italiam, patrio ueniens iuratus ab Istro
Has arces æquare solo· tecta aurea flammis
Soluere· mastrucis proceres uestire togatos.
Iamq; ruens Venetos turmis protriuerat agros,
Et Ligurum uastarat opes, & amœna profundi
Rura padi, thuscumq; solum uicto amne premebat,
Depulit hos equitum nimbus, non peruigil anser
Proditor occulti tenebrosa nocte pericli,
Sed uis cruda uirum, perfractaq; congredientum
Pectora, nec trepidans animus subcumbere leto
Pro patria, & pulchram per uulnera quærere laudē.
Nunquid & ille dies Ioue contulit auspice tantum

Virtutis pretium? dux agminis. imperiiq;.
Christipotens nobis iuuenis fuit, & comes eius,
Atq; parens Stilico, deus unus Christus utriq;,
Huius adoratis altaribus, & cruce fronti
Inscripta, cecinere tubæ, prima hasta dracones
Præcurrit, quæ Christi apicem sublimior refert.
Illic terdenis gens exitiabilis annis
Pannoniæ pœnas tandem deleta pependit,
Corpora famosis olim ditata rapinis
In cumulos congesta iacent, mirabere seris
Posterits seclis inhumata cadauera late,
Quæ pollentinos texerunt ossibus agros.
Si potui manibus gallorum excisa leuare
De cinerum squallore caput, & redeunte Camillo
Signare nitendi fumans si fronte recepi,
Si potui miseras sertis redimire ruinas,
Et male pendentes lauro præcingere turres,
Quo te suscipiam gremio fortissime princeps?
Quos spargam flores? quibus insertabo coronis
Atria? quæ festis suspendam pallia portis?
Immunis tanti belli, ac te stante sub armis
Libera, & auretenus geticos experta tumultus.
Scande triumphalem currum, spoliisq; receptis
Huc Christo comitante ueni. date uincula demam
Captiuis gregibus. manicas deponite longo
Tritas seruitio matrum, iuuenumq; cateruæ.
Dediscat seruire senex laris exul auiti.
Discat & ad patrium limen genitrice reuersa
Ingenuum se nosse puer. timor omnis abesto.
Vicinus. exultare libet, quid tale repulso

Pœnorum quondam duce contigit? ille petitæ
Postquam pertulerat tremefacta repagula portæ.
Baianis resolutus aquis durissima luxu
Robora destituit. ferrumq; libidine fregit.
At noster Stillico congressum comminus ipsa
Ex acie ferrata uirum dare terga coegit.
Hic Christus nobis deus adfuit, & mera uirtus.
Illic lasciuum Campania fertilis hostem
Delitiæ uicere tuæ, non iuppiter acrem
Protexit Fabium, sed uicit amœna Tarentus,
Quæ dedit illecebris domitum calcare tyrannum.
His ego pro meritis quæ præmia digna rependam
Non habeo, membra statuis effingere uile est.
Virtutem nil uile decet. nam uile, quod ætas
Eripit. æra cadunt, aut fuluum defluit aurum,
Aut candor perit argenti, si defuit usus,
Et fuscata situ corrumpit uena colorem.
Viua tibi princeps debetur gloria, uiuum
Virtutis pretium, decus immortale secuto,
Regnator mundi Christo sociabere in æuum,
Quo ductore meum trahis ad cœlestia regnum.
Nil te permoueat magni uox rhetoris oro,
Qui sub legati specie sacra mortua plorans,
Ingenii telis, & fandi uiribus audet
Heu nostram tentare fidem, nec te uidet, ac me
Deuotos Auguste deo, cui sordida templa
Clausimus, & madidas sanie deiecimus aras.
Vnus nostra regat, seruetq; palatia Christus
Nequis Romuleas dæmon iam nouerit arces
Sed soli pacis domino mea seruiat aula.

S ic affata pios Roma exorauit alumnos
S pernere legatum non admitenda petentem·
L egatum Iouis ex adytis ab aruspice missum,
A t non a patria patriæ,nam gloria Christus·
P ersistit tamen affirmans iter esse uiandi
M ultifidum,uariumq;,deus cum quæritur unus,
H inc alios,ast inde alios properare seorsum·
Q uemq; per anfractus proprios,sed compita eodem
F ine coarctari,simul & concurrere in unum,
Q uinetiam cœlum,atq; solum·uentos·mare·nubes
O mnibus in commune dari,uel qui colimus te
C hriste,uel exta litant sculptis qui tabida saxis·

SYMMACHVS

æ Q uum est,quicquid omnes colunt unũ putari
E adem spectamus astra· cõmune cœlũ est· idẽ
nos mũdus ĩuoluit· Q uid interest qua quisq; prudentia uerum requirat?uno itinere non potest per ueniri ad tam grande secretum·

PRVDENTIVS·

n On nego commune cunctis uiuentibus ipsum
A eris ·astrorum·pelagi·telluris,& imbris·
I mmo etiã iniustus pariter,iustusq; sub uno
A xe habitant·unas capit impius,& pius auras·
C astus,& incœstus,meretrix,& nupta,nec alter
O re sacerdotis,quam Mirmillonis anhelat
S piritus,aerio uitam qui temperat haustu·
N ubes,uerna pluit zephyro impellente,sed queæ
F uris,& innocui fœcundat rura coloni·

Gurgitis æstiui sic pura fluenta uiator,
Vt latro fessus adit, sic pyratis mare seruit,
Vt mercatori, nec fluctus secius hosti
Obsequitur, quam cum domine fert transtra carinæ.
Ergo capax utriusq; rei natura creandis
Se præbet populis, nec habet discernere dispar
Viuenutum meritum, quos tantum pascere iussa est.
Seruit enim mundus, non iudicat. hoc sibi summus
Naturæ dominus præscripta in tempora seruat,
Nunc adsunt homini data munera legibus hisdem
Quis concessa semel. fons liquitur. amnis inundat.
Veliuolum ratibus mare finditur. influit imber
Aura uolat tenuis, uegetatur mobilis aer,
Et res naturæ fit publica, promptaq; cunctis,
Dum seruant elementa suum famulantia cursum
Sic probus, atq; reus capitalis criminis hisdem
Syderibus, facilisq; poli bonitate fruuntur.
Viuere cōmune est, sed non commune mereri.
Deniq; Romanus. Daca. Sarmata. Vādalus. Hunnus
Getulus. Garamas. Alemannus. Saxo. Galaulas.
Vna omnes gradiuntur humo. cœlū omnibus unū est.
Vnus & Oceanus, nostrum qui continet orbem.
Addo aliud, nostros potant animalia fontes,
Ipso rore mihi seges est, quo gramen onagris.
Sordida sus nostro amne natat, nostra ītrat et ipsos
Aura canes, animatq; leui fera corpora flatu.
Sed tantum distant Romana, & barbara, quantum
Quadrupedes bipedi abiunctæ, mutæ' ue loquenti,
Quantum etiam qui rite dei præcepta sequuntur
Cultibus a stolidis, & eorum erroribus absunt.

Non facit ergo pares in relligione tenenda
Aeris & cœli communio, corpora tantum
Gignit. alit. reparat, recidiuaq; semina seruat.
Nec refert cuius generis, cuius'ue figuræ,
Aut cuius meriti, modo sint ut corpora terra
Aedita terrenis quibus est uigor ex elementis.
Artificis quia patris opus discrimine nullo
Influit in medium, nec auaro munere currit,
Ante datum, quam primus homo sordesceret Adam.
Nec uitio utentum restrictum deficit, aut' se
Subtrahit indignis, nec fœda & turpia uitat.
Haud aliter solis radius, cum luminat omnes
Diffuso splendore locos, ferit aurea tecta.
Sed ferit & nigro sordentia culmina fumo.
Intrat marmoribus capitolia clara, sed intrat
Carceris & rimas, & terra foramina clausi
Stercoris, & spurcam redolent in fornice cellam.
Sed non illud erunt obscura ergastula, quod sunt
Regia gemmato laquearia fulua metallo.
Nempe magis non illud erunt, qui numen in urnis
Quærunt, ac tumulis, & laruas sanguine placant,
Quot sunt qui summum cœli dominum uenerantur,
Iustitiamq; litant, & templum pectoris ornant.
Secretum sed grande nequit rationis opertæ
Quæri aliter, quam si sparsis uia multiplicetur
Tramitibus, & centenos terat orbita calles
Quæsitura deum uariata indage latentem,
Longe aliud uerum est. nam multa ambago uiarum,
Anfractus dubios habet, & perplexus errat,
Sola errore caret simplex uia, nescia flecti

In diuerticulum biuiis, nec pluribus anceps.
Non tamen inficior duplex occurrere nobis
Semper iter geminis mortalia partibus ire,
Cum dubitant, quo nam ferat ignorantia gressum.
Altera multifida est, at simplex altera, & una.
Vna deum sequitur, diuos colit altera plures.
Et tot sunt eius diuortia, quot templorum
Signa. quot aeriis uolitant phantasmata monstris,
Aut hos thyrsigeri rapit ad dionysia Bacchi,
Illicit aut alios ad saturnalia festa,
Aut docet occultus quæ sacra diespiter infans
Inter tinnitus solui sibi poscat aenos.
Iamq; lupercales ferulæ, nudiq; petuntur
Discnrsus iuuenum, megalesius hinc spado diris
Incensus furiis cæca ad responsa uocatur.
Sunt qui quadriuiis breuioribus ire parati
Vilia niliacis uenerantur holuscula in hortis.
Porrum & cæpe deos imponere nubibus ausi,
Alliaq; & Serapin cœli super astra locare.
Isis enim, & Serapis, & grandi simia cauda,
Et crocodillus idem, quod Iuno. Lauena. Priapus.
Hos tu nile deos colis, & tu tybris adoras.
Vna superstitio est, quamuis non concolor error.
Hinc alia exoritur tenebrosis tecta frutetis
Semita, quam pecudes, & muta animalia carpunt,
Quæq; latent siluis. operitur nescia cœli
Mens hominum sæuo uiuens captiua tyranno,
Hæc putat esse deum nullum. namq; omnia uerti
Casibus, & nullo sub præside secla rotari.
Hoc iter haud quaquam magno discrimine distat

Hisce uiis, quas uos teritis, qui numina multa,
Et portenta deum summum numerosa putatis.
Simplicis ergo uiæ dux est deus, ille per unam
Ire iubet mortale genus, quam dirigit ipse
Sublimem dextro celsam ad fastigia cliuo,
Prima uiæ facies, inculta. subhorrida tristis.
Difficilis, sed fine sui pulcherrima, & amplis
Prædita diuitiis, & abundans luce perenni,
Et quæ præteritos possit pensare labores,
Multiplici dæmon sed adest qui morte sinister
Centifidum confundit iter. trahit inde sophistas
Barbatos. trahit hinc opibus, uel honore potentes.
Illicit & uolucrum linguis, & aruspice fallit,
Instigat bacchantis anus, ambage Sibillæ,
In magicas artes trahit, inuoluitq; mathesin.
Omine sollicitat. capit augure. territat extis,
Cernis ut una uia est multis anfractibus errans
Talem passa ducem, qui non sinat ire salutis
Ad dominum, sed mortis iter per deuia monstrat?
Deuia picta bonis breuibus, sed fine sub ipso
Tristia, & in subitam præceps immersa charybdim.
Ite procul gentes, consortia nulla uiarum
Sunt uobis cum plebe dei. discedite longe,
Et uestrum penetrate chaos, quo uos uocat ille
Præuius infernæ, perplexa per auia noctis.
At nobis uitæ dominum quærentibus unum
Lux iter est, & clara dies, & gratia simplex.
Spem sequimur, gradimurq; fide, fruimurq; futuris,
Ad quæ non ueniunt præsentis gaudia uitæ,
Nec currunt pariter capta, & capienda uoluptas.

SYMMACHVS.

q Vanto commodo ærarii uestri uestalium uirginũ prærogatiua detracta, sub largissimis. Imperatoribus denegatur, quod parcissimi præstiterunt, honor solus est, in illo uelut stipẽdio castitatis, ut uittæ earũ capiti decus faciunt, ita insigne ducitur sacerdotii uacare muneribus. Nemo me putet tueri solam causam religionum. Ex eiusmodi facinoribus orta sunt cuncta humani generis incommoda. honorauerat lex parentũ uestales uirgines, ac ministros deorum uictu modico, iustisq; priuilegiis stetit muneris huius integritas usq; ad degeneres trapezetas, qui ad mercedem uilium baiulorum sacræ castitatis salimenta uerterunt. Secuta est hoc fames publica, et spem prouinciarũ omniũ messis ægra decepit. non sunt hæc uitia terrarũ. nihil imputemus astris. nec rubigo segetibus obfuit. nec auena fruges necauit. sacrilegio annus exaruit necesse enim fuit perire omnibus quod religionibus negabatur. Q uid tale proaui pertulerũt, cum religionum ministros honor publicus pasceret?

PRVDENTIVS.

u L tima legati defleta dolore querela est,
Palladiis quod farra focis, uel q̃d stipis ipsis
Virginibus, castisq; toris alimenta negẽtur.
V estales solitis fraudentur sumptibus ignes
H inc ait & steriles frugescere rarius agros,
E t tristem sæuire famem, totumq; per orbem
M otales pallere inopes, ac panis egenos.

Quæ tanta extiterit præsenti tempore, tamq́;
Inuidiosa fames qua Treptolemi, Cererisq́;
Mouerit ira penu pro uirginis ulciscendo,
Non memini, nec tale aliquid uel fama susurrat·
Audio per pharios Nilum discurrere campos
More suo, uiridisq́; sata stagnare Canopi,
Haud ueniat sicco qui flumine nuntius affert
Ieiunam squallere siti sub puluere Memphim,
Nec Pelusiacæ limum sudare paludis·
Num fons arcano naturæ tectus operto
Aruit? & tenuem uix stillat uena liquorem?
Num refugus nostras odit perstringere ripas
Amnis· & exustos cursum deflectit ad indos,
Num tractu in medio bibulus uorat alueus undam
Fluminis, & subito stagna absorbentur hiatu?
Ne sulcos operire uadis, ne'ue arida possint
Aegypti per plana trahi? glebasq́; rigentes
Infusus ad pingue lutum mollire fluentis,
Vnde seges late crinitis fluctuet agris·
Densius & grauidis se uestiat æquor aristis·
Respice num Libyci desistat ruris arator
Frumentis onerare rates, & ad hostia tybris
Mittere triticeos in pastum plebis aceruos,
Num'ne Leontini sulcator soluere campi
Cesset frugiferas Lilybæo ex littore cymbas,
Nec det uela fretis, Romana nec horrea rumpat
Sardorum congesta uehens granaria classis·
Ergo pyris mensas siluestribus implet arator
Pœnus, & auulsas Siculus depascitur herbas·
Iamq́; Remi populo quernas Sardinia glandes

Subpeditat, iam corna cibus lapidosa quiritum.
Quis uenit esuriens magni ad spectacula circi?
Quæ regio gradibus uacuis ieiunia dira
Sustinet? aut quæ Ianiculo mola nota quiescit?
Quantos quæque ferat fructus prouincia, quamq;
Vbere fœcundo large fluat orbis opimus
Inditio est annona, tuæ quæ publica plebi
Roma datur, tantæq; manus longa ocia pascit.
Sic fortasse aliquis Paulo infœcundior annus,
Nil mirum, nec in orbe nouo didicere priores,
Perpessi plerumq; famem. si tabidus aer
Siccauit tenues ardenti sydere nubes,
Nec uernas infudit aquas creberrimus imber
Fruge noua, & uiridis si messis adulta, priusquam
Conceptas tenero solidaret lacte medullas,
Afflatum calido succum contraxit ab euro,
Ieiunosq; tulit calamos, atq; irrita uota
Agricolæ sterilis stipularum sylua fefellit.
His (ni fallor) ager uitiis corruptus, & ante
Subiacuit quam Palladium, quam Vesta, penates
Sub lare pergameo seruarent igne reposto,
Quam Priami genitor conductis mœnia fabris
Extruet, quam uirgo suas fundaret Athenas
Pallas, in his quo nam uestalis origo fauillæ.
Vrbibus ut memorant primo de fomite sumpta est,
Sacraruntq; focos, aut Phryx, aut Graius alumnos.
Antiquis elementa labant erroribus, ac de
Legitimo discussa modo plerumq; feruntur
In casus alios, quam lex habet, aut iter anni.
Nunc consumit edax segetem rubigo maligni

Aeris ex uitio, nunc culpam uere tepenti
Poſt zephyros gelidi glacies aquilonis inurit,
Ambuſtumq́; caput culmi fuligine tinguit,
Seminis aut teneri turgens dum germinat herba,
Continuis, nimiisq́; parit conſtricta pruinis.
Nec potis eſt tenuem telluri affligere fibram,
Mox eiecta ſolo glacie ſidente ſuperſit,
Nudaq́; ſubducto radix auellitur aruo,
Ancipites tribuli ſubeunt, & carduus horrens.
Hos fert ſicca ſitis, hunc ebrius educat humor.
Temperies effuſa minus, uel plus agit iſtos
Terrarum morbos, & mundum uulnerat ægrum.
Non aliter noſtri corruptus corporis uſus
In uitium plerumq́; cadit, nec in ordine recto
Perſtat, & exceſſu moderaminis adficit artus,
Vnus enim ſtatus eſt, mundiq́;, & corporis huius,
Quod gerimus, natura eadem ſuſtentat utrunq;.
Edita de nihilo creſcunt, nihilumq́; futura,
Aut titubant morbis, aut tempore uicta ſeneſcunt.
Nec natura caret uitio, cui terminus inſtat.
Semper crede polus uariis prouentibus annos
Texuit, hos multa ditauit fruge fluentes,
Quoſdam infelices aſtris damnauit iniquis,
Spe caſſa, & ſterili curam fruſtratus agreſtem.
Sed ſi ueſtalis ulciſcitur iſta puellas
Peſtis, ab infido quæ gignitur improba mundo,
Cur non chriſticolum tantum populatur agellos,
Per quos uirginibus ueſtris ſtata dona negantur?
Vtimur & ruris reditu, & ratione colendi.
Exercere manum non pœnitet, & lapis illic

Si ſtetit antiquus, quem cingere ſueuerat error
Faſceolis, uel gallinæ pulmone rogare
Frangitur, & nullis uiolatur terminus extis,
Et quæ fumificas arbor uittata lucernas
Seruabat, cadit ultrici ſucciſa bipenni,
Nec tamen idcirco minor eſt, aut fructus agelli,
Aut tempeſtatis clementia læta ſerenæ.
Temperat. aut pluuius, qui culta noualia uentus.
Sed nec magno opus eſt frugi uiuentibus, & cum
Maxima proueniunt, non amplo in gaudia ſenſu
Soluimur, inq; lucrum ſtudio exultamus auaro.
Nam quibus æternum ſpes informatur in æuum,
Omne bonum tenue eſt, quod præſens ingerit ætas.
O felix nimium ſapiens, & ruſticus idem,
Qui terras, animũq; colens, impendit utriſq;
Curam peruigilem, quales quos imbuit author
Chriſtus, & adſumptis dedit hæc præcepta colonis,
Semina cum ſulcis committitis, arua cauete
Dura lapillorum in acie, ne decidat illic,
Quod ſeritur primo quoniam præfertile germen
Luxuriat, ſucco mox deficiente ſub æſtu
Syderis igniferi ſitiens torretur, & aret,
Ne'ue in ſpinoſos incurrant ſemina uepres.
Aſpera nam ſegetem ſurgentem uincula texunt,
Ac fragiles calamos nodis rubus arctat acutis.
Et ne iacta uiæ ſpargantur in aggere grana,
Hæc auibus quia nuda patent, paſſimq; uorantur,
Immundiſq; iacent fœda ad ludibria coruis.
His deus agricolam confirmat legibus, ille
Ius cœleſte patris non ſumma intelligit aure.

Sed simul & cordis segetem disponit, & agri
Ne minus interno niteant præcordia cultu,
Quam cum læta suas ostentant iugera messes.
Extirpamus enim sentos de pectore uepres,
Ne uitiosa necent germen uitale flagella,
Ne frugem, segetemq; animæ, spinosa malorum
Impediat sentis scelerum peccamine crebro,
Glarea ne tenuis ieiunis siccet harenis
Marcentem sub corde fidem, ne pectoris æstus
Flagret, & affectis urat charismata uenis.
Deniq; ne iecoris detrita in parte relinquat
Vilis cura deum, ne spem qua uescimur intus
Deserat, obscœnisq; auibus permittat edendum,
Et proiecta fides hosti sit præda uolucri,
Talis nostrorum solertia centuplicatos
Agrorum rediget fructus, quibus acrius instat,
Nec metuit, ne congestum populetur aceruum
Gurgulio, uel nigra cauis formica recondat.
Sunt & uirginibus pulcherrima præmia nostris,
Et pudor, & sancto tectus uelamine uultus,
Et priuatus honos, nec nota & publica forma,
Et raræ, tenuesq; epulæ, & mens sobria semper,
Lexq; pudicitiæ uitæ cum fine peracta.
Hinc decies seni rediguntur in horrea fructus,
Horrea nocturno nonnunquam obnoxia furi
Nam cœlum fur nullus adit, cœlestia nunquam
Fraude resignantur, fraus terris uoluitur imis.
Quæ nunc uestalis sit uirginitatis honestas,
Discutiam, qua lege regat decus omne pudoris.
Ac primum paruæ teneris capiuntur in annis,

Ante uoluntatis propriæ, quam libera secta
Laude pudicitiæ feruens, & amore deorum,
Iusta maritandi condemnat uincula sexus,
Captiuus pudor ingratis addicitur aris,
Nec contenta perit miseris, sed adempta uoluptas,
Corporis intacti mens non intacta tenetur.
Nec requies datur ulla toris, quibus innuba cæcum
Vulnus, & amissas suspirat fœmina tedas,
Tum, quia non totum spes salua interficit ignem,
Nam resides quandoq; faces adolere licebit,
Festaq; decrepitis obtendere flammea canis
Tempore præscripto, membra intemerata requirens,
Tandem uirgineam fastidit Vesta senectam,
Dum thalamis habilis timuit uigor, in rita nullus
Fœcundauit amor materno uiscera partu,
Nubit anus ueterana sacro perfuncta labore,
Desertisq; locis, quibus est famulata iuuentus,
Transfert emeritas ad fulcra iugalia rugas,
Discit & in gelido noua nupta tepescere lecto.
Interea dum torta uagos ligat infula crines,
Fatalesq; adolet prunas innupta sacerdos,
Fertur per medias ut publica pompa plateas.
Pilento residens, mollisq; ore retecto
Imputat attonitæ uirgo spectabilis urbi?
Inde ad consessum caueæ pudor almus. & expers
Sanguinis, it pietas hominum uisura cruentos
Congressus, mortesq;, & uulnera uendita pastu,
Spectatura sacris oculis, sed & illa uerendis,
Vittarum insignis phaleris, fruiturq; lanistis.
O tenerum, mitemq; animum, consurgit ad ictus,

Et quoties uictor ferrum iugulo inseirt, illa
Delitias ait esse suas, pectusq; iacentis
Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi
Ne lateat pars ulla animæ uitalibus imis
Altius impresso dum palpitat ense secutor,
Hoc illud meritum est, quod continuare feruntur
Excubias, latii pro maiestate palatii,
Quod redimunt uitam, populi procerumq; salutem,
Perfundunt quia colla comis bene, uel bene cingunt
Tempora tæniolis, & litia crinibus addunt.
Et quia subter humum lustrales testibus umbris
In flammam iugulant pecudes, te murmura miscent?
An quoniam podii meliore in parte sedentes,
Spectant æratam faciem? quam crebra tridente
Impacto quatiant hastilia saucius, & quam
Vulneribus patulis partem perfundat harenæ?
Cum fugit, & quanto uestigia sanguine signet.
Quod genus ut sceleris iam nesciat aurea Roma,
Te precer ausonii dux Augustissime regni.
Et tam triste sacrum iubeas, ut cætera tolli.
Perspice, non'ne uacat meriti locus iste paterni,
Quem tibi supplendum deus, & genitoris amici
Seruabit pietas, solus ne præmia tantæ
Virtutis caperet, partem tibi nate reseruo,
Dixit, & integrum decus, intactumq; reliquit.
Arripe dilatam tua dux in tempora famam,
Quodq; patri superest, successor laudis habeto.
Ille urbem uetuit taurorum sanguine tingui,
Tu mortes miserorum hominum prohibeto litari.
Nullus in urbe cadat, cuius sit pœna uoluptas,

N ec sua uirginitas oblectet cædibus ora,
I am solis contenta feris infamis harena,
N ulla cruentatis homicidia ludat in armis.
S it deuota deo, sit tanto principe digna
E t uirtute potens, & criminis inscia Roma,
Q uemq; ducem belli sequitur, pietate sequatur.

Finit contra Symmachum.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS VIRI CONSVL. DITTOCHAEVM.

De Adam & Eua.

Va columba fuit tum candida, nigra deinde
e Facta per anguinũ malesuada fraude uenenũ.
T inxit & innocuũ maculis sordẽtibus Adã.
D at nudis ficulna draco mox tegmina uictor.

De Abel & Cain.

F ratrum sacra deus nutu distante duorum
A estimat, accipiens uiua, & terrena refutans.
R usticus inuidia pastorem sternit. in Abel
F orma animæ exprimitur. caro nostra ĩ mũere cain

De Noe & diluuio.

N untia diluuii iam decrescentis ad arcam
O re columba refert ramum uiridantis oliuæ.
C oruus enim ingluuie per fœda cadauera captus
H æserat, illa datæ reuehit noua gaud ia pacis.

De Abraham & hospicio.

H ospitiũ hoc domini est, ilex ubi frondea mambræ
A rmentale senis protexit culmen. in ista
R isit Sarra casa sobolis sibi gaudia sera
F erri, & decrepitum sic credere posse maritum.

Abraham agrum emisse.

A braham mercatus agrum, cui conderet ossa
C oniugis. in terris quoniã peregrina moratur
I ustitia, atq; fides. hoc illud millibus emptum
S pelæum, sanctæ requies ubi parta fauillæ est.

P harao somnium uidisse.

Bis septem spicæ uaccæ totidem Pharaoni
Per somnum uisæ, portendunt dispare forma
Vberis atque famis duo per septennia tempus
Instare, hoc soluit Patriarcha interprete Christo.
Ioseph a fratribus uenditur.
Venditus insidiis fratrum puer. ipse uicissim
Cratera in farris sacco clam præcipit abdi
Vtque reos furti Ioseph tenet, auctio fallax
Proditur. agnoscunt fratrem, ueniamque pudescunt.
Mosem Rubum uidisse ardentem.
Sentibus inuolitans deus igneus ore corusco
Compellat iuuenem pecoris tunc forte magistrũ,
Ille capit iussus uirgam, fit uipera uirga,
Soluit uincla pedum properat. Pharaonis ad arcẽ.
Pharaonem in mari summersum.
Tutus agit uir iustus iter, uel per mare magnum.
Ecce dei famulis scissim freta rubra dehiscunt
Cum peccatores rapidos eadem freta mergant.
Obruitur Pharao, patuit uia libera Mosi.
Mosi legem datam.
Fumat montis apex diuinis ignibus, in quo
Scripta decem uerbis saxorum pagina Mosi
Traditur. ille suos suscepta lege reuisit.
Forma sed his uituli solus deus. & deus aurum.
Manna in deserto datum.
Panibus angelicis albent tentoria patrum,
Certa fides facti. tenet urceus aureus exin
Seruatum Manna, ingratis uenit altera nubes,
Atque auidos carnis saturat congesta coturnix.
Serpens æneus in remo.

A ſpide ſicca malo uia deferuebat Eremi,
I amq; uenenati per liuida uulnera morſus,
C arpebant populum, ſed prudens ære politum
D ux cruce ſuſpendit, qui uirus temperet anguem.

Moſes aquas amaras per lignum in dulcedinem uertit.

A ſpera guſtatu populo ſitiente lacuna
Triſtificos laticæs ſtagnanti felle tenebat.
M oſes ſanctus ait, lignum date gurgitem in iſtũ
Conicite, in dulcem uertentur amara ſaporem.

De. xii. fontibus. &, lxxx. palmis.

D euenere uiri Moſi duce. ſex ubi fontes.
E t ſex forte alii uitreo de rore rigabant
S eptenas decies palmas, qui myſticus olim
L ucus apoſtolicum numerũ libris quoq; pinxit,

Filii iſrael Iordanem tranſeunt, &, ex eo lapides colligunt.

I n fontem refluo Iordanis gurgite fertur
D um calcanda dei populis uada ſicca relinquit,
T eſtes, biſſeni lapides, quos flumine in ipſo
C onſtituere patres in formam diſcipulorum.

Raab in Hierico ſpeculatores recæpit.

Procubuit Hierico. ſola aſtant atria Raab.
H oſpita ſanctorum meretrix, tanta eſt fidei uis
I ncolnmi ſecura domo ſpectabile coccum
I gnibus aduerſis in ſignum ſanguinis offert.

Samſon.

I nuictum uirtute comæ Leo frangere Samſon
A ggreditur, necat ille feram. ſed ab ore Leonis
M ella fluunt, maxilla aſinæ fontem uomit ultro,

Stultitia exundat lymphis, dulcedine uirtus.

De Samson.

Tercentum uulpes Samson capit. ignibus armat.
Pone faces caudis circum ligat. in sata mittit
Allophylum, segetesq; cremat nunc hæresis ignes,
Callida quæ uulpes, uitiorum spargit in agros.

David pastor ouiũ in Regem euadit.

David paruus erat. fratrum ultimus, & modo iesse
Cura gregis, citharam formans ad ouile paternũ.
Inde ad delitias regis. mox horrida bella
Conserit, & funda sternit stridente Goliam.

David rex ungitur.

Regia mirifici fulgent insignia David,
Sceptrũ. oleũ. cornu. diadema. & purpura. et ara.
Omnia conueniunt Christo, chlamys, atq; corona,
Virga potestatis, cornu crucis, altar, oliuum.

Salomon templum ædificat, & Regina Austri munera adfert.

Aedificat Templum sapientia per Salomonis
Obsequium, Regina austri graue congerit aurum,
Tẽpus adest quo templũ hominis pectore Christus
Aedificet, quod graia colant, quod barbara ditent.

De filiis prophetarũ ligna cædentibus.

Forte prophetarum nati dum ligna recidunt,
Fluminis in ripa cecidit discussa bipennis
Gurgite submersum est ferrũ, sed mox leue lignũ
Iniectum stagnis, ferrum reuocabile fecit.

De Captiuitate Hebræorum.

Gens hebræorum peccamine capta frequenti,
Fleuerat exilium diræ Babylonis ad amnes.

Tum patrios cantare modos præcepta recusat,
Organaq; in ramis salicis suspendit amare.

De Ezechia rege.

Hic bonus Ezechias meruit ter quinq; per anos
Præscriptum proferre diem, legemq; obeundi
Tendere, qđ gradibus, quos uespera texerat umbra
Lumine perfusis docuit sol uersus in ortum.

Aduentus Domini.

Aduentante deo descendit nuntius alto
Gabriel patris ex solio, sedemq; repente
Intrat uirgineam, sanctus te spiritus inquit
Impleuit Maria. Christum paries sacra uirgo.

Bethleem caput orbis.

Sancta Bethleem caput est orbis, quæ protulit ipsum,
Orbis principium, caput ipsum principiorum.
Vrbs hominē Christū genuit, qui Christus agebat
Ante deus, quam sol fieret, quam lucifer esset.

Magi dona ferunt.

Hic pretiosa Magi sub Virginis ubere Christo
Dona ferunt puero, myrrhæq;, et thuris, & auri.
Miratur genitrix tot casti uentris honores,
Seq; deum genuisse. hominem, regemq; supremū.

Nuntiatur pastoribus natum christum.

Peruigiles pastorum oculos uis luminis implet
Angelici natum celebrans de uirgine Christum,
Inueniunt tectum pannis præsepe, iacenti
Cuna erat, exultant alacres, & numen adorant.

Occiduntur infantes in Bethleem.

Impius innumeris infantum cædibus hostis
Perfurit Herodes, dum Christum quærit in illis.

Fumant lacteolo paruorum sanguine cunæ,
Vulneribusq; madent calidis pia pectora matrum.

Christus in Iordane baptizatur.

Perfundit fluuio pastus Baptista locustis,
Siluarumq; fauis, & amictu ueste cameli.
Tinxerat & Christum, sed spiritus æthere missus
Testatur tinctum, qui tinctis crimina donet.

Pinna templi.

Excidio templi ueteris stat pinna superstes.
Structus enim lapide ex illo manet angulus, usq;
In seclum secli, quem spreuerunt ædificantes.
Nunc caput est tẽpli, & lapidũ cõpago nouorum.

Ex aqua uinum.

Fœdera coniugii celebrabant auspice cœtu
Forte Galilæi, iam deerant uina ministris.
Christus uasa iubet properanter aquaria lymphis
Impleri, inde meri ueteris defunditur unda.

Piscina Siloa.

Morborum medicina latet, quam spiritus oris
Eructat uariis fusam ratione latenti,
Siloam uocitant, sputis ubi conlita cæci
Lumina Saluator iussit de fonte lauari.

Passio Ioannis.

Præmia saltatrix poscit funebria uirgo
Ioannis caput, abscisum quod lance reportet.
Incœstæ ad gremium matris fert regia donum
Psaltrix respersis manibus de sanguine iusto.

Per mare ambulasse Christum.

It mare per medium dominus, fluctusq; liquentes
Calce terens iubet instabili descendere cymba

Discipulum, sed mortalis trepidatio plantas
Mergit, at ille manum tegit, & uestigia firmat.

Dæmonium missum in porcos.

Vincla sepulchrali sub carcere ferrea dæmon
Fregerat, erumpit, pedibusq; aduoluitur Iesu,
Ast hominē dominus sibi uendicat, & iubet hostē
Porcorum raptare greges, ac per freta mergi.

Quinq; panes, & duo pisces.

Quinq; deus panes fregit, piscesq; gemellos,
His hominum large saturauit millia quinq;.
Implentur nimio micarum fragmine corbes
Bisseni, æternæ tanta est opulentia mensæ.

Lazarus suscitatus a mortuis.

Conscius insignis facti locus in Bethania
Vidit ab inferna te Lazare sede reuersum.
Apparet scissum fractis foribus monumentum,
Vnde putrescentis redierunt membra sepulti.

Ager acheldemach.

Campus acheldemach sceleris mercede nefandi
Venditus exequias recipit tumulosus humandas.
Sanguis hoc pretiū est Christi, Iudæ munus arctat
Infelix collum laqueus pro crimine tanto.

Domus Caiphæ.

Impia blasphemi cecidit domus ecce Caiphæ,
In qua pulsata est alapis facies sacra Christi.
Hic peccatoris manet exitus, obruta quorum
Vita ruinosis tumulis sine fine iacebit.

Columna ad quam flagellatus est Christus.

Vinctus in his dominus ſtetit ædibus, atq; columnæ
Adnexus tergum dedit, ut ſeruile flagellis,
Perſtat adhuc, templumq; gerit uenerãda colũna,
Nosq; docet cunctis immunes uiuere flagris.

Paſſio Saluatoris.

Transiectus per utrunq; latus, laticem atq; cruorem
Christus agit. uictoria. ſanguis. lympha. lauacrũ,
Tunc duo diſcordant crucibus hinc inde latrones
Contiguis. negat ille deum. fert iſte coronam.

Mons oliuetum.

Montis oliuiferi Chriſtus de uertice ſurſum
Ad patrem rediit ſignans ueſtigia pacis.
Frondibus æternis præpinguis liquitur humor,
Qui probat infuſum terris de chriſmate donum.

Paſſio Stephani.

Primus init Stephanus mercedem ſanguinis imbri
Afflictus lapidum. Chriſtum tamen ille cruentus
Inter ſaxa rogat, ne ſit lapidatio fraudi
Hoſtibus. o primæ pietas miranda coronæ.

Porta Specioſa.

Porta manet templi, Specioſam quam uocitarunt
Aegregium Salomonis opus, ſed maius in illa
Chriſti opus emicuit. nam claudus ſurgere iuſſus
Ore petri, ſtupuit laxatos currere greſſus.

Visio petri.

Somniat illapsum petrus alto ex æthere discum
Confertum omnigenis animalibus, ille recusat
Mandere, sed dominus iubet omnia műda putare,
Surgit, & immundas uocat ad mysteria gentes.

Vas electionis

Hic lupus ante rapax uestitur uellere molli,
Saulus qui fuerat, fit adempto lumine Paulus.
Mox recipit uisum, fit apostolus, ac populorum
Doctor, & ore potens coruos mutare columbis.

Apocalypsis Ioannis.

Bis duodena senum sedes patris, citharisq;,
Totq; coronarum fulgens insignibus agnum
Cæde cruentatum laudat, qui euoluere librum,
Et septem potuit signacula pandere solus.

Ode in qua poeta de se loquitur.

Ius fidelis innocens pudicus,
p Dona conscientiæ,
Quibus beata mens abundat intus,
Alter & pecuniam
Recidit, unde uictitent egeni.
Nos citos iambos
Sacramus, & rotatiles Trachæos
Sanctitatis indigi,

Nec ad leuamen pauperum potentes.
Approbat tamen deus
Pedestre carmen, & benignus audit.
Multa diuitis domo
Sita est per omnes angulos supellex.]
Fulget aureus scyphus,
Nec ære desit expolita peluis.
Est & olla fictilis,
Grauisq; & ampla argentea est paropsis.
Sunt eburna quæpiam,
Non nulla quercu sunt cauata & ulmo,
Omne uas fit utile.
Quod est ad usum congruens herilem,
Instruunt enim domum.
Vt empta magno sic parata ligno.
Me paterno in atrio,
Vt obsoletum uasculum caducis
Christus aptat usibus,
Sinitq; parte in anguli manere
Munus ecce fictile,
Inimus intra regiam salutis,
At tamen uel infimam.
Deo obsequelam præstitisse prodest.
Quicquid illud accidit,
Iuuabit ore personasse Christum.

FINIS.

PROSPERI AQVITANICI EPIGRAMMATA SVPER DIVI AVR. AVGVSTINI SENTENTIAS QVASDAM EX ARATAS.

d

Vm sacris mentem placet exercere loquelis,
C œlestiq; animũ pascere pane iuuat,
Q uosdam ceu prato libuit decerpere flores,
D istinctisq; ipsos texere uersiculis,
V t proprias canerent epigrammata singula causas,
E t pars quæq; suo congrueret titulo.
N ec nostrum hoc opus est, sed ab illo sumitur hic ros,
Q ui siccam rupem fundere iussit aquas.
V t quod in affectum cordis pietate magistra
V enerit, hoc promat carmine læta fides.

I nnocẽtia mea est, quæ nec sibi, nec alteri nocet. Q uoniam qui diligit iniquitatem. odit animã suam. & nemo non prius in se, quam in alterum peccat.

P erfecte bonus est, & uere dicitur insons,
N ec sibi, nec cuiquam, quod noceat, faciens.
N am quicunq; alium molitur lædere, primum
I psum se iaculo percutiet proprio,
E t cum forte animũ non sit secuta facultas,
N on dubium in cordis uiscere uulnus habet.
N ec fugit infecti sceleris mens praua reatum,
C ui nimis hoc solum, quod uoluit, nocuit.

Sic diligendi sunt homines, ut errores eorum non diligantur. Quia aliud est amare quod facti sunt, aliud est odisse, quod faciunt.

Naturæ quisquis propriæ non spernis honorem
 In quocunque hominum, quæ tua noscis, ama.
Sic tamen, ut prauos uitet concordia mores,
 Nullaque sint pacis fœdera cum uitiis.
Nanque, quod artificis summi fecit manus, unum est,
 Quæque authore bono condita sunt, bona sunt.
Diuinum in nullo figmentum despiciatur.
 Sola malis studiis addita non placeant.

Vera æternitas, & uera immortalitas non est nisi in deitate trinitatis. Cui esse quod ē, perfectū est. Quia natura carens initio, & in incremento non indigēs, sicut nullum finem, ita nullam recipit mutabilitatē. Creaturæ autem illæ, quibus dedit Deus æternitatē, uel est daturus, nō penitus omnis finis alienæ sunt. quia non sunt extra commutationē dum illis finis est, & tēporalis institutio, & localis mutatio ipsa in augmentum sui facta est commutatio.

Aeternus uere est solus Deus omni creator,
 Vita in se uiuens permanet esse, quod est.
Hoc pater, hoc uerbum patris, hoc est spiritus almus,
 Quorum natura est una, eademque simul.
Non cœptum, aut actum, nō hic mutabile quicquā est,
 Quod subeat leges temporis, aut numeri.
Virtus præteritis prior, ulteriorque futuris
 Nil recipit uarium, nil habet occiduum.
Nam quas, ut uoluit, rerum sapientia fecit.

V ita quidem multis præstita perpetua est,
S ed quodcunq; potest sese amplius aut minus esse,
Q uodam fine, ipsi quod fuerat, moritur.
S ic nihil æternum, quod commutabile factum est,
C unctaq; quod superat, semper idem Deus est.

P atientia Dei uera est, qua parcit contẽptus, parcitq; negatus, & magis uult uitam peccatoris quã mortẽ. E ruditio est pœnitudinis, & oblatio correctionis. nec ulla ipsius opera a misericordia uacat, quando homini indulgentia consulit, & flagello.

M ulta diu summi differt patientia regis,
S uspendens æqui pondera iudicii,
E t dum plectendis parcit clementia factis,
D at spacium, quo se crimine purget homo.
D'eniq; comittunt homines mala crimina semper.
D at spacium, ut pereant crimina non homines.
V erbere non unquam castigans corda paterno,
N e cito consumant sæua flagella reos.
S icpietate Dei terrarum non uacat orbis,
E t nihil est, quod nos non trahat ad ueniam,
C um rex saluandis, ipsa quoq; consulit ira,
E t curat medicus uulnera uulneribus.

D iuina bonitas ideo maxime irascitur in hoc sæculo, ne irascatur in futuro. Et misericorditer adhibet temporalem seueritatem, ne iuste æternam inferat ultionem.

C um deus experta peccantes uerberat ira,
V t norint homines, quid mereantur, agit.

Nam dum mortalis peraguntur tempora carnis,
 Auxilium miseris ipsa flagella ferunt.
Et uindicta breuis sic noxia crimina finit,
 Ne sine fine habeat debita pœna reos.

Vera confessio benedicentis est, cum idem sonus oris est, & cordis. Bene autem loqui, et male uiuere nihil aliud est, quam se sua uoce damnare.
Laus uera in dominum depromitur ore precantis,
 Si quæ uoce fluunt, intima cordis habent.
Non prodest cuiquam solis bona dicere uerbis,
 Ni pia mens habeat, quod bene lingua sonat.
Nam fari recte miserum est, & uiuere praue.
 Damnat nota malum regula iustitiæ.

Dilectio dei, & proximi est propria, & specialis uirtus piorum, atq; sanctorum. Cum cæteræ uirtutes bonis & malis possunt esse communes.
Plurima sanctorum bona sunt communia multis,
 Et quiddam recti constat inesse malis,
Sed pia pars summæ tendens uirtutis ad arcem
 Omne operum meritum transit amore dei.
Quo pariter quæcunq; hominum sic diligat, ut se.
 Hoc optans aliis, quod cupit ipse sibi.
Vnde istis geminis uirtutum qui caret alis,
 Cœlorum ad regnum non habet, unde uolet.

Doctrina apostolica est tã salubris atq; uitalis. ut pro capacitate utentium neminẽ sui relinquat exortem.
Quia siue sint paruuli, siue magni, siue infirmi, siue

fortes habent in ea unde alantur, & unde satietur.
Exueret deus ut tetra caligine mundum,
Doctrinæ accendit lumen apostolicæ,
Quæ nullis animis, nullis non congruit annis,
Lacte rigans paruos, pane cibans ualidos,
Non tempus, non sexus, huic non causa resistit,
Omnes curat, alit, iustificat, uegetat.
Sumite, quæ magnæ apposuit sapientia mensæ,
Et uariis pasci discite delitiis,
Quarum pars totum est epulum, quo quisq; iuuatur,
Inde capit uitam, quam parit una fides.

Deum quærens gaudium quærit. Sic ergo quærat, ut non in se, sed in domino gaudeat. Accedēdo enim ad dominum illuminatur ignorantia, & coroboratur infirmitas, & data sibi intelligentia, qua uideat, et charitate, qua seruiat.
Scire deum cupiens gaudere, & uiuere quærit,
Si uerum, & summum norit amare deum,
Cui tribuat quicquid recte sapit, optat, agitq;,
Et sine quo carnis gloria puluis erit.
Non ergo in quoquam sua munera deserit auctor
Per q; suum dominus se manifestat opus.
Inq; illis habitat diues penetralibus hospes,
Quæ gaudent hoc se cuncta quod ipse dedit.
Sicut corpori noxium est corpoream escam non posse percipere, ita periculosum est animæ spirituales delitias fastidire.
Vt perdunt propriam mortalia corpora uitam,
Si nequeunt escas sumere corporeas,

Sic animæ, nisi delitiis rationis alantur,
Dum uerbi æterni pane carent, pereunt.
Nam quid erit, quod dira procul fastidia pellat,
Cum seipso refugit mens saturare Deo.

Nunquam sunt multi, qui non ad esse tendunt. Quid enim tam obnoxium est paucitati, quam quod est debitum perditioni?

Esse deo uerum et ꝓpriũ est quisquis adhæret,
Aeterni regni lumine semper erit.
Nam qui iustitiam spernunt, non esse laborant,
Inq; nihil tendunt, & esse nihil queunt.
Non ergo illorum poterit pars multa uideri,
Quorum in sanctorum nullus erit numero.
Sed uere magni & multi sine fine manebunt,
In Christo quorum gloria præpes erit.

Non concupiscit Deus pœnam reorũ tanquam saturari desiderans ultione. Sed quod iustum est, cum tranquilitate discernit, et recta uoluntate disponit. ut etiam mali non sint inordinati.

Nulla deum oblectat miserorum pœna reorum.
Nec scelerum uindex ira mouet placidum,
Omnipotentis enim recta & tranquila uoluntas,
Quicquid decerni conuenit, hoc statuit.
Vt nullis pateat regis censura querelis,
Cum iuste accipiat debitus ordo malos.

Bonum intellectum habet, qui quod recte faciendum intelligit, facit. Alioqui talis est sine opere intelligen

tia, qualis est sine timore sapientia. Cum sit scriptũ
Initium sapientiæ timor domini.
Scriptorum domini plenũ uidet omne profundum,
Implet qui factis cognita uerba piis.
Nam nimis ascensu doctrinæ deuius errat,
Si quæ curauit, scire fugit facere.

Habet etiam requiem suam in hac uita anima, quæ de morte infidelitatis exempta est, & non ab operibus iustitiæ, sed ab iniquitatis se abstinet actione, ut uiuens Deo, & mortua mundo, in humilitatis, & mãsuetudinis placida tranquilitate requiescat.
Est & in hac uita multis requies data sanctis,
Quorum animas mundus non tenet occiduus.
Quos desideriis nullis peritura fatigant,
Et quibus omne bonum est Christus, & oĩs honor.
Vtuntur terra, ut cœlo, fugientia temnunt,
Quod credunt, quod amant, quod cupiunt, deus est.

Quisquis bene cogitat quid uoueat deo, & quæ uota persoluat, seipsum uoueat & reddat. Hoc exigitur, & hoc debetur, ut imago Cæsaris reddatur Cæsari, et imago dei reddatur deo. Sed sicut uidẽdũ est, quid, uel cui offeras. ita etiam considerandum est. ubi offeras, Quia ueri sacrificii extra Catholicam ecclesiam non est locus.
Quid uoueat domino quisquis bene corde uolutat,
Ipsum se totum præparet, & uoueat,
Maior enim nequit offerri hostia mentis in ara,

Nec Christi exemplo suauior exit odor,
Quam cum homo castrorũ profert libamina morũ,
Et de uirtutum munere sacra litat.
Sic tamen, ut norit, qui reddit uota tonanti,
Vnum diuinis cultibus esse locum.
In toto mundo, quem uera ecclesia præbet,
Et sine quo nullum iustitiæ est meritum.

Duæ sunt retributiones iustitiæ. cũ aut bona pro bonis aut mala pro malis redduntur. tertia est retributio gratiæ, cum per regenerationem remittuntur mala, & retribuuntur bona. Atq; ita manifestatur. quia uniuersæ uiæ Domini sunt misericordia & ueritas. Illam autem impiorum retributionẽ, qua pro bonis mala restituuntur, deus nescit. Quia nisi deus retribueret bona pro malis, non esset, cui retribueret bona pro bonis.

Iustitiæ merces gemina est, uel cum bona rectis,
Vel prauis digne cum mala restituit.
Saluatrix autem cunctorum gratia Christi,
Non pensans meritum diluit omne malum,
Credentesq; omnes renouans baptismate sacro,
Dat bona, quæ propter det meliora bonis.

Omnis qui ad supernam pertinet ciuitatem, peregrinus est mundo, & dum temporali utitur uita, in patria uiuit aliena. Vbi inter multa illecebrosa, et multa fallacia deum nosce, et amare paucorum est, Quibus præceptum domini fit lucidum illuminans oculos, ut nec in dei charitate, nec in proximi dilectione fallatur.

Cœlestem ad patriam Christo redimente uocatus
  Vitam labentis temporis hospes agit.
Dumq; ad promissam requiem non per sua tendit.
  Mundanæ patitur multa pericla uiæ.
Quæ nunc obsessa aduersis, nunc plena secundis,
  Aut frangit trepidos, obligat aut dubios.
Inter quos laqueos currentem ad gaudia uitæ,
  Non capiet mundus, cui uia Christus erit.

Nemo est, cuius animã corruptibile corpus, & inhabitatio terrena non aggrauat, Sed adnitendum est, ut cupiditates carnis spiritus uigore superentur, & interior homo qui sibi semper sentit resisti, diuino auxilio semper expectet adiuuari.

Nulla anima est, quæ non mortali carne grauetur,
  Nec de corporea conditione gemat.
Sed confirmare inualidam, & frenare rebellem
  Legitimũ, & proprium est mentis opus dominæ.
Quæ uis naturæ moderamine temperet æquo,
  Et subdat sceptris noxia cuncta suis.
A domino auxilium. & uires petat, ut ualeat se
  Vincere, nec sensus incitet ipsa suos.
Nam nullus famulæ poterit compescere motus,
  Ni fuerit Christi semper amore potens.

Angusta uia est, quæ ducit ad uitã, & tamẽ per ipsam nisi dilatato corde non curritur, quia iter uirtutum, quo christi pauperes gradiuntur amplum est fideliũ spei, quãuis etiam sit arctum infidelium uanitati.

Arcta uia est, ueræ quæ ducit ad atria uitæ,

N ec recipit carnis gaudia mentis iter.
A mplis incedit spatiis terrena uoluptas,
A ngusto uirtus limite celsa petit.
E t tamen hii calles, quos mundi uana pauescunt,
Q uædam magnificis æquora sunt animis.
D ifficilisq; nimis per dura, per ardua gressus
C ommendat fidei, quod tolerare iuuat.

H oc affectu & hoc desiderio colendus est deus, ut sui cultus ipse sit merces, Nam qui deum ideo colit, ut aliud magis quam ipsum promereatur, nō Deum colit sed id quod assequi concupiscit.
H ac desiderii deus est pietate colendus,
I ustitiæ ut merces tota sit ipse deus.
N am sperans alio se munere posse beari,
N on, quod poscit, amat, sed, quod habere cupit.

D e occultis alieni cordis temere iudicare peccatum est, Et eum, cuius non uidentur opera nisi bona, iniquum est ex suspitione reprehendere. Cum eorū operum, quæ homini incognita sūt, solus Deus iustus sit iudex, qui est uerus inspector.
C ulpare in quoquam, quæ non sunt nota, malignū ē,
P ræsertim si, quæ cognita sunt, bona sunt.
N on pateant faciles sæuis rumoribus aures.
Q uæ nescire iuuat, credere non libeat.
L inquantur secreta Deo. qui si quid opertum est
I nspicit, & nullis indiget inditiis.

D iuini muneris est, cū recte cogitamus, & pedes no-

ſtros a falſitate, atq; ab iniuſtitia continemus. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis eſt, atq; nobiſcum operatur, ut operemur cum illo.

Non dubie noſtri deus eſt & rector, & auctor,
 Cum toto affectu quæ bona ſunt, gerimus
Ex operum ſpecie clarebunt intima cordis.
 Qui'ue hominis mentem ſpiritus intus alit.
Sanctus enim ſanctos facit, & de lumine lumen
 Exoritur, nullus fit bonus abſq; bono.

Iuſto iudicio dei datur plærumq́; peccatoribus poteſtas, qua ſanctos ipſius perſequantur, ut qui ſpiritu Dei iuuantur, & aguntur, fiant per laborum exercitia clariores.

Quod plærumq; mali in ſanctos ſæuire ſinuntur,
 Quodq́; bonis praui ſæpe nocere queunt,
Abſq; dei nutu non fit, qui corda ſuorum
 His etiam bellis glorificanda probat.
Creſcunt uirtutum palmæ, creſcuntq́; coronæ,
 Mutantur mundi prælia pace dei,

Non eſt uera ſcientia boni, niſi ad hoc compræhendatur, ut agatur. Inutiliter enim meditatur legē Dei, qui laborat, ut memoria teneat, q̄d actione nō iplet.

Scit legem, docteq́; tenet iuſſa omnipotentis,
 Qui quod nouit, agens diligit id, quod agit.
Non ſatis eſt domini præceptum uoluere lingua,
 Is meminit legis, qui memor eſt operis

Qui legem Dei diligit, probat ſe in omnibus iniquis

odisse id, quod contra legem est, non homines.

Legem spernentes odit cum legis amator,
Non homines odit, reprobat id, quod agunt.

Mandata dei scrutari nisi quieta mens non potest. ut ergo religiosum exerceatur studiũ, abiicienda sunt iurgia malignorum.

Scrutari legem possunt utcunq; quieti,
Si mundi à strepitu libera corda uacent.
Vt mens ergo piis studiis intenta iuuetur,
Prælia diuinus carnea uincat amor.
Nam templum domini per sacra silentia crescit,
Et tacite struitur non ruitura domus.

Nemo est tam doctus, & nemo est tam eruditus, qui superna illustratione non egeat. non enim ita ulla diuinorũ operum augumenta sufficiunt, ut non semper supersit, quod mens rationalis intelligendum desideret, & gerendum.

Doctrinæ domini penetralia tempore in isto
Ad plenum nulli peruia sunt homini.
Semper enim sanctis superest, quo crescere possint,
Et perfectorum gloria principium est.
Virtutem uirtus pariet. de lumine lumen
Prodeat, atq; omnis palma gradum faciat.
Nam cur non cupide mens quærat, quæ deus offert,
Cui danda, ut recte posceret, ipse dedit.

Si omnes homines simul consideremus, quorum alii misericordia salui fiunt, alii ueritate damnantur.

Quia uniuersæ uiæ domini, idest misericordia, et ueritas suo fine distinctæ sũt. Si autem solos sanctos intueamur, non discernũtur hæc uiæ. Indiuidua enim est à misericordia ueritas, et à ueritate misericordia. Quia beatitudo sanctorũ semper est de munere gratiæ, & de retributione iustitiæ.

Omnibus in rebus geminũ est opus omnipotentis.
Totum iustitia est, quod gerit, aut pietas.
Quæ simul in terris descendunt lucis ab arce,
Ne cuiquam parti desit utrumq; bonum.
Et quoniam cuncti auxilio miserantis egemus,
Præcedit semper gratia iustitiam.
Damnantem elatos, saluantem iustificatos,
Quos deus & donis auxerit, & meritis.

Christianæ perfectionis est esse pacificum. etiam cum inimicis pacis spe correctionis, & non consensu malignitatis, ut si nec exemplum. nec cohortationem dilectionis sequantur, causas tamen non habeant, quibus odisse nos debeant,

Moribus in sanctis pulcra est concordia pacis.
Cum multis unum conuenit, atq; placet.
Sed tamen hæc cohibenda modo sunt fœdera amoris,
Vt solis pax hæc sit tribuenda bonis.
Iniustis etiam præstetur iusta uoluntas,
Nec quemquam spernant uota benigna hominem,
Non ut amicitiæ uitiis socientur iniquis,
Adsit, sed prauis ut medicina animis.
Quæ si pace sua non sedat turbida corda,
Non nobis possit nostra perire quies.

Custodit nos dominus ab omni malo, nõ, ut nihil patiamur aduersi, sed ut ipsis aduersitatibus aĩa nõ lædatur. cum enim tentatio adest, fit quidam in id, qđ nos impugnat, introitus, ut cum bono fine, idest sine uulnere animæ tentatio consumatur. sic ad æternam requiem de profundo temporalis laboris exitur.

Sæpe quidem dominus sic cuncta aduersa repellit,
Vt nullo attingi uulnere possit homo.
Sed mirabilior tunc est manus omnipotentis
Illata afflictum cum mala non superant.
Laudetur custos uirtutem dans toleranti,
Intima corrumpat ne furor exterior.
Nam non certanti nulla est speranda corona,
Palmam, qua capitur gloria, finis habet.

Ad cœlestis hierusalem consortium non ascendunt nisi qui toto corde profitentur, non esse proprii operis, sed diuini muneris quod ascendunt.

Cœlestem ad patriam tendens cognosce uocantem,
Cuius proueheris, si bene curris ope.
Nam, si te uirtute tua ad cœlestia credis
Scandere, de superis pulsus ad ima cades.

Omnes, qui in Christo pie uiuere uolunt, necesse est ut ab impiis, & dissimilibus obprobria patiantur, et despitiantur tanquã stulti & insani, Qui præsentia bona perdunt, & inuisibilia sibi ac futura promittunt. Sed hæc despectio et hæc irrisio in ipsos retorquebitur, Cum & abundantia eorum in ægestatem uenerit, & superbia eorũ in cõfusionẽ trãsierit.

Impia pars mundi parti est infesta piorum,
Nec tolerare potest dissimiles animos.
Ridens nolentes opibus præsentibus uti,
Sperantesq; sibi credita posse dari.
Sed spernenda hæc sunt populis opprobria sanctis,
Quæ stulte iaciunt corda aliena deo.
Nam spes nostra ex hoc uisu fit certior omni.
Quod spondens, quicquid credimus, hoc deus est.

Tota fidelium salus, tota fortitudo patientiæ ad eum qui in sanctis suis est mirabilis, referenda est. Quia nisi in illis deus esset, furori impiorum fragilitas humana succumberet.

Cum constans anima aduersis non frangitur ullis,
Et fidei uirtus intemerata manet.
Norit inesse sibi dominum patientia fortis,
Inq; eius donum quod steterit, referat.
Nam quod non cecidit, propriis si uiribus aptat,
Hoc ipso, quo se stare putat, cecidit.

Ita & à plebibus principes & à seruis domini sũt ferendi, ut sub exercitatione tolerantiæ sustineãtur temporalia, & sperentur æterna. Auget enim meritum uirtutis, quod nõ uiolat propositum religionis.

Reddendum est quicquid mundi bene postulat ordo,
Propositumq; pie non uiolat fidei.
Mitibus, & sanctis nulla est speranda potestas.
Aequum est seruire regibus, & dominis.
Vt Christi famulis ad uerum prosit honorem
Dilexisse bonos, & tolerasse malos.

Recti corde de præceptis dei, & cõstitutionibus mũ-

di non queruntur. Quia iustum est omnia æquanimi ter ferre, quæ iudicaturus noluit tolerare.

Dum mutabilium decurrunt tempora rerum,
Dumq; suis mundus motibus atteritur.
Rectorum est aduersa pati, & tolerare modeste,
Nec querula in quoquam uoce mouere deum,
Cuius iudicio nulli parcetur iniquo.
Et perpes iustos gloria sucipiet.

Omnis status sancti ædificii deo cooperante proficit, ita deo custodiente consistit, quoniam tunc utilis est ordo propositorum, cum spiritus dei populo suo præsidet & non solum greges, sed etiam ipsos dignatur custodire pastores.

Cum lapides uiui pacis compage ligantur,
Inq; pares numeros conuenit una domus,
Claret opus domini, qui totam construit aulam,
Effectumq; piis dat studiis hominum,
Quorum perpetui decoris structura manebit,
Si perfecte author protegat, atq; regat.

Aeternæ ciuitatis æterna sunt gaudia, & stantiū dierum præpes infinitas nec uari abitur, nec labetur, quia in'mutabili pace potientur, quorum oīm erit bonum, quod fuerit & singulorum.

Semper erunt, quod sunt, æternæ gaudia uitæ,
Gaudendi quoniam causa erit ipse Deus,
Nec uarios pariet motus diuersa uoluntas.
Vnum erit in cunctis lumen, & unus amor.
Inq; bonis summis posita experientia felix,

Nec

Nec uolet augeri, nec metuet minui.

Lex Christi est perfectio charitatis, qua deus, proximusq; diligitur, & per quam dicitur conditori legis. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Bene enim expectat promissionem Dei, qui mandatum eius exequitur, nec frustra sperat parcendum peccatis suis qui ignoscit alienis.

Verus amor Christi uera est custodia legis,
Et mandata dei complet amans homines,
Quorum ignoscentes culpis, sua crimina soluunt,
Quodq; aliis tribuunt, hoc sibi prospiciunt.
Det peccatori ueniam peccator, & aequa
Conciliet dominũ conditione sibi.
Cuius iudicium de nostro examine pendet,
Quod serimus, metimus, quod damus, accipimus.

Nihil Deus iubet, quod sibi prosit, sed illi, cui iubet. Ideo uerus est dominus, qui seruo non indiget, sed quo seruus indiget.

Non ideo quicquam mandat, deus quo sibi prosit,
Nec serui officio uerus eget dominus,
Cuius praeceptis augetur, qui famulatur,
Fitq; minor quisquis negligit imperium.
Nam deus omnipotens, simul omnitenensq; potestas
Nil perdit proprium, nil capit occiduum.
Nunquam non habuit quod habet, dans omia haberi
Proderit, & sumens non nisi, quod dederit.

Id quod in tempore nouum est, non est nouum apud eum, qui condidit tēpora, & sine tempore habet omnia, quæ suis quibusq; temporibus pro uarietate corū distribuit.

Insolitum si quid labentia tempora promunt
Hoc mirum mundus dicit habetq; nouum,
Sed rerum authori nullus non cognitus ordo,
Cernenti quicquid sæcula cuncta ferunt,
Quæ non incerto uoluunt magna agmina motu,
Sed sub iudicio stantq;, fluuntq; Dei.
Vt nihil existat naturæ in partibus ullis,
Quod non ille suo temperet arbitrio.

Mutabilium rerum dispositionem immutabilis ratio continet, Vbi omnia sine tempore, simulq; sunt, quæ in temporibus non simul fiunt, quia tempora non simul currunt.

Lex æterna dei stabili regit omnia nutu,
Nec mutat uario tempore consilium.
Vtq; locis præsens simul est deus omnibus unus,
Sic rerum metas secum habet, & numeros.
Nec serum, aut properum sibi sentit in ordine rerum,
Cui cuncta assistunt acta, & agenda simul.

Nihil est infelicius felicitate peccantiū, qua penalis nutritur impunitas, & mala uoluntas, uelut hostis interior corroboratur.

Qui se peccatis gaudet feliciter uti,
Infelix nimis est prosperitate sua.
Dumq; capit miseros effectus praua uoluntas,

A'uera semper luce fit exterior,
Sumens pestifera de consuetudine robur,
Et sua complectens uincula mortis amor.
Deficiant potius uana oblectamina mundi,
Subdanturq; pio colla domanda iugo,
Inq; putres fibras descendat cura medentis,
Vt blandum morbum pellat amica salus.

Legis littera, quæ docet, non esse peccandum. Si spiritus uiuificans desit, occidit. Scire enim peccatũ facit potius, quam cauere. Et ideo magis facit augeri, quam minui, quia malæ cõcupiscentiæ etiam præuaricatio legis accidit.

Index peccati lex est plectenda uetando,
Quæ, nisi cor mundet spiritus interimit.
Nullus enim est insons sola formidine pœnæ,
Qui sanctum, & iustum non amat imperium,
Hunc tamen affectum non lex, sed gratia confert,
Quodq; iubet legis littera uelle facit.

Lex data est, ut gratia Christi quæreretur, gratia data est, ut lex ĩpleretur, neq; eñ suo uitio nõ implebatur, sed uitio prudentiæ carnis, Quod uitium per legem demostrandum, per gratiam sanandum fuit.

Non seruit iussus legis prudentia carnis,
Peccati stimulos nec superare potest.
Sed quia mens anceps patitur male corporis ægri,
Quærere diuinum cogimur auxilium
Lex igitur facit, ut poscatur gratia Christi.
Ardua, qua legis iussa queant fieri.
Nec iam non ualeat carnales uincere sensus,

Quos iustæ legis conditor ipse iuuat.

Hoc, quod promittit deus ipse facit, non enim ipse promittit unum, et aliud facit, quod iam non est p̄mittere, sed prædicere. Ideo homines non fiunt boni ex operibus suis, sed ex deo uocante, ne ipsorum sit bonitas, sed dei & merces non imputetur secundū, gratiā sed secundū debitū, atq; ita gratia iam nō sit gratia.

Quæ deus omnipotens promittit, perficit ipse,
Nec proprium externis uiribus implet opus,
Hinc secura fides sperat, quod credit, amatq;
Auctorem, qui quod spondet, & efficiet.
Nam si quæ dominus promittit, non operatur,
Sed solum humanum præuidet arbitrium,
Non hæc dona eius, sed sunt prædicta uocanda,
Ceu quisquam ex proprio sit bonus absq; deo,
Quod quia non recipit pietas, ueroq; repugnat,
Gratia nos reparet, gratia iustificet.
Quæ sic in cunctis implet sua dona uocatis,
Vt quorum dux est, fiat & ipsa comes.

Sicut non impediunt ab æterna uita iustum quædam uenialia peccata, sine quibus hæc uita nō ducitur. Sic ad æternā salutem nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillime uita cuiuslibet pessimi hominis inuenitur.

Vt quædam tenues maculæ in splendore piorum,
Maior uirtutum, quas uacuat numerus,
Aeternæ donis nequeunt obsistere uitæ,
Nec merita obscurat gaudia culpa leuis,

Sic aliquid plerumq; boni pars impia gestat,
Magni mole mali quod facile obruitur.
Nec prodest quiddam recti sapuisse malignis,
Si uerum & sanctum non coluere deum.
Vna fides igitur, spes una est, atq; amor unus,
Quo fiat iustus, sitq; beatus homo,
Nam bona quæ prauis naturæ ex dote supersunt,
Augent peccati pondera, non minuunt.

Cum mala uoluntas accipit potestatẽ efficiendi, quod cupit, ex iudicio dei uenit, apud quem non est iniquitas. punit deus etiam isto modo, nec ideo iniuste est quia occulte. Cæterum iniqui se puniri ignorant nisi cum manifesto supplicio senserit uolens, quantũ mali sit, quod perpetrauerit uolens.

Cum datur in iusto peccandi optata potestas,
Vt mala mens praue, quod cupit, efficiat,
Ira dei magna est, qua multos sic quoq; punit,
Vt quibus exultant criminibus, pereant,
Crescit enim occulte cum longo pœna reatu,
Ausibus illicitis si nihil obstiterit.
Et magis, erranti ne parcant flagra, timendum est,
Quam, ne non fiat, quod uoluisse nocet.

Omnia uitia in malefactis tantummodo ualent, sola
Superbia etiam in recte factis cauenda est.
Omne genus uitii proprio tantum ualet actu,
Et peccata suam quæq; gerunt speciem.
Sola est innumeris armata superbia telis,
Cui possunt uires & bene gesta dare.

Intereſt plurimum, qualis ſit uſus uel earum rerum,
que ꝓſperæ dicuntur, uel earum, quæ dicũtur aduer-
ſæ. Nam bonus temporalibus bonis non extollitur,
nec malis frangitur. Malus autem ideo huius mũdi
infelicitate punitur, quia felicitate corrumpitur.

In rebus mundi non eſt idem omnibus uſus,
Nec cuncti paribus cuncta ferunt animis.
Nanq; bonos non blanda inflant, nõ aſpera frangũt,
Sed fidei inuictæ gaudia uera iuuant.
Terræ autem, & fœni breuiter florentis amator
Seu caret optatis, ſeu fruitur, miſer eſt.

Mala mors putanda non eſt, quam bona uita præceſſe
rit. non enim facit malam mortem, niſi quid ſequitur
mortem. Non igitur multum curandum eſt neceſſa-
rio morituris, quid accidat, ut moriantur, ſed moriẽ
do quo ire cogantur.

Cuncta bonis proſunt, quos & mors ipſa beatos
Efficit, ut ſumant præmia principium.
Ille igitur finis malus eſt, quem pœna ſequetur,
Et qui perpetui porta doloris erit.
Non quo adſumuntur lachryme, cunctiq; labores,
Vt ueteris pereant omnia ſigna mali.

Ita non amittitur corporis ſanctitas, manente animi
ſanctitate in corp̄e opp̃ſſo. Sicut amittitur ſanctitas
corporis, uiolata animi puritate in corpore intacto.

Mens illæſa nihil uiolato corpore perdit,
Si uitam carnis uulnera non maculant.
Nec crimen facti recipit non mixta uoluntas,
Velle magis facinus, quam tollerare nocet.

Sic autem ad cordis penetralia cuncta recurrunt,
Vt plerumq; animus ſit ſine carne reus,
Dum quod ab intacto ſemotum eſt corpore, ſolus
Concipit, & tectis motis intus agit.

Maior animus merito dicendus eſt, qui uitam erũnoſam magis eligit ferre, quã fugere, & humanũ iudicium, maximeq; uulgare, quod plerũq; caligine erroris inuoluitur, præ cõſcientiæ luce, ac puritate animi contemnere.

Qui ualet aduerſis oneratam ducere uitam,
Et tolerare magis uult mala, quam fugere.
Maioris multo eſt animi, quã ferre paueſcens
Indocti iniuſtum iudicium populi.
Mens & enim recta, & puri ſibi conſcia cordis,
Hoc plus ſplendeſcit, quo magis atteritur.

Iuſtis quicquid malorum ab iniquis dominis irrogatur, non eſt pœna criminis, ſed examen uirtutis. Nã bonus, etiam ſi ſeruiat, liber eſt. Malus autem, etiam ſi regnet, ſeruus eſt, nec unius domini, ſed quod grauius eſt, tot dominorũ, quot uitiorum ſeruit.

Oppreſſis quoties iuſtis dominantur iniqui,
Non eſt puniti ſupplicium meriti.
Sed uirtus fidei ſub tali examine creſcit,
Nec ſeruile grauat libera corda iugum.
Solus peccator ſeruit male, qui licet amplo
Vtatur regno, ſat miſer eſt famulus.
Cum mens carnalis nimium dominante tyranno.
Tot ſeruit ſceptris dedita, quot uitiis.

Nemo quicquam deo recte uoueret, nisi ab ipso acciperet, quod uoueret.

Optima uota deo, quorum est dator ipse, uouentur,
Hoc sursum dignum est ire, quod inde uenit.

Omnis substãtia, quæ Deus Dominus non est, creatura est, & quæ creatura nõ est, Deus est. Nulla igitur differentia est in deitate trinitatis. quoniam quod minus est Deo, Deus non est.

Natura omnipotens una est, quæ cuncta creauit,
Et proprie, quod sunt, omnibus esse dedit.
Nam quicquid minus est, non est Deus, a patre natum
Verbum, & qui amborum spiritus est, deus est.
Vna eademq; trium, quoniam est essentia, quæ se
Nunquam uel maior, uel minor esse potest.

Tales amat nos deus, quales facti sumus dono eius, non quales facti sumus nostro merito.

Tales a domino, quales formamur, amamur,
Non quales nostris extitimus meritis.
Sanctificet, doceat, plantet, riget, excolat, ornet,
Et sibi perpetuo, quod placeat, faciat.
Nam nihil est hominis, quod digne possit amari,
Perficiat proprium ni bonus author opus.

Ordo tẽporũ in æterna sapiẽtia Dei sine tẽpore ẽ, nec apud eũ aliqua opa fiũt noua, q̃ fecit, quæ futura sũt

Artifice in summo sine tempore temporis ordo est,
Inq; deo rerum non uariat series,
Aeterno authori simul adsunt omnia semper,

Cum quo in factorum est ordine, quicquid erit.

Voluntas dei est prima, & summa causa omnium corporalium, spiritualiumq; motionum. Nihil enim fit uisibiliter, & sensibiliter, quod de inuisibili, atq; intelligibili aula summi Imperatoris, aut nõ iubeatur aut non permittatur secudũ ineffabilem iustitiã præmiorum, atq; penarum, gratiarum, & retributionũ in ista totius creaturæ amplissima quadam immensaq; republica.

Principium mundi deus est, quo cuncta mouentur,
Et quæ permittit, uel iubet, author agit.
Hinc mutabilium, rerum immutabilis ordo
Aeterni seruit legibus artificis,
Inq; suos fines procedit quæq; uoluntas,
Nec uariis meritis arbiter æquus abest.
Corda regens, uires tribuens, peccata remittens,
Mitis subiectis, implacidus timidis.
Vt nec pœna malum quenquam, nec gloria iustum.
Suscipiat nisi cum laude, & honore Dei.

Scire uolens, in qua rerum sis parte locandus,
Discute, quid timeas, quid'ue sit id, quod amas.
Nam cuncti hoc gemino nascuntur fomite motus,
Respondentq; suis germina principiis.
Et quod quisq; bonum, sibi tempore duxit in isto,
Hoc summi regis iudicio capiet.
Angelicos ciues, & Christi in membra renatos
Non trahat ad ueterem carnis origo hominem.
Multa quidem in nostros bona mũdus procreat usus.

Et pleno tellus seruit opima sinu.
Sed terræ hospitibus cœli super astra uocatis.
Virtutis palma est spernere blanda soli,
Et sic præsentis spatium percurrere uitæ,
Ipsa peregrinis ne uia sit laqueus.
Nam declinantes pro summis ferre laborem,
Terrenorum auidos infima suscipient.

Excedit supereminentia deitatis non solum usitatem eloquii nostri, sed etiam intelligentiæ facultatem. uerius enī cogitatur deus quā dicitur, et uerius est quā cogitatur. Nō autē prauæ notitiæ pars ē, sed antequā possimus scire, q̄d sit deus, possimus scire quid nō sit.
Nulla quidē mens est mortali in corpore uiuens,
Quæ plena uideat cognitione deum,
Sed miris operum signis ostenditur author.
Rectoremq; suum condita quæq; canunt.
Vnde licet fandi uires, animiq; uigorem
Vincat, & excedat gloria lausq; dei,
Nos tamen officio cordis gaudemus, & oris,
Et tanto oblectat succubuisse bono.
Hinc fidei uirtus, hinc flamma oriatur amoris,
Quod latet exercet, quod superat reparet.

Diabolus superbus seduxit hominem superbientē ad mortem. Christus humilis reduxit hominē obedientem ad uitam. Quia sicut ille elatus cecidit, & deiecit consentientem. sic iste humiliatus surrexit, et erexit credentem.
Letifer immodico naturæ elatus honore
Angelus, unde hominem subruit, inde ruit.

Sed Christus miserans deceptum fraude maligni,
In se, illi ad uitam posse redire dedit,
Si caueat pactis hostis seruire superbi,
Sectari studeat formam humilis domini,
Qui patris in deitate manens deus omnicreator.
Verus de sacra uirgine natus homo est,
Sic nostrum assumens matris de corpore corpus,
Esset ut assumptæ carnis origo deus,
In quo per lauacrum fidei uirtute renata
Cœleste accipiet gens noua principium,
Nil hominis primi retinens, sed plena secundi
Splendore, & capitis glorificanda sui.

Omnes beati si non habent, quod uolunt recte, uel si habent, quod recte uolunt, tamen continuo sunt beati. contra autem, miseri si non habent, quod uolunt. uel si habent id, quod non recte uolunt, tamen miseri sunt. Propior ergo beatitudini est uoluntas recta, etiam si non sit adepta, quod cupit, quam praua. etiam si quod cupit, obtineat.

Non semper uere est felix impleta uoluntas,
Cum sæpe iniustis sint mala uota animis.
Recta igitur cupiens, etiam si non sit adeptus,
Persistendo tamen uelle bonum, bonus est.
At prauus quod fert animo, si non habet actu,
Tam miser est, quam si, quod cupit, obtineat.

Magna miseria est hominis cū illo non esse, sine quo esse non potest. In quo enim est, sine dubio sine illo non est. nam si eius non meminit, eumq; non in-

telligit, neq; diligit, cum illo non est.

Maiestate dei concluditur omne, quod usquam est,
Qua sine nil rerum stare, uel esse potest,
Huic homo si recte famulatur, proximus hæret,
Si resilit, misero degit in exilio.
Omnia sic dominus discriminat ordine iusto,
Quo sint summa bonis ima parata malis.

Diuinitas uerbi æqualis patri facta est particeps mortalitatis nostræ non de suo, sed de nostro, ut & nos efficeremur participes diuinitatis eius nõ de nostro, sed de eius dono.

Omnipotens genitor, natusq́;, & spiritus almus
Vna in personis par tribus est deitas,
Quæ genus humanum prostratum fraude maligni,
Ad uitam hæc fecit posse redire uia,
Naturæ ut nostræ Christus causæq́; redemptor
Mortalis fieret non minuens, quod erat.
Perq́; habitum serui uacuaret iura tyranni,
Et letum leto uinceret immerito.
Hinc uerbum carni insertum, carnemq́; receptans
Nec se confundit corpore, nec geminat.
Sic naturam hominis uirtute augente superna,
Esset ut in uero lumine lumen homo.
Qui uires mortis per uitæ absorbuit haustum
Factum est æternum, quod fuit occiduum.
Quisquis consilio æterno contraria sentis,
Et uerbum in nostra carne manere negas,
Diuinæ pietatis opus dissoluere quæris,
Speq́; sua mundum dispoliare cupis.
Nam quis uentura quenquam saluabit ab ira?

Quis'ue hominis primi crimine liber erit?
Si deitas uerbi non nostræ est insita carni,
Aut Christus falsi corporis umbra fuit,
Quis genitus puer est intactæ uirginis aluo,
Quæ natura annis creuit, & aucta cibis,
In qua prole patrem mundi se credidit Abram,
Quæ'ue eius stirps est omnia sanctificans.
Quod regale genus, simul est, & pontificale.
Quis'ue idem Dauid filius, & dominus?
Peccati seruis & mortis compede uinctis
Vnam est dignatus ferre redemptor opem,
Qui nostri generis carnem cum morte receptans
Nostra, hosti, ut nobis uinceret, opposuit.
Et carne exuta dominantem perculit hostem,
Vt caperet palmam præda uetusta nouam.

Perfectum odium est, quod nec iustitia, nec scientia caret, idest, ut nec ꝑpter uitia hoïes oderis, nec ꝑpter homïes uitia diligas. Recte ergo in malis odimus malitiã, & diligimus creaturã, ut nec ꝑpter uitiũ natura damnetur, nec ꝑpter naturam uitium diligatur.
Recta uolens animus sapiens, & amator honesti
Quosdam odio dignos iudicat esse suo.
Nec tamen hos toto depellit fœdere, gnarus
Naturam errantum diuidere à uitiis,
Sic generi indulgens proprio, ut peccata recidi
Optet, & ut damnet crimina, non homines.

Difficilia, et laboriosa sunt figmenta mendacii, Qui autem uult uerum dicere, non laborat. Quietiores

enim ſunt boni, quam mali, et abſolutiora ſunt uerba ueridicorum, quam commenta fallacium.

Fallaces ſemper curis torquentur amaris,
Et mala mens nunquam gaudia pacis habet.
Lubrica dum trepido mendacia plaſmate fingit
Conſumens totum tempus in arte mali.
At ſimplex animus, commenti & liber iniqui,
Nil amat iniuſtum, nil gerit implacidum.
Sectator ueri potietur luce ſerena,
Eſt quoniam mendax, noxę, dolorq; ſibi.

Ad patriam uitæ de noctis ualle uocati,
Virtutum gradibus ſcandite lucis iter.
Arduus, atq; arctus fert ad cœleſtia callis,
Deuexa ad mortem duxit, & ampla uia,
Qua fallax tumidi incedit ſapientia mundi,
Commentisq; ſuis ludificata ruit.
Et mala corporei ſequitur dum gaudia ſenſus,
Exulat a uero lumine cæca procul.
Nec falſarum habitu uirtutum ornata iuuatur,
Perdit mens ueri neſcia, quicquid agit,
Nouerit ergo deum ſapiens, totisq; medullis
Diligat, inq; ipſo ſe quoq; amator amet,
Sit bonus, & iuſtus, ſit uerax, atq; benignus,
Sit forma, & ſpeculum, lux, & imago dei.
In Chriſto factus nouus, & iam carne uetuſta
Exutus, uilem mente relinquat humum,
Vt ſacri templi quacunq; in parte locetur,
Magnum erit in capitis corpore, quicquid erit.

Bonæ ſunt in ſacris ſcripturis myſteriorum dei profunditates, quæ ob hoc teguntur, ne uileſcant, ob hoc quærũtur, ut exerceãtur, ad hoc apiuntur, ut paſcãt.

Quãuis in ſacris libris, quos noſce laboras,
Plurima ſint lector clauſa, & opaca tibi,
Inuigilare tamen ſtudio ne deſine ſancto.
Exercent animũ dona morata tuum,
Gratior eſt fructus, quem ſpes productior edit,
Vltro obiectorum uilius eſt pretium.
Oblectant adoperata etiam myſteria mentem,
Qui dedit, ut quæras, addet, ut inuenias.

Orans cum ſudore ſanguineo dominus noſter ieſus Chriſtus ſignificabat, de toto corpore ſuo, quod eſt eccleſia, emanaturas martyrum paſſiones.

Ferre parans Chriſtus pœnam, mortemq; propinquã,
Inuictamq; ſuis ingenerare fidem,
Cum prece ſanguineas fundebat corpore guttas,
Et pretium mundi ſudor erat domini,
Nec Crucis aſperitas poterat terrere uolentem,
Quæ regnaturæ gloria carnis erat.
Sed cruor ille pares ſanctis ſpondebat honores,
Orturis toto corpore martyribus.
Nam cum ſacra ſeges terrarum impleuerit orbem,
Omnis ab hoc uno ſemine meſſis erit.

Sacramentum ſummæ pietatis in iudicium ſibi ſumit indignus. Bene enim eſſe non poteſt male accipienti, quod bonum eſt.

Magnum præſidium eſt ſacro libamine paſci,

Si cor participis crimina nulla premunt.
Nam geminat sibimet peccati pondera, quisquis,
Quae bona sunt, sumens, quae mala, non refugit.

Qui laudat dominũ in miraculis beneficiorũ, & laudet etiam in terroribus ultionum, Nunc enim in se blãditur, & nunc minatur, si nõ blandiretur, nulla esset exhortatio, si nõ minaretur, nulla eẽt correctio.

Qui laudat dominum de mundi conditione,
Et rerum in specie praedicat artificem.
Laudet & aeternam mortem, flammasq; minantem,
Et iusti regis iudicium metuat.
Spes de promissis nil ambigat, omne dabit rex,
Quod parat, & meritis gratia maior erit,
Si properent sontes peccati abrumpere nodos
Ante diem mortis, dum locus est ueniae.

Remedia conuersionis ad dominum nullis cunctationibus differenda sunt, ne tempus correctionis pereat tarditate. Qui enim poenitenti indulgentiam promisit, dissimulanti diem crastinum non spopondit.

Conuerti ad rectos mores & uiuere sancte
In Christo meditans, quod cupit, acceleret.
Cedant uirtuti uanarum obstacula rerum,
Ne perdat uoti tempora lenta fides.
Quid iuuat in longum causas producere morbi?
Cur dubium expectat cras hodierna salus?
Scimus correctis ueniam non esse negandam,
Sed nulli nostrum est ultima nota dies.

Omnia, quae timentur, rationabiliter declinãtur, deus; sic timẽdus

ſic timendus eſt,ut ab ipſo ad ipſum confugiatur.

V tile prudenti eſt,mundana aduerſa cauere,
E t quod uitandum eſt proſpiciat fugere,
S ed cum peccati merito manus omnipotentis
O mnia concludens arctat ubiq; reum,
V num profugium totum eſt deus ipſe timenti,
A quo diſcedens ne pereat,redeat.
C onuerti nanq; ad dominum certiſſima uita eſt,
E t pacem offenſi quærere,ſola ſalus.
Q ui terret,parcit.qui percutit,ipſe medetur,
V iuere uis illi,ſubdere,quem metuis.

V irginitas carnis corpus eſt intactum,uirginitas animæ eſt fides incorrupta.

C arnis uirginitas intacto corpore habetur,
V irginitas animæ eſt intemerata fides,
Q ua ſine corporei nil prodeſt cura pudoris,
S ed mentis pietas auget utrunq; bonum.

M ulta nos in facultatibus noſtris ſuperflua habere ꝑbabimur,ſi neceſſaria ſola retineamus.Nã uana quærentibus nihil ſufficit,& quodammodo alienorum retentor eſt,qui ꝓfutura paupibus inutiliter habet.

M agnum peccatum eſt amor immoderatus habendi,
E t pluſquam uitæ ſufficiat,cupiens.
N am quod nos ueſtit,quod paſcit cura ſalutis,
S i uanis ſit mens libera,non onerat.
S i qua ergo ſuperant,quorum nõ indiget uſus,
D ebilibus proſint,atq; iuuent inopes
Q uiſquis enim cupide non expandenda recondit,

Quæ nulli tribuit, pauperibus rapuit.

In magna egestate sunt diuites inopes iustitiæ, thesauros nõ habentes sapientiæ. Qui autem domino seruiunt, ea bona acquirunt, quæ perire non possunt.
Terrenis opibus cum diues gaudet iniquus,
Veris se miserum nescit egere bonis.
Nam quid erit, quod non momento temporis uno
Perdere mundana conditione queat.
Cum liceat aduersis cessantibus omnia parcant,
Lege tamen mortis sit faciendus inops.
At bona iustorum nullis obnoxia damnis.
Hostes, furta, ignes, & mare non metuunt.
Indemnis seruat proprium sapientia censum,
Nec perdunt meritum paxq́; fidesq́; suum.
Omnis uirtutum semper substantia salua est,
Inuitis Christi munera nemo rapit.

Non sufficit abstinere a malo, nisi fiat, quod bonũ est, & parum est, nemini nocere, nisi studeatur multis prodesse.
Dignus laude quidem est uitam sine crimine ducens,
Et quæcunq́; sibi sint nocitura cauens.
Sed non hoc pietas contenta est limite claudi,
Nec iustis, uetitis abstinuisse, sat est.
Maior cura boni est fratrum releuare labores,
Et ferre optatum tristibus auxilium.
Pascere ieiunos, nudos uestire, ligatos
Soluere, discordes conciliare sibi.
Et quæcunq́; homines miseri solatia quærunt,

Hoc ut possibile est, promere corde pio.
Vt recti uere cupidus, uereq; benignus.
Quæ mala sunt, fugiat, quæ bona sunt, faciat.

Peccator, cum peccat, ideo à domino non uidetur, quia male agentis pœna differtur. Grauius autem in eum decernitur, cui etiam ipsa correctio denegatur.

Gaudet transgressor peccato impune potitus,
Si non infertur debita pœna reo.
Ceu nulla offendant hominum commissa tonantem,
Aut aliqua excelsi notitiam lateant.
Sed uetitorum auidis grauior tunc ira timenda est,
Cum sese remouent uerbera iustitiæ.
Nam quid erit morbi, quod non dominabitur illi,
Cui supera auxilium iam medicina negat.

Non potest fraudari suis delectationibus, cui Christus est gaudium. æterna enim exultatio est, quæ bono lætatur æterno.

Felices uere faciunt, semperq; beatos
De uero, & summo gaudia nata bono.
Nam mundi ex opibus breuis, ac peritura uoluptas
Edita perpetuæ semina mortis habet.
Non placeat uanis animum submittere rebus,
Pestiferisq; auidam mentem onerare cibis.
Cor mundum, & sapiens fructu uirtutis alatur,
Et Christi in nostro pectore regnet amor,
Quo semel impletus nunquam uacuabitur illo,
Aeterna æterni flumina fontis erunt.

Deo, qui ubiq; est non locis, sed actionibus, aut sumus longinqui, aut propinqui. Quia sicut dissimilitudo separat nos, ita illi nos iungit imitatio.

Ambitum mundi totum deus implet, & ambit.
Nec præsens ulli desinit esse loco.
A quo longinquus multum, nimiumq; remotus
Quisquis sinceræ luce caret fidei,
Cuius si radiis depulsa nocte nitescat,
Diuino impletus lumine lumen erit.
Non igitur terrarum orbis, non æquora ponti
Inuia circuitu sunt obeunda uago,
Vt possit rerum dominator, & auctor adiri,
Quem templo in cordis mens pia semper habet,
A quo ut dissimilis terra in deserta recedit,
Sic uitæ merito proximus est similis.

Omnis uita infidelium peccatum est, & nihil est bonum sine summo bono. Vbi enim deest agnitio æternæ, & incommutabilis ueritatis, Falsa etiam uirtus est in optimis moribus.

Quamuis multa homini post uulnera prima supsint,
Quæ uitam hanc faciant laudis habere decus.
Si tamen ingenio claro, & probitatis amori
Fons desit fidei subdita corda rigans,
Cunctarum frugum marcescit inutile germen,
Nec fruitur uero lumine falsus honor.
Ignoratus enim deus, & non credita uirtus,
Quæ uera ad summum prouehit arte bonum.
Non sinit eniti regna ad cœlestia mentem
Obstructam uanis, occiduisq; grauem,

Perq; omnes calles errat sapientia mundi,
Et tenebris addit, quae sine luce gerit.

Male celebrat sabbatum, qui à bonis operibus uacat. ocium autem ab iniquitate debet esse perpetuũ. quia bona conscientia non inquietum, sed tranquillum facit animum.

Non recto seruat legalia sabbata cultu,
Qui pietatis opus credit in his uetitum.
Nulla dies actus hominum non damnat iniquos,
Omnia conueniunt tempora iustitiae.
Nec corrumpuntur uirtutibus ocia sancta,
Tantum à peccatis libera corda uacent.

Libera semper est seruitus apud deum, cui non necessitas, sed charitas seruit.

Libertas nulla est maior, melior'ue potestas,
Quam seruire Deo, cui bene seruit amor.
Absq; iugo posita est ditionis amica uoluntas,
Quae uiget affectu, non gemit imperio.

Quo uitio primum superatus est homo, hoc ultimum uincit uitium. Cum enim omnia peccata superauerit manet periculum, ne bene sibi mens conscia in se potius, quam in domino glorietur.

Qua primũ ĩ morte est homo pulsus fraude maligni,
Hanc illi extremam bella peracta mouent.
Sublimes ut cum palmas, clarasq; coronas
Sumpserit, atq; hostem subdiderit pedibus.
Virtuti propriae uelit assignare triumphum,

Non domino, cuius munus, opusq; fuit.
In q; uno semper superat, qui non superatur,
Quo dignante manu subdere, nemo cadit.
Ancipitis uitæ qui uis superare labores,
Dilige, quod semper uerus amator habet.
Instant terrenis infesta pericula rebus.
Feruent pro damnis prelia, proq; lucris.
Et nihil est inter carnalia uota quietum,
Nec pax sollicitis, nec modus est cupidis.
In solo est mens tuta deo, quem linquere nolens,
Nunquam erit æterno non opulenta bono.

Adulantium linguæ alligant animas in peccatis, delectat enim ea facere, in quibus non solum non metuitur reprehensor, sed etiam laudator auditur.
Lingua assentatrix uitium peccantis acæruat,
Et delectatum crimine, laude ligat.
Nulla sit ut lapso reparandæ cura salutis,
Blanditur sonti dum male suasus honor.
Libera sit potius uox correctoris amici,
Serpere nec fibris cæca uenena sinat.
Nec credens medici uerbis fallacibus æger
Noxia laudatæ uulnera pestis amet.

Qui nondũ percepto regenerati õis lauacro pro Christi confessione moriuntur, tantum eis ualet effusio sanguinis ad abolenda peccata, quantum si abluerentur fonte baptismatis.
Si mundo moritur diuino fonte renascens,
Fitq; nouus uita, qui sepelitur aqua.

Non sunt fraudati sacro baptismate Christi,
Fons quibus ipsa sui sanguinis unda fuit.
Et quicquid sacri fert mystica forma lauacri,
Id totum impleuit gloria martyrii.

Iustitia nostra quamuis uera sit propter uerum boni finem, ad quem refertur. tamen tanta est in hac uita fragilitas, ut potius remissione peccatorũ constet quã perfectione uirtutum.

Magna quidem in multis est excellentia sanctis,
Quorum animas superi gratia roris alit.
Sed dum mens quædam patitur mala coporis ægri,
Et pugnam interius exteriora mouent,
Nunquã ita perfecto capitur uictoria bello,
Vera ut securus pace fruatur homo.
Inter discordes motus contagia serpunt.
Ipsaq; uirtutum gaudia uulnus habent,
Vt faciat cunctis longa experientia notum,
Non esse hoc plenam tempore iustitiam.
Ni dominus miserando lauet delicta suorum,
Et dans uirtutum munera, det ueniam.

Diuinorum operum secretas noscere causas
Humanis non est possibile ingeniis.
Nec nullo tamen intuiti speculatur operta,
Qui multa ut lateant, scit placuisse deo.
In quo mens imbuta fide simul omnia discit,
Perq; operum speciem suscipit artificem.
Fingentem rebus formas, loca, tempora, motus,
Mensuris nostris, ponderibusq; suis.

Scrutari nec cura procax obstrusa laboret,
Cui cuncta in Christo noscæ, & habere datur.

Non est desperandũ de malis, sed pro ipsis, ut boni fiant, studiosius supplicandũ est. Quia numerus sanctorũ semper est de numero auctus impiorum.

Ut morbo oppressis præstanda est cura medendi,
Donec in ægroto corpore uita manet.
Sic prauis multa & uitiorum mole grauatis,
Sanctarum pietas est adhibenda precum.
Ut dum possibile est mutari corda malorum,
Horrescat noctis deuia lucis amor.
Conuersisq; nouam mentem det gratia Christi,
Qua fiunt homines iustificante boni.

In tranquillitate pacis comprehendenda est doctrina sapientiæ. quæ inter turbines tribulationum difficulter agnoscitur. nec facile inueniuntur in aduersitate præsidia, quæ non fuerint in pace quæsita.

Dum non perturbant animum discrimina mundi,
Dumq; diem pacis præmia nulla premunt,
Exercere fidem diuinis conuenit armis,
Concilioq; omnes anticipare minas.
Tranquillam, & curis uacuam sapientia mentem
Imbuet, & placidi pectoris hospes erit.
Nam quod non fuerit conceptum corde quieto,
Acquiri in sæuo turbine non poterit.

Potest homo inuitus amittere temporalia bon, anunquam uero nisi uolens, perdit æterna.

Omne bonum mundo concretum, & tẽpore partũ,
Quacunq; amitti conditione potest.
Et quãuis damnis uigilanter cura resistit,
Sæpe tamen propriis dispoliatur homo.
At bona quæ uere bona sunt, nec fine tenentur,
Semper habet quisquis semper habere cupit.
Nec uim ferre potest Christo subnixa uoluntas,
In quo persistens omnia uincit amor.

Fideliter supplicans Deo pro necessitatibus huius uitæ, & misericorditer auditur, & misericorditer non auditur. Quid enim infirmo sit utile, magis nouit medicus, quã ægrotus. Si autem id postulat, quod deus præcipit, fiet omnino, quod poscit. quia accipit charitas, quod parat ueritas.

Inter mundanæ mala conflictantia uitæ
Sæpe quidem domini corripitur populus.
Qui tempestatum uaria sub clade laborant,
Noscant se iusti ferre flagella dei,
Atq; ipsum toto gemitu, planctuq; precentur,
Vt qua scit miseris auxilietur ope.
Non & enim proprio arbitrio curabitur æger,
Nec uero leges ipse dabit medico.
Morbida rimetur penetralia dextra salutis,
Et depressa graui uiscera peste lauet.
Absq; dolore quidem nequeunt mala sueta repelli,
Sed quod læserunt dulcia, amara mouent.
Pœniteat morum, & uitiis uirtute fugatis,
Regnum peccati respuat aula dei.
Aduenjam tendunt iusti pia uerbera regis.

Ira breuis rectis gaudia longa dabit.
Nunquam bella bonis, nunquã discrimina desunt,
Et cum quo certet, mens pia semper habet.
Quæ carnem oblectant sancto sunt noxia cordi,
Contra animi legem prælia corpus habet.
Pulsant exterius diuersis motibus hostes,
Intus ciuile est, & sociale malum.
Vt possit mundi illecebris uitiisq; resisti.
Vis est corporei mortificanda hominis.
Sed quæ mens recto famulam sub iure tenebit,
E domitæ ut regnet carnis in officiis,
Excelso nisi quæ seruit bene subdita regi,
Vnde est facta uolens fiat ut inde ualens.

Omnia per uerbum facta sunt, & sine ipso factũ ẽ nihil. Cum itaq; uniuersæ naturæ per uerbum dei factæ sint, iniquitas per ipsum non est facta, quia iniquitas nulla substantia est, & peccatũ nõ est natura sed uitium naturæ appetentis id, quod non est sui ordinis.
Per uerbum omnipotens deus omĩa condidit unus,
A quo natura est nulla creata mali,
Et quod non fecit diues sapientia uerbi,
Non habet in rerum conditione locum.
Nulla igitur uitiis substantia, nullaq; uita est,
Quæ uegetet corpus, materiamq; suam,
Sed cum libertas discedit ab ordine recto,
Nec seruant proprium, quæ bona sunt, modulum,
In culpa, & uitio est uagus in contraria motus,
Fitq; malum ueram deseruisse uiam,
In quam si toto properet quis corde reuerti,

Nullus neglecti limitis error erit,
Totaq; debenti peccati pœna peribit,
Condita in integrum restituente deo.

Deus cum aliquid male poscitur, dando irascitur, & non dando miseretur.

Cum deus effectum præcibus non præstabit iniquis,
Multum concedit, quod nocitura negat
Errantes uoto non uult delinquere facto,
Iratus sineret, quod prohibet placidus,
Discat felici supplex gaudere repulsa,
Incipiatq; animo pellere, quod uoluit.
Parcentemq; deum noscat sibi, cum ruiturus
Non exaudiri, ne rueret, meruit.

Nullo modo iudiciis hominum comparanda sunt iudicia dei, quem non est dubitandum esse iustum. etiã quando facit, quod hominibus uidetur iniustum.

Iudicium humanum, quod falli sæpe necesse est.
Non semper recipit regula iustitiæ.
At domini in cunctis æqua est,ueraxq; potestas,
Aspectum cuius nulla remota latent.
Talis laudetur iudex, timeatur, ametur,
Qui uere iustus permanet, atq; bonus.
Aduersos reuocans, conuersis cuncta remittens,
Atq; malis ueniam dando, bonos faciens.
Non ergo audacter mens ueri nescia culpet,
Quod placuit summi iudicis arbitrio,
Sed subdat sese iusto ignorantia regi,
Qui nunquam, quæ sunt non bona, uelle potest.

Nulli irascenti ira sua uidetur iniusta. Vnde ab omni indignatione cito redeũdum est ad mansuetudinis lenitatem. Nam pertinax motus facile in eius odium transit, cui non celeriter ignoscitur.

Nemo suæ mentis motus non æstimat æquos,
Quodq; uolunt homines, se bene uelle putant.
Vnde animus celeri pace est reuocandus ab ira,
Ne robur sæuis tempora dent odiis.
Offensas sibimet parcentia corda remittant.
Nam nemo est, qui non indigeat uenia,
Quam nostri memores mundi inter uana uicissim,
Omnibus in causis & damus, & petimus.

Cultor iustitiæ, diuinæ pacis amator,
Quem uocat ad summum uita beata bonum.
Scandere constanter dextros enitere calles,
Despiciens leuæ noxia plana uiæ.
Tutius est duros mundi tolerare labores,
Infestiq; hostis prælia sæua pati.
Quam uictum officiis animum submittere blandis,
Captaq; seruili subdere colla iugo.
Tempore in occiduo non longi est usus honoris,
Et celeri lapsu gaudia falsa fluunt.
Finem igitur proprii sapiens speculabitur æui,
Et uia, qua currit, quo ferat, aspiciet.
Nam mundo innexis pars est cum principe mundi,
At seruis Christi gloria Christus erit.

Corporeos inter sensus, moribundaq; membra
Multa animus patitur carnis ab hospitio,

Quæ uitæ de qua uiuit contraria quærens,
Vult legem mentis soluere lege sua.
Sed prudens præsul famulam frenare rebellem
Aeterni regis discat ab imperio,
Et uerum accipiens supero de lumine lumen,
Noctem peccati cordis ab æde fuget.
Nam quia cuncta deus bona condidit, ipsaq; nostri
Exilii regio est pulchra decore suo.
Auditus, uisus, contactus, gustus, odorq;
Præberi gaudent undiq;, quod placeat,
Fitq; nocens homini præsentis temporis usus,
Si captum blandis inferiora ligant.
Mens igitur sapiens superas enitere ad arces,
Et summis fieri suesce beata bonis.
Delitias iam nunc promissi concipe regni.
Virtute, atq; fide, quod cupis, esse tene.
Ne'ue ad spem dubiam frustra te currere credas,
Naturæ in Christo prospice liba tuæ,
A quo suspectum si te non ambigis esse,
Totus homo in capitis corpore semper eris.
Tantum ut iussa uelis nutu obseruare docentis,
Qui, quod ait uerbo, præuenit auxilio.

In deitate gradus mensura, & tempora non sunt,
Et, quod idem est, maius non habet, atq; minus.
Corporeæ longe moles, formæq; recedant,
Virtus summa caret finibus, & spaciis.
Quod pater, hoc simul est uerbum patris, hoc utriusq;
Spiritus, hic deus est unus, & una fides.
Per quam uerorum spes non incerta bonorum

Sublimem ignoto scandit amore uiam,
Et prægustata superi dulcedine roris
Doctrinis pasci gaudet apostolicis.
Indignas quisquis non uis incurrere causas,
Innecti uanis, occiduisq; caue.
Mortalis uitæ breuitas non multa recurrit,
Paucorum exigui temporis usus eget.

Esse uolens, gaudere optans, scire abdita quærens,
Vt te non teneant ultima, summa pete,
Delectare Deo rege, in cœlestibus esto,
Et quæ spe sequeris, credita, amore tene.
Nulla in te maneant hominis uestigia primi,
Nec formam ueteris gestet imago noui.
Exulta agnoscens, te uerbi in carne renatum,
Cuius si pars es, pars tua Christus erit,
Qui, ne damnandi legeres mala gaudia mundi,
Promissum ad regnum se tibi fecit iter.
Cum pater in uerbo sit semper, & in patre uerbum,
Sitq; unus uerbi spiritus, atq; patris,
Sic de personis tribus est tibi non dubitandum,
Vnum, ut docta fides, consitare deum.
Corde patris genitum creat, & regit omnia uerbũ,
Nec tamen est aliquid, quod sine patre gerat,
Vnus enim amborum motus, ratio una uolendi,
Par uirtus, idem spiritus, unus amor.

Sic magnus deus est, de se ualet, & manet in se,
Cui summum, & proprium est, semp id esse, qđ est.
Splendet enim uerum uero de lumine lumen,

V t genitum agnoſcens nouerit ingenitum,
V na trium deitas, una eſt eſſentia, ab uno,
I dem eſt & uerbi ſpiritus atq; patris,
N ullum opus abiunctum, nulla eſt nō æqua poteſtas,
I n cunctis unum ſunt tria principium.

C um pia mens in laude dei ſuperata labores,
G aude, ꝙ tantum te bene uincit opus,
T eq; aliquid ſuperi cognoſce hauſiſſe uigoris,
S i tibi non ſatis eſt, quod cupis, atq; ſapis.
Q uære bonum ſine fine, bono & perſiſte reperto
Q uærere, non habeant talia uota modum.
N am qui ſe nullo iam munere credit egere,
C reſcere non cupiens, perdit adepta tepens.

A ge iam precor mearum comes irremota rerum,
T repidam, breuemq; uitam domino deo dicemus.
C eleri uides rotatu dies rapidos meare,
Fragilisq; membra minui, mundi perire, labi.
F ugit omne, quod tenemus, neq; fluxa habēt recurſum.
C upidas uagasq; mentes ſpe trahunt inani.
V bi nunc imago rerum atq; ubi ſunt opes potentum?
Q uibus occupare captas animas fuit uoluntas.

Q ui centum quondam terram uertebat aratris
A eſtuat, ut geminos poſſit habere boues
V ectus magnificas carpentis ſæpe per urbes,
R us uacuum feſſis æger adit pedibus.
I lle decem celſis ſulcans Maria alta carinis,
N unc lembum exiguum ſcandit, & ipſe regit.

Non idem status est agris, non urbibus ullis,
Omniaq́; in finem præcipitata ruunt.
Ferro, peste, fame, uinclis, algore, calore,
Mille modis miseros mors rapit una homines.
Vndiq; bella fremunt, omnis furor hæsitat armis,
Incumbunt reges regibus innumeris.
Impia confuso sæuit discordia mundo,
Pax abiit terris, ultima quæq́; uides.
Et si concluso superessent tempora sæclo,
Vt posset longos mundus habere dies,
Nos tamen occasum nostrum obseruare deceret,
Et finem uitæ quenq́; uidere suæ.
Nam mihi quid prodest, quod longo flumina cursu
Semper in exhaustis prona feruntur aquis,
Multa quod annosæ uicerunt sæcula siluæ,
Quodq́; suis durant florea rura locis.
Ista manent, nostri sed non mansere parentes,
Exigui uitam temporis hospes ago.
Non ergo hic sumus nec quicquam in sæcula nati.
Quæ pereunt nobis, & quibus occidimus.
Sed uitam æternam uita mereamur in ista,
Vt subeat requies longa labore breui.
Et tamen iste labor sit forte rebellibus asper,
Ac rigidas leges effera corda putent.
Non tamen hæc grauis est mansueto sarcina dorso,
Nec lædit blandum mitia colla iugum.

Tota mente deus, tota ui cordis amari
Præcipitur, uigeat cura secunda hominis,
Quod sibi quis nolit fieri non inferat ulli,

Vindictam læsus nesciet exigere.
Contentus modicis uitet sublimis haberi,
Sperni non timeat, spernere non libeat.
Parcus, uera loquens, & mente, & corpore castus.
Insontem uitam pacis amator agat,
Et proprio pascat loculo, quos norit egentes.
Non sua non cupiat, quæ sua sunt tribuat.
Quid rogo mandatis durum censetur in istis?
Aut quid erit, quod non possit obire fides.
Qui credunt sacros uerum cecinisse prophetas,
Et qui non dubitant uerba manere Dei,
Quiq; Redemptorem passum Crucis ultima morte
In toto excelsi patris honore uident,
Quiq: ipsum multa cum maiestate tremendum
Expectant pingui lampade prruigiles.
His sordent terrena, patent cœlestia. nec se
Captiuos seruos temporis huius agunt.
Non illos fallax cepit sapientia mundi,
Nec curas steriles inseruere polis.
Imperat & fasces indocti munera uulgi,
Quasq; orbis scelerum semina fecit opes.
Calcarunt sancta cœlum ambitione potentes
Suffragiis Christi. & plausibus angelicis.
Nec labor hos durus uincit, nec blanda uoluptas,
Quærere nil capiunt, perdere nil metuunt.
Omnia non Christi, qui Christi est odit in illo,
Se statuens in se, qui gerere optat eum.
Ille Deus rerum cœli, terreq; creator
Me propter sacra uirgine natus homo est.
Flagris dorsa, alapis maxillas, ora saliuis

Præbuit, & figi se Cruce non renuit.
Non ut tanta Deo quicquam patientia ferret,
Cuius nec crescunt, nec minuuntur opes,
Sed quod erat uictum in me ut superaret in illo,
Factus sum Christi corporis, ille mei.
Me gessit moriens, ue uicta morte resurgens,
Et secum ad patrem me super astra tulit.
Quid nam igitur uiuens Prosper tolerare recusem,
Aut quid erit, quod me separet a domino.
Ignem adhibe, rimare manu mea uiscera tortor,
Effugient pœnas membra soluta tuas.
Carcere si cæco claudar, nectarq; catenis,
Liber in excessu mentis adibo deum.
Si mucrone paret ceruicem abscindere lictor,
Inpauidum me inueniet, mors cita pœna breuis.
Non metuo exilium, mundus domus omnibus una est,
Sperno famem, domini sit mihi sermo cibus.
Nec tamen ista mihi de me fiducia surgit.
Tu das Christe loqui, tuq; pati tribuis.
In nobis nihil audemus, sed fidimus in te,
Quos pugnare iubes, & superare facis.
Spes igitur mea sola deus, quem credere uita est,
Qui patriæ ciuem me dedit alterius.
Sorte patrum occiduum iussus transcurrere mundum.
Sub christi sacris aduena miles eo.
Nec dubius me iure breui terrena tenere,
Sic utar propriis, ceu mea non mea sint.
Non mirabor opes, nullos sectabor honores,
Pauperiem Christo diuite non metuam.
Qua stetero aduersis, hac utar mente secundis.

Nec mala me uincent, nec bona me capient.
Semper agam grates Christo, dabo semper honores,
Laus domini uigeat semper in ore meo.
Tu modo fida comes mecum isti accingere pugnæ,
Quam deus infirmo præbuit auxilium.
Sollicita elatum cohibe, solare dolentem,
Exemplum uitæ simus uterq; piæ.
Custos esto tui custodis, mutua redde.
Erige labentem, surge leuantis ope.
Vt caro non eadem, sed tantum mens quoq; nobis
Vna sit, atq; duos spiritus unus alat.

Explicit liber Prosperi. Deo gratias Amen.

IOANNIS DAMASCENI IN THEOGONIAM.
PRINCIPIVM VERSVVM.

Boniloquii cantibus hymni hi canunt
Filium Dei hominum gratia natum
In terra, & soluentem multi luctus nocumēta mūdi.
Sed o Rex locutores libera ab his laboribus.

Aluauit populum miraculificans Herus
Liquidam Maris undam terrenans olim.
Nō inuitus aūt natus expuella, callē accessibi- (lē
Poli ponit nobis, quē secūdū substātiā
Aequalemq; patri, & mortalibus glorificamus.
Portauit uenter sacratus uerbum
Manifeste incombusto figuratus rubo
Commixtum formæ mortali, Dei,
Euæ miserum uentrem maledictione uetusta
Soluens amara, quod mortales glorificamus.
Ostendit stella quod ante solem, uerbum,
Profectum ad sedandum peccatum Magis,
Palam pauperem in speluncam, misericordem
Te fasciis inuolutum, quod lætati
Viderunt idem & mortale, & dominum.
Annue ad hymnos seruorum benefactor,
Inimici humilians elatum supercilium,
Ferensq; o omniuidens peccato
Super immobiliter firmatos
O beate cantores firmamento fidei.
Sponsæ perpuræ ualde diuitem partum

V idete supra sensum dignus factus chorus
A gricola mouebatur mirabili modo,
O rdinem, canentemq; in corporeorum
Regem Christum inseminabiliter incarnatum.
C elsitudini imperans cœlorum, ob misericordiam
E st secundum nos ex innupta uirgine.
I mmateriale ens ante, sed in extremis
V erbum impinguatum carne, prolapsum
V t ad se traheret primo formatum.
G eneris mortalis reformationem olim
C anens propheta Abbacum, prænuntiat
V idere indicibiliter dignus factus formam,
N ouus infans enim ex monte uirginis
E xiuit, populorum ad reformationem uerbum.
P ar processisti mortalibus sponte
C elsissime, carne assumpta de uirgine,
V irus purgare draconici capitis
D ucens omnes ad lucem uitiferam,
D eus existens exportis insolaribus.
O gentes quæ olim corruptione obrutæ
P erniciem simul inimici fugistis
E xaltate manus cum plausibus hymnicis
S olum colentes Christum ut benefactorem
N ostro tempore misericorditer profectum.
E x radice nata Iessæ uirgo
T erminos præteriisti mortalium substantiæ
P atris enixa ante secula uerbum
Q uemadmodum complacuit ipsi Sigillatum
Ventrem percurrere uacuitate mirabili.
E x noctis operibus obtenebratis errore

Propitiationem nobis Christe uigilanter
Nunc complentibus hymnum ut benefactorem,
Venias porrigens, facillemq; callem
Quo percurrentes inueniamus gloriam.
Crudeli inimicitia in se dominus
Incisa penitus carnis in præsentia
Vim dominantis destruxit animi corruptoris,
Mundum connectens immaterialibus substantiis
Ponens mansuetum genitorem creaturæ.
Populus uidit ante obscuratus
Post diem lumen supernæ facis,
Gentes deo autem hæreditatem filius affert
Præbens illic indicibilem gratiam
Vbi plurimum effloruerat peccatum.
Habitans Ionas in profundis marinis
Venire precabatur, et procellam destruere.
Vulneratus ego autem tyrannizantis iaculo
Christe aduoco malorum interfectorem
Citius uenire te ob meam segnitiem.
Qui erat in principio apud deum deus uerbum,
Nunc corroborat non potentem olim,
Conspicatus seruare nostram substantiam
Demisso sese, secundam communionem
Rursus præmonstrans passionibus liberam.
Venit propter nos Abraæ ex lumbo
Pernitiose prolapsos in obscuritate peccatorum
Filios suscitatum inferius innuentium
Lumen habitans, & præsepe indigne
Nunc complacens in mortalium salutem.
Omnium regis spreuerunt desiderio

I nfinite irascentis hamati
P ueri tyranni odiosam deo blasphemiam
Q uibus paruit ignis multus domino
D icunt in secula benedictus es.
M inistros quidem iracunde comburit,
S aluat autem feruens impetuose Iuuenes,
S eptuplicibus ardoribus adaucta.
Q uos coronabat flamma multa domino
P ræbente pietatis gratia rorem.
A uxiliator Christe mortalibus contrarium,
S cutum incarnationem indicibiliter habens
C onfudisti, diuitias diuinitatis ferens.
F ormatus nunc cuiusdam propter spem
D esuper in latebras uenimus obscuritatis.
A sperum incontinenter superbiens,
N on seuere debacchans, furens,
M undi summersisti omnipotenter peccatum.
Q uos traxit ante, hodie autem ex retibus
S aluas incarnatus uolens o benefactor.
M atricem incombustibiliter figurant uirginis
A ntiquæ igne uoluti iuuenes
S upernaturaliter parientem, sigillatam.
D uo autem faciens miraculo uno
P opulos ad Hymnum exercitat gratia.
N ocumentum cum fugit deificandi errorem
I ndesinenter laudat exinanitum uerbum
I uueniliter omnis cum tremore creatura.
I n gloriam gloriā timens ferre
F luxa facta, & si sapienter expectabat.
V enisti errabundam ad pescuum conuertens

F lorificum ex desertis collibus
G entium surrectio, hominum natura.
F ortitudinē uiolentā mortalicidæ ad extinguendū.
V irq; uisus & deus prouidentia.
A mare quidem nos tanquā impericulosum timore
F acile silentium, desiderio autem o uirgo
L audes texere intensim positas
D ifficile est sed etiam o mater robur
Q uanta est affectio, præbe.
F ormas obscuras, & umbras eductas
O mater pura uerbi conspicati,
I uuene uiso ex Ianua clausa,
D ignificatiq; ueritatis luce,
D igne tuum benedicimus uentrem.
D esiderium sortitus & dei præsentiam,
C hristi lætus populus dignificatus
N unc autem precatur regenerationis
V t uitæfici gratiam o uirgo
T ribuas pura, adorare gloriam.

EIVSDEM IN EPIPHANIA. PRINCIPIA VERSVVM.

h Odie puri iaciens dei luco igne
Spiritus sepelit in aquis peccatum
Cōburēs oīdominātis bonus filius ꝓpitius aūt
C antoribus cantuum horum præbet gratiam.
A mbulat maris procellosum salum
T erram rursus israel ostensam,
N iger autem pontus triequites Aegyptios

T git ſimul aquiſtratus tumulus
R obore forti dextræ excelſi.
A urora uiſa mortalibus lucifera
N unc ex deſerto, ad fluxus Iordanis
R ex ſubtenuiſti ſolis tuum collum
E x loco obſcuro generis principem rapuiſſe,
S ordeq; omni ex purgare creationem.
O ſine principio fluxibus conſepultum tibi nate
I uuenem facis corruptum deceptione
H anc ineffabiliter a patre acceptus
V ocem optimam, hic amatus
A equaliſq; mihi filius dicat naturam.
Q uot ex antiquis ſoluti ſumus laqueis
E x uoratu leonum fractorum maxillas
E xultemus & dilatemus os
S ermone placantes ex ſermonibus cantilenas
Q uo a nobis lætificatur donis.
M ortem qui prius inſeuit creaturæ
F erre malefactor figuratus in naturam
O bſcuratur carnali aduentu
V t aurora apparenti appropinquans domino
V t frangeret ſuum inimiciſſimum caput
T rahit ad ſe ipſum ſtructideam naturam
V entris tyranni confoſſam terminis
R egenerat rurſus terrigenis reformatione
O pus optimum perficiens dominus
V enit enim ipſam iuuare uolens.
I gni curatus myſticæ ſpeculationis
L audans propheta mortalium nouificium
F rangit uocem ſpiritu applauſam

Incarnationem ostendentē indicibilem uerbi
Quo dominorum potentiæ contritæ sunt.
Missum a patre quam illustrissimũ uerbum
Noctis persequi maliuesperam retentionem
Abradicæ uenis & mortalium peccatum
Filios, contrahereq; tuo lauacro
Beate illustres ex fluentis Iordanis.
Ipsum intuens perinclytum uerbum
Manifeste præco exclamat creaturæ
Hic præexistens mihi, secundus caruncula
Conformis splenduit diuino robore
Inimicissimũ nostrum destruere peccatum.
Pascuum ad ipsum uitæ ferum ferens
Venatur draconum nidis incurrens
Infinitos circulos deiciens Deus uerbum,
Calcaneoq; percutientem omnino genus
Hunc incarcerans saluat creaturam.
Inimici obscuri & inquinati
Venenum purgatione spiritus loti
Nouum appulimus inerrabilem callem
Ducentem impropinquam ad delectationem
Solis propinquam, quos Deus pacificauit.
Videns formator in obscuritate peccatorum
Catenis infugibilibus, quem articulat digitis
Constituit circa humeros attollens supra
Nunc in multifluis uorticibus eluens
De decore antiquo Adam ægritudinis.
Cum pietate accurramus festinanter
Ad fontes immaculatos fluenti saluatoris
Verbum aspicientes ex immaculato

A ntliam afferentem ſitis diuinæ
M undi clementer medicantem morbo.
D eſideratum manifeſtauit cum prædiuite
V oce pater, quem ex uentre eructauit
N empe dicit hic congenitus filius exiſtens
L umilucus exiuit ex hominum genere,
V erbumq; meum uiuens, & homo prouidentia.
E x marino Leone triueſper hoſpes
P ropheta in uiſceribus inflammatus
R urſus exiuit regenerationis
S alutem dracone ex mortalicida
O mnibus præmonſtrans temporibus in ultimis.
A pertis poli perilluſtribus rugis
D iſcipulus uidet a patre uenientem
M anentemq; ſpiritum in perpuro uerbo
P rofectum ut columbam indicibili modo
P opulisq; oſtendit accurentem domino.
A duſſit fluento draconum capita
Is qui fornacis ſublimem flammam
I uuenes ferentem pios ſopiuit,
D ifficiles comprehenſu tenebras ex peccato
T otas lauatq; rore ſpiritus
T e figurantem aſſyriam flammam
S tupefacientem ſiſtis in rorem deductam,
A quam unde nunc indutus es urentem
D iabolum peſſimum, Chriſte abſconditum,
A d lubricam euocantem uiam.
E ffracto Iordane olim
I ſthmum tranſit populus iſraelita,
T e fortiſſimum inferentem creaturam

Festinater nunc in fluxibus describens
Ad illubricam & meliorem uiam.
Scimus primum pernitiosum diluuium
Misere te omnium ad destructionem inducere
O quam maxima faciens & admirabilia
Nunc autem obruentem Christe peccatum
Ob misericordiam & mortalium salutem.
Libera quidem creatura cognoscitur,
Filiiq; luminis ante obtenebrati.
Solus gemit tenebrarum præfectus.
Nunc benedicat extensum causam,
Quæ prius misera, gentium omnis generatio.
Tres pii ignite rorati
Splendidum tribus illuminose gloriis
Aperte manifestabant altissimam naturam
Mixtionem mortali igni uertentem in rore
Precabiliter omne pernitiosum erratum.
Albo induatur omnis terrestris natura
Ex casu nunc cœlorum eleuata
A quo enim omnia seruata sunt uerbo
Fluentibus fluentis abluta peccatis
Quæ ante fugit persplendide lota.
O propter supra mentem partus tui miracula
Sponsa perpura, mater benedicta
Ob quam assecuti perfectam salutem
Dignum plaudimus ut benefactorem
Donum ferentes hymnum gratiarum actionis.
Scimus quæ Mosi in rubo ostensa sunt,
Hic maris legibus perfecta
Sic enim saluata est ignifera uirgo

Lumiferum enixa benefactorem,
I ordanisq; fluenta accepisse.
V ngis perficiens mortalem substantiam
R ex sine principio spiritus communione
F luxibusq; immaculatis purgans, & tenebrarum
R obur uilipendensq; elatum
N unc ad indesinentem retribuis uitam.

IOHANNIS DAMASCENI IN PENTHECOSTEN. Principia uersuum.

O' Deigenum uerbũ spiritum aduocatum rursus aliũ
E x genitoris finibus misisti terrestribus
I n similitudine ignis linguis ferentẽ diuinitatis ima
S ignũ tuæ generatiõis, & gratiã cãtoribus(terialis
I uina tectus tardilinguis nebula
d E locutus est a deo scriptam legem
M ateria enim abiecta oculi mentis
V idet entem, & didicit spiritus
C ognitionem laudans diuinis cantibus.
D ixit seuerum, & uenerandum os,
D iuisio uobis non fiet o amici
E go enim ad paternum excelsum thronum
C onfidens effundam spiritus
S plendere desiderantibus gratiam infinitam.
T erminus profectus uerissimum uerbum
T ranquilliforme implet cor
O pere enim expleto lætificauit amicos
Fl atu uiolento & ignis glossematis
D ato spiritu Christus ut pollicitus est.

E ffregit uentris ſterilis uincula
I niuriamq; intolerabilem fœcundæ
S ola oratio profetiſſæ olim
A nnæ ferentis ſpiritum contritum
A d poteſtatem, & Deum cognitionum
I ncomprehenſibilis eſt dei principaliſſimus
R hetores enim demonſtrauit illiteratos
S atis ſophiſtas mutire faciendo ſermone
E t a profunda nocte extrahendo
P opulos infinitos fulgur ſpiritus,
E rat procedens ex ingenita luce
O mnipotenti lucificus incorruptus ſplendor
C uius per filii paternam ſubſtantiam
N unc manifeſtat cognatam faciem
I gnita uox in Sion gentibus·
R ex regum ſolus ex ſolo, ſolum
V erbum procedens a patre incauſato
A equipotentem tuum ſpiritum Apoſtolis
V ere illuſtrando miſiſti ut benefactor
C antantibus potentiæ tuæ o Domine·
B alneum diuinum regenerationis
V erbo miſcens compoſitam naturam
S uppeditas mihi aquam ex incorrupto
V ulnerato tuo latere o Dei uerbum,
S igillans feruore ſpiritus·
F lectunt omnia conſolatori genu
F ilioq; patris, patri congenitiſſimo·
I n perſonis enim nouit tribus ſubſtantiam
V ere inacceſſibilem· intempotem· unam
I lluxit enim lumen gratia ſpiritus·

Seruitis omnes dei principalissimæ
Quod serui triluminis substantiæ.
Supernaturaliter perficit enim ut benefactor
Et igni format Christus in salutem
Totam porrigens gratiam spiritus.
Solubilem purgationem criminum
Ignispirum accipite spiritus rorem
O filii luciformes ecclesiæ
Nunc ex Syon enim exiuit lex,
Linguigniformis spiritus gratia,
Sicut dignum patuit sponte sua liberaliter
Domino carens descendit spiritus a patre
Sapientificans in linguis Apastolos
Insigillans uitæ uerum uerbum,
A patre acutiformi, quod pater ait.
Curabat mentes quidem a peccato
Et sibi apparabat apostolorum
Deus uerbum omniũ princeps immaculata domo,
Aequiroboris autem & consubstantialis
Nunc infirmatur spiritus lumen.
Propitiatio nobis Christe & salus
Dominus illuxisti ex uirgine
Vt tanquam prophetam ex fera marina
Pectoribus Ionam, a corruptione eriperes
Totum Adam omnigenam cadentem.
Desideratum nobis celerem in interioribus
Aeterne habentibus spiritum nouabis
A patre processum undiq; coexistentem
Materiæ inimicæ ustibilem inquinationem,
Sordisq; omnis purgatiuum o omnipotens.

Appetibilem dignitatem Apoſtolis
Sionenſibus expectantibus tuam præſentiam
Cognitionem, ſpiritui a patre geniti uerbi
Nugationem impudentem gentium poppiſmatum.
Celeriter oſtendens igni flanter requieſcas.
Concors clamauit inſtrumentorum cantus
Adorare auream inanimatam imaginem.
Paracleti autem lucifera gratia
Dignos facit clamare o trinitas ſola
Aequipotens ſine principio, benedicta es.
Vocem a propheta dictam qui ignorarunt,
Dicebant a uino factam ſtulti ebrietatem
Loquelæ aduenæ auditæ ſunt ut Apoſtolorum.
Pii autem tibi uocamus diuinitus
Nouifice uniuerſi benedictus es.
Vatem pertonuit uidens uocem,
Diuini Ioelis dei principaliſſimi
Quibus effluam dicentis tanquã uerbum
Spiritus mei conclamabunt, o natura
Trilumiluca benedicta es.
Tertia quidem partita eſt horarum gratiam
Vt demonſtret treis ſubſtantias
Adorare in ſimplicitate libertatis.
Sed in una nunc dierum domina,
Filius, Pater, & Spiritus benedictus es.
Soluit uincula, & rorat flammam
Triluminis dei principatus forma.
Laudant pueri, laudate ſolum
Saluatorem & cunctificum ut benefactorem
Creata uniuerſa creatura.

Memoriam

Memoriam Christus mortales saluantium uerborum
Quæ a patre audiuit, Apostolis dixit.
Spiritus præparat linguignito spectaculo
Sedens, benedictum assimulata,
Alienata uero laudat te creatio.
Saluabiliter, sua potestate iens
Lux per se splendida, & datrix luminis
Existens uenisti implere Apostolos,
Honoratum tanquam alitum tuis seruis
Illustremq; spiritum distribuas.
Cecinit prophetarum spiritiferum os,
Tuum corporaliter o Domine aduentum,
Et spiritum finibus paternis productum,
Increat tum confactorem, confessorem tuum
Quod misisti incarnationis fidelibus cultum.
Salue Regina matriuirginalis gloria
Omne enim beneuolubile, benedicum os,
Eloquens non potest te laudare digne,
Caligat autem mens omnis tuum partum
Cognoscere, unde te cum desiderio glorificamus.
Cantare decet naturam uiuificantem puellam
Sola enim in uteris occultauit uerbum
Aegrotanti medens mortalium naturæ
Qui dextris sedibus nunc sedens
Patris, misit gratiam spiritus.
Quoscunq; inspirauit deiflua gratia
Splendentes, fulgurantes, permutati
Hesternam permutationem decentissimam
Aequipotentem indiuisibilem cognoscentes
Sapientem trilucam substantiam glorificamus.

E

THEOCONIAM. Principia Versuum.
Christus mortalis factus, qđ erat, deus mãet,
c Hristus nascitur. glorificate. Christus de cœlis occurrite. Christus in terra, exaltate Domino omnis terra, & in lætitia cantate populi, quia glorificatus est.

Lapsum ob trangressionem, dei ad amaginē factū quē totus corruptionis erat, meliore prolapsum diuina uita rursus reformat sapiēs creator qm̃ glorificatus ē

Cum uidisset conditor perditum hominem, manibus quem fecit inclinatis cœlis descendit. hunc uero ex uirgine diua pura totum substantificat, ueritate incarnatus, quoniam glorificatus est.

Sapientia uerbū. & potentia filius existens patris et splēdor. Christus deus qui potentias latuit quotcūq; cœlestes, quotcunq; in terra, & homo factus reconddidit nos quoniā glorificatus est.

Ante secula ex patre genito influxibiliter filio, & in ultimis ex uirgine incarnato sine semīe Christo deo clamemus, qui exaltasti potentiam nostrum sanctus es Domine.

Inspirationis participans melioris Adam terrenus. et ad corruptionē delapsus muliebri deceptione, Christum ex muliere clamat uidens, propter me, secundū me natus, sanctus es Domine.

Conformis luteæ tenuis compositionis Christe natus & participatione carnis peioris tradita diuina progenie, mortalis factus, & manens Deus & exaltās potentiam nostram, sanctus es Domine.

Bethleem lætare ducum Iuda Regina, Israel enim re

gens. Cherubim qui in humeris ex te profectus Christus manifeste, et exaltans cornu nostrum omnibus dominatus est.

Virga ex radice Iessæ, et flos ex ipsa Christe, ex uirgine natus es, ex monte laudabilis umbroso, denso, uenisti incarnatus ex experte uiri imaterialis, & deus. gloria potentiæ tuæ domine.

Quem olim prædixit Iacob gentium receptaculum Christe ex progenie Iuda ortus es, et robur damasci, Samariæq; spolia, uenisti deprædatus, deceptionem uertens in fidem deo delectabilem. gloria potentiæ tuæ domine.

Diuinationis quondam Balaæ sermonum discipulos sapientes astrologos lætitiæ impleuisti stella ex Iacob orta domine, gentium primitias inducentes, suscepisti autem palam. gloria potentiæ tuæ Domine.

Vt in uellus, in uentrem uirgineũ descendisti, pluuia xp̃e et ut guttæ in terrã stillãtes æthiopes et tharses & arabũ isulæq; Sabæ, modorũ oĩ terræ dominãtes ꝓciderũt tibi saluator. gloria potentiæ tuæ domine.

Deus ens pacis, pater misericordiarum magni consilii tui Angelum pacem tribuentem misisti nobis unde Dei cognitionis ad lumen uia ducti ex nocte de luce uigilantes glorificamus te humane.

Inter seruos Cæsaris edicto descriptus es, persuasus, et seruos nos inimici et peccati liberasti Christie totam nostram substantiam pauper factus et terrestrem ex ipsa unione & communione deificasti,

Ecce uirgo ut olim dixit, in uentre concipiens Peperit deũ hoiem factũ, et manet uirgo propter quam con-

ciliati dei peccatores deiperam proprie entem in fide cantemus.
E x uiscceribus Ionam foetũ euomuit marina fera, qualem accepit, in Virgine uero habitans uerbum, et carne accepta transiit seruata icorrupta, quem eni non sustinuit a lapsu enixam continuit innocuam.
V enit incarnatus Christus deus noster, ex uentre, quẽ pater ante luciferũ gignit, habenas tenens imaculatarũ ptãtũ in præsepe irrationaliũ recubuit. pãnis uilibus fasciatur. Soluit aũt multiplices catenas delicto
N ouus ex Adam puerulus fermẽti natus est (rum.
filius, et fidelibus datus ẽ. futuri aũt hic est seculi pater, et dominus, & uocatur magni consilii Angelus. hic fortis deus est. & dominans potestate creaturæ.
P ueri pietate connutriti, impio iussu despecto ignis minas non timuerunt, sed in media flamma stantes cantabant, patrum nostrorum Deus benedictus es.
P astores in agro pernoctantes mirabilem lucis apparitionẽ sortiti sunt. gloria enim domini ipsos circũfulsit, & Angelus, cantate clamans, quoniã natus est Christus, patrum nostrorum Deus benedictus es.
S tatim cum sermone Angeli, cœlorum exercitus gloria clamabant deo in excelsis, in terra pax, in hominibus bona uoluntas. Christus illuxit. patrũ nostrorũ Deus benedictus es.
V erbo hoc dixerũt pastores, digressi uideamus qđ factum est, diuinũ Christũ. Bethleem ꝓfecti aũt cũ enixa adorabant cantantes. patrũ nostrorũ Deus benedi
M iraculi super naturalis rorem fundens (ctus es.
Figurabat fornax figurã, nõ eĩ, quos suscepit, ussit

iuuenes ſicut neq; ignis diuinitatis, uirginis, quē ingreſſus eſt, uentrē, Ideo laudãtes cantemus, benedicat creatio oīs dominũ, et ſupexaltetur ꝑ omnia ſecula,

T rahit Babylonis filia pueros ſeruos Dauid
Ex Sion ad ſe. doniferos mittit autem magos pueros,
Dauidis deicipiam filiam precaturos. Ideo
L audantes cantemus. Benedicat creatio omnis
D ominum, & exaltate per omnia ſecula.

I nſtrumenta declinauit luctus cantilenæ, non. n. canebant in ſpuriis filii Sion, Babylonis ſoluit aũt omnē deceptionē, & muſicorum conſonantiã ex Bethleem natus Chriſtus. Ideo Laudãtes cãtemus, benedicat creatura omnis Dominũ, et exaltate per omnia ſecula.

M yſterium admirabile uideo, & inopinabile, cœlum ſpeluncã, ſedē cherubicã uirginē, præſepe loculum, in quo decubuit incomprehēſibilis Chriſtus Deus quem laudantes magnificamus.

A dmirabilē curſum uidentes magi inſolitæ nouæ ſtellæ nouilucæ cœleſtis perilluſtrantis Chriſtum regem cōiectati ſunt ī terra natũ Bethleæ in ſalutē noſtrã.

N uper natũ Magis dicentibus puerulum o Rex, cuius ſtella apparuit, ubi eſt? nam in illius adorationē uenimus. furens Herodes turbatus eſt Chriſtũ interficere Dei hoſtis fremens.

D iligenter quæſiuit tempus Herodes ſtellæ, cuius ducatu magi in Bethleem adorant Chriſtũ cum donis, a quo in patria ducti, malum puericidã dereliquerũt illuſum.

COSMAE HIEROSOLYMITANI IN
Dei Apparitionem. Principia uerſus.

B aptiſmum abiectio terrigenarum delicti.

P Rofundi aperuit fundum, & per aridã ꝓprios trahit, et in ipſo obruit aduerſarios fortis in bellis Dominus, qm̃ glorificatus eſt.

A dam corruptũ reformat fluentis Iordanis, & draconum capita nidificantiũ conterit rex ſeculorũ Dominus, quoniam glorificatus eſt.

I gne diuinitatis immateriali, carnẽ materialẽ inductus, iordanis circundatur aqua incarnatus ex uirgine Dominus, quoniam glorificatus eſt.

Sordem abſtergens hominũ, his purgatus in Iordane, quibus uoluit aſſimilatus eſt. qđ erat manẽs, eos qui in tenebris illuſtrans Dominus, qm̃ glorificatus eſt.

F ortitudinẽ præbens regibus noſter dominus, & cornu unctorũ ipſius exaltans a uirgine paritur. uadit autẽ ad baptiſmũ. ideo fideles clamemus, nõ eſt ſcũs, ſicut deus noſter, & nõ eſt iuſtus præter te Domine.

S terilis prius. infœcunda male, hodie lætare Chriſti eccleſiam ob aquam, et ignem. filii enim tibi facti ſunt in fide clamantes non eſt ſanctus ut deus noſter, & non eſt iuſtus præter te Domine.

M agna uoce in deſerto clamat præcurſor. Chriſti parate uias, et calles Dei noſtri rectos facite, in fide clamantes non eſt ſanctus ut deus noſter, & non eſt iuſtus præter te Domine.

A udiui Domine uocem tuam, quẽ dixiſti uoce clamantis in deſerto, qm̃ tonuiſti multis in aquis tuo teſtificatus filio totus factus præſentis ſpiritus clamauit tu es Chriſtus Dei ſapientia, & potentia.

S ordeſcentem ſolẽ quis uidit, præco clamat, ſplendidũ natura lut te aquis o ſplendor gloriæ patris figura

ſempiterni lauem, & fœnum ens ignem tangã tuæ deitatis· tu es Chriſtus Dei ſapientia & potentia·

S ub oſtendit diuinam, quam habebat reuerentiã Moſes obuius tibi ut enim rubo te locutum ſenſit ſtatim auertit aſpectus· ego autẽ quomodo uidebo te clare, aut quomodo manu ponã te· tu es Chriſtus, Dei ſapientia, & potentia·

A nimæ ens prudẽtis, & uerbo honoratus inaĩatorũ reuereor, ſi enĩ baptizabo te, accuſator mihi erit igne fumigãs mons· fugiẽs mare in duas ꝑtes· et Iordanis hic cõuerſus tu enim Chriſtus dei ſapiẽtia et potẽtia

I eſus uitæ princeps ſoluere dãnationẽ uenit Adæ primiparẽtis· purgationũ autẽ ut Deus non indigens ꝑ lapſi cauſa purgatur in Iordane, in quo inimititiã ĩterficiẽs, ſuperantem oẽm mẽtẽ, pacẽ glorificatus ẽ·

C onueniẽtibus infinitis populis, ut a Ioanne baptizarẽtur, ipſe in medio ſtetit, acclamabat aũt præſentibus ꝗs oſtẽdit o impſuaſi irã uobis decliare futurã? F ructus dignos Chriſto perficite præſens enim nunc pacem gratificatus eſt·

A gricola & cõditor ĩ medio cõſtitutus, ut unus oĩm corda inſpectat, purgatiuã autẽ palam manu capiẽs totius mundi aream ſapienter diuidit ſterilitatẽ cõburens, fructiferis autẽ ſempiternã uitã gratificãs·

V ox uerbi, lucerna luminis, lucifer, Solis præcurſor, ĩ deſerto agite pœnitentiã omnibus clamat populis, et præpurgamini· ecce enim adeſt Chriſtus ex corruptione mundum liberans·

N atus ſine ſeĩe ex deo, et patre, ex uirgĩe ſine ſorde ĩcarnatur Chriſtus, cuius lorum ex nobis uerbi cõnexionẽ

ſoluere impoſſibile docet præcurſor terrigenas ex de ceptione liberans.

I n igne baptiẓat finali Chriſtus in perſuaſos, et nõ deum putãtes ſe. in ſpiritu autem nouificat per aquã gratia cognitores ſuæ diuinitatis, & a peccatis libe rans.

I uuenes pios in camino ignis commoratos exibilans ſpiritus roris innocuos ſeruauit, & diuini Angeli cõ deſcenſio. unde in igne rorati gratificanter canebant o per laudabilis, qui patrum dominus & Deus, be nedictus es.

T anquam in cœlo cum tremore, & admiratione ade rant in Iordane poteſtates Angelorum conſiderantes tantam dei condeſcenſionem, quomodo tenẽs magnã aquarum ſubſiſtẽtiam, in aquis corpifer ſtetit, Deus patrum benedictus es.

N ebula, & mare diuini præfigurabat baptiſmatis miraculum, in quibus ante baptiẓatur tranſeundo a legislatore populus. mare autem erat figura aquæ, et nebula ſpiritus, quibus perfecti benedictus es clama mus Deus patrum noſtrorum.

O mnes fideles in quo perfectionem accepimus de deo loquentes intacite cum Angelis glorificemus patrem. filium. & ſpiritum ſanctum hoc enim trinitas per ſonis conſubſtãtialis unus autem autem deus, cui & cantamus. o ualde laudabilis patrum Dominus & Deus benedictus es.

M yſterium admirabile Babylonis oſtendit caminus ſcatens rorem, quoniam aquis accepturus immateria lem ignem erat Iordanis, & aſſumpturus carnem

baptizatum conditorem, quem benedicunt populi, superexaltant per omnia secula.

D epone timorem omnē liberator præcursori inquit, mihi autem obedi, ut Christum ad me adi. hoc enim natura sum. meo iussui obedi, & baptiza me condescendentem. quem benedicunt populi, & superexaltant per omnia secula.

V erba ut audiuit Baptista Domini trepidus palmam extendit manu tangens uerticem conditoris sui. baptizato clamabat. sanctifica me. tu enim es deus meus quem benedicunt populi. & superexaltant per omnia secula.

T rinitatis apparitio in Iordane facta est. ipsa enī per diuina natura pater clamauit hic baptizatus filius dilectus meus, spiritus simul aderat simili, quem benedicunt populi & superexaltant per omnia secula.

I ndiget omnis lingua laudare condigne caligat autē mens etiam cœlestis laudare te deipera, tamen bona existens fidem accipe, & enim desideriū nouisti diuinū nostrū. tu enim christianorū propugnatrix te magnificamus.

O Dauid ades spiritu illuminatis, nunc accedite, cane ad Deum in fide dicens, illuminamini. hic miser clamauit Adam in errore & enim ipsum audiuit dominus ueniens. fluentis autem Iordanis corruptum innouauit.

E saias lauamini, purgamini dicit, malitias coram auferte domino sitientes aquā uiuam adite spargit enī aquam nouificam Christus accurrentibus sibi cum fide, & ad uitam insenescentem baptizat spiritu.

Conseruemur gratia fideles, et sigillo, ut eni perniciē Fugerunt limine Hebræi quondā sanguinolēto sic et nobis egressum diuinū hoc regenerationis lauacrum erit, Inde & trinitatis aspiciemus lumē in occiduū.

COSMAE HIEROSOLYMITANI magnæ secundæ scilicet feriæ. Capita uersuum.

In Secunda.

i Mperuium inundans mare diuino ipsius iussu exicanti, & ut ambularet per ipsum Israelita populus ductāti domino canamus. gloriose eni glorificatus ē.

Ineffabilis Dei descensus, qui Christus ipse est Deus & homo, Deus non rapinā esse putans dum formaretur, seruum ostendit discipulis. gloriose enim glorificatus est.

Administraturus ipse ueni cuius formā conditor spōtaneus circundor mendicanti Adæ, ditescens diuinitate, ut ponerem meā etiam ipsius aiam in redemptionem qui impassibilis diuinitate.

Exhorruit puerorum purorum ornatum purū ut anima corpus & obedit nutritus in infinita materia indefessus ignis, semper uiua uero arente flamma, sempiternus hymnus canebatur. Dominum omnia opera laudate & superexaltate ipsum in sæcula.

Vos meos tūc discipulos omnes cognoscēt, si mea iussa seruaueritis dicit saluator amicis ad passionem ueniens, pacem habete in uobis ipsis & omnibus & humilia cogitātes supexaltami, & dominū cognoscētes

me laudate, & superexaltate in omnia secula.

O rdinis contrario modo uobis gẽtilis esto potestas cõgenerum non hæreditas enim mea, tyrannis autẽ opinio suæ uoluntatis. itaq; electus in uobis esse uolens aliorum sit omnium longe extremus & dominũ cognoscentes me laudate et superexaltate in oĩa secula.

M agnificasti Christe enixam te deiperam, ex qua cõditor noster compassibile induisti corpus nostrarũ liberationem inscitiarum quam beantes omẽs generationes te magnificamus.

S orde omni inficiente abiecta, dignam diuino regno mentem accipite prudentem tuis apostolis prædixisti uere sapientia in qua glorificabimini splendentes sole splendidius.

A spicientes in me dixisti domine tuis ipsius discipulis ne sapite alta, sed ducimini cum humilibus, meũ, quem bibo, bibite calicem hunc, quoniam in regno patris congloriabimini.

EIVSDEM IN MAGNA TERTIA. Capita uersuũ. In tertiaq;.

f E ctæ tyrannicæ sancti tres pueri non credẽtes, in caminum iacti, deum confitebantur psallentes, benedicite omnia opera domini dominum.

P igritiam longe a nobis abiiciamus, & splendidis lampadibus immortali sponso Christo cum hymnis occurramus. benedicite omnia opera domini dominum.

Sufficiat communicabile animæ nobis oleum in uaſis, ut præmiorum certaminis non poſita opportunitate, mercaturæ canamus, benedicite omnia opera domini dominum.

Talentum quicunq; a deo accepiſtis æquiualẽtem gratiam auxilio dantis Chriſti augeamus cantantes laudate omnia opera domini dominum.

In captibili deo in uentre capto, & lætitia mundo parta, te laudamus deipera uirgo.

Diſcipulis bonus uigilate dixiſti, qua enim hora ueniam dominus ignoratis, ut retribuam unicuiq;.

In ſecunda tua tremenda præſentia domine dextris omnibus me connumera peccatorum meorum deſpiciens meas multitudines.

EIVSDEM IN MAGNA QVARTA die principia uerſuum.

In quarto die cantabo,

Fidei in petra me firmato dilataſti os meum contra inimicos meos, lætatus eſt enim ſpiritus meus canendo. non eſt ſanctus ut deus noſter. Et non eſt iuſtus præter te domine.

In uanis congregatio iniquorum & opinione cõgregatur malorum morum. damnatũ liberatorem te demonſtrare Chriſtum, cui canimus, tu es deus noſter, & non eſt iuſtus præter te Domine.

Prauum conſilium iniquorum cõſiderat inimicæ Dei animæ exiſtens, ut malum, iuſtum interficere Chriſtum, cui cantamus tu es Deus noſter, & non eſt iuſtus præter te Domine.

Verbum tyrãni quoniã inualuit ſeptupliciter fornax exarſit olim, in qua pueri non combuſti ſunt regis cõculcantes edictum, ſed clamabãt omnia opera Dominum laudate, & ſuperexaltate in omnia ſecula.

Euacuans mulier unguentum pretioſum in dominico & diuino tremendo uertice, Chriſte ueſtigia tua cepit pura impuris manibus, & clamabat omnia opera Dominum laudate, & ſuperexaltate in omnia ſecula.

Lachrymis lauat pedes rea peccatis conditoris, et abſtergit capillis. Ideo eorum quæ in uita, non caruit peccatorum liberatione, ſed clamabat omnia opera dominum laudate. & ſuperexaltate in omnia ſecula.

Celebratur liberatio benignæ ex ſalutaribus, uiſceribusq; & lachrymarum fonte, in quo per redemptionem lotam non pudebat, ſed clamabat omnia opera dominum laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula.

Animis puris & in ſordidis labris eia magnificemus Immaculatam, & perpuram matrem Emmanuelis per ipſam ex ipſa afferentes cultum diuinum nato. miſerere animarum noſtrarum Chriſte deus & ſalua nos.

Impius uiſus, & malus zelotypus donum diuinum mercatur, a quo debitum ſolutum eſt peccatorum cauponans malus Iudas diuinam gratiã miſerere animarum noſtrarum Chriſte deus, & ſalua nos.

Dicit profectus iniquis principibus, quid mihi dare uultis, & ego Chriſtum uobis quæſitum uolentibus tradã, familiaritatem dei, Iudas abiiciens auro par-

ræ animis nostris Christe Deus.

O excæcantem auaritiam perfide a qua obliuionē consecutus es, quod animæ neq; ipse coæqualis mundus. quæ edoctus es, desperatione enim teipm allaqueasti suspendens o pditor. parce animis nostris xpe deus.

EIVSDEM IN MAGNA QVINTA FERIA. capita uersuum. In longa quinta longum hymnum excanto.

u Irga scinditur mare rubrum, undosum uero siccatur profundum, ipsum simul inermibus factum peruium, & armatis sepulchrū, cantus uero deo delectabilis cantabatur. gloriose glorificatus est Christus deus noster.

O mniū causa, & datrix uitæ, infinita sapientia dei, ædificauit domum suam pura ex intacta matre. templum autem corporale circundatus, gloriose glorificatus est Christus deus noster.

S acrorum ducem amicos suos, animæ nutricem parat mensam. Ambrosiæ uere sapientia dei miscet cratera fidelibus. accedamus pie, & clamemus gloriose glorificatus est Christus deus noster.

A udiamus omnes fideles conuocantem alto præconio inconditam & innatam sapientiā dei, clamat enim gustate, & scientes quod Christus ego clamate. gloriose glorificatus est Christus deus noster.

D ominus ens omnium, & conditor deus fabricatum impassibilis mendicans tibi ipsi uniuisti, & pascha quibus debebas mori ipse ens, te ipm præposuisti mādu cate clamans corpus meū & fide firmabimini.

Liberatorium omnis mortalis generis proprium o bone tuos diſcipulos bibere feciſti, lætitiæ calice impleto ipſe enim te ipſum ſacrificabas, bibite clamãs ſanguinem meum & fide firmabimini.

Inſipiens uir qui inter nos proditor propriis diſcipulis prædixiſti clemens, non cognoſcet hæc, et hic ſtultus ens non ſciet, tamen manete in me & fide firmabimini.

Præuidens propheta myſterii tui indictũ Chriſte præclamauit, poſuiſti fortem dilectionem roboris pater miſericors, unicum filium enim bone pater in mundum miſiſti.

Ad paſſionem quæ omnibus ex Adam ſcaturiens impaſſibilitatem Chriſte ueniens amicis tuis dixiſti, uobiſcũ paſcha participare hoc deſideraui, unicũ quia me propitiationem pater in mundum miſit.

Libans crateram, diſcipulis clamabas ĩmortalis, fructus uitis uero bibam, deinceps minime uobiſcum uiuens, unigenitum quoniam me propitiationem pater ad mundum miſit.

Potum nouum ſupra rationem ego dico in regno meo Chriſte amicis bibam, ut enim deis deus uobis ſimul ero dixiſti, unigenitum quoniamme propitiationem pater in mundum miſit.

Coniunctione dilectionis coniuncti apoſtoli dominanti totius ſe ipſos Chriſto dedicãtes pulchros pedes lauabant, nunciantes omnibus pacem.

Irretentibilem tenens & altam in æthere aquã. Abyſſus frenans, & Maria retinens dei ſapientia, aquam in peluim iacit. pedes lauat uero ſeruorum herus.

Discipulis demonstrat humilitatis herus figuram, nu
bibus autem polum circundans, cingitur linteum, et
flectit genu seruorum ad lauandũ pedes, cuius in ma
nu, spiritus omniũ existentium.
Profunditas extrema peccatorum circundedit me. &
fluctum maris minime ferens, ut Ionas hero clamo-
tibi excorruptione me educ
Dominum clamatis o discipuli, & magistrum me, et
enim sum saluator clamabas, ideo imitamini figurã
ideo imitamini figuram, quo modo in me uidistis.
Sordem non habens, lauari non indiget pedes. puri o
discipuli uos uero, sed non omnes. momẽtum enim in
ordinate ex uobis unius insanit.
Pueri in Babylonia fornacis flammam non timuerũt
sed in medio ignis impositi, irrorati canebant, bene-
dictus es domine deus patrum nostrorum.
Nutans, caput Iudas mala præuidens concussit, opor-
tunitatem quærens tradere iudicem incondemnatio
nem, qui omniũ est dominus, et deus patrũ nostrorũ
Vestrũ Christus amicis clamabat, unus tradet me. de-
lectationẽ obliuiscentes, certamine & dolore cõtine
bantur, quis hic dic dicentes, deus patrum nostrorũ.
Quicunq; mecum manum incatino ponet audacia, hu
ic tamen bonum erat Ianuas uitæ transisse nũquam.
hunc dicens manifestabat deus patrum nostrorum.
Legum paternarũ beati in Babylonia iuuenes præpe
riclitati, imperantem despuerunt iussum irrationa-
lem, & coniuncti quo non conflacti sunt igne impe-
rantis dignam canebant laudẽ, dominũ laudate ope-
ra, & super exaltate ipsum per secula.

Conuiuæ

Conuiuæ beati in Sion sermone expectantes Apostoli sequebantur pastorem ut agni, & coniuncti, non di nisi sunt Christo diuino sermone nutriti, iocunde cla mabant, dominum laudate opera, & super exaltate ipsum per secula.

Legis amicitiæ infamis iscariota opiniõe oblitus, quos lauit præparauit in proditionem pedes, & tuum comedens panem (corpus diuinũ) eleuauit supplantantium in te Christe, & clamare nõ intellexit dominũ laudate opera, & superexaltate ipsum per secula.

Capiebat redemptoriũ peccati corpus stultus, & corpus fusum pro mundo diuinum, sed non uenerebatur bibens quod uendebat pretio nõ malignitate odit, et clamare non intellexit dominum laudate opera, & supra exaltate ipsum per secula.

Hospitalitem, & immortalem mensam in altum locum altis mentibus fideli, age fruamur, ascendẽs uerbum ex sermone scientes, quod magnificemus.

Abite discipulis uerbum dixit pascha in altum locum, in quo mens firmata estsquibus mysterii ductiões pa rate infermentato ueritatis sermone, firmum autem gratiæ magnificate.

Conditorem pater ante secula sapientiam generat pri cipium uiarum me, in opera condidit nunc mystice perfecta, uerbum enim inconditum ens natura, uoces proprias faciens, nunc accepi.

Vt homo sum substantia, non imaginatione, sic Deus modo retributiõis, natura unita mihi, Christum unũ ideo me cognoscite quorum, in quibus, quæ sum ea sal uantem.

F

COSMAE HIEROSOLYMITANI IN MAGNA VENERIS DIE• CAPITA VERSVVM•

Ante Sabbatumq;•

a D te uigilo, quem propter, humanitatē te ipsum cadenti euacuantem immobiliter, & usq; ad passiones, impassibiliter succumbentem uerbum dei, pacem præbe mihi humane•

Sordantes pedes, & ante purgatos mysterii participatione diuinæ mentis Christe tuæ, ministri ex sion olueti magnum ad montem conuenere laudantes te humane•

A spicite dixisti amici, ne turbemini• nunc enim ꝓpinquauit hora capiēdi me, interficiēdi manibus impiorum• omnes uero dispersi eritis me relinquētes• quos congregabo annūtiare me humanum•

Columnam malignitatis æquiparantis deo, diuini pueri uilipendere contra Christum autem frementes iniquorum concilium, cōsultat inania, occidere meditatur uitæ dominantem manu, quem oīs creatio benedicit glorificans in secula•

A palpebris discipuli nunc somnū dixisti Christe excutite, in præcatione aūt uigilate, tentatione ne quo pacto pereatis, & maxime Simon, forti enim maius experientia cognosce me Petre quem oīs creatio benedicit glorificans in secula•

Profanum uerbum e labris nunq̄ emicte• domine, tecū moriar ut beniuolus• & si omnes negabunt te clamauit Petrus• caro neq; sanguis pater tuus reuelauit

mihi te, quem omnis creatio benedicit glorificans in secula.

Profunditatem sapientiæ diuine & notionis nõ omnem inuestigasti, abyssum autem meorum iudiciorũ non deprehẽdisti homo Dominus inquit caro igitur existens, ne iactare, negabis tertio enim me, quẽ omis creatio benedicit, glorificans in secula.

Renuis Simon petre, q patiere cito ut dictum est, & tibi ancilla sola celeriter accedens. terrebit te, Dominus inquit, amare lachrymans, tam̃ habebis propitiabilem me quẽ omnis creatio benedicit glorificans per secula.

Prætiosiorem Cherubim, & gloriosiorẽ incomparabiliter Seraphin, incorrupte deum uerbũ procreantem, uere deiperam te magnificamus.

Pernitiosa collectio deũ exosorũ, malignantiũ, diuicidarum cõgregatio, insurrexit xp̃e tibi, ut ĩpium traxit creatorem omnium, quem magnificamus.

Legem ignorãtes impii. uoces, prophetarumq; meditãtes inaniter, ut ouem traxerunt te oĩum dominum iniuste mactare, quem magnificamus.

Gentibus deditam uitam, cum scribis occidi scelesti sacerdotes præbuerunt percussi per se ĩuidenti malitia, natura uitæ datorem, quem magnificamus.

Circundederũt canes q̃. multi pulsarũt rex, genã tuam alapa, interrogabãt te, contra te aũt falsa testabãtur, & oĩa sustinens, omnes seruasti.

MARCI EPISCOPI IDRVNTIS. IN MAGNO SABATO. CAPITA VERSVVM.

Et hodie autem.

u N da Maris contegentem olim persecuto-
rem tyrannum sub terra contexerunt ser-
uatorum filii, sed nos ueluti iuuẽculæ do-
mino canamus. gloriose enim glorifi-
catus est,

D omine deus meus funebrem hymnum & sepulchra
lem cãtum tibi canam. sepultura tua mihi ingressus
adaperienti & morte mortem, & infernum morti
fica ori.

S uperius te in sede, & inferius in sepulchro sup mun
dana & sub terrena intelligentia saluator meus ui-
brabãtur mortificatione tua supra mentem uisus es
enim mortuus uitæ author.

V t tua gloria omnia repleas descendisti in ima terræ,
abs te enim nõ absconsa est subsistentia mea in Adã,
& sepultus corruptum me nouificas humane.

T e qui in aquis suspendisti omnem terram inconten-
tibiliter creatio conspicata in caluaria suspẽsum, stu
pide continebatur, non est sanctus præter te domine
clamans

S igna sepulturæ tuæ ostendisti, uisus multiplicãs, nũc
autem secreta tua diuinitus manifestasti & his qui
in inferno sunt domine, non est sanctus præter te do
mine clamant.

E xplicasti palmas, & unisti quæ prius diuisa erãt cor
reptione autem saluator in sindone & monumẽto,
deuinctos soluisti, non est sanctus præter te domine
clamamus.

M onumento & sigillis nõ capiendus, contentus es uo
lũtate, & eñ uim tuã actionibus notificasti diuifi-

ce cantantibus, non est sanctus præter te domine humane.

In Cruce tuam diuinam euacuationẽ præuidens. Abbacũ, stupidus clamabat, tu potentum scidisti potentiam bone, uersatus his qui in inferno sunt, tanquam omnipotens

Septimam hodie sanctificasti, quam benedixisti prius cessatione operum, profers enim uniuersa & nouificas, sabbatissans saluator meus, & recuperans.

Fortitudine præstantioris deuincente te, a carne anima tua diuisa est, lacerant enim ambo uincula mortis & inferni, uerbum fortitudine tua

Infernus uerbum occurrens tibi, amarus factus ẽ mortalem uidens deificatum, maculosum uibicibus, & omnipotẽtificem horribili formæ autẽ discordauit.

Deiparentia tua Christe erga nos compatiẽter facta,

Hesaias lumine uiso sine uespere, de nocte uigilãs clamauit, resurgent mortui, & suscitabuntur qui in sepulchris sunt, & omnes in terra exultabunt.

Nouificas terrigenas, creator puluereus existens, &

Sindon & sepulchrum subostendunt coexistẽs tibi uerbum mysterium, decorus enim consultor te gignẽtis consilium uaticinatur in te magnifice, nouificantis me.

Per mortem, mortale per sepulchrũ, corruptibile trãsmutas. incorruptibile facis enim diuidecentissime. immortalificans assumptum, caro enim tua corruptionem non nouit Domine neq; anima tua in inferno mirabiliter relicta est.

Ex incorrupta ꝑfectus, & uulneratus costã, creator

meus, ex ipsa effecisti reformationem Euæ Adam factus, sopitus admirabiliter somnum uiuificante, & uitam suscitans e somno et corruptione tanquã omnipotens.

COSMAE HIEROSOLYMITAE IN EANDEM DIEM. PRINCIPIA UERSUUM.

Sabbatum canto magnum.

c Ontentus est sed nõ derelictus pectoribus ceteis Ionas tuam enim figurã ferens passi, & sepulturæ traditi, ueluti e cubiculo e fera prosiluit, alloquebatur est autem custodiam, seruantes uana et falsa, misericordiam ipsam relinquite.

Sublatus es, sed nõ diuisus es uerbũ a qua participasti carne si. n. & Solutũ est tuũ tẽplũ in tpe passiõis, sed et sic una erat subsistẽtia diuinitatis & carnis tuæ, in utrisq; enim unus existis filius, uerbum dei deus et homo.

Mortalicida sed non diuicida fuit error Adæ. si enim et passa est tuæ carnis puluerea substantia, sed diuinitas impassibilis perstitit, corruptibile autem tuũ ad incorruptionem transmutauit & immortalis uitæ ostendit fontem ex resurrectione.

Regnat, sed non perennat infernus generis mortaliũ, tu enim positus in sepulchro, forti uitæ authore palma mortis claustra dilacerasti. & prædicasti a seculo illic dormientibus liberationem immendacem, saluator factus mortuorum primogenitus.

Indicibile miraculum, qui in fornace liberauit sanctos pueros ex igne, in sepulchro mortuus inspirans

deponitur, in salutē nostrā canētium, redemptor deus, benedictus es.

Vulneratus est ifernus in corde recepto uulnerato hasta per latus, & luget, igne diuino absumptus. in salutem nostram concinentium redemptor deus, benedictus es.

Beatum sepulchrum, in se enim recipiens ut dormientem artificem, uitæ Thesaurus diuinus ostensus est in salutem nostram concinentium redemptor deus benedictus es.

Lege mortuorum, in sepulchro depositionem uniuersorum excipit uita, & hoc fontem ostendit suscitationis in salutem nostram concinentium, redemptor deus benedictus es.

Vna extitit in inferno inseparabilis, & in sepulchro & in edem, diuinitas Christum cum patre & spiritu in salutem nostram concinentium redemptor deus benedictus es.

Obstupesce animo horrens cœlum & concutiantur fundamenta terræ. ecce enim inter mortuos computatur qui in excelsis habitat, & sepulchro paruo hospitatur, quem pueri benedicunt sacerdotes celebrāt. & glorificant per omnia secula.

Solutum est immaculatum templum, procidens autē corrigit tentorium, Adam enim priori secundus, qui in excelsis habitat descēdit usq; ad inferni cellas, quē pueri benedicunt sacerdotes concelebrant, et glorificant per omnia secula.

Cessauit audacia discipulorū, arimathæus eū optime se gerit Ioseph, mortuū enim et nudum spectans in

omnibus Deum, petit, & curat uociferans, pueri benedicite, sacerdotes concelebrate, populus superexaltate per omnia secula.

O miracula admiranda, o bonitatem, & indicibilem tolerantiam, uoluntarius enim sub terra sigillatur qui in excelsis habitat. & deceptor, Deus calumniatur, quem pueri benedicunt, sacerdotes concelebrant, & glorificant per omnia secula.

Ne lugeas mea mater intuens in sepulchro, quem in uētre sine satione concepisti filium, resurgam enim, et glorificabor, & exaltabo in gloria cornu, ut deus, in fide & desiderio magnificantium te.

In admirabili tuo partu dolores fugiens, supernaturaliter beatificata sunt sine principio fili, nunc autem te deus inspirantem uidēs mortuum, lancea mœroris laceror grauiter sed resurge, ut magnificer

Terra me occulit uolentem, sed horrent inferni ianitores, indutum uidentes stolam cruētatam o mater uindictæ, inimicos enim in cruce calcans ut deus resurgā rursus, & magnifico te.

Exultet creatio, lætentur omēs terrigenæ. inimicus eñ spoliatus est infernus, cum unguentis mulieres occurrant. Adam cum Eua redimit omnigenam & tertia die resurget.

IOANNIS DAMASCENI IN DOMINICAM PASCHA.

r Esurrectionis dies. splēdescamus populi, Pascha Domini pascha, e morte enim ad uitā, & ex terra ad cœlum, Christus Deus nos traduxit, uictoriam canentes.

E xpurgemur ſenſus, & uidebimus inacceſſibili luce
reſurrectionis Chriſtum effulgentem & gaudete di-
centem aperte audiemus, uictoriam canentes.

C œli quidem digne lætentur, terra aũt exultet. Feria-
tur aũt mundus, uiſibiliſq; oĩs, & iuiſibilis, Chriſtus
enim excitatus eſt, lætitia ſempiterna.

A gite potiõem bibamus nouam nõ ex ſaxo ſterili mon
ſtrificatã, ſed in corruptiõis fontem, e ſepulcho pluẽ-
te Chriſto, in quo ſolidamur.

Nunc omnia repleta ſunt lumine, cœlumq;, & terra et
terreſtria, ferietur aũt omnis creatio ſuſcitationem
Chriſti in quo ſolidata eſt.

H eri contimulabar tibi Chriſte, cõreſurgo hodie reſur
genti tibi, una crucifigebar tecum heri, ipſe me cõglo
rifica ſaluator in regno tuo.

I n Diuina cuſtodia diuiloquus Abacum ſtet nobiſcũ,
& oſtendat Luciferum angelum clare dicentem, ho-
die ſalus mundo, quoniam ſurrexit Chriſtus ut omni
potens.

M as quidem ut aperiens uirginantẽ uterum, apparuit
Chriſtus, ut mortalis aũt, agnus appellatus eſt, imma
culatus aũt, ut ſine guſtu maculæ, noſtrum paſcha, et
ut deus uerus, perfectus dictus eſt.

V t anniculus agnus quæ benedicitur nobis corona xp̃s
ſponte pro oĩbus ſacrificatus eſt, paſcha purgatiuũ,
& rurſus ex ſepulchro ſpecioſus iuſtitiæ nobis ſplen
duit ſol.

D iui pater quidem Dauid ante umbroſam arcam, ſal-
tauit exultans. populus aũt dei ſanctus ſignorum euẽ-
tum uidẽtes lætemur diuine, quoniam ſurrexit xp̃us,

ut omnipotens.

V igilemus mane profundo, & pro unguento, hymnũ afferamus domino; & Chriſtum uideamus, iuſtitiæ ſolem, omnibus uitam exorientem.

I mmenſam tuã miſericordiam inferni catenis contenti, intuiti, in lucem feſtinabant Chriſte exultanti pede, paſcha plaudentes æternum.

A ccedamus facigeri aduenienti Chriſto ex monumento, ut ſponſo, & una feriemur cum amicis feſtorum ordinibus, paſcha plaudentes æternum.

D eſcendiſti in infimis terræ, & contriuiſti uectes æternos, detentos compeditos Chriſte, & triduanus. ut ex cete Ionas, ex ſurrexiſti e ſepulchro.

S eruatis ſignis ſoſpitibus Chriſte, ſuſcitatus es e ſepulchro. Q ui claues V irginis non offendiſti in fœtura tua, & reſeraſti nobis paradiſi portas.

Saluator meus, uiuensq;, & in mactata uictima, ut deus ſeipſum ſponte adducẽs patri, una ſuſcitaſti omnigenam Adam, ſurgens e ſepulchro.

Q ui pueros e fornace liberauit factus homo. patitur ut mortalis, & per paſſionem, mortale ipſum incorruptõis ueſtiit decore, ſolus benedictus patrum deus, & per glorioſus.

M ulieres cũ unguentis deo affectæ, poſt te accurrerũt, quem autem ut mortalem cum lachrymis quærebant adorarunt gaudentes uiuentem deum, & paſcha archanum Chriſti diſcipulis bene nuntiarunt.

M ortis celebremus mortificationem, inferni deſtructionem alterius uitæ ſempiternæ primitiarum, et ſalientes cantemus cauſam ſolum benedictum patrũ de-

um· & per gloriosum· & super gloriosum·

Quam uere sacra & tota festina hæc salutaris nox, & splendiluca splendigeri diei suscitationis existẽs prænuntia, in qua in temporeum lumen e sepulchrõ corporaliter omnibus effulsit·

Hæc uocata & sancta dies, una sabbatorum, regina et domina, festiuitatum festiuitas, & celebritas est celebritatum, in qua benedicimus Christum per secula·

Agite noui uitis fructus, diuinæ delectationis in insigni die surrectiõis, regnum christi participemus laudantes ipsum ut deum per secula·

Leua circum circa oculos tuos Sion & uide, ecce em̃ uenerunt tibi diui luci, uelut faces ab occasu, et aquilone & mari, & oriente filii tui, in te benedicentes Christum per sæcula·

Pater omnipotens, & uerbum, & spiritus, tribus insidens insubstantiis natura, supersubstantialis, & super deus, in te baptizati sumus, & te benedicimus semper per secula·

Illuminare illuminare noua hierusalem, gloria enim domini in te orta est · salta nunc, & exulta Sion· tu uero sancta delectare deipera in suscitatione tui fœtus·

O diuinam, o amicam, o dulcissimam tuam uocẽ nobiscum· infallaciter enim promisisti fore usq; ad fines seculi christe, quam fideles ancoram spei tenentes, exultamus·

O pascha magnũ, & sacratissimum xp̃e, o sapiẽtia & uerbũ dei, et potẽtia, da nobis a figura remotiꝰ te par

ticipare, in non uesperascenti die regni tui.

IN ASSVMPTIONEM SALVATORIS NOSTRI IESV CHRISTI.

S Aluatori deo, qui in mari populum pedibus immadidis per iter duxit, & Pharaonem cũ uniuerso exercitu demersit ipsi soli canamus, quoniã glorificatus est.

C anamus oẽs populi in humeros cherubim ascendenti cum gloria Christo, & collocanti nos in dextera patris, cantum uictorialem, quoniam glorificatus est.

M ediatorem dei & hominum christum, chori angelorum spectantes cum carne inexcelsis, obstupescebant. consonanter autem recinebant cantum uictorialem, quoniam glorificatus est.

P otentia crucis tuæ Christe solida meã mẽtẽ, ad canẽdum & glorificãdum tuã salutarem ascensionem.

O rdines angelorum Christe mortalẽ naturam spectantes una ascendentem tecum, incessanter admirantes glorificabant.

E xaudiui domine auditionem potẽtiæ crucis quod paradisus apertus est per ipsam, & clamaui, gloria potentiæ tuæ domine.

A ssumptus es in gloria angelorum rex, paracletũ nobis a patre mittere, ut clamemus, gloria potẽtiæ tuæ domine.

V t ascendit Saluator ad patrem cum carne, admirati sunt ipsum angelorum exercitus, & clamarunt, gloria potentiæ tuæ domine.

S upernæ potestates, superioribus clamabãt, portas attollite Christo nostro regi, quem concinimus una cũ

patre, & spiritu.
Vigilantes de luce clamamus tibi domine salua nos, tu enim es deus noster, extra te alium non nouimus.
Implens lætitia uniuersa misericors, supernis potentiis cum carne peregrinatus es.
Angelorum potentiæ sublatum te uidentes, portas clamabant regi nostro attollite.
Circuiuit me abyssus, sepultura mihi cete extitit, ego autem clamaui ad te humanũ, & seruauit me dextera tua domine.
Saltarunt apostoli uidentes sublimem hodie creatorẽ latum; spe spiritus et timore clamabant gloria ascensioni tuæ.
Astiterunt angeli clamantes Christe discipulis tuis, quem modum spectastis Christum leuatum, sic carni ueniet iustus omnium iudex.
Vt uiderunt te Saluator noster supernæ potẽtiæ in excelsis sublatum cũ corpore, in timore clamabant, magna domine humanitas tua
Qui in fornace ignis cantatores seruauit pueros, benedictus deus patrum nostrorum.
In humeris Christe errantem tollens naturam, assumptus, deo & patri adduxisti.
Qui in nebula luminis assumptus, & saluasti mundum, benedictus deus patrum nostrorum.
Qui ascendisti e terra ad incorporeum patrem, bænedictus deus, patrum nostrorum.
Ex patre ãte secula natũ filiũ & deũ, & in ultimis tẽporibus incarnatũ ex uirgine matre sacerdotes canite, populus superexaltate per omnia secula.

In duabus substantiis uolantem uitæ datorem Christum in cœlos cũ gloria, & cũ patre sedentẽ sacerdotes laudate, populus superexaltate per omnia secula.
A seruitute creationem idolorum saluantem, & ponẽtem ipsam liberam apud proprium patrem. sacerdotes laudate, popule superexaltate per omnia secula.
Sua ipsiu descensione qui obruit inimicum, et sua ipsius ascensione qui exaltauit hominẽ sacerdotes laudate, popule superexaltate per omnia secula.
Te supra mentem et rationem matrem dei in tempore intemporeum indicibiliter enixam fideles unaniminiter magnificamus.
Te Saluatorem mundi Christum deum apostoli uidẽtes diuinitus exaltantem cum timore exultantes magnificamus.
Te descendentem usque ad extrema terræ, et hominem saluantem, & ascensione tua superexaltantem hunc magnificamus.
Aue deipera mater Christi dei, quẽ enim peperisti hodie ex terra suprauolantem cum angelis uidens magnificasti.

COSMAE HIEROSOLYMITAE IN PENTECOSTEN principia uersuũ.

Pentecosten feriemur.

Ari occulit Pharaonem cũ curribus. cõterens bella in alto brachio. canamus ipsi,
m quoniam glorificatus est.

Re'ut olim discipulis promisisti paracletum spiritũ mittens christe, illuxisti mundo lumem humane.

L ege olim prædictum & prophetis, completũ est diuini spiritus hodie. omnibus enim fidelibus gratia effusa est.
E x alto potentiam discipulis christe usquequo induemini dixisti confidete in hierusalem. Ego uero ut me paracletum alium spiritum meumq; & patris mittam in quo solidabimini.
D iuini spiritus accedens potentia, diuisam olim uocẽ male consentientiũ, in unam compagis diuinæ coniunxit cognitionem sapientificans fideles trinitatis, in qua solidati sumus.
I ntelligens propheta in ultimis tuam christe profectionem, clamabat tuam exaudiui domine potentiã, quod omnes seruare christos tuos uenisti.
Q ui in prophetis locutus est, et per legẽ pronuncians ante. imperfectis deus uerus, paracletus uerbi ministris & testibus cognoscitur hodie.
S ignum diuinitatis fert apostolis, in igne spiritus diuisus est, & externis linguis ostẽdit, quod a patre diuinum robur ueniens est per se iussum.
Q uod propter timorem tui captum est domine in uẽtre pphetarũ. & natus in terra spiritus salutis, apostolica corda ædificat pura, in fidelibus rectũ innouatur, lumen enim & pax, quoniã tua mandata.
A dueniens fortitudo hodie ipsa spiritus bonus spiritus sapientiæ dei. spiritus ex patre procedens, & per filium fidelibus nobis uisus, traditus, in quibus habitat natura, eius in qua spectatur, sanctitatis.
V omens ob turbam uitæ curarum connauigantibus summersus peccatis, & ani micidæ feræ proiectus

ut Ionas Christe clamo ad te ex letifero me profundo reduc.

E x spiritu tuo in omnem carnem ut dixisti affatim effluxisti & impleta sunt tua omnia cognitione, quoniam ex patre filius sine semine natus es & spiritus indiuisibiliter procedit.

I n fornace ignis iniecti iusti pueri ignem in rorē trāsmutarunt per cantum sic clamantes benedictus es domine deus patrum nostrorum.

E loquētibus diuina magnalia apostolis, spiritus actio putabatur ebrietas infidelibus per quā trinitas annūtiabatur, deus patrum nostrorum.

Indiuisam naturam recte sentientes glorificamus deū patrem sine principio atq; eiusdem potestatis uerbū & spiritum benedictus es clamātes Deus patrum nostrorum.

I ncōbustus igne in Sina alloquens rubus deum cognitum fecit tardiloquo & difficulter sonanti Mose et pueros zelus dei inconsumptos igne cantores ostēdit omnia opera laudate dominum et superexaltate per omnia secula.

V itali ex alto uiolento delato strepenter spiritus sanctissimi piscatoribus flatu ignearum forma linguarū magnalia dei eloquebantur omnia opera laudate dominum & superexaltate per omnia secula.

T anq̄ ad intactum ascendentes montem nō horrentes ignem horrificū uenite, & stemus in monte sion in ciuitate uiuentis dei spiritiferis discipulis nunc consalientes oīa opera dominum laudate, & superexaltate per omnia secula.

O non per corruptionem enixa & omnifactori uerbo carnem mutuata mater non experta uirũ uirgo deipera receptaculum illocabilis, locellum infiniti conditoris tui te magnificamus.

E fferuente olim igneo curru amator atq; igniuomus sperans gaudens eqtans præsentẽ lucentem inspirationem manifestabat ex alto apostolis a qua illustrati trinitatẽ omnibus cognitam fecerunt.

L egẽ naturarũ præter, admirãda res audiebatur, discipulos una enim uoce sonante spiritus gratia uarie audiebant populi tribus, & linguæ diuina magnalia, trinitatis cognitionem edocti.

IOANNIS DAMASCENI IN TRANSFIGURATIONEM DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI. PRINCIPIA VERSVVM.

Moses dei faciem in Thabor uidit.

m Oses in mari prophetice conspicatus in nebula & in colũna olim ignis gloriam domini, exclamabat redẽptori & deo nostro canamus.

V t petra corpore protectus deificato inuisibilem intuens Moses dei spectator, exclamabat redẽptori & deo nostro canamus.

T u in monte legali & in Thaborio uisus es Moysi in tenebris olim in lucem autem nunc inaccessam diuinitatis.

O bumbrans gloria in tentorio prius & Moysi alloquens tuo seruo figura facta est illustris indicibiliter in Thabor tuo domine transfigurationis

C onuenerũt tecum o uerbũ unigenitum excelsum apo

ſtolorum ſumitas in mõte Thabor & ſimul aſtite-
runt Moſes q; & Elias ut dei ſerui ſole humane.

Deus totus exiſtens totus mortalis factus es, tota diui
nitate miſcens humanitatem in ſubſtantia tua, quã
in duabus ſubſtantiis Moſes Eliasq; uiderunt in mon
te Thabor.

Ex carne tua radii diuinitatis egrediebantur prophe-
tarum & apoſtolorum. Vnde electi canentes excla-
mabant gloria potentiæ tuæ domine.

Rubum ſeruans illæſum congredientẽ igni, Moſi dei-
lucam carnem oſtendiſti domine canẽtem gloria po-
teſtati tuæ domine.

Abſconſus eſt radiis diuinitatis ſenſibilis ſol ut in mõ
te Thaborio uidit te tranſfiguratum Ieſu mi, gloria
poteſtati tuæ domine.

Ignis non urens materiem corporis uiſus eſt immate
rialis ut Moſes & apoſtolis uiſus es Eliasq; domine,
unus ex duobus, in duabus perfectis naturis.

Eloquens lingua tua magnalia nõ poteſt loqui, ut im-
perans enim uitæ & morti dominans conſtituiſti in
Thabor monte Moyſem & eliam, teſtantes tuam di
uinitatem.

Qui manibus inuiſibilibus formans ſecundum imagi
nem tuam chriſte hominẽ, archetypam tuã in figmẽ
to pulchritudinem oſtendiſti, non ut in imagine, ſed
ut ipſe ens per ſubſtantiam deus factus & homo.

Commixtus inconfuſe carbonem oſtendiſti nobis di-
uinitatis, comburentem quidem peccata, animas au-
tem illuminantem, in Thabor monte Moyſem et Eli

am discipulorumq; principes obstupuerunt.

Quam magnum & terribile uisum est spectaculum hodie, e cœlo sensibilis, e terra uero incomparabilis effulsit sol iustitiæ, intelligibilis in monte Thabor.

Præteriit quidem umbra legis infirmata, uenit autem manifeste Christus, ueritas, Moses exclamauit i Thaborio intuens tuam diuinitatem.

Columna Moysi Christum transfiguratũ, nebula autem manifeste gratiam spiritus, obumbrantẽ in Thaborio manifestabat apertissime.

Nunc spectata sunt apostolis inuisibilia, diuinitas in caruncula in monte Thabor fulgens, clamantibus benedictus es domine deus per secula.

Horruerũt timore stupefacti decorem diuini regni in monte Thabor apostoli clamantes, benedictus es domine deus per secula.

Nunc inaudita audita sunt sine patre enim filius de uirgine paterna uoce gloriose testificatur tanquam deus & homo idem per secula.

Positione non natus es excelsi, substantia autem filius dilectus præexistens, nobis conuersatus es immutabiliter, benedictus es domine deus per secula.

Audientes domine a patre testificatum, & ut humano solidiorem aspectu uidere faciei tuæ fulgur non ferentes tuum discipuli, in terram decidebant in timore cantantes, pueri benedicite, sacerdotes concinite, populus superexaltate per omnia secula.

Reginantium es rex pulcherrimus, & ubique dominantium dominus, princeps beatus, & lumen habi-

tans inaccessibile·cui discipuli stupefacti clamabāt, pueri benedicite, sacerdotes concinite, populus super exaltate per omnia secula·

Tanquam cœlo dominanti & terræ regnanti et subterraneorum dominium habenti Christe tibi adstiterunt, e terra quidem, apostoli, tanquam e cœlo autem Thesbites Elias·Moses uero ex mortuis·canentes incessanter, pueri benedicite, sacerdotes concinite, populus superexaltate per omnia secula·

Segnitii peræ curæ in terra derelictæ sunt apostolorū delectu o humane, ut te sequuti sunt ad e terra sublimen diuinam rempublicam, unde & digne tuam dei apparentiam canebant sortiti, pueri benedicite, sacerdotes cōcinite, populus supexaltate p oīa secula·

Vt tuam ostendas aperte arcanam secūdam descensionem ut excelsus deus uidearis stans in medio deorum apostolis, in Thabor Mosi cū Eliaq; ineffabiliter splēduisti·ideo omnes te Christo magnificamus·

Agite mihi parete populi ascendentes in montem sanctum, supercœlestem, immaterialiter stemus in ciuitate uiuentis dei, & inspiciamus mente diuinitatē immaterialem patris & spiritus in filio unigenito effulgentem·

Demulxisti desiderio me Christe, & alterasti diuino tuo amore·sed cōbure igne immateriali peccata mea, & impleri eis, quæ in te delitiis dignum fac, ut duas saliens magnificem bone præsentias tuas·

COSMAE HIEROSOLYMITAE IN EANDEM FESTIVITATEM PRINCIPIA VERSVVM·

CHriſtus in ſpecula ſplendorem immēſum ſpeciei miſit·Hori Iſrael immadentibus pedibus mare rubrum & humidum pro- fundum pertranſeuntes conſcenſores, tertiarios ini- micos uidentes in ipſo demerſos in exultatione cane- bant, cantemus domino, glorioſe em̄ glorificatus eſt·

V erba uitæ amicis Chriſtus & de diuino contionans regno dixit in me patrem cognoſcetis lumine tanquā effulgenti inacceſſo, in exultatione canentes, cante- mus domino, glorioſe enim glorificatus eſt·

R obur gentium deuorate cari diſcipuli, admirabimi- ni autem diuitiarum ipſarum, quoniam gloria im- pleti eſtis, quoniam uidebor lucidius ſole fulgens, in exultatione canentes canemus domino, glorioſe em̄ glorificatus eſt·

H odie Chriſtus in monte Thabor fulgens, ſublucidos diuini ſplendoris ut pollicitus eſt diſcipulis denuda- bat characteres· luciferi autem pleni diuini ſplendo- ris in exultatione canebant, canemus domino, glorio ſe enim glorificatus eſt·

A rcus potentium ægrotauit, & ægrotantes circunda ti ſunt potentia, ideo firmatum eſt in domino cor meum·

T otum Adam indutus Chriſte obſcuratam permutās illuſtraſti quondam naturam & alteratiōe formæ tuæ deificaſti·

C olumna igniformi, & nebula quondā qui in diſerto Iſrael ducēs, hodie in monte Thabor in ineffabili lu- mine Chriſtus effulſit·

A udiui glorioſam diſpēſationem tuam Chriſte deus,

quoniam natus es ex uirgie, ut ex errore liberares clamantes tibi· gloria potestati tuæ domine·
Legem in Syna littera perfiguratus Christe deus, in nebula igne & caligine in procella apparuisti equitās· gloria potestati tuæ domine·
Vt credere facias gloriosam dispensationem tuā Christe deus tanquam præexistens seculis & ipse in nebula fundamentum ponens, in Thabor gloriose splenduisti·
Colloquentes astiterant ut decet seruos tibi domino Christo, qbus in ignis uapore & tenebrositate & leuissima aura allocutus, gloria potestati tuæ domine·
Annunciabant egressum in cruce tua in Thabor præsentes, in igne te & rubo quondam præuidens Moyses, & sublimis curru in ignito Elias Christe·
Luminis discindens primogenitum chaos in igne opera laudant te Christe conditorem, in lumine tuo uias nostras dirige·
Coram te tempora succubuerunt, lumen enim & ante pedes celsiuadum splendorem sol misit, formā mortalem ut mutare bene uoluisti·
Ecce saluator exclamabant Moyses & Elias discipulis in monte sancto Thabor audiētibus Christus, quē olim prænuntiauimus existentem Deum·
Inalterata natura mortali mixta, similis immaterialis diuinitatis lumen denudans apostolis arcane effulsit·
Te æternum lumen in paterna gloria discipuli ut uiderunt effulgens Christe, tibi exclamarūt in lumine tuo uias nostras dirige·

Cum tribularer clamaui ad dominum, & exaudiuit me deus salutis meæ.
Fulgore longe solis lumen clarius in Thabor effulgēs saluator, nos illuminauit.
Ascēdens in montem Thabor transfiguratus es christe & errorem oēm obscurans. lumen effulsisti.
Te deum cognouerūt gloriosi apostoli in Thabor xpe autem obstupefacti, genu flexerunt.
Abramienses olim in Babylone pueri fornaci flammā calcarunt & laudantes, canebant patrum nostrorū deus benedictus es.
Circunfusi lumine inaccessæ gloriæ Thabor in monte æpostoli Christe, exclamauerunt patrum nostrorum deus benedictus es.
Procella diuini sonitus rorica nebula Christe, & splē dore tuo delectati apostoli, canebant patrum nostro-rum deus benedictus es.
In arcano lumine ut te intuitus est Petrus Thabor in monte effulgentem Christe adorauit, patrum nostro rum Deus benedictus es.
Principi uitæ Christo una existentes filii zebedæi, ut emitsi formæ lumen intonuerūt, patrum nostrorum deus benedictus es.
In Babylone pueri diuino igne uoluti zelo tyranni et flammæ minas uiriliter calcauerunt, & mediū ignis iniecti, irrorati canebant, benedicite opera domini dominum, & superexaltate per omnia secula.
Nutu uniuersum ferens pedibus īmaculatis montē cō-scendit thabor in quo solis magis luce effulgens faci-em, legis electos & gratiæ ostendit canentes, benedi-

cite opera domini dominũ, & superexaltate per omnia secula.

In inaccessibili gloria in monte apparens arcane Thabor incontentibile & in occidens lumen, patris splẽdor, orbem illustrans, homines deificauit canentes, benedicite opera domini dominum, & superexaltate per omnia secula.

Sacerdotaliter stantes, Moysesq; & Elias in monte Thabor, diuinæ impressionis clare subsistentiæ uidentes Christum in paterna effulgentem gloria, canebãt benedicite omnia opera domini dominum, & super exaltate per omnia secula.

Per quæ in obscuritate diuinam uocem facie olim glorificatus est Moyses. Christus autem ut tunica lumẽ & gloriam ĩduitur, luminis proprius effector enim existens, illustrat canentes, benedicite omnia opera domini dominum, & superexaltate per oĩa secula.

Ex lucigena nebula Christum discipuli indutum uidẽtes in Thabor, & proni in terram uergentes, mẽtem illustrati, cum patre hunc laudabant & spiritu. benedicite omnia opera domini dominum, & superexaltate per omnia secula.

Fœtus tuus incorruptus ostensus est, deus ex illibus tuis processit carnigerus, qui uisus est in trra, & hominibus conuersatus est, te deipera ideo omnes magnificamus.

Contremiscentes noua luminis fusione congregati discipuli illustrati inuicẽ uidentes, & proni in terram procidentes, te dominum omnium adorarunt.

Sonitus e nebula emittebatur a deo strepens firmans

miraculum· pater enim luminum iste est filius dilectus meus apostolis clamabat, quem auditis·

Noua uidentes & admiranda uocem paternam cum audiueritis in thabor, uerbi serui, sigillus archetypi, iste est exclamabant saluator noster·

Imago inuariabilis eius qui est immobilis sigillus, inalterabilis, fili, uerbum, sapientia, & brachium dextræ, excelsi robur· te celebramus cum patreq; & spiritu·

COSMAE HIEROSOLYMITAE· IN DOMINICA PALMARVM·

u

Isi sunt fontes abyssi humoris expertes et retecta sunt maris æstuantis fundamenta procella, nutu, hanc enim increpasti abũdantem populum saluasti· canẽtem uictorialem cantum tibi domine·

Ore ex infantium innocentium & lactentium laudẽ tuorum seruorum perfecisti, destruere aduersarium, & ulcisci passione crucis casum olim Adæ per lignũ eleuare, hunc autem canentem uictorialem cantum tibi domine·

Laudationem ecclesia sanctorum inhabitanti Sion tibi Christe adducit· in te autem Israel factore ipsius gaudet, & montes, gentes duræ saxicordes, & facie tua exultarunt canentes uictorialem cantum tibi domine·

Scaturientem, abruptam mandato tuo solidam lactuit petram Israelita populus, petra autem tu Christe existis & uita· in qua solidata est ecclesia clamans, osanna benedictus es qui uenis·

Mortuum quatriduanum mandato tuo ex mortuis cõ
tremiſcens infernus dimiſit Lazarum, ſurrectio chri
ſti, tu enim es uita, in quo ſolidata eſt eccleſia clamãs
o ſanna benedictus es qui uenis.

Canite deo decenter in Sion, & præcationem reddite
Chriſto in Hieruſalem. ipſe uenit ĩ gloria cum domi
natione, in quo ſolidata eſt eccleſia clamãs o ſanna be
nedictus es qui uenis.

Chriſtus ueniens manifeſte deus noſter, ueniet & nõ
tardabit ex monte umbroſo, denſo, puella pariente in
experte uiri, propheta olim dicit, ideo omnes clame-
mus, gloria poteſtati tuæ domine.

Rumpant lætitiam fortem ĩ miſericordiã montes, et
omnes colles, & ligno nemoris applaudant, Chriſtũ
laudate gentes, & hunc omnes populi laudantes, cla
mate gloria potentiæ tuæ dominæ.

Robur, qui dominatur ſeculis dominus indutus ueniet
huius pulchritudinisq; gloriæ incomparabilis exiſtit
decor in Sion, ideo omnes clamemus, gloria potentiæ
tuæ domine.

Palmo metitus cœlum, palma autem terram, dominus
adeſt, Sion enim elegit, in ipſa autem habitare & re
gnare irritatus eſt, & populis in fide clamantibus
gloria potentiæ tuæ domine.

Sion in montem conſcende euangelizans, & Hieruſa
lem prædicans, in fortitudine tolle uocem, glorifica-
ta locuta eſt de te ciuitas dei, pax in Iſrael, & ſaluta
re gentibus.

In excelſis ſedens ſupra cherubim Deus, & reſpiciens
humilia, ecce uenit in gloria cũ dominatione, & im

plebuntur oĩa diuinæ laudatiõis ipsius, pax in israel, & salutare gentibus.

S ion dei mons sanctus, & Hierusalem circum circa oculos tuos leua & uide conductos filios tuos in te, ecce enim uenerunt longe adorare regem tuum, pax in israel, & salutare gentibus.

Clamarunt in lætitia iustorum spiritus, nunc mundo testamentum nouum constitutum & aspersione nouificatur populus diuini sanguinis.

S uscipit Israel dei regnum, & qui ambulat in tenebris, lumen spectet magnum, & aspersione nouificetur populus diuini sanguinis.

D issolutos tuos uinctos sion emitte & e lacu ignorantiæ sine aqua educ & aspersione nouificetur populus diuini sanguinis.

Q ui seruauit in igne Abramićses tuos pueros, & qui chaldæos substulit, quibus iniuste iustis insidiati sũt superlaudabilis domine deus patrum benedictus es.

G enu procidentes populi. & cum discipulis læti cum palmis o sanna filio Dauid clamabãt, superlaudabilis domine deus patrum benedictus es.

E xpers mali multitudo adhuc infantescens natura, Deo decenter te rex Israel, & angelorum concinuit, superlaudabilis domine deus patrum benedictus es.

Cum palmis tibi Christe, ramis applaudebant multitudines, benedictus qui uenit Rex seculorum clamabant autem, superlaudabilis domine deus patrum benedictus es.

L ætate Hierusalem, celebrate festum diligentes Sion, qui regnat enim ꝑ secula dominus potestatum uenit

reuereatur omnis terra a facie eius, & clamet, benedicite opera dominum, & superexaltate per omnia secula.

N ouum pullũ conscendens rex tuus sion assistit Christus, nam irrationalem simulachrorum errorem soluere, incontentibilem impetum reprimere omniũ gẽtium aduenit, ad canendum, benedicite opera dominum, & superexaltate per omnia secula.

D eus tuus gaude sion ualde regnauit in secula Christus, hicut scriptum est, mitis & saluans. iustus redemptor noster uenit in pulli equo, audaciam perdere inimicorum non clamantium, benedicite opera dominum & superexaltate in omnia secula.

R arescit diuinorum mœnium impium concilium inobedientium, præcationis dei quoniam domum speciu effecerunt prædonum, e corde redemptorem repellentes, cui clamamus, benedicite opera dominum et superexaltate in omnia secula.

D eus dominus, & apparuit nobis, cõstituite festum, & exultantes agite magnificemus Christum, cũ palmis & ramis hymnis clamãtes, benedictus qui uenit in nomine domini saluatoris nostri.

G entes quare fremuistis scripturas, & sacerdotes qd inania meditati estis, quis hic dicentes o pueri cum palmis & ramis hymnis clamant, benedictus qui uenit in nomine domini saluatoris nostri.

H ic deus qui similis nemo, iustam omnem uiam inueniens dedit dilecto Israel, post hæc autẽ, hominibus conuersatus est uisus, benedictus qui uenit in nomine domini saluatoris nostri.

Scandala calles quid habentia uos ponitis inobedientes? pedes acuti uobis, sanguinē fundere domini, sed resurget omnes saluare clamantes, benedictus qui uenit in nomine domini saluatoris nostri.

COSMAE HIEROSOLYMITAE IN EXALTATIONEM CRVCIS. PRINCIPIA VERSVVM.

Cruci confidens Hymnum eructor.

c Rucē figurans Moses, in recto baculo rubrum dissecuit Israeli pedibus eunti, hoc autem conuersiue Pharaonem curribus pulsans uniuit, in latitudine describēs inuincibile telum. ideo Christo canamus deo nostro, quoniam glorificatus est.

Figuram olim Moses immaculatæ passionis in seipso præmonstrauit, sacerdotum in medio existens, cruce autem figurans, extensis Trophæum palmis extulit, robur perdens Amalec perdendi, ideo Christo canamus deo nostro, quoniam glorificatus est.

Imposuit Moyses in columna medicamentum, corruptiui solutorium, & uirosi morsus, & ligno figura crucis, ad terram tractum serpentē alligauit obliquū, in hoc triumphans nocumentum, ideo Christo canamus deo nostro, quoniam glorificatus es.

Ostendit cœlum crucis Trophæum pietatis imperatori, & regi diuisapo, inimicorum in quo infensorum deiectus est fremitus, deceptio euersa est autem, & fides explicata est terræ finibus diuina, ideo Christo canamus deo nostro quoniam glorificatus est.

Baculus in figuram myſterii aſſumitur, germini em̃ preiudicat ſacerdotem, ſterileſcenti autem pauloante eccleſiæ nunc effloruit lignum crucis, in imperium & ſoliditatem.

Vt immiſit percuſſa aquam abrupta in obedienti populo & duricordi, dei uocatæ oſtendebat eccleſiæ myſterium, cuius crux imperium & ſolidatus.

Latere immaculato haſta percuſſo, aqua cum ſanguine educta eſt innouans teſtamentum, & abſterſoriũ peccati, fidelium enim crux gloriatio, & regum, imperium & ſoliditas.

Exaudiui domine diſppenſationis tuæ myſterium, intellexi opera tua, & glorificaui tuam diuinitatem.

Amarigenas mutauit ligno Moyſes fontes in ſolitudine olim cruce, ad pietatem gentium præmonſtrãs tranſmutationem.

Profunditate ſinuatus ſcindentem emiſit Iordanes ligno, cruce et baptiſmate ſectionem erroris coniectans.

Sacræ præfulcitur quadripartitus populus præcedẽs in figura teſtimonialis tentorii, cruciformibus ordinibus celebratus.

Mirabiliter explicatus ſolares radios eiaculauit crux, & narrarunt cœli gloriam dei noſtri.

O ter beatiſſimum lignum, in quo extenſus eſt Chriſtus rex & Dominus, per quem cecidit qui ligno decepit, in te ineſcatus deo compacto carni, præbenti pacem animis noſtris.

Te celebre lignum, in quo extenſus eſt Chriſtus, quæ

edem ſeruat uerſa rhomphæa crux uerita eſt, horribi le autem Cherubim ceſſit tuo affixo Chriſto, præbẽti pacem animis noſtris.

Subterraneorum poteſtates inimicæ crucis horrent ſignatum ſignum in aere, quo uertũtur. cœleſtium, terreſtrium genus genu flectit Chriſto præbenti pacem animis noſtris.

Splendoribus puris uiſa diuina crux obſcuratis gentibus eius quæ in errore deceptionis diuinam lucem illuminans aſſimilatur in ipſa fixo Chriſto præbenti pacem animis noſtris.

Humidæ feræ in uiſceribus palmas Ionas in figuram crucis extendens, ſaluatoriam paſſionem præfigurabat manifeſte. ideo tertianus oriens ſuper mundanã ſurrectionem depinxit carne crucifixi Chriſti Dei, & tertiana reſurrectione mundum illuſtrantis.

Senectute incuruus & morbo cõſumptus ſurgebat Iacob manus permutans, actionem monſtrans uitæ datricis crucis uetuſtatem etenim legalis umbroſæ ſcripturæ, denuo ſcripſit. ĩ hac cruce carne affixus deus, & animicidam morbum erroris eiecit.

Iuueneſcentibus ponens palmas diuinus Iſrael cruciformiter capitibus manifeſtabat, ut ãtiquiorem gloriam legicola populus, ſuſpectus unde hic deceptus ſit non alterauit uitigeram figuram, eminebit populus enim Chriſti dei nuper fixus, clamabat cruce munitus.

Demens mandatum tyranni impii populos uolutauit, ſpirans minas, & maledicta deo odioſa tamen tres pueros non perterruit ira ferina, non ignis fre-

mens, ſed reſonanti irori fundo ſpiritui, igni coexiſtẽ tes canebant· ſuper cantatus patrum & noſter· De- us benedictus es·

L igno deguſtato primus, in mortalibus corruptõi ina bitauit proiectionem enim uitæ uiliſſimã damnatus, toti generi corporigerus quis, ut noxa, morbũ imper- titus eſt, ſed inuenientes terrigenæ, inuocationem cru cis ligno, uociferamus, ſupcantatus patrum & no- ſter deus, benedictus es·

S oluit mandatum dei ob auditiõe, & lignũ tulit mor tem mortalibus non oportune acceptum, in ſecurita- te ualde· honorabili autem inde uita lignum prohibe tur, quod nocte inſidiarum male periturarum aperu- it benignitas clamantes, ſuper cantatus patrũ & no ſter deus benedictus es·

B aculi complectitur ſummum Ioſeph futura uidens, Iſrael regni forte ut continebit ſuper glorioſa Crux præmanifeſtans, hæc enim regibus tropheigeram glo riationem & lumen fide exclamantibus, ſupercanta tus patrum & noſter deus benedictus es·

B enedicite pueri trinitatis æqui numeri, artificem pa trem deum cantate, una deſcendens uerbum, & ignẽ in rorem trãſmutans, & ſuperexaltate omnibus uitã præbentem ſpiritum ſanctiſſimum in ſecula,

E leuato ligno aſperſo in ſanguine incarnati uerbi dei cantate cœlorum poteſtates mortalium reuocatio- nem celebrantes. populi adorate Chriſti Crucem per quam mundo reſurrectio in ſecula·

T errigenæ palmis diſpenſatores gratiæ, Crucem ubi eſt Chriſtus deus eleuate deo decenter, & haſtam dei

uerbi

uerbi corpus cõtra perforantem, uideant gentes oẽs ſalutare dei glorificantes in ſecula.

D iuino ſuffragio præiudicati, exultate, Chriſtianorũ fideles reges gloriamini trophæigerum telum ſortiti diuinitus crucem prætioſam, in hac enim gentes bellorum audatiam exquirentes, diſperdũtur in ſecula.

M yſticus es deipera paradiſus illaborate germinans Chriſtum. a quo crucis uitæfera in terra plantata eſt arbor, per quem nunc eleuatum, adorantes ipſum, te magnificamus.

E xultent nemoris ligna uniuerſa, ſanctificata natura ipſorum, a quo a principio plantatum eſt Chriſto extenſo in ligno, per quem nunc eleuatum, adorantes ipſum, te magnificamus.

S acrum excitatum eſt cornu diuinis cognitoribus capitis, omnium Crux, in qua peccatorum intellectorũ confranguntur potentiæ omnes, per quam nũc eleuatam adoramus Chriſtum, & magnificamus.

Q uæ per cibum ligni generi facta mors per crucem cõſumitur hodie. nam progenitricis omnis maledictio diſſoluta eſt ramo puræ dei genitricis, quã omnes poteſtates cœlorum magnificant.

Q ui amaritudinem ligni nõ dimiſiſti imperditam domine per crucem perfecte deleuiſti, unde & lignum ſoluit olim amaritudinem aquarum Merrhæ præfigurans crucis actionem, quam omnes poteſtates cœlorum magnificant.

I ndeſinenter tincto obſcuritate primo parente domine per crucem eleuaſti hodie. ut enim errore ualde in

continenter natura protracta est per gloriose nos rursus erexit lux crucis, quam fideles magnificamus.

V t figuram ostenderes mundo odoratam domine crucis in omnibus tanq̃ gloriosam in cœlo formasti luce multa illustri, regi omnia arma inuicta, ideo te potestate cœlorum magnificant.

COSMAE HIEROSOLYMITANI IN OCCVRSVM, VIDELICET IN SECVNDVM CARNEM ADDVCTIONEM DOMINI ET SALVATORIS NOSTRI IESV CHRISTI.

i N terram, abyssi perum solum sol conuersus est olim, tanquam murus enim concreta est utrinq; aqua populo ambulanti per mare & deo placide canẽti canamus Domino, gloriose enim glorificatus est.

S pargant aquam nebulæ. sol enim in nebula leui equitans suprastetit puris uolis Christus in templo, ut infans. ideo fideles clamamus, canamus domino, gloriose enim glorificatus est.

F ortificamini manus Symeōis senectute lassæ, & crura defatigata autem senis recte mouemini Christi ad occursum, chorum cum in corporeis firmantes, canamus domino, gloriose enim glorificatus est.

S cientia extensi cœli lætamini, exulta autem terra diuinis enim ex finibus artifex ueniẽs Christus per ma-

trem uirginem deo patri adducitur infans, qui ante omnia· glorioſe enim glorificatus eſt·

Firmamentum in te ſperãtium firma domine eccleſiã, quam ædificaſti pretioſo tuo ſanguine·

Primogenitus ex patre ante ſecula primogenitus infans puellæ incorruptæ Adam manum protendens apparuit·

Stultum factum deceptione primum hominem rurſus correcturus deus uerbum infans apparuit·

Terræ prolem recurrentem hanc diuinitatis conformen naturam conditor tanq̃ inuertibiliter infanteſcens oſtendit·

Texit cœlos uirtus tua Chriſte ab arca enim profectus ſanctificatiõis tuæ incorruptæ matris in templo gloriæ tuæ uiſus es ut infans in ſinu latus & ipleta ſunt omnia tuæ laudis·

Lætus o Symeon ineffabilium antiſtes deipera clamabat quem a ſancto olim uaticinatus es ſpiritu infanteſcentem uerbum Chriſtum amplectere clamans ei· ĩpleta ſunt omnia tuæ laudis·

Quam ſperaſti o Symeon coætaneum infantium gaudens ſuſcipe Chriſtum, iſraelis diuini conſolatõnem, legis factorem & dominum, implentem legis ordinem· clamans ipſi, impleta ſunt omnia tuæ laudis·

Spectans Symeon uerbum ſine principio cum carne ut in throno cherubico uirgini inſidens, cauſam eſſe omnia, ut infans ſtupefactus clamabat ipĩ, impleta ſunt omnia tuæ laudis·

Vt uidit Iſaias coniecturaliter in throno eleuato deũ

ab angelis gloriæ deportatum, o miser clamabat ego, præuidi enim corporatum deum lumini inocciduo, & paci dominantem.

S ciens diuinus senex præuisam olim prophetæ gloriã, manibus matris uerbum uidens contẽtum o salue clamabat ueneranda. sicut enim thronus contines deum lumini inocciduo, & paci dominantem.

P roflexus senex & uestigia diuinitus tãgens inexpertis nuptiarum, & dei matris ignẽ dixit portas o pura. infantem horreo amplecti deũ, lumini inocciduo, et paci dominantem.

P urgatur Isaias seraphim carbonem accipiens senex clamabat dei matri tu tanquam forcipe manibus illustrabis me tribuens quem fers lumini inocciduo et paci dominantem.

C lamauit tibi intuitus senex oculis salutem, quam populis suprastetit ex deo, Christe tu deus meus.

S ion tu lapis indepositus es impersuasis præcisiõis, et scandali petra infracta fidelium salus.

F irmiter ferens characterem eius qui ante secula te genuit mortalium ob misericordiam nunc ægritudinẽ circumposuisti.

F ilium altissimi, filium uirginis, deum puerulum factum qui adoraui, me nunc dimitte in pace,

T e qui in igne rorificasti pueros, qui theologizarũt, et qui in uirgine incorrupte habitasti deum uerbum laudamus pie canentes benedictus es deus patrum nostrorum.

A dæ declaraturus abeo ad inferni se cõtincti, & Euæ allaturus bonum nuncium Symeon exclamabat cum

prophetis ſaltans·benedictus es deus patrũ noſtrorũ·
Genus puluereum liberaturus deus uſque ad infernũ
ueniet captiuis autem præbebit omnibus miſſionem,
et uiſum cæcis,ut adinuicem clamẽt,benedictus es de
us patrum noſtrorum·
Et tuum cor o incorrupta gladius pertranſibit Syme-
on deiperæ prædixit,in cruce uidentis tuum filiũ,ad
quem clamamus,benedictus es deus patrũ noſtrorũ·
Intolerando igni uniti qui diuina pietate ante ſtete-
runt iuuenes,flamma autem illæſi diuinum hymnum
canebant,benedicite omnia opera domini dominũ·
Populus Iſraelis tuam gloriam Emanuelem uidẽs pue
rulum ex uirgine ante faciẽ diuinæ archæ nũc ſalta,
benedicite omnia opera domini dominum·
Ecce Symeon exclamabat contradictorium ſignum,
hic erit deus,ens et puerulus·huic fide canamus,bene
dicite omnia opera domini dominum·
Vita cum ſit hic,erit caſus incredentibus infanteſcẽs
deus uerbum,ut reſurrectio omnibus in fide canenti
bus,benedicite omnia opera domini dominum·
In lege,umbra,& littera,figuram perſpeximus fide
les,omne maſculinum uuluam adaperiens,ſanctum
deo,ideo primogenitum uerbũ patris ſine principio
filium,primogenitum matri ſine uiro magnifice-
mus·
Iis qui olim nouigenarum turturum par,dualitasq;
erat pullorum,pro quibus diuus ſenex,& caſta An-
na propheti ſſa ex uirgine partæ,& magnæ proli pa
tris in templum uenienti ſacrificãt magnificantes·
Retribuiſti mihi clamabat Symeon ſalutis tuæ Chri-

ſte lætitiam, ſuſcipe tuum ſeruum umbra laſſum ſe-
nem, iuuenem gratia, ſacrum præconem, diſcipulũ in
laude magnificantem.

Decenter gratias agebat Anna propheti ʒans, caſta, et ſancta, & ueneranda hero in delubro manifeſte, dei peram autem præconiʒans omnibus præſentibus magnificauit.

SCHOLARII ORATIO AD VNVM ET TRIVM PERSONARVM DEVM.

d

Eus ſancte ſanctorũ, oĩpotens, ſempiterne, fortis deus ſpũum, et cunctæ carnis, cuius a facie tremit cœlũ, & terra, & cuius nutui oĩa obediunt elemẽta. In unitate trinitas, & in trinitate unitas Pater & Filius & Spũs ſanctus. ſubſtantia ſubſtãtificans me, uita uiuificans me, lumẽ illuminans me, ſcia ſciẽtificãs me, ſupſubſtãtialis, ſupuitalis, ſupluminis, per ignote, te adorant, & glorificant oĩa creata. & ego hodie ea, quæ in te, fide flecto mei cordis collum ſub tuæ magnificẽtiæ pedes, gratias ago tibi, quoniã ex non ente me formaſti quoniã ſecundum imaginẽ tuam & ſimilitudinem feciſti, quoniam pietatẽ donaſti mihi, quoniã myſteriis eccleſiæ ſanctificaſti, quoniã nutris me a pueritia omnibus bonis tuis. & unde mihi hæc factor cœli et terræ & abyſſi, qui bonorum meorum non indigentiã habes? unde mihi hoc, ꝙ amaſti me? ꝗd tibi dedi, et retribuiſti mihi? ubi em̃ erã ante, quã fierẽ, ut & inci

perem bonũ? sed tua gratia & factus sum, & sum; et innũerabilibus tuis donis ornatus sum. tua solius gratia, tua bonitas hæc fecit. pro uno istorum nõ possum tibi gratias agere, quomodo pro tot gratias agam tibi? quomodo obscuritas laudabit lumen? quomodo stultitia ueritatem? quomodo mortalitas immortalitatẽ? quomodo materia immaterialem? quomodo sordes mũdiciam? quis laudabit opera tua? quis nunciabit laudẽ tuam? uerum suscipis ut pater clemens nostras preces. acceptas libenter puerorum tuorum gratiarũactionẽ. dignum fac me igitur gratias agere tibi et laudare te indesinenter, & conglutinari cõtinue amori tuo, gratias agere tibi pro multis & magnis beneficiis, qbus nos honorasti? pro periculis, a qbus redimisti, sæpe gratias agere tibi, & pro dulcibus, & molestis quoniam omnia bono iudicio fecisti, qm̃ dominus es, & herus animarũ & corporũ nostrorũ, uitæ, et mortis, sanitatis & morbi, boni diei & mali diei, & omniũ in manu tua bilances. lætaris benefaciens, & tristificas admonens, & differs erudiendo, & solaris rursus reuocans nostrã segnitiem. gloria uariæ sapientiæ tuæ. gloria ineffabili potẽtiæ tuæ. laus infinitæ hũanitati tuæ. guberna & reliquum uitæ nostræ mitissime dux, & uigilãs gubernator. libera nos ab omnibus inimicis uisibilibus & inuisibilibus. porrige manum bonam auxiliatricem extrahentem ex profundis aquis mũdi tẽpestatum, & leuantem quæ in principio, calamitates, guberna ipse principiũ, quod nos credere fecisti, tu gubernator. nos gubernaculum, moueat nos inuisibiliter manus tua, quo ipsa uult, quo ipsa nouit. non enim in

arcu meo sperabo, et gladius meus nō saluabit me. sed dextra tua, & brachium tuū, & illuminatio uultus tui, fiat tua optime uoluntas, & in nobis, sicut in cœlo, & in terra, ne irascaris, si cadimus tu em̄ scis creationem nostram deus, si uis potes nos saluare, fac me uelle, quod uis· ego enim & quod nolo, nō possum nisi tua mea potentia sortificabit· consolare meum cor ineffabili dulcedine tua, & itellectus futuri & sempiterni in te gaudii meam leuet mentem, & dignare me post præsentem uitam percurrere ad te dominū, & deum meum ad uidendum diuitias regni tui, & ad intelligendum faciem tuam perpetuo· fiat rex sancte, deus uere creator mi per preces sanctissimæ deiperæ, sanctorum angelorum, & sanctorum omnium· Amen·

THEOPHANIS IN ANNVNTIATIONEM SANCTISSIMAE DEIPERAE CAPIta uersuum secūdum Alphabetum·

Anat tibi Regina mouens lyram spiritus
c David progenitor tuus, audi filia lætam uocem ab Angelo· lætitiā enim annuntiat tibi ineffabilem·

Clamo ad te gaudens, inclina aurem tuam, & intende mihi dei· annuntianti conceptionē sine semine· inuenisti enim gratiam coram domino, quam inuenit nunquam alia quæpiam o purissima·

Manifestetur mihi angele tuorum uerborum uis, quonam modo erit, quod dixisti, dic apertissime, quo nā

modo concipiam uirgo existens puella quo nam modo etiam fiam mater condentis.

D olose me loqui arbitraris, ut uidetur, & gaudeo uidens tuam securitatem. cõfide domina, deo enim uolente facile perficiuntur etiam inopinabilia.

D efecit rex ex iuda, tempus uero aduenit reliquum, secundum quod apparebit gẽtium spes Christus. tu autem, quo nam modo hunc pariam uirgo existens, manifesta.

Q uæris a me scire uirgo modum cõceptionis tuæ, sed hic inenarrabilis. spiritus autem sanctus opifici potẽtia tibi obumbrans, operabitur.

M ea progenitrix suscipiens consilium serpentis, a consilio diuino in exilium missa est, quare & ego timeo salutationem admirandam tuam uerens lapsum.

D ei antistes missus sum diuinum nunciare tibi consilium, cur me times purissima magis te timentem? cur reuereris me domina te ueneranter reuerentem?

S acram quandam uirginem pariturã audiui prophetam olim Emanuelem præuaticinãtem. Desidero autem scire quo nam modo diuinitatis commixtionem, natura mortalium sustinebit.

A nnunciauit rubus incombustus manens, accipiẽs flãmam o gratia plena, ualde laudabilis secundũ te mysterium admirabile. post partum permanebis enim immaculata semper uirgo.

I llustratus lumine dei omnipotentis, ueritatis præco dic o Gabriel uerissima, quo nam modo ĩuiolata manente uirginitate uerbum pariam cum carne incorporeum.

Cum timore tibi ut seruus principi adsto, cũ formidi- ne o puella, nunc nouisse uereor te, ut pluuia in uel lus descendit in te uerbum patris, ut uoluit.

Cognoscere tuorum non possum uerborũ certitudinẽ, miracula enim facta sunt sæpe diuina potentia mon strificata, signa, et figuræ legales perperit aũt uirgo sine uiro nunquam.

Miraris purissima & enim mirandum miraculũ tuũ sola enim omnium regem accipies in utero incarna- turum, & te præfigurant prophetarũ dicta. & ænig mata, & legis signa.

Omnibus irreceptibilis, & omnibus iuisibilis, quomo do hic poterit uirginis uterum habitare, quẽ ipse for mauit? quomodo aũt & concipiam deum uerbũ unã sine principio cum patre, & spiritu?

Ad tuum progenitorem Dauid pollicitus positurum esse ex fructu uentris supra sedem regni ipsius, Iacobi te pulchritudinem solam elegit intellectuale habita- culum.

Verborum tuorum uoce o Gabriel letificante accepta, gaudii diuini impleta sum. lætitiam enim significas, & lætitiam annuntias infinitam.

Tibi data est gratia o dei genitrix diuina, tibi aue oĩs creatura clamat o dei nympha. tu enim sola mater fi lii prælecta es pura.

Euæ igitur per me cesset condemnatio, restituatur per me debitum hodie. per me debitum antiquum detur plenissimum.

Promisit deus Abraæ progenitori benedicere in semi- ne ipsius gentes o pura. per te aũt finem promissio ac

cipit hodie.

Lumen ĩmateriale annuntians cum materia corporis uniendũ per misericordiam multam. clara annuntiatio diuina præconia clamat mihi. benedictus o purissima fructus uentris tui.

Aue domina uirgo, aue purissima, aue receptaculũ dei, aue candelabrum luminis, Adæ reuocatio, Euæ redemptio, mons sanctum. mãifestum sanctuarium, & spõsarium immortalitatis.

Animam purgauit. corpus sanctificauit, templum fecit capax me dei, habitaculum a deo iactum animatũ templum aduentus sanctissimi spiritus, & uitæ purã matrem.

Vt multilucam lampadem, et a deo structum thalamũ uideo te, nunc ut aurea arca legis datorẽ suscipe o spõsa dei qui bene uoluit hominum liberare per te corruptibilem substantiam.

IN EODEM FESTO IOANNIS DAMASCENI.

a Vdi puella, uirgo, pura, dicat iã Gabriel consiliũ altissimi antiquũ, uerũ, fias ad susceptionẽ ꝓmpta dei, ꝑ te eñ incõprehẽsibilis cũ mortalibus conuersatur. Ideo & gaudens clamo, benedicite omnia opera domini dominum.

Intellectus oĩs uincitur mortaliũ respondit uirgo, quærens, quæ mihi loqueris inopinãda, læta sum tuis uerbis, sed timeo stupefacta, ne deceptione me ut Euam

longe mittas a deo, ſed tamen iam clamo,benedicite omnia opera domini dominum·

E cce tibi puella dubium ſolutum eſt dicit ad hæc Gabriel·bene enim dixiſti rem inconiecturabilem,ſermonibus tuorum labiorum parens·reliquum ne dubita ut figmento,ut re autem crede·ego enim gaudens clamo·benedicite omnia opera domini dominum·

L ex hæc a deo mortalibus irreprehenſibilis rurſus dicit cõmunis amoris partum præuenire·neſcio coniugalem penitus uoluptatem·quomodo igitur dicis ꝙ pariam?timeo ne deceptione loquaris, ſed tamen iã clamo benedicite omnia opera domini dominum·

V erba quæ mihi dicis o ueneranda angelus rurſus clamat conſueta ſunt fœturæ hominum mortalium,uere deum tibi annuncio ſupra rationemq́;,& mentẽ incarnatum,ut nouit ex te,ideo & gaudẽs clamo benedicite omnia opera domini dominum·

V ideris mihi ueritatis orator depoſuit uirgo,lætitiæ communis enim ueniſti angelus·anima igitur quia purgata ſum ſpiritu,ſecũdum uerbum tuum fiat mihi·habitet in me deus,ad quem clamo,benedicite omnia opera domini dominum·

T anquam animatam dei arcam tangat,nequaquã manus non initiatorum·labra autem fidelium deiperæ intacite uocem angeli retinentia in lætitia clament aue gratia plena dominus tecum·

S upra intellectum cõcipiens deum naturæ leges latuiſti puella·tu enim pariendo quæ matrũ ſunt,tranſcẽdiſti lubrica natura quamuis conſtituta·unde digne audis,aue gratia plena dominus tecum·

Quo nam modo ſcaturis lac uirgo pura, non fert enar rare lingua mortalis, admirabile enim naturæ oſten- ditur res legalis terminos partus tranſgrediēs · unde digne audis, aue gratia plena dominus tecum·

Admirabile ſacra monſtrāti Moſi rubus & ignis oſtē dit ſignum, quærens autem finem in trāſitum tempo ris ī puella pura dixit perſpicere, uel ut deiperæ dica tur, aue gratia plena dominus tecum·

Daniel te montem uocat intelligibilem, genitricē dei Eſaias, uidet autem ut uellus Gedeon · Dauid autē ſa- crarium, dicit ianuam uero te alius, Gabriel autem ti bi clamat, aue gratia plena dominus tecum·

Ad Dominum·

Quam horribile iudicium tuū domine angelis aſſiſten tibus, hominibus īductis, libris apertis, operibus inqui ſitis, rationibus reſpondentibus, quale iudicium erit ī me concepto in peccatis, quis meam flāmam extingue ret, niſi tu domine miſerere mei ut humanus·

Ad deiperam·

Inuituperabilem deipera ſpem tuam habēs ſeruabor, defenſionem tuam poſſidens per quā pura, non, time bo, perſequar inimicos meos & in fugam uertam, ſo lam habens ut thoracem protectionem tuam, & om- nupotens auxilium tuū, & deprecor clamans tibi do mina ſalua me īterceſſiōibus tuis, & eleua me e tene- broſo ſomno ad tuam glorificationem potentia ex te incarnati dei·

Ad eandem·

Glorioſa, ſemp̱ uirgo, mater xp̄i dei, adduc noſtrā dep̄ cationem filio tuo & deo, ut ſaluat p̱ te aīas noſtras·

Ad dominum·

Miserere nostri domine Miserere nostri, omnis enim defensionis inopes hanc tibi precationem ut domino peccatores afferimus. miserere nostri domine misere re nostri.

A d eandem.

Domine miserere nostri in te enim confidimus ne irascaris nobis ualde, neq; memineris delicta nostra sed aspice & nunc ut misericors, & libera nos ab inimicis nostris, tu eñi es deus noster & nos populus tuus, omnes opera manuum tuarum & nomẽ tuum inuocauimus.

A d deiperam.

Misericordiæ ianuam aperi nobis benedicta deipera, sperantes igitur in te ne aberremus, liberemur per te a calamitatibus, tu enim es salus generis hominũ.

A d eandem.

Multas multitudines meorum Deipera peccatorum, ad te confugi sancta salutis indigens, uisita ægrotantem meam animã & pete filio tuo & deo modo dari mihi remissionẽ quæ feci malorũ, sola sancta, sola benedicta.

A d eandem.

Omnem spem meam in te repono mater luminis serua me sub protectionem tuam.

A d archangelum.

Cœlestium exercituũ princeps exercitus p̃camur te nũc indigni ut tuis precibus munias nos tegmine alarum tuarum sempiternã tua gloria custodiens nos procidentes, & fideliter clamantes a periculis libera nos sicut ordinis princeps superiorum potestatum.

In inuentione capitis præcursoris.

Ad baptistam.

Sicut diuinum depositum occultũ terræ Christus detexit caput tuũ nobis o propheta, & præcursor. omnes igitur simul profecti in huius inuentione cantibus deiloqui saluatorem laudamus saluãtem nostras animas supplicationibus tuis.

ORATIO AD DOMINVM IESVM CHRISTVM MATVTINA, MERIDIANA, ET VESPERTINA.

h

Ere domine Iesu Christe, deus uere, rex excelse, ualde sancte, ualde bone, misericors, uerbum æternum inoriginis dei, et patris, artifex omnis creaturæ, humane etiam renouator ob summam humanitatem, pro qua nobiscum carnis, & sanguinis participasti, & indicibilem illam, & supernaturalem inisti dispensationem immaculate, si sanctas & supercœlestes potestates nunquam accipit neq; accipiet satietas, sed incessabilibus uocibus intelligibilibus laudant magnificentiam, & splendorem diuinitatis tuæ, cur nos humiles & terrestres serui tui empti precioso tuo sanguine saturabimur laudando mente, & ore? & si humanitas tua, et gratia tua insatiabiliter agit in nobis a mane ad uesperam, & a uespera ad alterum mane, cur nos non in spatiis determinatis gratias agemus tibi benefactori nostro? sed parce nobis Christe bone

iudex, quoniam ſequela temporalis huius uitæ, & ne-
ceſſitates naturæ, & ordo hic, in quem nos cōſtitutos
eſſe uoluiſti diuidunt, & non ſinunt animaduertere
te indeſinēter & lingua intacite laudare. & propter
hoc tanquam primitias quanſdam diuinorū cogitatio
nū, & uerborū noſtrorum. matutinū, & meridianū,
et ueſpertinum adducimus tibi cultum. adoro te igitur
meum conditorem, & patrem unà cum inorigini tuo
patre, & uitæfico & ſanctiſs. tuo ſpiritu. inclino ge-
nu cordis, & corporis, cum horrore, & tremore tibi
omnipotenti, & tremendo, & ſanctiſs. domino meo
gratias ago pro omnibus, quæ feciſti, & facis in me.
manu tua me formaſti, et anhelitu tuo uiuificaſti, ꝓ-
uidētia tua educaſti, manu tua uerā fidē notā feciſti,
myſteriis ſacræ tuæ eccleſiæ erudiiſti, ornaſti me et tē-
poralibus his bonis hūanæ felicitatis, a ꝑiculis libera
ſti. a morbis eleuaſti. ad utile iuiſibiliter duxiſti. guber-
nas, & foues in pullum tuum, tanq̄ facturam amoris
tui. ſed quid etiā audeo narrare beneficia tua? pelagus
ſunt in exhauſtum, profunditas indepræhēſibilis. alti-
tudo iuiſibilis nō ſic cito gratias ago ob ante facta quin
deprehēdat me ſeries beneficiorū nouorū, & hoc ipm
poſſe gratias agere, quantum donum eſt. o meā humili
tatem. o tuā bonitatē, qm̄ quod ſolum habeo, pro oibus
afferre tibi gratiarū actionē & laudem & hoc tuū eſt
munus, o inuictum amorem tuum, quoniam omnes mi
hi effudiſti diuitias bonorū tuorum, ſolam noui legi-
timā gratiarum actionē cumulationem uoluntatū tua-
rū, ſed ſi ſit ſpiritus promptus, caro infirma eſt, tu hoc
domine dixiſti, ſed prōptitudo ſpiritus ex temporali-

bus extinguitur cogitationibus. ſed tu domine potens es ſolus, & uoluntatem iterum accedere, et carnem fortificare ſic gratias agam legitime, ſi ſimul adiunga tur mea uoluntas cum uoluntate tua, & ſi totum meũ cor conglutinabitur amori tuo, & ſic dignare me gra tias agere tibi Chriſte rex fili amoris dei, & deus ual de bone. ſed quid loquar ad te ꝓ hodierna die? quid au tem pro craſtina? quid bonum uolam mihi, quid nõ tu uis uel ante me? & quis uidit meum bonũ magis q̃ tu? tu ſolus cognoſcis, et uis uere meum bonum, qui etiam ſolus ipſum facere potes, & tacente igitur me facies meum bonum, ſi uero & prece opus eſt ad tuam boni tatem precatur pro me myſterium adminiſtrationis tuæ, & quæ ſuſcepit te clauis fixum crux, & quæ ſu pernaturaliter ſeruiuit myſterio ſanctiſſima, per im maculata uirgo, & mater tua, & cœleſtis diſciplinæ, & ciuilitatis tuæ emulatores legitimi facti uſq; ad mortem. tot igitur precantibus pro me aperies & ho die conſuete manum tuam, & implebis me bonæ uo luntatis, & proteget me dextera tua. ſi autem impedi unt fontem humanitatis tuæ peccata mea, tamen dele hæc, deſpice, parce, mittãtur in obliuionis profundita tem. opus aſſiduum tibi Chriſte rex, remiſſio peccato rum, quoniam intellectus noſter hominum acutius lu mine eſt diſcurrens, & uerbũ lubricũ. & opera ſyluo ſa, & ex obſcura hac pinguedine, & propterea non gloriabitur coram te omnis caro. tu autem ſolus domi ne purus, & impeccabilis exiſtens, & ſolus dimittere peccata noſtra potes. cuſtodi Ieſu mi dulciſſime uitã longam feliciter & indolẽter piorum chriſtianorũ,

seruorum uero tuæ bonitatis legitimorũ & post præsentem uitam, quam determinares mensuris, & terminis, quibus nouisti ipse, in æternam illam adduc, uitamq;, & regnum emancipatos non a nostra dignitate, sed a tua bonitate, fiat domine rex clemens, quoniã te decet omnis gloria, honor & adoratio, & in originalem tuum patrem, cũ quo in unitate sancti spiritus uiuisq;, & regnas per omnia secula seculorum. Amen.

FINIS.

